NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. december 21., szombat 152. évfolyam, 297. szám Ára: 600 forint

AJÁNLÓ

Tudományos számítás

A valódi veszteséget 2019-ben könyvelte el az Akadémia, amikor elvették a kutatóhálózatát, a mostani ingatlaneladás lényegesen nem változtat a pozícióján – mondta lapunknak Freund Tamás, az MTA elnöke. Az Akadémiai Dolgozók Fórumát nem sikerült megnyugtatnia. **3. oldal**

Idős hölgy 100 milliója

„Hajnalban érkeztünk kollégáimmal Csádból. Ha véletlenül felbukkan egy afrikai tücsök, meg ne ijedjen" – Toldy-Schedel Emillel, a Szent Ferenc Kórház főigazgatójával beszélgettünk. **5. oldal**

Vihar Varsóban

Bekérették a lengyel külügyminisztériumba Magyarország varsói nagykövetét, hogy tiltakozzanak, amiért az Orbán-kormány politikai menedékjogot adott az előző lengyel kormány odahaza körözött igazságügyminiszter-helyettesének. **8. oldal**

Ezért jár a hangszóró!

Egri János lejár hokizni, ami 88 évesen nem kis teljesítmény. Neves riportereket megszólaltató sorozatunk legújabb részében azonban főleg régi sikereiről beszél, például a Vörös Meteorral elért bajnoki címeiről. **15. oldal**

Merő kincstári derű

TERV Kevés muníciót ad a gazdaság repülőrajtjához a tegnap elfogadott 2025-ös költségvetés. A stratégia változatlanul a fizetések felől indul.

PAPP ZSOLT

A komoly kincstári optimizmussal fűszerezett 2025-ös költségvetés, bár kockázatos, legalább nem bukik meg az év első munkanapján, ahogy ez többször előfordult az Orbán-kormánnyal. A szavazás előtt a jegybankelnöknek jelölt, búcsúzó Varga Mihály meg is köszönte a támogatást a kormánypárti frakcióknak, az ellenzéknek pedig egy utolsót odaszúrt, mondván, mindig számíthatott a tiltakozásukra.

Most is kapott 56 ellenszavazatot, ami abból a szempontból nem meglepő, hogy a kormány a 2025-ös büdzsét a béke, majd az új gazdaságpolitika költségvetésének nevezte, egyelőre azonban sem az ukrán háború lezárása nincs láthatáron, sem az új gazdaságpolitika nem mutatja magát. Helyette a kormány továbbra is a növekedés felpörgetésével próbálkozik, s akárcsak az elmúlt években, ezt főleg a jövedelmek felől igyekszik elérni. Azt reméli, hogy a minimálbér erőteljes, 9 százalékos emelésével az a feletti bérek is átlagosan 7-8 százalékkal növekednek.

Ugyanakkor az egész költségvetést, beleértve az adóbevételeket, 3,4 százalékos GDP-növekedéssel tervezték, amire aligha van esély. A kiadásokat nézve sem látható konkrét stratégia, nem kerül sor érdemi reformra vagy pluszforrások biztosítására szinte egyetlen leamortizálódott rendszerben sem. Az államadósság kamatkiadásai viszont 20 százalékot meghaladó mértékben emelkednek jövőre, ez és a kötelező hiánycsökkentés ki is meríti a költségvetés mozgásterét, így nagyobb osztogatásokra egyelőre nincs lehetőség.

CIKKÜNK A 6. OLDALON

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Varga Mihály és Latorcai János a költségvetés bemutatóján

Gyanú roma politikusok ellen

ELJÁRÁS Költségvetési csalás gyanúja miatt a romák országos önkormányzatának tucatnyi volt vagy jelenlegi tagja ellen folytat eljárást az adóhatóság – tudta meg lapunk több forrásból. Pontos számot nem tudni, a Népszavához eljutott információk 15-20 roma politikusról szólnak, és arról, hogy az érintetteket rabosították, azaz fényképet készítettek róluk, és ujjlenyomatot vettek tőlük.

Az ügy 2015-16-ig nyúlik vissza, amikor az akkori ORÖ megyei irodahálózatot hozott létre. A gyanúsítottak között van Aba-Horváth István, az országos testület (mostani nevén a Magyarországi Romák Országos Önkormányzata, az MROÖ) elnöke. A testületbe a Fidesz-közeli CiKöSZ színeiben bekerült politikus kérdésünkre elmondta: azt feltételezik róla, hogy indokolatlanul nagy összeget számolt el irodabérleti díjként. Szerinte a vádak gyenge lábakon állnak, a gyanúsítás ellen panaszt tett, és a vallomást is megtagadta. Kerestük az ügyben az adóhatóságot, de érdemi választ nem kaptunk.

RÉSZLETEK A 4. OLDALON

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Aba-Horváth István elnök az MROÖ pénteki ülésén

Élettörténet-pályázat 80 éves példa alapján

IDENTITÁS „Az ismert naplóírók nagymértékben fókuszálnak írásaikban az identitásukra, a saját helyük megtalálására a világban, vagy a másokhoz viszonyított szerepükre, jelenlétükre a megfogalmazására. Megnyugvást tud jelenteni az, hogy tartozom valahova, és egy közösség része vagyok" – fogalmazott lapunknak adott interjújában az Anne Frank Ház magyar munkatársa. Hédi Fannit annak apropóján kerestünk meg, hogy a Népszava és az Esterházy Magyarország Alapítvány – több partner segítségével – január 27-én indítja útjára fiatalok számára ÉLET.TÖRTÉNET című pályázatát, egy nyolcvanéves pályázat mintájára.

INTERJÚ A 12. OLDALON

Karácsonyi Szép Szó: Húsz év az Unióban

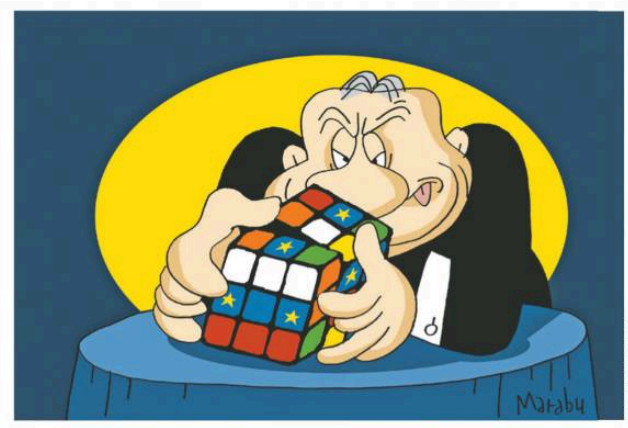

MARABU RAJZA

TARTALOM A magyarországi jogállamiság leépítését dokumentáló brüsszeli viták és eljárások három kulcsfigurája, Rui Tavares, Judith Sargentini és Gwendoline Delbos-Corfield a Szép Szónak adott először közös interjút arról, hogy mi történt velük és a nevüket viselő jelentésekkel. Rendhagyó, 16 oldalas ünnepi mellékletünkből, amelynek központi témája Magyarország húsz éve az Európai Unióban, kiderül egyebek között az, hogy kudarcként értékelhető a csatlakozás óta eltelt időszak magyar gazdasági felzárkózása, illetve az is, hogy a növekvő mértékű kivándorlásnak nem az uniós tagság, illetve az azzal járó szabad munkaerő-vándorlás a fő oka. Szó esik a határon túli magyar kisebbségi közösségek furcsa átalakulásáról, riportjainkban pedig a vidéken élők beszélnek arról, hogy nekik mit jelent az ország EU-tagsága.

Rendhagyó, 16 oldalas ünnepi mellékletünk központi témája Magyarország elmúlt két európai évtizede.

Magyar Péter fellépése nyomán tudatosult, hol élünk

PODCAST Nem sokkal karácsony előtt becsúszott az utóbbi harminc év egyik legsúlyosabb esete, a magyar jogrendszert is alaposan megrendítő Till Tamás-ügy. A Hol Élünk e heti, a YouTube-on is megtekinthető epizódjában nem lehetett megkerülni, hogy Varga Dóra főszerkesztő-helyettes, Angyal Gábor lapszerkesztő, Bálint Orsi, a Visszhang melléklet szerkesztője azt latolgassa, felülírhatja-e a jogos igazságérzet a jogállami normákat. Előrebocsátjuk: érvényes választ mi sem tudunk adni, csak még több kérdést tudunk feltenni. A műsorban szó esik arról, hogy mennyire vegyük komolyan a közvélemény-kutatókat, kamu-e Lázár János forgatókönyve a Fidesz-vereségre, és lesz-e választás előtti osztogatás. Ami biztos: akármi lesz Magyar Péter és mozgalmának sorsa, akciói nyomán a magyar társadalom kezdi felfedezni, hol él – immár évtizedek óta.

Telefonja kamerájával olvassa be a kódot, és a kapott linket nyissa meg a böngészőben! Ha mégis inkább begépelné, használja ezt a címet: **https://nepszava.hu/3262361**

Folytatódik a jobbratolódás

2025 Európa továbbra sem lélegezhet fel, jövőre is több olyan választás vár a kontinensre, ami komoly kihívást jelenthet Brüsszel számára. Kezdésnek rögtön ott lesz Németország.

GÁL MÁRIA,
RÓNAY TAMÁS

FOTÓ: AFP/PASCAL LE SEGRETAIN

Németország és Franciaország politikai válsága rányomja bélyegét az EU kilátásaira is

Az utóbbi esztendőkben minden választási év előtt figyelmeztettünk arra: sorsdöntő esztendő elé néz az Európai Unió. Így volt ez tavaly ilyenkor is, amikor választási szuperév elé néztünk, köztük az európai parlamenti voksolással. Pedig tavaly decemberben azt még nem is lehetett előre tudni, hogy a franciák is az urnákhoz járulnak majd júniusban és júliusban. A három keletnémet tartomány szeptemberi választása azonban nem sok jót sejtetett már akkor sem, hiszen a szélsőjobboldali Alternatíva Németországért (AfD) az országnak e részén népszerű. Mindazonáltal azt lehetett remélni, hogy 2025-ben békésebb esztendő vár az EU-ra is, ámde ez az esztendő szintén kiemelkedően fontos lesz a kontinens szempontjából, és még inkább jobbra tolódhat az EU.

Bár még nem hivatalos a következő német parlamenti választás időpontja, majdnem biztosra vehetjük, hogy a parlamenti pártok megállapodásának megfelelően február 23-án rendezik majd meg. A december 16-i bizalmi szavazáson megbukott Olaf Scholz kormánya. Hivatalosan a választási kampány januárban kezdődik, a pártok azonban voltaképpen már hónapok óta próbálnak a választókra hatni.

Friedrich Merz, a keresztény uniópártok kancellárjelöltje a voksolás egyértelmű favoritja: nagy esélye van arra, hogy Scholzot kövesse a szövetségi kormányzat élén. A CDU elnöke egykor Angela Merkel nagy bírálója volt. Nem volt ínyére a korábbi kancellár centrista és befogadó menekültpolitikája. A kettejük közötti viszony azonban nem csak emiatt volt feszült: Merkel sem kedvelte a bonviván hobbipilótát. Merz azonban az ellenzék vezetőjeként pragmatikus politikát folytatott, s nemcsak kiállt Ukrajna támogatása mellett, hanem még látványosabb intézkedéseket várt volna el a kormánytól. Nemrégiben Kijevben személyesen is találkozott Volodimir Zelenszkij elnökkel.

A választás nagy kérdése nem is az, hogy ki lesz a következő kancellár, hanem inkább az, kire számít majd a koalíciójában Merz. Elvileg adná magát egy a CDU/CSU és az FDP alkotta koalíció, de a liberálisokat egyedül az INSA ügynökség látja a leendő parlamentben, más közvélemény-kutatók szerint kiesik a Bundestagból. A legvalószínűbb a nagykoalíció lesz az SPD-vel, bár a szociáldemokratáknak nem biztos, hogy rosszat tenne a nem túl fényesen sikerült kormányzati időszak után az ellenzéki szerep. Merz mindenesetre kategorikusan kizárt mindenfajta koalíciót a szélsőjobb AfD-vel. S épp ez a választás másik nagy kérdése: hogyan szerepel majd a szélsőjobb? Az EU legfontosabb államát, Németországot sokan Európa beteg emberének tartják, ezért is lenne fontos, hogy Berlin új erőre kapjon.

De Franciaország helyzete sem irigylésre méltó a magas államadósság és a bizonytalan politikai helyzet miatt. Az ország képtelen egyről a kettőre jutni. Mindezt Emmanuel Macron elnök személyes népszerűtlensége is tetézi. Mivel sem a baloldal, sem az elnök centristái, sem Marine Le Pen szélsőjobb pártja nem rendelkezik többséggel a parlamentben, szinte reménytelennek tűnik stabil kormányt életre hívni. Michel Barnier-nek ez nem is sikerült, kénytelen volt nem egészen három hónap után bedobni a törülközőt. Most François Bayroun a sor, hogy a balközéptől a jobbközépig bezárólag egy konszenzusos kabinetet hívjon életre, de ez is reménytelen vállalkozásnak tűnik. Az alkotmány értelmében legkorábban júliusban lehet újabb előre hozott választást rendezni, s a mostani viszonyok miatt könnyen lehet, hogy az idő előtti voksolás elkerülhetetlen lesz. De mi van akkor, ha már nem működik a republikánus front, s az esetleges voksolás második fordulójában a szélsőjobb nyer? Egyáltalán nem kizárt ez a forgatókönyv. Európa joggal aggódhat.

> Az európai szélsőjobb, autoriter, szuverenista erők mögött rendre felsejlik az orosz anyagi szál is.

Donald Tusk lengyel kormánya ugyan igyekszik visszaterelni az országot a demokrácia útjára, de ez nem egyszerű feladat. Többek között azért, mert Andrzej Duda elnök rendre megvétózza a kabinet döntéseit. Duda a tavaly megbukott Jog és Igazságosság (PiS), Jaroslaw Kaczynski pártjának „maradványa", ott tesz keresztbe a kabinetnek, ahol csak tud. A Duda-korszak azonban véget ér, májusban elnökválasztást rendeznek, a hivatalban lévő államfő már nem indulhat újra. A PiS Karol Nawrocki történészt indítja, aki minden bizonnyal folytatná Duda politikáját. Tusk pártja viszont Rafal Trzaskowski varsói polgármesterrel próbál szerencsét, aki a legutóbbi voksoláson alulmaradt Dudával szemben. A felmérések egyelőre a varsói városvezető fölényét mutatják, de szakértők szerint korai még az esélylatolgatás, mert hátrányt jelent Trzaskowski számára, hogy bár a fővárosban népszerű, vidéken kevésbé kedvelik.

Szintén fontos választást rendeznek 2025 szeptemberében Csehországban. Egyelőre valóságos csoda kellene ahhoz, hogy megakadályozzák a populista Andrej Babis visszatérését a hatalomba, akinek pártja, az ANO egy frakcióban ül a Fidesszel az Európai Parlamentben a Patrióták Európáért képviselőcsoportjában. Bár Babis visszatérése esetén aligha tud olyan illiberális államot létrehozni hazájában, mint Orbán Viktor Magyarországon, sok borsot törhet Brüsszel orra alá, kivált, ha a fontos uniós szavazásoknál létrejönne egy koalíció a magyar, a cseh és a szlovák vezető között. A leendő prágai parlament erőviszonyait megjósolni próbáló Mandáty portál 70-96 képviselői helyet jövendöl Babis pártjának a 200 tagú alsóházban. Ha az ANO összefogna a szélsőséges Szabadság és Közvetlen Demokrácia (SPD) nevű erőteljesen euroszkeptikus párttal, akkor együttesen stabil többségre tennének szert. De ez nem minden, bekerülhet a parlamentbe az Eskü és Autósok nevű szélsőjobb politikai erő is, amely az EP-ben szintén a Patrióták frakciójának tagja. Egyelőre túl nagy derűlátással nem érdemes az EU-nak a cseh választás elé néznie.

A félelmetes ismeretlen

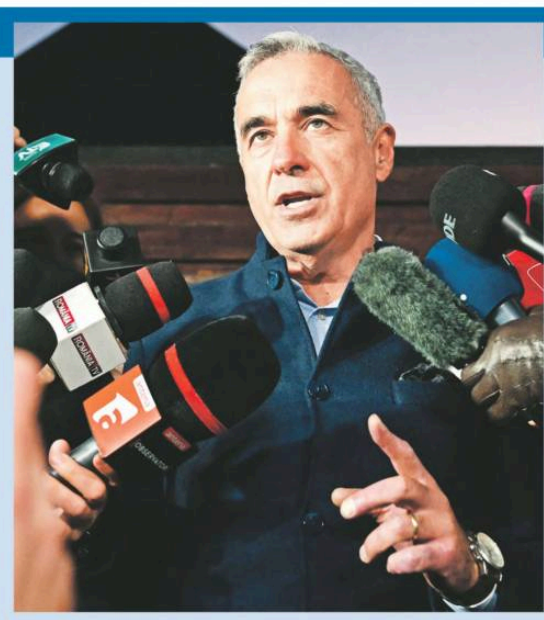

FOTÓ: AFP/DANIEL MIHAILESCU

Románia nem az Unió egyik vezető állama, mint Németország és Franciaország, 2025-ben mégis talán a tavasszal megismételt román elnökválasztás lesz az euroatlanti közösség egyik legnagyobb próbatétele. Az eseménysor ismert: az EU- és NATO-tagállam Romániában a november 26-i elnökválasztás első fordulóját egy olyan neofasiszta, NATO- és Európai Unió-ellenes jelölt nyerte meg, aki a mai Európa és a Nyugat minden alapértékét elutasítja, és az orosz társadalmi-politikai modellt tartja követendőnek. Az általa képviselt jövőkép inkább múltkép, ennek ellenére a szektaguruként és valóságos Messiásként fellépő Calin Georgescut több mint 2,4 millió román választópolgár szavazta meg. Az utólagos titkosszolgálati jelentések szerint külső állami szereplő (Oroszország) avatkozott be a román elnökválasztásba. Az alkotmánybíróság megsemmisítette az eredményt, új választást kell tartani.

A román elnökválasztási eredmény és annak fokozatosan feltárt, egészében máig ismeretlen háttere nem román, hanem európai probléma több szempontból is, amelyre közös megoldást kell találnia a demokratikus államok közösségének. Ellenkező esetben a közös Európa fokozatos széthullása megállíthatatlan, az emberi jogok tiszteletben tartására épülő demokratikus jogállamok, liberális demokráciák helyét fokozatosan tekintélyelvű vezetésű szélsőjobb uralta autokráciák vehetik át. Ennek jeleit már nemcsak Magyarországon és Szlovákiában láthatjuk, hanem – amint a fenti írásunk is jelzi – a bejáratott régi nyugati demokráciákban is aggasztók a jelek.

Az egyre agresszívebb orosz befolyásolási technikák és a közösségi média manipulálása jelentette veszély a Brexit óta több mint elmélet. A román választás pedig bebizonyította ennek a párosításnak a félelmetes gyorsaságát és hatékonyságát is, azt, hogy a Kreml már a NATO számára kulcsfontosságú országokban is képes káoszt és instabilitást okozni.

Mivel a román elnökválasztás manipulációja nemcsak a román államapparátus és titkosszolgálatok csődje volt, hanem összeurópai uniós és NATO-biztonsági csőd volt, vélhetően tavasszal nem fog megismétlődni. Ez azonban még nem garancia arra, hogy Romániában sikerül megfékezni a nyíltan neofasiszta, szuverenista, demokrácia és Nyugat-ellenes térhódítást. Megtörténhet, hogy immár szabad, külső beavatkozás mentes elnökválasztáson is egy Európa-ellenes „békepárti, szuverenista" szélsőjobb jelölt diadalmaskodik.

Az orosz hibrid háború hatékonyságát már a Brexit is jól mutatta. A Kreml ugyanis a jól bevált régi szovjet (és általános titkosszolgálati) módszert alkalmazza: nem területet, hanem befolyási övezetet akar. Ehhez elegendő az első lépés sikerét biztosítani – káoszt és politikai instabilitást okozni az adott országban. Ebben a törekvésében kiváló segítséget kap a közösségi médiától, amelynek „algoritmusait" hírhedt és félelmetes troll- és hackerhadserege kiválóan képes az orosz érdekek szolgálatába állítani. Ezt hosszú távú stratégia erősíti – a román elnökválasztásra aktivált több mint 25 ezer TikTok-fiókot például 2017–2018-ban hozták létre, és mindeddig altatták –, no meg a pénz. Az orosz anyagi szál, érdekeltség minden európai szélsőjobb párt mögött közvetve vagy közvetlenül felsejlik, nagymértékben besegítve az autoriter belső erőknek pozícióik megszilárdításában.

Az orosz hibrid háborús stratégia alapja ugyanaz, mint a populista pártoké: a demokratikus intézmények iránti bizalom leépítése, az igazság és a korábbi társadalmi alapértékek relativizálása dezinformáció és konteók révén, a „mi, a nép" és az „ők, a népellenes elit" szembeállítása. Ha Romániában nem sikerül tető alá hozni az Európa-koalíciót, a minden demokratikus pártot magában foglaló nemzeti egységkormányt és demokrata államfőt választani, az dominóhatást eredményezhet az EU egészében.

„A bizalmatlanság érthető”

TUDOMÁNY A valódi veszteséget 2019-ben könyvelte el az Akadémia, amikor elvették kutatóhálózatát, a mostani ingatlaneladás lényegesen nem változtat pozícióján – mondta lapunknak Freund Tamás, az MTA elnöke.

F. SZABÓ KATA

„Valamennyi HUN-REN-intézet igazgatója, főigazgatója aláírt egy nyilatkozatot, miszerint támogatják az Akadémia és saját módosító javaslataik nyomán előállt törvényt, és kérik, hogy az Akadémia segítsen az ingatlanok átadásával, hogy ez a törvény megszülethessen és a kutatóhálózat jövője végre stabilizálódjon. A bizalmatlanság érthető, hiszen valamennyien átéltük a kutatóhálózatunk leválasztását, az irányításának átalakítását, az egyetemi modellváltást, a kutatásfinanszírozás rendszerének átformálását, és mindezek mellett a kutatók, intézetvezetők szenvednek az alulfinanszírozottságtól. Mindez befolyásolja a jövővel kapcsolatos várakozásainkat és magyarázza a szavazás szorosságát is. Az új törvény, ha az Alapító Okiratok és a Szervezeti Működési Szabályzatok is ennek szellemében születnek, fontos garanciája lehet a hálózat egyben tartásának, biztonságos finanszírozásának és pozitív jövőképének, amelyre építve megerősödhet a bizalom a kutatóhelyek és kormány között is. Ebben az Akadémia örömmel közvetít” – mondta a Népszavának Freund Tamás, a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) elnöke a múlt heti rendkívüli közgyűlésről.

Mint arról beszámoltunk, a közgyűlésen szűk többséggel, 53-41 százalék arányban úgy döntöttek: 80 milliárd forintért eladják az államnak ingatlanvagyonuk azon részét, amelyet a ma HUN-REN néven működő egykori akadémiai kutatóhálózat intézetei használnak. Az ingatlanok eladásával és a kutatóhálózat kormány általi ismételt átszervezésével kapcsolatban számos aggodalom és kritika fogalmazódott meg a tudományos közvélemény egy része felől. Az ingatlanvagyon eladása kapcsán sokan attól tartottak, hogy ez egy lépés az épületek majdani privatizációja felé. „A most megszavazott törvény egyrészt kimondja, hogy a megvásárolt ingatlanokat az állam a HUN-REN használatába adja, és azt követően, hogy a kutatóhálózat tulajdonába kerültek, azokat közfeladatával összefüggő tevékenységre használhatja. Ez a megkötés már akkor is élt, amikor az MTA kapta meg az államtól először használatba, majd 2007-ben ingyenesen tulajdonba az épületeket. Bármelyik kutatási ingatlan eladása csak akkor jöhet szóba, ha az adott kutatóintézetet jobb feltételek közé szeretné a HUN-REN vezetése költöztetni, ebben az esetben az eladott ingatlan vételárát az új kutatási infrastruktúra létesítésére kell fordítani. Ezt tette az Akadémia is, amikor Pálinkás József elnöksége idején például a budai vári ingatlanainkat értékesítette, hogy abból új kutatóközpontokat építsen” – mondta ezzel kapcsolatban Freund Tamás.

Az Országgyűlés által elfogadott új HUN-REN-törvény szintén éles vitákat váltott ki a tudományos közösség körében – sokan az autonómia, a tudományos szabadság további korlátozásától tartanak, illetve attól, hogy a modellváltott egyetemekhez hasonlóan a kutatóintézetek elesnek, uniós forrásoktól, ha az EU aggályosnak ítéli meg az új jogszabályt. Az MTA elnöke szerint a törvénybe (bár némileg a közgyűlés alatt is változott – vagyis nem ismerhették a végleges szöveget) az Akadémia és a kutatóintézetek vezetőinek változtatási kérései is bekerültek végül. „A javaslataink többsége szerencsére a közgyűlés idején elérhető törvénytervezet szövegében már megjelent, például beemelték az alapkutatások és a szabad témaválasztáson alapuló kutatások fontosságát és finanszírozását, megtartották a kutatóközpontok és önálló kutatóintézetek jogi személyiségét, amelyhez végül a munkáltatói jogok is csatlakoztak. A Közgyűlés előtti este utolsó módosításként még egy kérésünknek eleget tett a kormány, így az MTA elnöke visszakerült a törvénybe, mint az irányító testület tagjait a miniszterrel közösen jelölő személy” – mondta Freund Tamás, ugyanakkor elismerte: ahogy eddig a 2019-es elcsatolás óta, úgy a jövőben sem lesz közvetlen befolyása az Akadémiának a HUN-REN működésére. Az új törvény értelmében a HUN-REN Irányító Testületének tagjait és elnökét az illetékes miniszter és az MTA elnöke közös jelölése alapján a miniszterelnök nevezi ki. „Az én felelősségem, hogy a kutatói szférát olyan nagy tapasztalatú kiváló tudósok képviseljék a HUN-REN legfelső vezetésében, akiktől joggal várható az Akadémia értékrendjének képviselete” – tette hozzá.

Freund Tamás a közgyűlés után arról beszélt: a cél az lenne, hogy az új HUN-REN-törvény elfogadásával egy nemzetközileg versenyképes, a fiatal kutatók számára megfelelő jövőképet mutatni tudó kutatóhálózat jöjjön létre, ehhez azonban még számos lépésre szükség van.

„A helyzet különösen a kutatói bérek terén igényel sürgős rendezést. Erre most minden esély megvan, ha megvalósul a HUN-REN költségvetésének két lépcsőben ígért emelése. De legalább ilyen fontos a stabilitás, a kiszámíthatóság, a nemzetközi kutatói együttműködésekben való részvétel és a kutatóintézetek számára pedig nemcsak a tudományos, hanem a szükséges pénzügyi és szervezeti autonómia is. Hosszabb távon ezek közül egyetlen területen sem engedhető meg, hogy a régiós versenytársainkénál rosszabb feltételeket kínáljunk.”

Jelezte azt is: minden átalakításnak súlyos ára van abban az értelemben is, hogy elvonja a figyelmet a kutatómunkától, és helyette az adminisztratív feladatokra irányítja a tudósok energiáit. „Azt gondolom, hogy a kutatói pálya népszerűsége és a fiatalok számára vonzó jövőkép miatt is fontos volna magunk mögött hagyni ezt a változásokkal teli periódust,és a jelenleginél sokkal kiszámíthatóbb, a kutatói szabadságra és az egyéni felelősségvállalásra egyaránt építő kutatói életpályát ajánlani a tehetséges fiataloknak” – véli Freund Tamás.

Az elnök nem tart attól, hogy az ingatlanokért kapott 80 milliárdos vételár kifizetése után a kormány esetleg kevesebb működési forrást biztosít majd az MTA számára, mondván, gazdálkodjanak az ingatlanokért kapott összegből. „Ez nagyon meglepő döntés lenne, hiszen a bázisfinanszírozásunk egyes tételei nem válthatók ki egyszeri tőkebefektetéssel. Az Akadémia költségvetése egyébként eddig is az Országgyűlés döntésén múlt, és ezek után is azon fog múlni, ebben nincs változás. Nem tudom elképzelni, hogy az Akadémia alapításának 200. évfordulóját egy költségvetés csökkentéssel akarná »ünnepelni« a kormány” – véli Freund Tamás. Arról, hogy vajon a kutatóhálózata és az ingatlanvagyonának jelentős része nélkül szükséges-e újradefiniálni az MTA szerepét a magyar tudományos életben, azt gondolja, az igazi fordulópont 2019-ben az intézetek elcsatolása volt. Az akkor megalkotott és 93 százalékos szavazati aránnyal elfogadott küldetési nyilatkozatban megfogalmazottak továbbra is érvényesek, úgyis, mint a magyar nép életfeltételeinek, tudásának és képességeinek javításához való hozzájárulás, a tudományos tanácsadás, a magyar nyelv és kulturális örökség ápolása, átmentése a digitális világba, a tudományos kutatás minőségi és etikai szabályozása, feltételeinek optimalizálása, érdekeinek képviselete, a tudományos ismeretterjesztés különböző formái vagy a magyar tudomány nemzetközi megjelenítése, érdekeinek képviselete. „Az, hogy az államnak most eladjuk a kutatóhálózat által ingyenesen használt ingatlanjainkat, amelyek felett hasznosítási lehetőséggel egyébként sem rendelkeztünk, semmiben sem befolyásolja az imént felsorolt tevékenységünket, missziónkat” – vélekedett Freund Tamás.

Vidéki székházakra is költenének

Az eladott ingatlanok eladásából származó 80 milliárd forint nagy része, 74 milliárd forint kamatozó állampapírban marad, az MTA számításai szerint ha nem nyúlnak hozzá 2029-ig, akár 14 milliárd forint bevételt is hozhat. Mint azt az MTA elnöke elmondta, a közgyűlési határozat szerint az elnökség kijelöl egy bizottságot azzal a feladattal, hogy dolgozzon ki javaslatot a 80 milliárd forinttal való gazdálkodásra. „Az viszont több mint valószínű, hogy az Akadémia nem fogja felélni ezt a vagyont, nem tervezi működési költségekre fordítani. Az tűnik logikusnak, hogy befektetjük ezt az összeget, és a hozamából indítunk új programokat. Ezek között várhatóan alapkutatásokhoz kapcsolódó programok is lesznek, talán éppen a humán tudományok területén, ha erre az állami tudományfinanszírozás nem fordít kellő figyelmet” – mondta Freund Tamás, ugyanakkor nem tartja kizártnak, hogy a vidéki székházaik felújítására kell majd költeniük, mivel a 2025–26-ban esedékes Magyar Tudomány Évéhez, illetve az MTA 200 éves jubileumához kapcsolódó programok jelentős mértékben támaszkodnak majd ezekre a helyszínekre is.

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Freund Tamás szerint a kutatói bérek sürgős rendezést igényelnek

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Az egyik eladott MTA-épület. Az elnök szerint „több mint valószínű”, hogy az Akadémia nem fogja felélni az ingatlanokért kapott összeget

„Fontos volna magunk mögött hagyni ezt a változásokkal teli periódust és a jelenleginél sokkal kiszámíthatóbb, a kutatói szabadságra és az egyéni felelősségvállalásra egyaránt építő kutatói életpályát ajánlani a tehetséges fiataloknak” – véli Freund Tamás.

14 milliárd

forint bevételt is hozhat 2029-ig az MTA-elnök szerint, ha az ingatlanok eladásából származó 80 milliárd forint nagy része, 74 milliárd forint kamatozó állampapírban marad.

Markánsabb fellépést várnak Freund Tamástól

ELKESEREDETTSÉG „Az Akadémiai Dolgozók Fóruma (ADF) felháborodással értesült arról, hogy az Országgyűlés elé anélkül került a kutatóhálózatra vonatkozó törvényjavaslat, hogy annak hatálybalépését 2026-ra halasztották volna, ahogyan azt az MTA kérte. A hatálybalépés dátuma abszurd és kivitelezhetetlen módon továbbra is 2025. január 1.” – írta a kutatóhálózati dolgozókat képviselő ADF a törvény elfogadása után. Úgy gondolják, Freund Tamásnak le kellene mondania, ha nem képes érvényt szerezni az MTA-közgyűlés második határozatának, amelyben felkérik az Országgyűlést az MTA-tól elcsatolt kutatóhálózatról szóló törvény hatálybalépésének kitolására 2026-ig, valamint arra is, hogy folytassák le az elmaradt társadalmi egyeztetést a jogszabályról. „Ha az állam mint tárgyalópartner az egyik kérés teljesítésétől mereven elzárkózik, akkor a másik határozat értelmében Freund Tamás az MTA képviseletében nem írhatja alá az adásvételi szerződéseket” – írják. Emellett továbbra is reális veszélynek tartják, hogy a kutatóhálózat eleshet az EU-s támogatásoktól. Követelik, hogy az MTA elnöke „szólaljon fel a kormány azon intézkedései ellen, amelyek miatt az alapítványi egyetemek továbbra is és valószínűleg végleg elesnek az uniós források jelentős részétől, és amelyek a magyar tudomány egyik legsötétebb korszakát hozták el.”

F. SZABÓ KATA

Hazugságvizsgálat a Magyar Hangnál: törvényt sérthet, példát statuál az állam

SAJTÓ Több hatályos európai és magyar jogszabályba is beleütközhet az az eljárás, amellyel hazugságvizsgálatnak vetették alá a titkosszolgálatok a Magyar Hang munkatársait, miután a lap Basár el-Aszad szíriai diktátor bukása után egy Ferihegyen leszállt szír gépről írt. A hír tévesnek bizonyult, a lap beismerte a hibát, elnézést kért.

A hazugságvizsgálat többek között azért lehet aggályos, mert az újságírói forrásvédelem az európai jogban a sajtószabadság egyik alapvető garanciája, és paradox, de nagyon is indokolt módon még az utóbb hamisnak bizonyult információ forrására is kiterjed: jelentősebb közérdek fűződik ahhoz, hogy a sajtó forrásai védelmet élvezzenek, mint ahhoz, hogy aki hazudik egy újságírónak, azt maga az újságíró legyen kénytelen lebuktatni. (Ennek megfelelően egy sajtóperben a bíró, ha a törvények szerint jár el, nem azt igyekszik tisztázni, hogy ki adta az információt a sajtómunkásnak, hanem csak azt, hogy a sajtómunkás kellő körültekintéssel járt-e el az adott információ beszerzése és közzététele során.)

A forrásvédelmet az európai jogban az Alapjogi charta, az Emberi jogok európai egyezménye, az Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv és a Bejelentővédelmi direktíva mellett a teljesen egységes bírósági joggyakorlat biztosítja. Hasonló a helyzet Magyarországon is. Egy 2012-es, vagyis már bőven a NER és az új alkotmány hatálya alatt született AB-döntés világosan ki is mondja: a közérdekre hivatkozással nem lehet törvényesen kikényszeríteni a forrás felfedését. A hatályos médiatörvény szerint a

FOTÓ: NÉPSZAVA

Lapot osztanak az érdeklődőknek egy fővárosi rendezvényen

médiatartalom-szolgáltató, valamint a vele munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személy (tehát az újságíró) jogosult az információforrás kilétét akár a bírósági és hatósági eljárások során is titokban tartani, továbbá bármely, az információforrás azonosítására esetlegesen alkalmas dokumentum, irat, tárgy vagy adathordozó átadását megtagadni. E fő szabály alól még büntetőeljárás keretében – ami jelenleg a Magyar Hang szír repülőgépes sztorija esetében tudomásunk szerint nem folyik – is csak szigorúan körülírt feltételek mellett engedhet kivételt a bíróság. A legfontosabb, hogy az információforrás felfedéséről kizárólag maga a bíró(ság) dönthet, a rendőrségnek, az ügyészségnek vagy akár a titkosszolgálatnak ehhez nincs joga. És még a bíróság is csak abban az esetben kötelezheti a médiumot, illetve az újságírót az informátor felfedésére, ha ez egy három évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény felderítése érdekében nélkülözhetetlen, a forrás felfedésétől várt bizonyíték mással nem pótolható, és a bűncselekmény felderítéséhez fűződő érdek olyan kiemelkedő, amely az információforrás titokban maradásához fűződő érdeket egyértelműen meghaladja – utóbbi körülményeket a hatóságnak kell bizonyítania a bíróság előtt.

Ettől a szűkre szabott esetkörtől eltekintve pedig sem polgári peres eljárásban, sem hatósági (közigazgatási) eljárásban nem kötelezhető az újság vagy az újságíró az információforrás felfedésére. A Magyar Hangnál lefolytatott eljárás az eddig nyilvánosságra került körülmények alapján a jogszerűség minden elemét nélkülözi: nehezen képzelhető el, hogy más lenne a célja, mint a példastatuálás és a sajtó megfélemlítése. HARGITAI MIKLÓS

LAPSZÉL

Orbán-barát híradós milliós támogatása

FOTÓ: MTI/BENKO VIVIEN CHER

Több mint 55 millió forint visszsza nem térítendő támogatást ítélt meg tavaly januárban a Nagy Márton vezette Gazdaságfejlesztési Minisztérium a TV2 hírműsorát vezető, a kormányfőt nyíltan támogató Gönczi Gábor és felesége tulajdonában álló Rozmaring Garden Kft.-nek – szúrta ki 24.hu az EU-nak jelentett támogatási adatokból. Az ingatlan-bérbeadással foglalkozó vállalkozás adatlapja szerint az ukrajnai orosz invázió miatt bevezetett ideiglenes krízisalapból állt rendelkezésre az állami segítség. Ez azért is furcsa, mert a cég még nem is létezett az orosz–ukrán háború kitörése idején. A 24.hu írásából kiderül: miután kérdéseket küldtek az illetékeseknek, átírták a cég támogatási adatait a nyilvántartásban 9,8 millióra. NÉPSZAVA

Ajándékozási verseny a gyerekotthonoknál

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Egy óbudai és egy fóti gyerekotthonba vitt volna ajándékokat Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke tegnap, ám jótékonysági akciója felemásra sikerült. A budapesti intézménynél Fülöp Attila gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár várta, s jelezte neki: nem mehet be. Később Fóton bevihette az épületbe az ajándékokat az ellenzéki politikus. Közben a kormánypropaganda azt rótta fel Magyarnak, hogy az adományozás előtt a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatósággal szerződést kellett volna kötnie. Gördülékenyebben ment az adományozás az államtitkárnak: Fülöp Attila ajándékokat adott át a fővárosi Sztehlo Gábor Gyermekotthonban. NÉPSZAVA

Gyanú roma politikusok ellen

VIZSGÁLAT Az országos önkormányzat egykori vidéki irodáinak ügyében tucatnyi volt vagy jelenlegi képviselő ellen folytat eljárást az adóhatóság. Közöttük van Aba-Horváth István, a testület mostani elnöke is.

CZENE GÁBOR

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Aba-Horváth István elnök és a képviselők szavaznak a közgyűlésen. Döntöttek a gazdálkodás átvilágításáról is

„Hihetetlen nagy katyvaszt vettünk át, amelynek a végét még most sem látjuk” – közölte beszámolójában Aba-Horváth István, a Magyarországi Romák Országos Önkormányzata (MROÖ) – előző nevén: Országos Roma Önkormányzat (ORÖ) – elnöke a testület pénteki közgyűlésén. Miután lezajlott az átadás-átvétel, az MROÖ már a szervezet Dohány utca székházában tartja testületi üléseit. Az épület sokáig zárva volt, a költségvetési támogatások elvonása miatt ugyanis sem az alkalmazottak bérére, sem a közüzemi számlákra nem volt pénz.

A jelek szerint – miután a kormánypárti Cigány Közösségek Szövetsége (CiKöSz) nyerte a választást – már nincsenek anyagi gondok. Aba-Horváth István a „közös együttműködés” sikereként értékelve bejelentette, az államkincstár átutalta az MROÖ számlájára a 2024-re járó teljes támogatást, mintegy 680 millió forintot. Ebből fogják kifizetni az elmaradt járandóságokat. A közgyűlés döntött arról, hogy komplex módon átvilágítják az országos önkormányzat gazdálkodását: ennek költsége meghaladja a 20 milliót.

A Népszava több forrásból úgy értesült, hogy költségvetési csalás gyanúja miatt az országos önkormányzat tucatnyi volt vagy jelenlegi tagja ellen eljárást folytat az adóhatóság. Pontos számot nem lehet tudni, a lapunkhoz eljutott információk jellemzően 15-20 roma politikusról szólnak. Az érintetteket rabosították, fényképet készítettek róluk, és ujjlenyomatot vettek tőlük.

Az ügy 2015–16-ig nyúlik vissza, amikor az ORÖ megyei irodahálózatot hozott létre. A kormányhivatal akkori állásfoglalása több kifogást is emelt: „Nem állapítható meg az irodák jogi státusza, nincs rögzítve, hogy ezen irodákban kik, milyen jogviszonyban végeznek munkát, az irodák milyen formában gazdálkodnak a rendelkezésre bocsátott pénzügyi források felett. Emellett nem tisztázott az ORÖ hivatalához való viszony sem.”

A lapunk birtokában lévő lista alapján 32 vidéki iroda működött, ezek nagy része nem megyeszékhelyeken. Az irodák működtetéséért egy-egy azzal megbízott képviselő felelt. 2016 decemberében, amikor a kormányhivatal fellépésére az ORÖ az irodák megszüntetéséről döntött, a közgyűlés egyik tagja örömét fejezte ki, hogy ily módon a képviselők ebből származó 450 ezer forintos javadalmazása is megszűnik. Mások azt bizonygatták, a valóságban ennél jóval kevesebb pénzhez jutottak ebből a forrásból.

Feljelentés is történt, az adóhatóság bűnügyi főigazgatósága annak idején házkutatásokat rendelt el. A NAV most újra elővette az ügyet, de úgy tűnik, nem az összes képviselő került célkeresztbe, aki iroda működtetésére kapott megbízást. Dancs Mihály, a borsodi Roma Polgárjogi Mozgalom vezetője például azt mondta lapunknak, vele szemben nem indult eljárás. Viszont a gyanúsítottak között van Aba-Horváth István, az országos testület jelenlegi elnöke. A vádak szerinte gyenge lábakon állnak. Kérdésünkre elmondta: azt feltételezik róla, hogy indokolatlanul nagy összeget számolt el irodabérleti díjként. Utólag egy szakértő azt állította ugyanis, hogy 2016-ban ezerforintos négyzetméteráron lehetett ingatlant bérelni Debrecenben, ami – fogalmazott – „teljesen nevetséges”. Egyébként is: közgyűlési határozat volt a havi bérleti díj összegéről.

Aba-Horváth István visszautasította a gyanúsítást, panaszt tett ellene, a vallomást is megtagadta. „Volt már olyan az életemben, hogy meggyanúsítottak, aztán felmentettek” – tette hozzá. Az eljárás – hangsúlyozta – „óriási veszélyt rejt magában, lejáratja a képviselőket, megingatja a közbizalmat”. Az adóhatóság azt közölte: „A feltett kérdésekkel kapcsolatosan nincs nyilvánosságra hozható információ.”

A jelek szerint már nincsenek anyagi gondok, mivel az államkincstár átutalta az MROÖ számlájára a 2024-re járó teljes támogatást, mintegy 680 milliót.

Papírokat mutatva Aba-Horváth István arról is nyilatkozott lapunknak, hogy a roma testület 1,3 milliárd forintos tartozásának mintegy fele nem a Farkas Flórián-féle Híd a munka világába programmal, hanem az előző ciklus pénzköltéseivel hozható összefüggésbe. Amikor Lakatos Oszkár volt elnökhelyettes arról beszél, hogy „a kormány kivérezteti az országos önkormányzatot, és olyan pénzt követel, amit már visszafizettek, az egyszerűen nem állja meg a helyét. A kimutatásokból látszik, hogy szabálytalan, rosszul felhasznált pénzek és el nem számolható költségek okozták a veszteséget” – jelentette ki Aba-Horváth István. Dancs Mihály, aki tagja volt az előző önkormányzatnak is, egyelőre passzolta a kérdést.

Megkérdeztük Lakatos Oszkárt is, aki arra hívta fel a figyelmet, hogy a kormány nem indokolta meg, miért tartja szabálytalannak az ORÖ pénzfelhasználásait: annak ellenére sem, hogy többször kérték a Belügyminisztériumot, ezt tegye meg írásban.

Szívműtét a menekülttáborban

INTERJÚ Kórházat fejleszt Budapesten, pacemakert ültet be Csádban, s oda megy, ahol a legnagyobb a baj. Toldy-Schedel Emillel, a Szent Ferenc Kórház főigazgatójával beszélgettünk.

DANÓ ANNA

Szöveg:
DANÓ ANNA

Fotó:
FARBAKY TAMÁS

TOLDY-SCHEDEL EMIL

2000-ben végzett a Semmelweis Egyetemen. Szakvizsgái: belgyógyászat, kardiológia, palliatív orvoslás, diabetológia. A Magyar és Európai Kardiológus Társaság tagja. Orvosi szakvizsgái mellett egészségügyi menedzser szakon is végzett. 2012 óta a Budapesti Szent Ferenc Kórház főigazgatója. Az Egyházi Kórházak Egyesülése és a Magyar Ártalomcsökkentő Tudományos Egyesület elnöke. A Máltai Szeretetszolgálat, a Bátor Tábor alapító tagja, orvosként pedig több alkalommal külföldi misszióban is dolgozott.

Expedíciós raktárnak tűnik ez a helyiség, nem kórházigazgatói irodának. Mindig szállítódobozok, eszközök sokasága között dolgozik?

Hajnalban érkeztünk kollégáimmal Csádból. Ha véletlenül felbukkan egy afrikai tücsök, meg ne ijedjen, a felszerelést tartalmazó dobozokkal valamennyit hazahozhattunk. A reptéren néhányan már előbújtak, okoztak is némi riadalmat.

Mit csinált ott egy magyar egyházi kórházvezető?

Egészségügyi missziót. Körülbelül két évvel ezelőtt gondoltuk végig, hogy szükség volna egy olyan gyorsan reagáló, egészségügyi szakemberekből álló csoportra, amelynek tagjai például földrengés, háború vagy egyéb krízisek áldozatainak ellátásában segíthetnének. És most nem azokról beszélek, akiknek négy-öt órán belül a helyszínre kell érkezniük, mert értenek a romok alatti kutatáshoz vagy a kutyás mentéshez, hanem akik három-négy nappal az esemény után, akár spártai körülmények között is képesek két-három hónapig egészségügyi ellátást nyújtani. Ilyen medikai tudásunk, képességünk nem nagyon van, mi itt a munkatársaimmal erre kialakítottunk egy saját képzési rendszert. Akik ebben részt vettek – doktorok, nővérek –, ma már alkalmasak arra, hogy kritikus körülmények között is dolgozzanak. Most éppen Csádban voltunk, de ha Nyíregyháza mellett vagy Kárpátalján van baj, akkor oda megyünk. Az orvosmisszió alapítói és egyben oktatói résztvevőként és szervezőként már az elmúlt években is több alkalommal dolgoztak hasonló területeken. Farkas Balázs doktor alapítványa segítségével Kenyában és Ugandában dolgozott, Tóth Judit kolléganőnk az elmúlt két hónap csádi misszióját vezette, de korábban már járt a cunami sújtotta Indonéziában és Srí Lankán, földrengéseket követően pedig Haitin és Törökországban. Lakatos Botond doktor, aki Magyarországon a trópusi betegségek egyik szakértője, afrikai és dél-amerikai területeken, s jómagam amellett, hogy a gyors reagálású orvoscsoport szervezéséért felelek, egyéb afrikai missziók mellett már korábban is számos alkalommal végeztem orvosi feladatokat a délszláv háborúban, valamint Tikiletisben egy lepratelepen, de voltam menekülttábor-vezető Szudánban.

Csádban mi volt a feladat?

Főként szudáni menekült sérülteket láttunk el, zömében súlyos traumákat átélt nőket és gyerekeket. A 15 éven felüli férfiak már nemigen jutnak át a határon. Csádban egy tizenpármilliónyi saját lakos mellett van tízmillió fölötti menekült. Az embereknek valamivel több mint egy dollárból kell megélniük naponta. Egészségügyi ellátást a központi állami, és egy kisebb másik kórházban lehet elérni, ez a kettő az, ami nagyjából valamilyen ellátást nyújt. Mi menekülttáborokban dolgoztunk, olyan emberekkel, akik túlélték a határátkelést. Mindenféle sérülésük van. Fertőző betegségek, például malária és egyéb hasmenéses járványok is tizedelik őket.

Milyen nyelven, hogyan beszéltek velük?

Rettentő sok közvetítőre van szükség. Ez sokszor úgy történik, hogy mi angolul elmondjuk, ezt lefordítják franciára, a franciáról arabra, és az alapján próbálja a helyi tolmács az ottani nyelvjárásban elmondani. Éppen ezért a terápiaválasztásban leginkább arra hagyatkozhatunk, amit látunk, tapintunk. A kórházi ellátás fizetős, ötnapi kezelésért tíz dollárnak megfelelő összeget számítanak fel. Amikor nekünk centrálvénákat kellett behelyezni vagy az intenzív osztályon el kellett látni a betegeket, összeírták a helyi erők, hogy mit kell megvenni. Aztán kimentek a kórház elé, ahol kicsi kordékon üzemelő gyógyszertárakból összeszedték, ami kellett. A nem steril eszközök olcsóbbak, a sterilekért többet kell fizetni. Aki túléli Csádban az ötéves életkort, és nem hal meg gyermekkori betegségekben, az ott még könnyen meghalhat egy magas vérnyomás- vagy cukorbetegség következtében. Ugyanis az emberek nemigen jutnak hozzá az ilyen betegségeket könnyen kordában tartó, de folyamatos alkalmazást kívánó szerekhez. Nagyon sok a stroke, a tüdőembólia, a korai kezeletlen szívizombetegség. Ugyan vannak modern CT-, MR-gépeik, ezeket ajándékba vitték oda nagy szervezetek, ám az a technikus, aki ezeket a gépeket képes lenne működtetni, már nem megy oda, mert fél. Nélkülük pedig ezek az eszközök két-három hónap után leállnak. Azt láttuk, hogy már az is óriási segítség lenne, ha valaki odaküldene technikusokat, akik képesek lennének megjavítani az elromlott készülékeket.

Gyakran jár arrafelé?

Azzal a speciális orvoscsoporttal, amelyikről beszéltem, már kétszer jártunk Csádban. Most hatan voltunk ott, és a csádiak kérésére sürgősségi ellátást, triázsolást oktattunk. Amikor ugyanis egyszerre több száz menekült érkezik oda, sokat segít, ha tudják, hogyan kell a sérüléseik alapján sorolni, hogy hatékonyan és gyorsan tudjanak dolgozni. Ennek volt egy oktatási része, majd utána közösen élőben gyakoroltuk. Oktatunk újraélesztést is. Ugyan vannak defibrillátoraik, de mint a tüzes gyíktól, úgy félnek tőle, mert szikrázik, illetve ráz. Megmutattuk az eszköz biztonságos használatát.

Kardiológus, vette hasznát e tudásának?

Igen, három pacemakert ültettünk be kollégáimmal. Azért csak ennyit, mert többet nem vittünk magunkkal. Invazív kardiológusként ebben a műtéti eljárásban van gyakorlatom. Ott ha valakinek például pacemakerbeültetésre van szüksége, el kell szállítaniuk repülővel Marokkóba, Dél-Afrikába vagy Törökországba, hogy megkaphassa ezt az eszközt. Ez a gyakorlat sokszoros költséget jelent ahhoz képest, mintha a helyszínen megtörténne a beavatkozás, és adott esetben az ottani fiatal orvosok végeznék el. Mivel meg is fogalmazták, hogy szeretnék elsajátítani a szívritmusszabályozó-beültetés gyakorlatát, mi megszerveztük. Az első pacemakerbeültetések Csádban meg is történtek. Hartyánszky Istvánnal, a Semmelweis Egyetem városmajori szívsebészeti professzorával kettesben végeztük el ezeket a műtéteket.

Miért csinálja?

Nekem nagyon jó tanárom volt, Kozma Imre atya. Itt, a zugligeti templom környékén szedte össze a gyerekeket, és mindig azt mondta nekünk, hogy előbb tegyetek jót, aztán beszélhetünk majd a hitről. Vagy kétszázan voltunk mi, az ő hittanosai. Ez egy jó indulást jelentett az életben. Volt, hogy hátizsákjainkat telepakolta gyógyszerekkel, és mentünk Erdélybe. A gyerekeket nem annyira nézték át, s így inzulint és egyéb életmentő szereket tudtunk átvinni az ott élőknek. A mások segítése része lett az életünknek. Megtapasztalhattam, milyen fajtái vannak a nyomornak, a rászorultságnak. A doktorkodás is a romantikus segíteni akarással indul, sokunknál ez megmaradt.

Mihez kezd, amikor kilátástalansággal szembesül?

Nekünk az a feladatunk, hogy amit tudunk, azt oldjuk meg. Tíz évvel ezelőtt a Szent Ferenc Kórház is csak egy amolyan „kórház a város szélén” volt. A folyosó végén egy-egy vécé, egyik oldalt, másik oldalt, voltak nyolcágyas kórtermek és egy közel egyévnyi tartozásállomány. A végét járta az intézmény. Amikor elkezdtünk gondolkodni a tulajdonossal, az Assisi Szent Ferenc Leányai Kongregációval, hogy mit tegyünk, két dolgot javasoltam. Az egyik az, hogy legyen egy jó szülészet a holland születésházak mintájára. A másik, hogy hozzunk létre egy jó rehabilitációt a szívelégtelen betegeknek. Azt mondták: rendben, de akkor te leszel az igazgató. Ettől kicsit meg is ijedtem. De ha most körbenézünk, elég szép intézmény lett mára. Két-háromágyas, fürdős szobáink vannak. Nyolc éve építkezünk, erős állami finanszírozással, uniós támogatásokból, és van egy nagyon-nagyon nagy forrás, az adományozás.

> Nekem nagyon jó tanárom volt, Kozma Imre atya. Itt, a zugligeti templom környékén szedte össze a gyerekeket, és mindig azt mondta nekünk, hogy előbb tegyetek jót, aztán beszélhetünk majd a hitről – mondta Toldy-Schedel Emil arról, mi hajtja a fél világon át, hogy másoknak segítsen

> „Megkérdezte a hölgy, hogyan tudna segíteni, azt mondtuk neki, amit mindenki másnak: nekünk a háromezer forintos vérnyomásmérőtől kezdve minden jól jön, amit tudunk a betegeink kezelésében hasznosítani. Kiderült, ő százmillió forintra gondolt.”

Kik adományoznak?

Az egész kórházfejlesztés indulása is rávilágít arra, hogy hogyan működünk. Behoztak hozzánk egy Észak-Európából származó asszonyt, aki itt volt egy rokonánál, és elesett. Először egy nagyobb kórház traumatológiájára vitték, ahol nem tudta elmagyarázni, hogy azért nincs EU-kártyája, mert nagyon gazdag. Így miután ott nem boldogultak, a hosszú várakoztatás után a rokonai, akik itt laktak az utca másik oldalán, elhozták őt ide, hogy nézzük meg, mert fáj a csípője. Megröntgeneztük, el volt törve. Megszerveztük az operációt, és megkérdeztük, hogy mitől esett el. Elmondta, hogy ez néha előfordul vele. Megvizsgáltuk, és kiderült, hogy időnként kihagy a szíve, szüksége lenne ritmusszabályozóra. Megkapta az eszközt, hazautazott, pár héttel később visszajött, jelezte, hogy bejönne egy beszélgetésre. Akkor még semmit nem tudtunk az anyagi helyzetéről, így amikor megkérdezte, hogyan tudna segíteni, azt mondtuk neki, amit mindenki másnak, hogy nekünk a háromezer forintos vérnyomásmérőtől kezdve minden jól jön, amit tudunk a betegeink kezelésében hasznosítani. Kiderült, ő százmillió forintra gondolt. Ez az a biztonsági tőke, amire a kórház fejlesztését alapoztuk. Most 150 ágy környékén vagyunk. Még szeretnénk egy CT-t, s így talán Magyarországon egyetlenként alkalmasak leszünk arra, hogy a szervátültetésre való felkészítéstől a műtét utáni rehabilitációig egy helyen tudjuk ellátni a betegeket. És megtanítsuk őket jó minőségben életben maradni.

Mindennek költségeit miből állják?

Az alapműködésünkből származó állami bevétel a kórház működésének úgy 70 százalékát finanszírozza, ami a bérekre sem elég. Ez azért fontos, mert nekünk magunknak kell gondoskodnunk a likviditásunkról, mert a mi kórházunk esetében senki nem pótolja vissza a hiányzó pénzt. Koldulni kénytelenek vagyunk, magánszemélyek és a helyi önkormányzat támogatásából, pályázatokból tudjuk kiegészíteni a működési kiadásainkat. Olyan vállalkozási tevékenységeket is föl kell vállalnunk, amit más kórházak nem csinálnak. Van egy termékcsaládunk, amelybe például saját levendulaföldünkből származó levendulából készítünk krémet. A termékeink egy webshopon keresztül is vásárolhatók. Térítés ellenében tűmentes oltást lehet kérni nálunk. Számos saját programot folytatunk, például cégeknek végzünk szűréseket. Ezt a bevételt is a betegek ellátásába forgatjuk vissza.

€/HUF 413,31 ↓ -0,33% | $/HUF 396,48 ↓ -0,87% | CHF/HUF 443,78 ↓ -0,36%

LAPSZÉL

Megint bejelentették az új terminált

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Megkezdődött a ferihegyi 3. terminál építésének előkészítése – jelentette be az ezermilliárd forintos adófizetői beruházással megvásárolt állami Budapest Airport Zrt. tegnap. Újra, merthogy a cég évek óta dolgozik a projekten. A BA Zrt. állami felvásárlása előtt már folyt a munka – erről Chris Dinsdale, a Budapest Airport akkori vezérigazgatója beszélt idén januárban egy interjúban, ami az Index.hu-n jelent meg. Dinsdale szó szerint úgy fogalmazott, hogy „megkezdtük az 1. terminál bővítésének és újranyitásának, valamint a 3. terminál kivitelezésének átfogó előkészületeit". Tegnap az immár államosított cég jelentette be, hogy ők is megkezdték a projektet. Most az új vezérigazgató, Francois Berisot ecsetelte közleményében, hogy a 3. terminál tervezési, illetve egyes kapcsolódó kivitelezési munkálatai már folyamatban vannak, hamarosan kezdődhet megvalósítás is. P. ZS.

Nem áll le a szemétszállítás

Folyamatos lesz a hulladékelszállítás a karácsonyi ünnepnapokon is, a MOHU tájékoztatása szerint a már szokásos rendben zajlik a kommunális és a szelektív hulladék elszállítása Budapesten és az agglomerációs településeken. A karácsonyi ünnepnapokat követően a hulladékudvarok és az újrahasználati központok is szokásos nyitvatartással várják a lakosokat. NÉPSZAVA

Erősödik jövőre az ingatlanpiac

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A Duna House előrejelzése a 2024-es trendforduló után tranzakciószámokban és árakban is erősödő ingatlanpiacot, egyre szélesedő vásárlói kört és további 10 százalékkal bővülő hitelpiacot vetít előre 2025-re. Az otthonteremtők körében az első lakást vásárlóké és a gyermeket vállalóké lesz a főszerep. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
78 741,84	↑	+0,1%
Mol		
2684 Ft	↑	+0,6%
MTelekom		
1264 Ft	↑	+0,16%
OTP		
21 470 Ft	—	0,00%
Richter		
10 480 Ft	↓	-0,38%

Nincs mit osztogatni

TERVEK Orbán Viktor szerint januárban repülőrajtot vehet a magyar gazdaság. A megszavazott 2025-ös költségvetés ehhez kevés muníciót ad.

PAPP ZSOLT

A parlament elfogadta a jövő évi költségvetést a tegnapi utolsó ülésén. Hogy a végszavazásra nem szokás szerint nyáron, hanem csak most, karácsony előtt került sor, mindenképp a tervezet javára vált. A némi kincstári optimizmussal fűszerezett 2025-ös költségvetés ugyanis bár kockázatos, de legalább nem bukik meg az év első munkanapján, ahogy ez többször előfordult az elmúlt időszakban. A kormány a 2025-ös büdzsét előbb a béke, majd az új gazdaságpolitika költségvetésének nevezte. Egyelőre azonban sem az ukrán háború lezárása nincs láthatáron, sem új gazdaságpolitikát nem hirdetett a kormány, hanem továbbra is a gazdasági növekedés felpörgetésével próbálkozik.

Mivel a magas kamatkiadások miatt a költségvetés mozgástere szűk, a kormány most is – akárcsak az elmúlt években – a jövedelmek felől igyekszik megvalósítani a gazdaság felpörgetését. Azt reméli, hogy a minimálbér erőteljes, 9 százalékos emelésével az afeletti bérek is átlagosan 7-8 százalékkal növekednek. Ezen túl a hitelezéstől várják még a gazdasági növekedést, amely ha igaziból beindul 2025 végére, 2026 elejére, akkor a Fidesz a jelenleginél sokkal jobb helyzetből várhatja az országgyűlési választásokat.

A kormány 2025-re 4123 milliárd forintos deficittel tervez, vagyis idénhez képest nőni fog a pénzforgalmi hiány, az eredményszemléletű deficit azonban a GDP 4,5-5 százalékáról 3,7 százalékra csökkenhet, legalábbis abban az esetben, ha összejön az általa várt 3,4 százalékos gazdasági növekedés. A legnagyobb kockázat ugyanis éppen az utóbbi mutatóval van, miközben a kormány 3,4 százalékos növekedéssel tervezte meg a büdzsét és az adóbevételeket, a piaci elemzők 2–3 százalék közé várják a jövő évi növekedést, sőt még a Fideszhez ezer szállal bekötött Századvég gazdaságelemző részlege is csak 2,6 százalékot tart megalapozottnak. Az MNB optimistább, a 2,6–3,6 százalékos sávba várja a jövő évi növekedést. Ezzel együtt a jegybank szerint egyes adóbevételi előirányzatok túltervezettek, az elmúlt évekhez hasonlóan az általános fogyasztási adóknál látnak kockázatokat. A gyengébb növekedési adatokat a tervezettnél magasabb infláció kompenzálhatja a bevételi oldalon: a kormány a fogyasztói árak 3,2 százalékos emelkedésével számol, az MNB december végén emelte 3,3–4,1 százalékos sávba a prognózisát.

A kiadási célokat nézve nem látható semmilyen konkrét stratégia a növekedés pörgetésén túl: nem kerül sor érdemi reformra vagy akár pluszforrások biztosítására szinte egyetlen leamortizálódott ellátórendszerben (egészségügy, szociális szféra, közlekedésfejlesztés) sem. Kivétel az oktatás, ahol kizárólag az uniós támogatásoknak köszönhetően jelentős, 20 százalékot meghaladó átlagos béremelésre kerülhet sor a pedagógusok körében. Más területen ehhez hasonló kiadásnövelésre nem lehet számítani, leszámítva az államadósság kamatkiadásait, amely még jövőre is 20 százalékot meghaladó mértékben emelkedik az idei tervekhez képest, az elmúlt egy-két évben kibocsátott magas kamatozású állampapírok kamatterhei miatt. A kamatkiadások és a kötelező hiánycsökkentés ki is merítik a költségvetés mozgásterét, így nagyobb osztogatásokra egyelőre nincs lehetőség.

Több területen érhető tetten spórolás a költségvetésben, persze nem feltétlenül ott, ahol kellene. A kormány eredetileg a családi kedvezmények azonnali megduplázását ígérte, végül ezt két lépésre húzta szét. Sőt a kedvezmények első, 50 százalékos emelésére nem is kerül sor 2025 januárjában, hanem csak júliusban, míg a második 50 százlakos emelés csak 2026 januárjában lesz esedékes. Továbbá januártól extra adóemelésekre kerül sor, nő a jövedéki adó, az autósokat terhelő más adók mértéke is, ezek az adóemelések a jövő évi hiányt a GDP fél százalékával, vagyis közel 450 milliárd forinttal csökkentik.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A béke és az új gazdaságpolitika költségvetéséhez se béke, se új gazdaságpolitika nincs

A némi kincstári optimizmussal fűszerezett 2025-ös költségvetés bár kockázatos, de legalább nem bukik meg az év első munkanapján, ahogy ez többször előfordult az elmúlt időszakban.

Varga Mihály elbúcsúzott

A jövő évi költségvetés végszavazása előtt Varga Mihály pénzügyminiszter búcsúbeszédet mondott, amelyben megköszönte a fideszes képviselők támogatását, az ellenzékieknek pedig azt mondta, bármilyen jó költségvetést is rakott össze a kormány, az ő tiltakozásukra mindig lehetett számítani. Varga Mihály jövő márciustól Matolcsy Györgyöt váltja a Magyar Nemzeti Bank élén. Ahogy mondta, nem teszi le a lantot, csak hangszert vált. A Pénzügyminisztérium január 1-jével Nagy Márton vezetése alatt egyesül a Nemzetgazdasági Minisztériummal – írta az Index.

Kis túlzással élve

Orbán Viktor miniszterelnök pénteken az állami rádióban arról beszélt, hogy jövőre „repülőrajtot kell vennie" a magyar gazdaságnak. Szerinte a 2025-ös költségvetésben már látszódnak a „Nagy Márton-féle gazdaságpolitikai elképzelések". Külön említette a Demján Sándor-programot, a lakhatási támogatást, a kollégium építéseket és a munkáshitelt. Ezzel szemben az előbbi tételek nyomokban vannak jelen büdzsében: a lakhatási támogatást a munkáltatók adhatják, a munkáshitelt a bankok, kollégiumépítésre egy fillért nem terveznek, a Demján Sándor-program jelentős része pedig hitel, illetve hiteltámogatás. A kezdeményezés súlyát jelzi, hogy a 2025-ös költségvetésben nincs is olyan előirányzat, hogy Demján Sándor-program, mert az akcióterv nem más, mint a meglévő konstrukciók újracsomagolása. „Vállalkozásfejlesztési" támogatásokra jövőre 410 milliárd forintos kiadást terveznek, ez épp 33 milliárd forinttal magasabb a hasonló célú idei kiadásoknál, vagyis ettől a 33 milliárd forint többlettámogatástól reméli a kormány a „repülőrajtot".

Még mindig gyors ütemben nőnek a bérek

JÖVEDELEM Nem látszik kifulladni a hazai bérkiáramlás üteme. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete októberben ugyanis 637 200 forint volt, ami 12,9 százalékkal magasabb az egy évvel korábbinál – tette közzé friss adatait tegnap a KSH. A rendszeres (prémium, jutalom, egyhavi különjuttatás nélküli) bruttó átlagkereset 613 100 forintra becsülhető, ez 13,5 százalékkal haladta meg az előző év azonos időszakában regisztráltat. A rendszeres bruttó átlagkereset a vállalkozásoknál 615 100, a költségvetésben 597 000, a nonprofit szektorban 638 100 forintot tett ki. Ezek 12,9, 15,4, illetve 14,7 százalékos fejlődést jelentenek egy év alatt.

Ha az év eddig eltelt időszakát vizsgáljuk, a növekedés még nagyobb. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete az első tíz hónapban ugyanis 633 900 forint volt. A nettó átlagkereset kedvezmények nélkül pedig 421 500, a kedvezményeket figyelembe véve 436 400 forintot ért el. A bruttó és a kedvezmények nélkül számított nettó átlagkereset egyaránt 13,6, míg a kedvezmények figyelembevételével számított nettó kereset 13,5 százalékkal emelkedett az előző év azonos időszakához képest.

Az állami szféra esetében még mindig rendkívül magas az átlagbér-emelkedés.

Az októberi adatokat részleteiben vizsgálva megállapítható, hogy az állami szféra esetében még mindig rendkívül magas, immár 16 százalékot közelítő átlagbér-emelkedés látszik. Ennek oka: a különböző területeken zajló bérrendezések. A számokból az is látszik, hogy a reálkeresetek növekedési üteme továbbra is messze 9 százalék feletti, ami szintén meglehetősen magasnak tekinthető. Ugyanakkor ennek pozitív hatásait a gazdaság továbbra sem igazán élvezi – a kiskereskedelem forgalmának volumene például naptárhatástól megtisztítva csupán 3,6 százalékkal bővült októberben – a háztartások magas megtakarítási hajlandósága és még mindig igen erős óvatossága miatt. Á. A.

London tart a Trump-érától

VÉSZJELEK A brit kabinet fontolgat egy törvénymódosítást, hogy megakadályozza a politikai rendszer befolyásolását a határokon túlról. A világ leggazdagabb embere által támogatott amerikai elnök azonban még így is sok gondot okozhat a Starmer-kormánynak.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

Ötven év után először fordul elő, hogy politikai kinevezett, és nem köztisztviselő vagy karrierdiplomata költözik a 3100 Massachusetts Avenue cím alatt lévő brit nagykövetségi rezidenciába. A 71 éves Lord (Peter) Mandelson a Munkáspárt egyik legismertebb, korábban egyik legbefolyásosabb vezetője volt. Felbecsülhetetlen szerepet játszott a New Labour ideológia kifejlesztésében, mellyel 1997-re az 1979 óta tartó hosszú konzervatív kormányzás után megválaszthatóvá vált a párt. Tony Blair, majd Gordon Brown számos magas pozícióval jutalmazták meg a hartlepooli képviselő rendkívüli képességeit. A nagypénteki egyezmény létrejöttéhez való hozzájárulása alapján volt Észak-Írországért felelős miniszter, később hozzá tartozott az üzleti élet, betöltötte a Kereskedelmi Tanács elnökének, majd a miniszterelnök helyettesének tisztségét, mindeközben pedig 2004–2008 között, a Barroso-érában brit színekben az EU kereskedelmi főmegbízottjának munkáját végezte.

E dicsőséges szakmai életrajzot beárnyékolja, hogy kétszer is lemondásra kényszerült miniszteri tisztségeiből. Először már 1998-ban, amikor fény derült arra, hogy 373 ezer font értékű kamatmentes lakáskölcsönt vett fel multimilliomos minisztertársától, Geoffrey Robinsontól, akinek kétes üzleti ügyeit éppen az ő tárcája vizsgálta. 2001-ben pedig azért távozott

A NAGYKÖVET

LORD (PETER) MANDELSON
A sokoldalú tapasztalatokkal és kiterjedt kapcsolati tőkével rendelkező, de ellentmondásos egyéniségnek számító washingtoni nagykövettől reméli a londoni kormányzat Trump kereskedelmi korlátozásainak kivédését.

FOTÓ: N. FARAGE FACEBOOK-OLDALA

Elon Musk és Nigel Farage egyre gyakrabban mutatkozik együtt. Musk anyagilag is támogatná a Brexit szellemi atyjának pártját

az északkír portfólió éléről, mert beosztásával élve segítséget nyújtott a Hinduja fivéreknek (dúsgazdag indiai üzletembereknek) brit állampolgárságuk megszerzéséhez.

A Lord Mandelsonról alkotott kép szerint mégis a teljes politikai spektrumban képes kapcsolatokat kialakítani és ápolni, hatalommal rendelkező embereket lényeges ügyek érdekében megnyerni. Nagyobb kihívás aligha lehet, mint a régi-új amerikai elnököt meggyőzni a híres „speciális viszony” folytatásáról, a félt kereskedelmi korlátozások elkerüléséről. Az új nagykövet Donald Trumppal egy napon, január 20-án lép hivatalba. Állomáshelyére feltehetőleg brazil élettársa, Reinaldo Avila da Silva is elkíséri, akivel egy évvel ezelőtt kötött melegházasságot. Ahogy a Sky News amerikai tudósítója, Mark Stone fogalmaz, Lord Mandelson „éles eszű és rámenős operátor, aki egyaránt helytáll a tárgyalóasztalnál, ahogy képes bájologni a mara-lagói bálteremben – még jobb, ha golfozni is tud”. Őfelsége washingtoni embere fejben kell tartsa, milyen kíméletlenül távolíttatta el korábban Trump Sir Kim Darroch nagykövetet, amiért az kevéssé hízelgő megjegyzéseket tett róla. A hiú amerikai elnök biztosan emlékszik, hogy a főrend is „erőszakosnak, zsarnokoskodónak és merkantil beállítottságúnak” nevezte, de Lord Mandelsonnak más munkáspárti vezetők, köztük a mellette döntött Sir Keir Starmer kormányfő és David Lammy külügyminiszter még szerencsétlenebb minősítéseit is múlt időbe kell helyeznie.

Ha Trumpon múlt volna, a brit nagykövetet Nigel Farage-nak hívnák. Nemrégiben azt állította, hogy a Reform UK párt vezetője „kitűnő választás lenne”. Westminster helyett Farage aránytalanul sok időt tölt a megválasztott elnök floridai birtokán, ahol a héten annak szoros szövetségese, Elon Musk társaságában fényképezték le. A világ leggazdagabb embere, az X közösségi háló és a Tesla tulajdonosa tetemes, 100 millió dollárra becsült támogatást készül nyújtani a szélsőjobboldali populista pártnak. Ez csak a játékszabályok megcsavarásával lenne lehetséges, az X helyi „lerakatán” keresztül, mert külföldiek nem ajándékozhatnak meg brit politikai pártot. A kormány már fontolgat is egy törvénymódosítást, hogy megakadályozza a politikai rendszer befolyásolását a határokon túlról.

Népi hős lett a merénylő

FÖSVÉNYSÉG Pénteken Pennsylvania állam kiadta New York államnak a 26 éves Luigi Mangionét, aki a New York-i rendőrség megalapozott gyanúja szerint december 4-én hajnalban többször hátba lőtte Brian Thompsont, a legnagyobb amerikai egészségbiztosító, a United Healthcare igazgatóját. New York állam ügyészeinek 11 pontos vádirata az előre megfontolt szándékú emberölés mellett terrorizmus elősegítése és terrorcselekmény elkövetésének vádpontjait is tartalmazza. Ezek alapján a New York állam büntetőtörvényei szerint kiszabható legsúlyosabb büntetés az életfogytiglani szabadságvesztés, ám az államhatárok átlépésével megvalósított szándékos emberölés szövetségi bűntette akár halálbüntetéssel is sújtható.

A közösségi médiát ellepték a római falanxot idéző menetről készült felvételek, amelyeken a lábbilincsben és narancssárga kezeslábasban araszoló Mangionét New York City rendőrségi erői mellett az FBI állig felfegyverzett akciócsoportja veszi körbe, sőt a korrupciós ügyeiért éppen bíróság előtt álló Eric Adams New York-i polgármester is szakított időt a merénylő személyes fogadására. Kevés körözött személy mondhatja el magáról, hogy a nyugati világ fővárosának polgármestere siet a fogadására. Mangione azonban a közösségi média segítségével szimbólummá vált, tárgyalása az évtized egyik legnagyobb médiaszenzációjának ígérkezik.

A merénylet politikai motivációjára már a nyomozás első napjaiban fény derült. A gyilkosság helyszínén talált töltényhüvelyekre a „Deny, Defend, Depose” (Tagadd, Hárítsd, Töröld) jelszavak voltak felvésve, amely egyértelmű utalás az amerikai magánbiztosítók üzleti gyakorlatában bevett kifogásokra, amelyekkel megtagadják az ügyfelek kifizetésre vonatkozó kérelmeit.

> Az Egyesült Államokban nincs általános, az európaihoz hasonló egészségbiztosítás, a magánbiztosítók visszaélései gyakoriak.

Később előkerült egy háromoldalas, kézzel írott kiáltvány is, amelyben Mangione biztosítja az FBI-t, hogy nem voltak tettestársai, és elnézést kért a szükségtelen dráma és feszültség okozásáért. „Őszintén szólva ez már kijárt ezeknek a parazitáknak” – mondta, felhívva a figyelmet arra is, hogy az Egyesült Államokban működik a legdrágább egészségbiztosítás rendszer, miközben a várható élettartam terén az ország csupán a 42. helyen áll. A szöveg további részében pedig kifakad a magánbiztosítók etikátlan gyakorlatára, amellyel kizsákmányolják az amerikai embereket a nagyobb profitért.

Az internet szinte felrobbant a hír hallatán. Az amerikai hírcsatornák fejcsóválva fogadták, hogy a Facebook, X és Instagram közösségi oldalak kommentelői valóságos népi hőssé emelték Mangionét. A webshopokban máris felbukkantak az arcképével díszített pólók, kamasz lányok vallottak szerelmet neki TikTok-videókon. Jellegzetes amerikai jelenség, hogy a populáris kultúra részeivé vált merénylőknek morbid rajongótábora alakul ki. Ám ezúttal a gyilkosság feletti örvendezés ízléstelensége mögött indokolt társadalmi frusztráció húzódik meg.

Az Egyesült Államokban nincs általános, az európaihoz hasonló egészségbiztosítás. A magánbiztosítók különböző tartalmú biztosítási csomagokat kínálnak, amelyek sok esetben nem fedezik a betegszállítás költségeit sem. Még nagyobb probléma a biztosítók ún. előzetes engedélyezéshez fűződő joga, amellyel az orvos és a beteg közé állnak. Bár az orvos szemészeti szakorvosi vizsgálat elvégzését javasolja egy kezdődő szürke hályog diagnosztizálása után, a biztosító ennek további költségeit nem fedezi, ezáltal a beteg később megvakul. A biztosító utólag is jogosult kifogást emelni, ha egy vizsgálat, orvos vagy egészségügyi szakember a biztosító állítása szerint nem szerepelt a vele szerződést kötött szolgáltatók listáján.

Jelentős számban fordul elő tehát a biztosítottak kérelmeinek visszautasítása. Az iparági átlag ma az USA-ban 16 százalék, a legnagyobb United Healthcare esetében ez az arány 32 százalékra rúg. Ez azt jelenti, hogy a társaság ügyfelei közül minden harmadik a rendszeres díjfizetése ellenére sem kap térítést gyógyulásához. Nem véletlen, hogy Magione az említett cég vezetőjét vette célba. A United Health Group, a szóban forgó biztosító anyacége a Forbes magazin 2024-es összeállításában az éves bevételt tekintve a nyolcadik legnagyobb cég a világon.

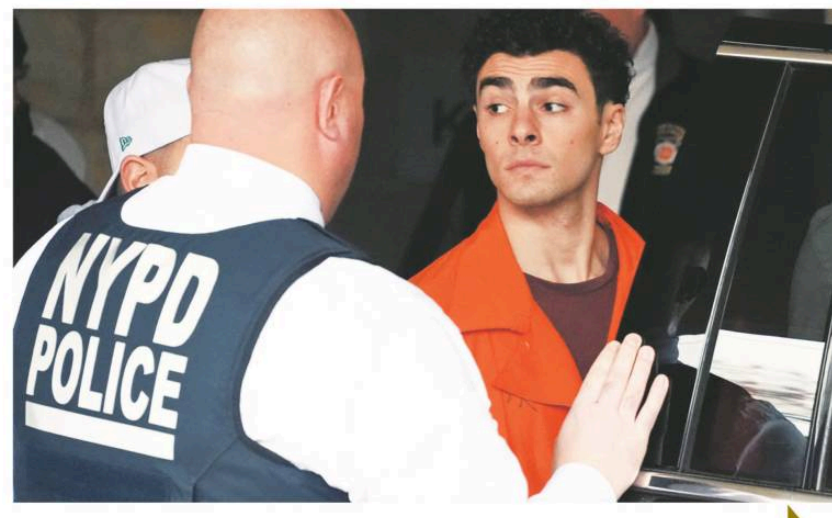

FOTÓ: AFP/GENE J. PUSKAR

Luigi Mangione gyanúsítottat rendkívüli körülmények között fogadták New York Cityben, ahol bíróság elé áll majd

Lapunk több magánszemélyt is megkeresett, hogy személyes történeteiken keresztül jobban megérthessük az amerikai magánbiztosítók visszaéléseit. A Pennsylvaniában élő Breanne Smith például elmondta, hogy az édesapja 2017-ben szívroham gyanújával ment kórházba, ahonnan helikopterrel egy 80 km-re lévő szívspecialistákat foglalkoztató kórházba szállították, ahol sikerült ellátni. Hónapokkal később a biztosító 14 ezer dolláros számlát küldött a férfinak, ugyanis a helikopter nem szerepelt a biztosítotti csomagon belül igénybe vehető szállítóeszközök listáján.

Egy másik esetben Milorad Kovac (kérésére álnéven szerepel) amerikai-magyar kettős állampolgárságú fizikust 2020-ban New Jersey állambeli otthonának kertjében támadták meg idegenek. A sebei ellátására kiszálló mentősök elmondásuk szerint önkéntesek voltak, Kovac többszöri kérdésére megnyugtatták a sérültet: nem kell fizetnie a kórházig tartó fuvarért. A hosszú kórházi várakozást megunva a férfi végül saját lábán ment haza. Ennek ellenére 1000 dolláros számlát kapott a szállítás költségeinek megtérítésére, amelyet csupán az őt alkalmazó egyetem közbenjárásával tudott csökkenteni.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Washington puhatolózik Szíriában

FOTÓ: AFP/EMIN SANSAR

A lázadók terrorista besorolása feloldható, és addig sem tiltja a velük való egyeztetést

DAMASZKUSZ Az amerikai kormányzat megtette az első hivatalos lépéseket a Bassár el-Aszad uralmát megdöntő szíriai lázadók irányába. Tegnap megérkeztek Damaszkuszba az Egyesült Államok első diplomatái, akik tárgyaltak az ország új vezetőivel, köztük a Washington által terrorszervezetként nyilvántartott Hayat Tahrir as-Sam (HTS) csoporttal, közölte az al-Dzsazíra. A pánarab hírtelevízió úgy tudja, Washington az ideiglenes kormány Szíria jövőjét illető elképzeléseiről kíván tájékozódni.

Az amerikai külügyminisztérium közleményben tudatta, hogy Damaszkuszba látogatott Barbara Leaf közel-keleti ügyekért felelős helyettes államtitkár, Daniel Rubinstein volt szíriai különmegbízott és Roger Carstens, a kormány túszügyekért felelős főmegbízottja. A dokumentum szerint azonban nemcsak a lázadóvezérekkel, hanem „közvetlenül a szíriai néppel, köztük a civil társadalom tagjaival, aktivistákkal, különböző közösségek tagjaival és más szíriai hangadókkal" is tárgyalni fognak arról, milyen elképzeléseik vannak országuk jövőjéről és ebben hogyan tud az Egyesült Államok segíteni. A nyugati államok egyelőre mérlegelik, hogy feloldják-e a HTS terrorista minősítését. NÉPSZAVA

Visszaüt a gázfüggőség

ENERGIABIZTONSÁG Az EU-csúcsról balkáni lobbikörútra indult Orbán Viktor, miután az orosz gáztól való függőségünk kínos helyzetet teremtett.

GÁL MÁRIA

FOTÓ: MTI/FISCHER ZOLTÁN

Marcel Ciolacu, aki már csak ügyvezető kormányfő, aligha adhat kőbe vésett román garanciákat Orbán Viktornak

Energiabiztonsági kérdések miatt lobbizott tegnap Szófiában, majd Bukarestben Orbán Viktor. Tegnaptól, azaz december 20-tól léptek hatályba az orosz Gazprombankkal szembeni amerikai szankciók, s ennek nyomán leállhat az orosz gázimport a Török Áramlaton keresztül. Ez a gázvezeték Törökországon, Bulgárián és Szerbián keresztül juttatja el az orosz gázt Magyarországra és Szlovákiába. Ha Bulgária e szankciók hatására leállítja az orosz gáz Szerbia és Magyarország felé történő tranzitálását, akkor e két ország energiabiztonsága alapjaiban rendül meg. A helyzetet súlyosbítja, hogy januártól Ukrajnán keresztül sem jöhet orosz gáz: Kijev jelezte, többé nem kívánja a Barátság vezeték tranzitjának fenntartásával támogatni.

Mind Szlovákia, mind Magyarország diplomáciája az utóbbi hetekben csúcsra járatta a gázlobbit. Két szlovák kormányküldöttség is tárgyalt a Gazprommal Szentpéterváron – a parlament és a szlovák nyilvánosság tájékoztatása nélkül, Szijjártó Péter december másodikán Moszkvába repült (az ukrajnai háború kitörése óta 12. alkalommal), 12-én Orbán Viktor és Sulyok Tamás államfő együtt jelent meg Ankarában a magyar–török kulturális évad zárása ürügyén, Recep Tayyip Erdogannal viszont aligha kulturális problémákról tárgyaltak. Szijjártó múlt héten már tárgyalt a Török Áramlaton érkező orosz gáztranzit kifizetéséről Bulgáriában Rumen Radev államfővel és Vlagyimir Malinov energiaügyi miniszterrel.

A magyar kormány ugyan korábban azt jelentette be, hogy van megoldása az amerikai szankciók kérdésére, de annak részleteit nem hozta nyilvánosságra. Orbán Viktor tegnapi szófiai és bukaresti látogatása pedig azt jelzi, ezúttal is csupán az azonnali, átmeneti megoldásokra összpontosít a kormányzat. Magyarország gázellátásnak diverzifikálását, az orosz gázfüggőség felszámolását célzó elképzeléseket még nem mutatták be.

Orbán Szófiában azt hangsúlyozta, hogy Bulgária kulcsország Magyarország számára, különösen az ukrajnai háború kezdete óta, mert ez az egyetlen biztos út, hogy megérkezik Magyarországra a szükséges energiaforrás. Az MTI által ismertetett közös sajtótájékoztatón Radev elnök azt hangsúlyozta, hogy Szófia megbízható partner marad Magyarország számára az energiaszállítás biztosításában. Orbán azt hangsúlyozta, hogy tavaly 5,6 milliárd köbméter, idén 7 milliárd köbméter földgáz Bulgárián keresztül érkezett hazánkba, miközben a teljes hazai fogyasztás 9 milliárd köbméter. A magyar miniszterelnök arra is kitért, hogy Bulgária nélkül jelenleg a paksi atomerőmű működéséhez szükséges fűtőanyag beszerzése sem lehetséges, így Bulgária elengedhetetlen szereplő Magyarország energiabiztonsága tekintetében.

> Rumen Radev bolgár elnök azt hangsúlyozta, hogy Szófia megbízható partner marad Magyarország számára az energiaszállítás biztosításában.

A romániai vizit is a gáz- és energiabiztonság függvényében értelmezendő, de annak időzítése nem a legjobb pillanatban történt. Orbán Viktor Marcel Ciolacu miniszterelnökkel egyeztetett, akinek mandátuma épp tegnap ért véget, a következő kormány felállásáig ügyvezető kabinet élén áll. A nagykoalíciós tárgyalások csütörtöki összeomlása nyomán egyelőre nem tudni, milyen kormány alakul Bukarestben, kinek a vezetésével, de Ciolacu egyre távolabb kerül az újrázástól. Az elnökválasztási kudarc után pedig maga jelentette be, hogy a megismételt választáson nem kíván újraindulni. Így Ciolacu bármiféle garanciát ad is Orbán Viktornak, az aligha tekinthető kőbe vésettnek.

Ez esetben arról van szó, hogy az MVM megállapodást kötött a német E.ON-nal arról, hogy 2025 első felében a magyar állami tulajdonban lévő energetikai részvénytársaság átveszi az E.ON Románia gáz- és áramszolgáltató részlegét. Mivel az MVM hosszú távú megállapodást kötött az orosz Gazprommal, sem Romániában, sem az EU-ban nem nézik jó szemmel az ügyletet. A romániai elnökválasztásba való masszív orosz beavatkozás tovább fokozza a félelmeket arra vonatkozóan, hogy egy romániai stratégiai jelentőségű vállalatba magyar állami szereplőt engedjenek be. Könnyen előállhat az a helyzet, ami a spanyol Talgo vonatgyártó konzorcium esetében megtörtént – a spanyol kormány nemzetbiztonsági kockázatra hivatkozva vétózta meg a magyar felvásárlást. A román E.ON-üzletág felvásárlása kapcsán a kételyeket erősíti az is, hogy az MVM 205 millió eurós vételárat ajánlott, többszörösét annak, amit más cégek a liciten felajánlottak.

LAPSZÉL

Autós terrortámadás Magdeburgban

FOTÓ: AFP/DORTHE HEIN

A tömegbe hajtott egy autós tegnap este a kelet-németországi Magdeburg karácsonyi vásárán, miután gépkocsijával áttörte az Elba-parti piac korlátait. A feltételezett terrortámadásnak a Volkstimme című helyi lap szerint legalább 11 halottja és 60 sebesültje van. Jelentések szerint az elkövetőt letartóztatták. A rendőrség lezárta a területet, és pokolgép után kutatott. NÉPSZAVA

Leállt a Barátság kőolajvezeték

Csütörtök óta nem szállít olajat a Barátság vezeték Csehország, Szlovákia és Magyarország irányába – derült ki tegnap a Reuters híréből, amely szerint az orosz üzemeltető, a Transznyefty a Brjanszk megyei Unecsa szivattyútelepen észlelt problémát, de annak okát még nem tudta azonosítani. Az ügyben megszólalt a Mol is, azt állítva, nincs veszélyben a kőolajellátás biztonsága, a szállítások napokon belül újraindulhatnak. NÉPSZAVA

Orbán új frontot nyit az EU-val szemben

VARSÓ Bekérették tegnap a lengyel külügyminisztériumba Magyarország varsói nagykövetét, hogy tiltakozzanak, amiért az Orbán-kormány politikai menedékjogot adott Marcin Romanowskinak, a Jog és Igazságosság (PiS) vezette előző lengyel kormány igazságügyi miniszterhelyettesének. A volt kormánypolitikust odahaza bűnszövetkezetben elkövetett csalással és sikkasztással vádolják.

FOTÓ: FACEBOOK

Marcin Romanowskit odahaza bűnszövetkezetben elkövetett csalással, sikkasztással és hatalommal való visszaéléssel vádolják

A magyar lépés óriási felháborodást keltett Varsóban. Radoslaw Sikorski lengyel külügyminiszter barátságtalan, sőt ellenséges döntésről beszélt, s kormánya válaszul konzultációra hazarendelte Budapesti nagykövetét. Varsó egyúttal kilátásba helyezte, hogy az Európai Bizottságtól kérni fogja, indítson eljárást Magyarország ellen, ha nem teljesíti az európai elfogatóparancs rendszeréből eredő kötelezettségeit.

Romanowski ellen az a vád, hogy Zbigniew Ziobro volt igazságügyi miniszter szövetségeseként ő intézte az áldozatvédelemre szánt Igazságügyi Alapítvány közpénzeinek eltérítését, nagyrészt a PiS vezetéséhez közel álló alapítványokhoz, míg másik részéből a Pegasus kémszoftvert vették meg. A hatóságok csütörtökön európai elfogatóparancsot adtak ki ellene, miután gyanították, hogy elmenekült az országból. Orbán Viktor kabinetfőnöke, Gulyás Gergely aznap jelentette be, hogy politikai menedékjogot adtak Romanowskinak, azzal indokolva a döntést, hogy az új lengyel kormány „büntetőjogot alkalmaz politikai ellenfeleivel szemben". Azt is mondta, hogy Lengyelországban jogállamisági válsághelyzet van. A PiS-szel szövetséges Orbán Viktor aznap Brüsszelben úgy hárította el az újságírók kérdéseit, mintha nem lenne köze a döntéshez.

Bartha Dániel, a budapesti székhelyű Euroatlanti Integrációs és Demokrácia Központ (CEID) elnöke a Balkáni Oknyomozó Újságírás Hálózatának azt mondta, a lépéssel Orbán új frontot nyit nemcsak a Tusk-kormány vezette Lengyelországgal, hanem az EU-val szemben is. „Be akarja bizonyítani, hogy az EU jogállamisági eljárása teljesen szubjektív, hiszen Brüsszel Donald Tusk miniszterelnöki visszatérése után feloldotta a Lengyelországnak szánt uniós pénzek befagyasztását" – mondta. A magyar kormányfő segít a nacionalista-populista PiS-nek abban is, hogy a 2025-ös lengyel elnökválasztás előtt olyan narratívát hozzon létre, amely szerint embereit „politikai üldöztetés" éri.

Romanowski nem az első PiS-szövetséges, aki Magyarországon keres menedéket. Júniusban a VSquare oknyomozó weboldal feltárta, hogy a magyar fővárosban bujkált a lengyel nyomozók elől Daniel Obajtek, a PKN Orlen korábbi vezetője, aki pozícióját arra használta fel 2023-ban, hogy az állami energiaipari óriás megvegye az ország regionális és helyi médiumainak nagy részét, a PiS-kormány propagandagépezetének részévé téve azokat. HARSÁNYI GYÖRGY

Kivétel gyengíti a szabályt

BATKA ZOLTÁN

Egyszerre döntött politikailag jól és jogilag bűnrosszul a teljes magyar politikai elit, hogy a Till Tamás gyilkosának szabadon engedése miatt kitört népharag nyomán sebtében módosította a Büntető törvénykönyvet (Btk.-t), elévülhetetlenné téve a 16 évesnél fiatalabbak által elkövetett minősített emberölést.

Azt a politika jól érzékelte, hogy a botrány alapjaiban remegtette meg a teljes, maradék jogállami építményt, egyaránt fenyegetve a kormányt, az ellenzéket, mindenkit.

A magyar társadalom mára torkig van a gyerekek ellen elkövetett különféle ormótlan disznóságokkal. Ha választania kell a joghalál és aközött, hogy az amúgy jogállami alapnormának számító elévülés miatt egy 11 éves kisfiú valamikori gyilkosa szabadon élhessen, akkor immáron gondolkozás nélkül az előbbi mellett dönt. A robbanásveszélyes helyzetben a politikai elit most egy határozott mozdulattal kidobta az ablakon a házból a füstölgő gránátot.

A nagy kérdés csak az: nem most gyújtja-e fel a teljes várost ezzel? Minden valamire való jogtudós, ügyvéd, még Tuzson Bence igazságügyi miniszter is elismerte, hogy tetszik, nem tetszik, a hatályos jog alapján F. János büntethetősége még 2015-ben elévült. Hiába hozták meg a mostani Btk.-módosítást, F. Jánost a január 1. előtt hatályos Btk. alapján kell megítélni.

Az elit most alighanem arra játszik, hogy az ügy elhúzódik, amíg csak lehet – erre a túlterhelt bíróságok miatt mutatkozik esély –, kivárva az alkalmas pillanatot, amikor az itteni bíróság vagy éppen a strasbourgi testület majd kénytelen lesz F. Jánost elévülés miatt felmenteni.

Jobb esetben addig kopik az össznépi emlékezet, a nép megnyugszik abban, hogy a jövőben már a minősített emberölést 18 éves koruk előtt elkövetők soha nem számíthatnak elévülésre, F. Jánost meg esetleg megmázsálják hamis tanúzásért, mivel korábban próbálta a gyilkosság gyanúját ráterelni régi ismerőseire.

De az is lehet, hogy a közvélemény ismét ott áll, ahol a múlt héten toporgott: paradox módon az írott jog miatt tehetetlen egy valamikori – egyelőre csupán vélelmezett – gyermekgyilkossal szemben.

Borítékolható, hogy lesz olyan politikai dögkeselyű, aki nem lesz rest mondjuk a bíróságokra mutogatni, hogy lám a gaz bírók idehaza vagy odakint, de hazaengedték ezt a csibészt. Sőt. F. János akár kártérítésre is nyugodtan perelhet majd. Rajta valószínűleg nem fog múlni: aki 24 évig vígan, láthatóan gond nélkül együtt élt az emlékkel, hogy brutálisan agyonvert és elásott egy kisfiút, abban egy szemernyi gátlás már nem maradt.

Kérdés, hogy a magyar társadalomban mennyi gátlás marad akkorra. És a jogot éppen szorgalmasan a mellényzsebébe terelgető politikában mennyi gátlás marad. Ebben a légkörben iszonyatos precedenst teremtett a Vármegyei Főügyészség, amikor jól láthatóan a közakaratnak meghajolva utólag büntethetőnek nyilvánította a gyilkosságot – még tanúként – magára vallott F. Jánost. Innentől pattog a laszti, hogy egy vádhatóság mikor, mekkora közfelháborodásnak engedve értelmezze a jogot. Vagy éppen melyik politikus szája íze szerint.

F. SZABÓ KATA

Feláldozhatók

„A magyar egyetemistákat és kutatókat politikai túszként tartják fogva” – kommentálta az Európai Bizottság döntését Hankó Balázs miniszter, miután a hét elején kiderült, továbbra sem módosítják azt a brüsszeli határozatot, amelynek következményeként a 21 „kekvásított” magyar egyetem nem fér hozzá az Erasmus+ ösztöndíj- és a Horizont Európa kutatás-fejlesztési programhoz.

A tagállamok két évvel ezelőtt döntöttek úgy, hogy a közérdekű vagyonkezelő alapítványok magyar törvényi szabályozása nem jelent biztosítékot az uniós pénzek felelős és átlátható elköltésére, nem utolsósorban azért, mert a kuratóriumokban ülő pártkatonák és kormányközeli üzletemberek gyakorlatilag elszámoltathatatlanok és leválthatatlanok. Életük végéig gazdálkodhatnak az egyetem pénzével gyakorlatilag kontroll nélkül, és ha esetleg valamelyiküket elüti egy autó, egyszerűen választanak maguk közé egy hasonlóan megbízható kádert. Bár a kormány nagy csinnadrattával módosította a kifogásolt törvényt, de az EB-t ez nem győzte meg, 12 pontban sorolják, mi a baj továbbra is a magyar szabályozással.

Hankó Balázs persze mindezt csuklóztatásnak tartja, szerinte Brüsszel újabb és újabb akadályokat állít „végeláthatatlanul”, miközben a magyar kormány „tovább építi a jövőt” a fent említett programok pótlására kitalált Pannónia és HU-rizont programokkal. Ezek olyanok, mint a magyar narancs, ráadásul csak a diákok és kutatók apró töredéke él velük, képtelenek befoltozni az EU-s programok nyomán keletkezett űrt, de legalább adófizetői (tíz)milliárdokba kerülnek.

Összességében diákok tízezrei esnek el a külföldi tapasztalatszerzés lehetőségétől, amíg a kormány az EU-val huzavonázik. Ez őket láthatóan nem nagyon érdekli. Érdekes kérdés, hogy valójában ki ejtette foglyul és szállta meg politikailag a magyar felsőoktatás 70 százalékát a „modellváltásnak” nevezett mesterhúzással. Biztosan nem az Európai Bizottság. De az biztos, hogy a „túszul ejtett” egyetemisták és kutatók a kormány számára feláldozhatók.

Érdekes kérdés, hogy valójában ki ejtette foglyul és szállta meg politikailag a magyar felsőoktatás 70 százalékát a „modellváltásnak” nevezett mesterhúzással.

JEGYZET

Horváth Gábor

Kacsa-sztori

A rezsim lenne a legnagyobb bajban, ha sikerülne kideríteni, ki állt a Ferihegyen állítólag leszállt szíriai gépről szóló álhír mögött. Mert az első pillantásra is látszik, hogy az ismeretlen forrás az éppen Moszkvába menekülő Bassár el-Aszad szíriai diktátor nyomait akarta összekuszálni. Némi időt kellett nyerni, nehogy Izrael, Törökország vagy bárki más utána eredjen, és lelője a SYR9218 lajstromszámú, Il-76 T utasszállítót. Nem a budapesti volt az egyetlen megtévesztési kísérlet. Előbb az röppent föl, hogy a gép lezuhant valahol Homsz környékén, aztán az, hogy Aszad már Moszkvában van, miközben még nem érhetett oda. Akárcsak a ferihegyihez, ezekhez az álhírekhez is járt egy-egy fotó, amelyek első látásra mintha igazolták volna az állítást, ám gyorsan kiderült róluk, hogy nem ott, nem akkor és nem arról készültek. Több mint valószínű, hogy az oroszok próbáltak segíteni régi kliensüknek ép bőrrel kikerülni szeretett hazájából és biztonságban megérkezni a már jó előre Moszkvába küldött negyedmilliárd dollárjához.

Az Alkotmányvédelmi Hivatal szerencsére tudta, mi a dolga. Bár az érthető okokból titok, hogy mi mindent tett vagy nem tett, annyi azért kiderült, hogy rávetette magát a Magyar Hang újságíróira. Pedig ők, ahogy lehetett, bocsánatot kértek a közlésért. A kormányfő és külügyminisztere azonban addigra már azt hazudta, hogy az álhír veszélybe sodorta a magyarok biztonságát, amivel persze elsősorban is a kacsát óvatlanul továbbröpítő Magyar Pétert támadták. Ha már kacsa, legyen kövér...

Ehhez képest apróság, hogy kollégáinktól milyen információkat próbáltak kiszedni hazugságvizsgálós vallatással. A Magyar Hang hetilapot magyar vállalkozó híján Szlovákiában nyomják – itthon pedig elnyomják. Ha kormánykörökből válaszoltak volna első, tisztességgel elküldött kérdéseikre, nincs az egész sztori. De valaki azt akarta, hogy legyen.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

NINCS MIKULÁS

Orbán alámerült

PILLANTÁS A KILENCEDIKRŐL

NÉMETH PÉTER

Nem is tudom, hogy megijedjek, féljek vagy csak legyintsek egyet Orbán Viktor a Patrióta csatornának adott e heti interjúja után. Azt ugyanis már megszoktam tőle, hogy immár szinte percenként beszél arról, miszerint 2025 fantasztikus éve lesz Magyarországnak. És abban sem találok semmi újat, hogy a legtöbb kijelentése támaszték nélkül marad, teljes mértékben nélkülözi a tényeket, üres lózung. Nem lep meg, ha a miniszterelnök ilyeneket mond, mint – most idézem: Segíteni próbálunk „a bukfencezős” kormányzású európai országoknak, de „homokvárra nem fogunk építeni”. Próbálom felidézni magamban, mikor és hol próbált Magyarország segíteni a bukfencezős európai kormányoknak, de semmi ilyen nem jut az eszembe. Sokkal inkább azok a megnyilatkozások, amelyekben az Orbán vezette kormány igyekszik letéríteni a kontinens országait az európai útról.

Próbálom felidézni magamban, mikor és hol próbált Magyarország segíteni a bukfencezős európai kormányoknak, de semmi ilyen nem jut az eszembe.

Ha tehát ez az interjú az eddigi megnyilatkozások halmaza volt, akkor legfeljebb azon tűnődhetünk, hogy komolyan gondolja-e mindazt, amit állít, vagy csak sima propaganda.

Még azt is könnyedén sorolhatjuk ebbe a kategóriába, amikor arról nyilatkozik, hogy nekik – a Fidesznek – meg kell nyerniük a következő választást, és meg is fogják. Mert, mondja, és itt valami újjal találkozunk: „Nekünk minden fegyvernemben érkező kihívásra kell tudnunk válaszolni. Amikor terézanyásan kell, akkor úgy. Amikor meg egy agresszív hőbörgővel kellett, akkor úgy. Ezt meg kell oldani. De nekünk mindenre van emberünk, ezért ezt is kezeltük.”

Az ezt egyébként Magyar Pétert jelenti, akivel kapcsolatban így beszél: „A legtöbb munkahelyen, családban vannak ilyen agresszív hőbörgők, rém kellemetlen alakok. Ezekkel nem lehet egyenesen, érvelve, belátásra, meggyőzésre apellálva beszélni. Csak a saját hangjukon lehet velük beszélni. Ezek ilyenek, ilyenfajta emberek. És ha bekerülnek a politikába, akkor, bár ez senkinek nem esik jól, akkor itt is ez történik, és amikor ezeket a durva szóváltásokat hallja az ember, mégiscsak van egy szekunder szégyenérzete, nem?”

De igen, válaszolom meg a feltett kérdést. Van szégyenérzetünk, és most inkább amiatt, amit Orbán Viktor ebben az interjúban előadott. Azt tudniillik, hogy nekik mindenre van emberük, ha kell, Teréz anyát húzzák elő, ha kell, egy hőbörgőt, ami azt jelenti persze, hogy a Fidesz káderpolitikáját így kell értékelnünk; nem értékekre választanak embereket, hanem szerepekre. Nem tudom, hogy szegény Menczer Tamásnak volt-e fogalma arról, hogy őt a hőbörgők kategóriájába sorolták, erre lett kijelölve, ezek szerint a párt elnöke által. Hogy ki közülük a Teréz anya, azt még nem látom tisztán, hacsak nem maga a miniszterelnök. Aki különben egészen új megvilágításba helyezi saját maga elmúlt időszakát, mondhatni Antall Józsefhez hasonítja magát. Ezt mondja ugyanis a 2010 óta eltelt időszakról, amúgy megfeledkezve arról, hogy Trump ezen idő alatt volt már az Egyesült Államok elnöke: „Virtusból kell ellenállni. Nehéz időszak volt, elhárítva a támadásokat alámerültünk, »kibekkeltük«, most meg már mi vagyunk a többség.”

Volt már ilyen a történelemben, amikor a bolsevikok azt mondták, ők a többség...

Két gondolat bánt engemet

CIVIL BESZÉD

LENDVAI ILDIKÓ

A karácsony előtti véghajrában egy gondolat bántja a magyart. Sőt nem is egy, mint Petőfit, hanem mindjárt kettő. És nincs is ott köztük „az ágyban, párnák közt halni meg” aggodalma, mert akkor már három lenne. Kevéssé romantikus korunkban viszonylag keveseket nyűgöz le a vágykép, hogy „holttestükön át fújó paripák száguldjanak”, még ha a „kivívott diadalra” is. Sokat ront a diadal örömén, ha az ember közben a harcmezőn fekszik összetiporva.

Ebben semmi cinizmus nincsen, Petőfi és a világszabadság továbbra is ott van szívem közepén. Még Orbán Balázs se győzött meg arról, hogy inkább diplomáciai úton kellett volna a megoldást keresni. De ettől még nyomasztanak az ünnep előtti, ehhez képest kisszerűnek tűnő kötelességek. Először is az a gondolat bánt mindnyájunkat: mit és miből vegyünk annak, akinek még nem szereztünk be ajándékot. Másodszor az, hogy mit kellene még gyorsan elintézni, befizetni, lebonyolítani, mert arra bizton számíthatunk, hogy jövőre még lassúbb, még drágább, még bonyodalmasabb lesz. Ha lesz. És mi lesz?

> Én már döntöttem. A „Mária és Erzsébet találkozását” az ismeretlen M. S. mestertől mindenképpen hazavinném. Illetve elprotokollizálnám. Átruházásilag.

FOTÓ: WIKIPÉDIA

Ha nem honpolgárról, hanem honpolgárnőről van szó, akkor akad egy harmadik bántó gondolat is. Miszerint érdemes-e fenekestül felforgatva a lakást komolyabb nagytakarításba kezdeni, amikor sokéves tapasztalat igazolja, hogy karácsony után úgyis tele lesz minden az évekig rejtőzködni képes fenyőtűkkel és üres, ámde szépen kirojtozott szaloncukorpapírokkal. A takarítás mellett egyedül az szól, hogy ha megint jönnek a tűzoltók a kigyulladt karácsonyfa miatt, láthassák, milyen szép rend van a mi családi fészkünkben. Illetve milyen szép rend volt, mielőtt a lángokban álló fa felborul, és a zárlatos égők felrobbantak. Utóbbi kérdésben a személyes tanácsom az, hogy bele se kezdj semmibe, amihez porszívó vagy seprű szükséges, az első két bántalmazó gondolat esetében viszont jobb, ha a kormány ihletet adó javaslataira számítunk. Mivé is lennénk nélkülük.

Vegyük sorra!

Nos, pl. az igényes ajándékok beszerzése egy év végi törvénymódosítás segítségével pofonegyszerűvé vált. Persze egy kis fantázia azért kell hozzá. Az új jogszabály szerint – a Népszavában is olvashatták – „állami vagyonba tartozó ingóság reprezentációs célból protokolláris ajándékként ingyenesen átruházható”. Nincs korlátozás, akár múzeumi tárgyak, műkincsek is, ha mondjuk a magas méltóságok egy diktátor barátjuknak kívánnak örömet szerezni.

A rémült múzeumi dolgozók persze fellármázták a sajtót, belerondítva az ünnepi készülődés áhítatába. Nem szép, hogy Magyarországon újabban így lábra kapott az izgágáskodás, az „agresszív hőbörgés”, mint Miniszterelnök Úr oly találóan megfogalmazta a Tisza Párt meg nem nevezett elnöke kapcsán. A nevét nem szabad kimondani, mert az rontást hoz ránk, a tehenek teje elapad, a gabonát elveri a jég, az eladó lányokat kiveri a ragya. Ez olyan, mint az „Európai Unió”, ahelyett is csak Brüsszelt szabad mondani.

De a „protokolláris ajándék”, a „reprezentációs cél” és az „átruházás” szavakat nyugodtan lehet használni, mégis szebben hangzik, mint a nemzeti kincsek ingyen lerablásának lehetősége. A Nagyfőnökök persze rablóként is az államot képviselik, viszont mi, Önök meg én, állampolgárok vagyunk, valami nekünk is jár. Ha nem is a kastélyok meg az egyetemek.

Ezért azt javaslom, nézzenek körül egy-egy múzeumban, képtárban, és protokollárisan, valamint reprezentatíve válasszanak valami szép karácsonyi ajándékot a családtagjaiknak. A vonatokat nem ajánlom, bár azok is muzeális állapotúak, de gyakran leállnak, a gyerek egy működő villanyvasútnak jobban örülne.

Én már döntöttem. A „Mária és Erzsébet találkozását” az ismeretlen M. S. mestertől mindenképpen hazavinném. Illetve elprotokollizálnám. Átruházásilag. Valahogy Szijjártó és Lavrov találkozásaira emlékeztet, olyan gyöngéden néznek egymásra. Bár utóbbi két úr határozottan nem várandós, szemben Máriával és Erzsébettel, de az a megilletődött, pár rás tekintet... A mihazánkos szomszédot Munkácsy Honfoglalásával lepném meg, Árpád a lovon szakasztott úgy fest, mint a lóra pattanó Budaházy az elnöki kegyelem után a börtönből szabadulván. Az unokáknak egy-két betekert múmiát vinnék a Szépművészetiből, azok mindig nagyon tetszettek nekik.

Hátravan még a második aggasztó gondolat: mi vár ránk jövőre? Ebben is eligazít újabban néhány értékes információ a kormány tájékáról. Lázár ebből a körből elsőként mondta ki: lehet, hogy elveszítik a választást. És még életben van! Jeszenszky Zsolt egyenesen egy Orbán elleni fideszes puccs rémképét festette föl, mondván: a Fideszben és holdudvarában számos további Magyar Péter bújik meg. „Adandó alkalommal gondolkodás nélkül képesek lennének megpuccsolni Orbánt... a seggüket is bármikor odaadnák annak, aki többet ígér.” Elnézést a nevében is, de hát végveszélyben nem lehet finomkodni a segg helyett popsit emlegetve.

Kezdődik. A Fideszben is többen átgondolják, hogyan, milyen áron, mikori csatlakozással biztosíthatnak maguknak valamiféle politikai jövőt.

Szóval őket is bántja egy-két gondolat. Érdekes évünk lesz jövőre. Nincs mitől félni: rosszabb úgyse nagyon lehet.

Az elvesztett fillérek hete

HAZUGSÁGVIZSGÁLÓ

BOLGÁR GYÖRGY

Azt állította Orbán Viktor (a parlamentben, ellenzéki képviselői kérdésre válaszolva), hogy „Magyarország számláján 12 milliárd euró van, 12 milliárd eurót bármikor bevonhat a működésbe (...) Nyugodjon meg, képviselő úr, Magyarország soha egyetlen fillért sem veszít el, amíg nemzeti kormánya van.”

Ezzel szemben a tény az, hogy már el is veszített nemcsak egyetlen fillért, hanem legalább 400 millió eurót, vagyis 166 milliárd forintot, mert az Európai Bíróság egyrészt kiszabott egy 200 millió eurós bírságot a magyar kormányra, másrészt egy június óta naponta kivetett egymilliós büntetést, mert a kormány nem hajlandó végrehajtani a bírósági ítéletet. Ráadásul az a 12 milliárd sincs semmilyen magyar számlán, hiszen Brüsszelben csupán ekkora összegnek a zárolását függesztették föl tavaly decemberben, ám ebből a pénzből azóta mindössze 1,8 milliárd eurót fizettek ki nekünk. Lehet, hogy mégsem nemzeti kormányunk van?

> Ha a demokrácia szétverését, a mértéktelen korrupciót és az oroszbarátságot kritizáló Amerika magyarellenes, akkor azok a magyarok is magyarellenesek, akiknek ugyanez a problémájuk?

Azt is állította a miniszterelnök (ugyancsak a parlamentben), hogy 2010 és 2022 között 5 évvel nőtt az emberek egészségben eltöltött éveinek száma Magyarországon, és ebben megelőzünk 16 európai országot is.

Ezzel szemben a tény az, hogy 2023-ban az EU-ban az átlagos várható élettartam 81 és fél év volt, a magyar pedig 76,9, és csak három országot előzünk meg. Igaz, létezik olyan statisztika is, amely az egészségben eltöltött évek számát összegzi, de akárhogy számították ezt ki, az lehetetlen, hogy bár magyarok jóval rövidebb ideig élnek, mint a többiek, mégis egészségesebbek. Ezt még Orbán sem hiheti el, egészséges, józan paraszti ésszel.

Azt állította továbbá a kormányfő (a Mandinernek adott interjújában), hogy „Trump győzelmével vége a magyarellenes politikának”.

Ezzel szemben a tény az, hogy az Egyesült Államok politikája eddig sem volt magyarellenes, mint ahogy Orbán sem az amerikaiak ellen ágált folyton, hanem Biden politikáját szidta teljes lendülettel. De ha a demokrácia szétverését, a mértéktelen korrupciót és az oroszbarátságot kritizáló Amerika magyarellenes, akkor azok a magyarok is magyarellenesek, akiknek ugyanez a problémájuk? A helyes válasz a rogáni propagandabirodalom központi szerkesztőségében. Sajnos.

Azt állította ezenkívül Orbán, hogy „ha a patrióták vannak többségben a nyugati civilizációban, akkor nincs migráció, nincs gendermarháskodás, nincs háború”.

Ezzel szemben a tény az, hogy migráció mindig volt és lesz, akkor is, ha már nem a liberális demokrácia az uralkodó nyugaton, hiszen lehetetlen megállítani, és a nyugati gazdaságoknak szükségük van az új munkaerőre. Sajnos háborúk is ki fognak törni egy olyan világban, ahol nemcsak Amerika az első, hanem Magyarország, Románia vagy Németország is, nem beszélve a békepárti Oroszországról, hiszen, mint tudjuk, Putyinnak is Oroszország az első, nem Ukrajna. Gendermarháskodás pedig ma sem létezik, csak egyre szélesedő társadalmi vita arról, hogy milyen nemi szerepfelfogások lehetségesek a mai társadalmakban, akár tetszik ez Orbánnak, akár nem. Nem tetszik. De ettől még tőle különböző emberek is vannak. Egyelőre.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Mibű?

Bevallom, majdnem találva éreztem magam, amikor Nagy Márton, a magyar nemzetgazdaság minisztere nehezményezte, hogy nem fogyasztanak a magyar emberek eleget, amivel nehéz helyzetbe hozzák az állását. Miket nem mondok, a nemzetgazdaságot! Fogyasztanék én orrba-szájba, miniszter úr, de hát mibű? Egyébként meg fogyasztok épp eleget. Hideg és meleg vizet, villanyt, gázt, gyógyszert, amit nem ingyé' kapok, hanem kiperkálom az árát böcsülettel. Aztán meg eszem-iszom, dínomdánom, de csak módjával, mert egy kis tartaléknak azért illik maradni. Na persze, ha majd '25-ben jön a Kánaán, akkor aztán lesz itt ereszd el a hajamat – illetve a költségvetést.

MÉHES JÁNOS

Kiskarácsony

Nem hiszem, hogy a magyar nyelvterületen volna párja a Kiskarácsony, nagykarácsony kezdetű dalocskának. Fél évszázada advent kezdetétől figyelem ennek a megtörhetetlen karrierjét. Nem igazán egyházi dal, legfeljebb a Kisded Jézus aranyalma... versszak, amelyik azonban már rendre kimarad az éneklésből. A leggyakrabban énekelt első és második versszakban viszont Jézusról szó sincs, ezzel szemben a szöveg fogyasztásra és ajándékozásra ösztönöz. Advent idején alig lehet más, keresztény eredetre utaló éneket hallani. A kisiskolások, óvodások anyjuk, apjuk mellett is ezt a dalt harsogják. Még feltűnőbb, amit a médiában tapasztalhatunk, mert szinte nincs olyan reklám, amely ne erre a bárgyú dalocskára építve csábítana a vásárlásra. Még szerencse, hogy a keresztény egyházak kimaradnak ebből a sorból, a legtöbb templomban Jézus születésének napján az egyházi zenéből, illetőleg a népköltészetbe tartozó betlehemezés, kántálás tárházából merítenek. Mint nem éppen gyakorló vallásos ember javasolnám, hogy a családok gyermekeikkel karácsony napján a keresztény vallási felekezetüktől függetlenül valamilyen templomi eseményre látogassanak el, Jézuskát látni és szép zenei műveket hallgatni. Én is így tettem, amíg kicsik voltak az unokáink.

RÉTVÁRI LÁSZLÓ

Veszélyhelyzet

Sehol Európában nincs rendkívüli állapot, csak hazánkban. A különleges jogrendet 2022. november elsejétől vezette be Orbán Viktor kormánya, azóta azt csinál, amit akar. A kétharmados arányban amúgy is általa uralt parlamentet ezzel a rendelkezéssel teljesen kiüresítette ahelyett, hogy a különleges alkalmat a magyar gazdaság jobbítására használta volna fel. Rövid határidővel, 2022 végére egy olyan tervet kellett volna megkövetelnie, amely drasztikusan átállítja a szabályozókat, ösztönzőket, elosztási viszonyokat a nagyobb növekedés érdekében. Ezzel szemben a dilettantizmus, kapkodás, hamis magyarázatok tovább rontották Magyarország legfőbb gazdasági mutatóit az eltelt 2 évben.

MOKÁNY ÁRPÁD

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

Digitális Állampolgárság Program

Intézd mobilról az ügyeidet!

dap.gov.hu

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

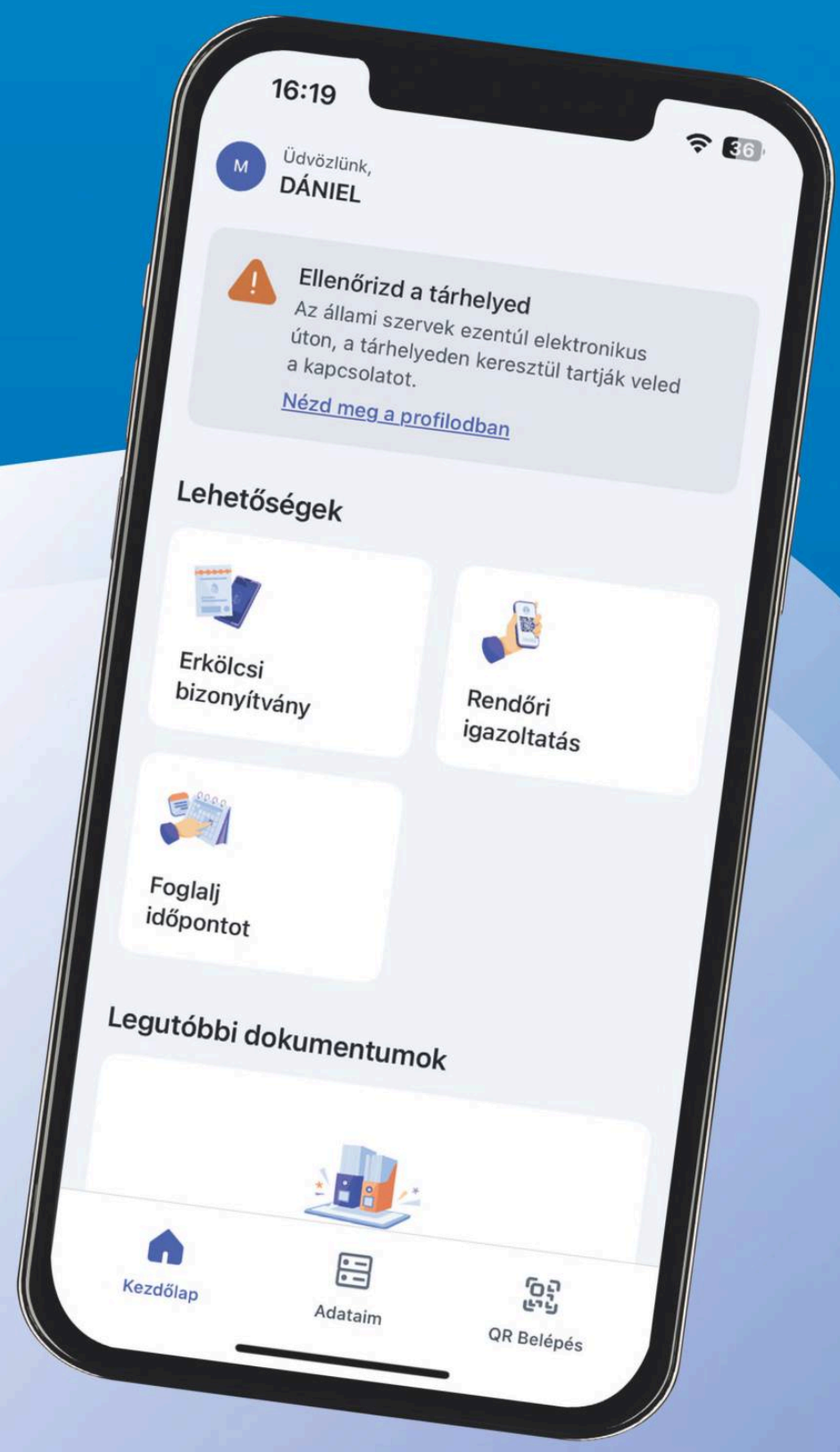

A lelkeket nem lehet elnyomni

IDENTITÁS A Népszava és az Esterházy Magyarország Alapítvány január 27-én pályázatot indít útjára ÉLET.TÖRTÉNET címmel egy nyolcvan évvel ezelőtti, 16–22 éves fiatalok számára hirdetett pályázat mintájára a budapesti Goethe Intézet, az Erzsébetvárosi Zsidó Örökségért Alapítvány és Polgár András partnerségével. Életírásról lévén szó sokaknak eszébe jut Anne Frank naplója. Hédi Fannival, az Anne Frank Ház magyar munkatársával beszélgettünk.

HORVÁTH PATRÍCIA

élet. történet.

Milyen programokkal találkozhatunk Magyarországon az Anne Frank Ház szervezésében?

Stabilan három vándorkiállításunk van, és az ezekhez kapcsolódó programok. Ebből a három vándorkiállításból kettő középiskolás diákok általi tárlatvezetésre épül, azaz tizenévesek vezetnek tárlatot tizenéveseknek a témában. Nyilvánvalóan Anne Frank története és a történelmi kontextus jelenti a vezérszálat ezeken a tárlatokon, de a felkészítő tréning ennél sokkal többről szól. Az első nap meghatározó témája az identitás kérdéskör, hiszen az ismert naplóírók nagymértékben fókuszálnak írásaikban az identitásukra, a saját helyük megtalálására a világban, vagy a másokhoz viszonyított szerepüknek, jelenlétüknek a megfogalmazására. Napjainkban ez az egyik legfontosabb szál, amit közvetíteni lehet, hiszen sok módon kapcsolódik aktuális kérdésekhez.

Tehát lefordíthatók a mai fiatalok életére?

Igen. Azt látom, hogy azok a diákok, akik részt vesznek a programjainkban, azonnali kapcsolatot tudnak teremteni ezekkel a múltbéli fiatalokkal az identitás témáján keresztül. Általuk rögtön látják azokat a mintázatokat, amik örök-től fogva elkísérnek bennünket. Mik azok a dolgok, amiket ők megéltek, amiket én megélek, és amiket utánam is meg fognak élni nagyon sokan?

Ez az élmény pedig feloldja a „csak velem, és senki mással" érzését, nem?

Így van. Megnyugvást tud jelenteni az, hogy tartozom valahova, és egy közösség része vagyok. Hogy vannak a személyiségemben és az identitásomban olyan elemek, amikben osztozom másokkal. Miközben talán még fontosabb annak a tudatosítása, hogy az unikalitásunk tesz bennünket mégiscsak végeredményben azzá, akik vagyunk. A tény, hogy senki sem megismételhető. Hogy mindaz, ami téged alkot: a gondolataid, a legbelsőbb érzéseid mindig is csak hozzád fognak tartozni. Hiszen mondanom sem kell, hogy ez a mindenkori tizenévesek életében kruciális pont: a saját maguk helyének a megtalálása úgy, hogy közben képesek legyenek bátran felvállalni azt, ami őket egyedivé teszi.

Anélkül, hogy a világ ezért megbélyegezné őket.

Az egyik kiállításunk címe: Ha az lehetek, aki vagyok. 2016-ban mutattuk be először, és nem hittük volna, hogy az aktualitása egyre csak nőni fog. Ezen a tárlaton Anne Frank története mellett van egy kortárs rész is, ahol hat mai fiatal a saját nevén, a saját történetével szerepel és mondja el azt, hogy ő hogyan éli meg a mindennapjait a sokszor őket negatívan megkülönböztető környezetben. Vagy éppen, hogy az identitásuk mely elemére adott kirekesztő válaszok okoznak nekik nehézséget.

Milyen környezetek ezek?

Holland fiatalokkal indultunk, majd később készítettünk egy magyar panelt is. De alapvetően nagyon könnyű velük azonosulni, különösen egy európai környezetben. Van egy muszlim lány és egy meleg fiú is a karakterek között. 2015-ben még a muszlim lány volt a bűnbak kategóriában a migránspropaganda miatt, most pedig a meleg fiú. Sok intézmény pont emiatt nem meri bevállalni ezt a kiállítást, külön missziónk hát, hogy minél több helyre eljuttassuk. Fontos, hogy mindenki tabuk nélkül tudjon beszélgetni nemcsak a saját, de egy másik ember identitásáról is anélkül, hogy ezért megbélyegeznék, vagy épp attól félne, hogy mindez esetleg veszélyt jelenthet a fiatalokra. Sőt. A képzéseken is tapasztalom, hogy mennyien nincsenek tisztában azzal, hány diák rejti el önmagát a közössége és gyakran a családja előtt is a környezet toxikussága miatt.

Írnak-e naplót a mai fiatalok? Csak Anne Frank idejében volt ennyire elterjedt, vagy még ma is van létjogosultsága?

Úgy látom, hogy történt egy hatalmas változás, különösen az elmúlt körülbelül 15-20 évben. Bár nem biztos, hogy mindenki bevallja, hogy ír, pontosan amiatt, mert többen esetleg elavult műfajnak tartják. Volt egy időszak, amikor a blogok (először a zártak, majd a nyitottak) voltak nagyon népszerűek. A blog megnyitásával jött a kérdés, hogy mi is az, amit elmondhatok nyilvánosan? Mert amit csak magamnak írok, az mindig másféle lesz, mint egy nyilvánosságnak szánt szöveg. És Anne Frank éppen ebben egyedi, hogy ő meg tudta őrizni azt, ami bensőséges, és kész volt rá, hogy megmutassa a világnak.

Azaz még életében eldöntötte, hogy kiadja a naplóját?

Az, hogy az írás egyfajta belső szükségszerűsége, hamar kiderült számára. De az igény, hogy történeteket formáljon a leghétköznapibb dolgokból, mint egy krumplipucolás, a bolha kergetése, egy összeveszés vagy épp egy eldugott darab étel, már 1943-tól kezdődően megjelenik. Majd 1944 márciusában egy rádióközvetítés hatására születik benne az elhatározás. Az emigráns holland kormány Londonból az Oranje rádión keresztül rendszeresen kommunikált a holland állampolgárokkal – melyet a rejtőzők titokban hallgattak –, és Gerrit Bolkestein, az oktatásért felelős miniszter 1944. március 28-i beszédében arról beszélt, hogy minden, a háború alatt írt naplót, levelet, memoárt meg kell őrizni, mert nagyon fontos dokumentumértékük lesz majd a háború után. Anne azonnal megszólítva érezte magát. Úgy sejtjük, hogy körülbelül egy hónappal később kezdte el tudatosan újra rendezni és szerkeszteni az ekkorra több füzetet megtöltő naplóját, hogy azt kiadásra előkészítse. Különálló lapokon tisztázta le korábbi bejegyzéseit, amikből 215 papírlap maradt ránk. Ez nagyon szisztematikus, komoly munka volt, de sajnos már nem tudta befejezni.

Mi volt a napló útja pontosan onnantól, hogy rajtuk ütöttek? Elrejtette, vagy magával vitte?

FORRÁS: ANNE FRANK STICHTING

Az 1939-es igazolványképeken Anne Frank tízéves. A kockás füzet az első napló

> 2015-ben még a muszlim lány volt a bűnbak kategóriában a migránspropaganda miatt, most pedig a meleg fiú.

Amikor a letartóztatáskor felforgatták a rejtekhelyet, megláttak egy táskát Otto Frank ágya mellett, ahol Anne a naplóit őrizte, mert szerinte ott voltak a legnagyobb biztonságban. A táskát kirázták, és sok-sok papírt kizuhogott belőle a földre. Ott volt Annénak az első kis kockás naplója, ami fél év alatt betelt, így nyitnia kellett újabb füzeteket, ott volt az idézetgyűjteménye, a meséi és különálló itatóspapírokon a szerkesztés alatt álló oldalak. Amikor később Miep Gies, aki saját életét is kockáztatva segítette őket több mint két éven át, néhány társával visszament a rejtekhelyre, rögtön felismerte, hogy ezek Annénak a papírjai, amik akár veszélyt is jelenthetnek rájuk a tartalmuk miatt, így összeszedte és olvasatlanul az irodai fiókjába tette azokat.

Nagyon érdekes, hogy mennyi aspektusból olvasható később egy ilyen írás.

Abszolút. Mert mindent leírt arról is, ami a külvilágban történt. Hallgatták BBC-t, a segítők is, amit tudtak, elmondtak nekik, tehát ilyen értelemben is forrásértékű kordokumentum a napló, amit történészek is használhatnak. Hiszen, ha a BBC 1942 októberében bemondja, hogy elgázosítás zajlik Kelet-Európában a megszállt területeken, akkor nehéz elhinni, hogy 1944-ben még senki sem tudott semmit, hiszen Anne is hallotta a rádióban! Később Magyarország német megszállásának hírét is lejegyezte. De írt arról is, hogy ki hova megy, melyik zöldséges hajlandó árut adni a megfelelő számú élelmiszerjegy híján is, és kiről derült ki, hogy mondjuk esetleg ő is bújtat valakit... Vagy ha csak a beszélgetéseikre fókuszálunk: hogy az érintettek között milyen kommunikáció zajlott, miről mit gondoltak, mit feltételeztek, mi az, amit biztosan tudtak? Hogyan cselekedtek, milyen dilemmákkal szembesültek?

Mikor került elő az anyag a fiókból?

Amikor Otto Frank visszatért a felszabadulás után, még reménykedtek, hogy a lányok esetleg valahol túlélték a háborút. Nagyon hosszú folyamat volt, amíg a táborokból különböző ütemben haza tudtak jönni a túlélők. 1945 nyarán egy levélben érkezett egy tanúságtétel valakitől, aki látta a lányokat meghalni Bergen-Belsenben. Ezt a levelet éppen ott, az irodában olvasták, és akkor Miep kihúzta a fiókot, és odaadta Otto Franknak a köteget: ez itt a lányod a hagyatéka! Otto ekkor bement a hátsó irodába, és nem jött ki egész nap. Nyilván az fel sem mérhető, hogy mi zajlott benne. Sok ideig hozzá sem tudott nyúlni, nemhogy elkezdeni olvasni. Később ő maga mesélte el, hogy mikor végre nekikezdett, mennyire bonyolult volt egy kronológiát felépíteni, a különböző verziókat egymáshoz simítani. Anne kiadásra előkészített újradolgozása ugyanis lefedett olyan időszakokat, amiknek az eredeti verziója nem maradt fenn. Otto Frank – a közhiedelemmel ellentétben – nem tervezte kiadni a naplót. Először csak legépelt részeket belőle azoknak az embereknek, akiket Anne megemlít a szövegben, és akik szintén túlélték a háborút. Ők győzték meg arról, hogy meg kell tennie, hiszen ez volt a lánya akarata.

Akkor tehát mit gondol? Öreg történet Anne Frank írása, vagy sem?

Nyilván ahány ember, annyi olvasói élmény ezzel kapcsolatban, de azt szerintem kijelenthetjük, hogy semmiféleképpen sem az. Nem öreg történet addig, amíg tinédzserek vannak körülöttünk, bármilyen történelmi szituációban, ami nyilván tudja roncsolni, bántani, szűkíteni, keretek közé szorítani azt, hogy mit jelent fiatalnak lenni. A naplónak már-már frázissá váló üzenete az, amit bizonyít minden egyes leírt szó benne, hogy a lelkeket, különösen egy fiatal ember lelkét nem lehet elnyomni, sem pedig elhallgattatni.

HÉDI FANNI

Az ELTE-n szerzett művészettörténészi és tanári diplomát, szintén itt végezte el a Holokauszt és társadalmi konfliktusok programot. 2008 óta foglalkozik informális holokausztoktatással és tananyagfejlesztéssel. Dolgozott a Holokauszt Emlékközpontban, az Élet Menete Alapítványnak és a Yad Vashem Archives Magyarországi Kutatócsoportjában. 2007 óta tart diák-tárlatvezető-képzéseket, 2015-től az Anne Frank Ház nemzetközi oktatási részlegének szabadúszó munkatársa, a magyarországi oktatási programok felelőse. 2018-tól résztvevője volt a Saul Gyermekei Emlékprogram hollandiai kutatásának, majd 2020-tól a Mapping Hiding Places (VU, Amszterdam) projektnek. Az Erasmus+ által finanszírozott 4M Storytelling nevű, látható-gondolkodás módszertan társszerzője.

„Csak az idióták festenek”

TÁRLAT Hatvan évvel ezelőtt nyerte el a Velencei Biennálé szobrászati nagydíját Kemény Zoltán, aki festőművész feleségéhez, Kemény-Szemere Madeleine-hez hasonlóan neves divatlapok rajzolója is volt. Kettejüknek állít emléket a Nemzeti Galéria kabinetkiállítása.

TÖLGYESI GÁBOR

„Művészeti körökben évek óta itt-ott egy fiatal, gyerekleány nevét emlegették olyan beállításban, amely csak a nagyra hivatott, rendkívül tehetségeknek jár ki. Azok a nagynevű magyar művészek és művészeti szakértők pedig, akik az egyébként zárkózott életű fiatal teremtés képeit, rajzait megtekintették, ámulva álltak a különös rejtély előtt” – írta 1925. szeptember 13-i számában a Népszava annak kapcsán, hogy az akkor már tizenkilenc éves „gyerekleány” – a Képzőművészeti Főiskolán Réti István tanítványa – többedmagával az Ernst Múzeumban állított ki. Szemere Lenke kapcsán többek között Millet-t emlegette a Népszava kritikusa, a többi művészre – így Barcsay Jenőre és (Pais) Goebel Jenőre – végül csak egy mondat jutott: „Azokról, akik vele együtt állítottak ki – legközelebb!” E tárlat kapcsán persze sok lap tele volt Szemere Lenke méltatásával, aki az év tavaszán a Benczúr Társaság egymillió koronás díját is megkapta. Az 1935-ben megjelentetett Művészeti Lexikon már külön szócikket szentelt neki, beszámolva további tárlatokról és díjakról. „A német expresszionizmus hatása alatt fejlődött, nyomott hangulatú kompozíciói a szegények, koldusok, nyomorékok életét interpretálják, sötét színekben” – írta a lexikon, ami csak egy dolgot nem említett: Szemere Lenke 1930-ban Párizsba költözött.

A francia fővárosba ugyanabban az évben érkezett az erdélyi származású Kemény Zoltán (1907–1965) festőművész is. Vaszary János tanítványa új impulzusokat keresett – és már az év tavaszán Lenkére talált. Lenke divatrajzolóként kereste kenyerét, szerelmét is bevitte a divat világába: olyan lapok rajzolói lehettek, mint a Vogue vagy a Jardin de Modes. 1933-ban összeházasodtak, Lenke mint Kemény-Szemere Madeleine (1906–1993) folytatta a pályát. Rajzolói karrierjük meredeken ívelt felfelé, az 1938-ban alapított svájci magazin, az Annabelle is rájuk bízta a lap arculatának a kialakítását. De közben mindketten felhagytak a művészettel.

FOTÓK: ILLYÉS BENCE

Kemény Zoltán olyan anyagokkal is dolgozott, mint a gipsz, a föld vagy a pavatex

Mint az a Magyar Nemzeti Galéria Kettős horizont című tárlatának kurátora, Sodics Dominika művészettörténész tanulmányában olvasható: a festészettel való felhagyásuk csak részben tudható be a divatrajzolói sikereiknek, részükről ez ugyanennyire tekinthető művészeti állásfoglalásnak is. Kemény nem sokkal megismerkedésük után Lenkét arról győzködte, hogy „csak az idióták festenek”, és kijelentette: „nincs, ami szebb a fehér vásznonál”. Az absztrakt után érdeklődést mutató Vaszary-tanítvány ugyanis „arra a következtetésre juthatott, hogy a fehér vászonra redukált képpel a festészet lehetőségei lezárultak” – írja Sodics Dominika.

A tárlat kurátora egy Kemény-relief és egy Madeleine-festmény között

Életük újabb fordulópontját a második világháború hozta. Mindketten zsidók voltak, a nácik elől Marseille-be menekültek, majd az Annabelle segítségével 1942-ben Svájcba emigráltak, ahol internálótáborba kerültek menekültként. Kemény Zoltán 1943-ban telepedhetett le Zürichben, Madeleine csak 1945-ben követhette őt. Közben családjaik legtöbb tagját meggyilkolták a haláltáborokban. Ezután már egymás között is csak franciául beszéltek.

A világháború idején – a kényszerűen külön töltött évek alatt – mindketten visszatértek a festészethez. A Magyar Nemzeti Galéria kabinetkiállítása arról tanúskodik: a művészeti tevékenységük felfüggesztése nem jelentette azt, hogy a művészetről való gondolkodással is felhagytak volna. Kemény a paródia eszközén keresztül talált vissza az alkotáshoz, kisajátításokat, posztképeket alkotott. Ilyen például a Madame Or nem szereti a báránysültet című, 1945-ös festménye, amelynek előképe egy XVI. századi hímzett kárpit részelte, amely Sába királynőjét ábrázolja. 1947-től ’53-ig reliefkollázsokat készített alternatív anyagok – a jól karcolható pavatex, textil, homok, kötél, gipsz, szögek – felhasználásával, majd kizárólag fémmel dolgozott, ipari alkatrészeket hasznosítva újra. Absztrakt műveit – melyeket nem szobornak, hanem festményszobornak hívott – új naturalizmusként értelmezte, a természettudományos jelenségek „rejtett arcának” bemutatásaként. Reliefkollázsai, fémreliefjei gyorsan ismertté tették, 1964-ben a Velencei Biennálé szobrászati nagydíját megkapta, mint svájci alkotó. Máig ő az egyetlen magyar művész, aki ezt a díjat megkapta.

A világháború idején – a kényszerűen külön töltött évek alatt – mindketten visszatértek a festészethez.

Kemény-Szemere Madeleine ott folytatta a festészetet, ahol félbehagyta, komor, archaikus, naiv figurái az 50-es években váltak egyre absztraktabbá. Férje 1965-ben bekövetkezett halála után annak hagyatékát rendszerezte. Negyven éve, 1984-ben jelentős mennyiségű alkotást adományozott a Szépművészeti Múzeumnak – műveiket egyébként olyan közgyűjtemények őrzik, mint a párizsi Musée national d’art vagy a londoni Tate. S bár azóta itthon több kiállításuk is volt, csak a Lajtán túl világhíresek.

INFÓ

Kemény Zoltán és Kemény-Szemere Madeleine: Kettős horizont. Művek az 1800 utáni Nemzetközi Gyűjteményben, Magyar Nemzeti Galéria. A kiállítás kurátora: Sodics Dominika művészettörténész. A tárlat 2025. március 9-ig látogatható.

HIRDETÉS

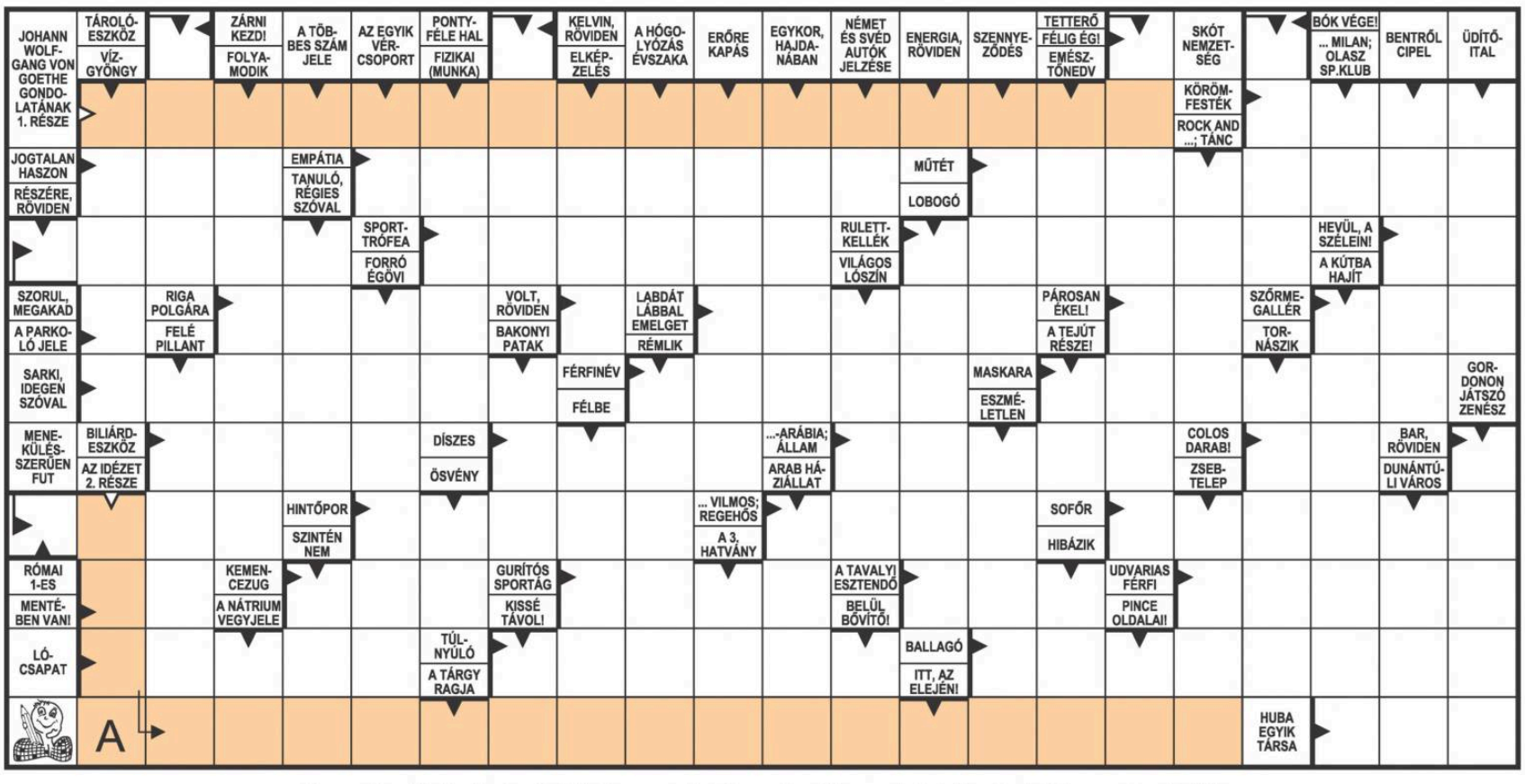

December 14-i rejtvényünk helyes megfejtése: „Senki sem pletykál mások titkos erényeiről.”
E heti rejtvényünk megfejtését a december 28-i számunkban közöljük.

LAPSZÉL

Babos kiesett

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Marozsán Fábián és Fucsovics Márton egyaránt bejutott a mai elődöntőbe a magyar teniszbajnokságon. A 25 éves, első helyen kiemelt Marozsán 7:6, 6:0-ra verte a 17 esztendős Kincses Kolost, míg a másodikként rangsorolt Fucsovics 6:3 6:1-gyel búcsúztatta Jilly Ádámot. A nőknél a 4. kiemelt Tóth Amarissa 6:3 6:1-re nyert Nemcsek Gréta ellen, míg Nagy Adrienn 6:1 6:4-re győzte le a 3. kiemelt Babos Tímeát (a képen). NÉPSZAVA

Laczkó Zsolt érvei

A labdarúgó NB II utolsó helyén telelő Honvéd a héten Feczkó Tamásra cserélte a korábbi vezetőedző Laczkó Zsoltot. A szakember az M4 Sportnak nyilatkozva elpanaszolta, mi vezetett a menesztéséhez: nem hozhatta a saját stábját, néhány játékost jobbnak ítélt, mint amit nyújtani tudott, a vezetőség azt ígérte, hosszú távra terveznek vele, a szurkolók pedig, már akik nem pártoltak el, túl nagy nyomást helyeztek a csapatra. NÉPSZAVA

Horvát balbekk érkezik?

FOTÓ: NK OSIJEK

Újabb légiót szerződtethet a Ferencváros futballcsapata: horvát sajtóhírek szerint a magyar bajnok kétmillió eurót ajánl az Osijek futballistájáért, Roko Jurisicért. A 23 éves horvát balhátvéd 16 bajnokin két gólt és egy gólpasszt jegyez. Nevelőegyesülete, a Dinamo Zágráb szintén fontolgatja, hogy leigazolja a 23 éves labdarúgót. NÉPSZAVA

Profinak áll

Kovács Richárd Európa-bajnoki bronzérmes, olimpiai ötödik ökölvívó azt tervezi, hogy amatőr karrierje mellett jövőre már a profik között is kipróbálja magát. A 27 éves kisváltósúlyú (63,5 kg) bokszoló most három hónapig lábadozik, mivel vállműtétet hajtottak végre rajta: vállcsúcsánál összeért a csont és a porc. MTI

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Helif a Google-nél is tarolt

RANGSOR Az olimpia évében azt várnánk, hogy az ötkarikás résztvevőkre voltak a legkíváncsibbak az emberek. Ez csak részben igaz.

NÉPSZAVA

Felejthetetlen élményekből az idén sem volt hiány (ennek igazolására szeretettel ajánljuk a december 27-én kezdődő, négyrészes múltidéző rovatunkat Hegyi Iván jóvoltából), rendeztek futball Európa-bajnokságot, Copa Américát, Párizsban volt olimpia, mégsem csak e gigaeseményeken szereplő sportolókra voltak kíváncsiak a legtöbben. A Google a minap tette közzé év végi összesítését a legkeresettebb kulcsszavakkal.

Az élmezőnyt 3-3 bokszoló és labdarúgó alkotja, két krikettező, továbbá egy-egy tornász és golfozó. A futballisták mindegyike az Eb-címet nyert spanyol válogatottból kerül ki: Rodri, a Manchester City idén Aranylabdával kitüntetett középpályása, a Barcelonát erősítő 17 éves szupertehetség, Lamine Yamal, illetőleg a másik szárnytámadó, a bilbaói, szintén nem egy matuzsálem (22 éves) Nico Williams. A mifelénk totál idegenül hangzó nevek a krikettezőké: Hardik Pandya 31 éves, míg Shashank Singh 33, előbbinek nagy szerepe volt abban, hogy India másodszor is vb-címet nyert.

A golfozó Scottie Scheffler 28 éves, manapság ő vezeti a világranglistát, miután történelmi tettet végrehajtva kilenc győzelemmel zárta a szezont. A párizsi olimpián is szenzációs precizitással küldte a labdát a likakba, ami a dobogó csúcsfokát jelentette számára.

Szintén a francia fővároshoz kötődik Simone Biles sikere. Minden idők legkitüntetettebb tornásza három aranyérmet nyert, első lett csapatban, összetettben, ugrásban, és szerzett még egy ezüstöt is. Ezzel tizenegyre növelte olimpiai érmeinek számát, ezek közül hét az arany.

Három-három futballistára, két krikettezőre és egy-egy tornászra, golfozóra voltak a legkíváncsibbak a rajongók.

Na és akkor eljutottunk a bokszolókhoz. De közülük egyik sem a profi bunyóban véghez vitt káprázatos formájával hívta fel magára a figyelmet. Mike Tyson neve persze jól cseng, minden idők egyik legkiválóbb nehézsúlyú öklözője, de már ezer éve visszavonult. 58 éves. Viszont novemberben megint ringbe lépett a YouTube-erből lett spotshowman, Jake Paul ellen. A sokak szerinte előre megbeszélt forgatókönyvű összecsapás Paul iránt is felkeltette az érdeklődést.

A lista élén pedig Imane Helif áll! Aranyérmet nyert női ökölvívásban Párizsban, de sikerét túlharsogta a személyét körülölelő vita: azt állították róla, hogy transznemű. Mondjuk az igaz, hogy a nyolcaddöntőben kevesebb mint egy perc alatt kiütötte olasz ellenfelét, majd hazánkban is beszédtémává vált, mivel a következő körben Hámori Lucával meccselt. Algéria hetedik olimpiai bajnokát ünnepli általa, mások közben csalót látnak benne.

FOTÓ: AFP/TAYFUN COSKUN

Halifra többen kerestek, mint C. Ronaldóra, Messire vagy Nadalra

Az egyesületek esetében egyértelmű amerikai túlerő figyelhető meg, két futballgárda került be máshonnan: a Copát nyert argentin válogatott, illetőleg a Németországban veretlenül bajnoki címet és kupát nyert Bayer Leverkusen.

Sokak szerint bunda volt a Paul (balra) és Tyson közötti összecsapás

Sportolók

1. Imane Helif (algériai, ökölvívó)
2. Mike Tyson (amerikai, ökölvívó)
3. Lamine Yamal (spanyol, futballista)
4. Simone Biles (amerikai, tornász)
5. Jake Paul (amerikai, ökölvívó)
6. Nico Williams (spanyol, futballista)
7. Hardik Pandya (indiai, krikettező)
8. Scottie Scheffler (amerikai, golfozó)
9. Shashank Singh (indiai, krikettező)
10. Rodri (spanyol, futballista)

Klubok

1. New York Yankees (amerikai, baseball)
2. Los Angeles Dodgers (amerikai, baseball)
3. Inter Miami CF (amerikai, futball)
4. Bayer 04 Leverkusen (német, futball)
5. Boston Celtics (amerikai, kosárlabda)
6. New York Mets (amerikai, baseball)
7. Dallas Mavericks (amerikai, kosárlabda)
8. Argentin válogatott (futball)
9. Minnesota Timberwolves (amerikai, kosárlabda)
10. Edmonton Oilers (kanadai, jégkorong)

Rangadók Londonban

PREMIER LEAGUE Az angol labdarúgó-bajnokság 17. fordulójában rangadó vár a listavezető Liverpoolra: Szoboszlai Dominik csapata a Tottenham otthonába látogat. A Ligakupa hétközi nyolcaddöntőjében mindkét gárda érdekelt volt, a Pool 2-1-re nyert a Southampton vendégeként, míg a londoniak a Manchester Unitedet győzték le otthon 4-3-ra. A két csapat pedig egymás ellen játssza az elődöntőt. A Premier League-ben egyedüliként veretlen vörösök az előző szezonban 2-1-es vereséget szenvedtek a Tottenham Hotspur Stadionban, ugyanakkor a házigazda legutóbbi 11 olyan mérkőzéséből 9-et elveszített, amely során az aktuális listavezető volt a riválisa.

A Kerkez Milost foglalkoztató Bournemouth az Old Traffordra, a Manchester United otthonába látogat. Ha az MU nem nyeri meg az összecsapást, akkor a karácsonyi ünnepeket biztosan a tabella második felében tölti majd, amire a klub történetében legutóbb az 1989/90-es szezonban volt példa. Miközben a második helyezett Chelsea az Everton, a harmadik Arsenal pedig a Crystal Palace vendége lesz, nagy bajban van az Aston Villához látogató Manchester City. A címvédő legutóbbi 11 mérkőzéséből (valamennyi sorozatban) mindössze egyet nyert meg, és most Pep Guardiola menedzser öt kulcsjátékosával nem számolhat. A birminghami kiránduláson nem vehet részt Rodri, Oscar Bobb és Nathan Ake, kérdéses Ederson kapus szereplése, és kidőlt Ruben Dias is. A 27 éves védő öt mérkőzést hagyott ki novemberben vádlisérülés miatt, és hasonló okok miatt ezúttal is három-négy hétig nem futballozhat. Visszatérhet viszont Akanji és John Stones.

„De hogy kezdhetnek-e az Aston Villa ellen, még nem tudom” – nyilatkozta tegnap Guardiola.

Az élmezőny: 1. Liverpool 15 meccs/36 pont, 2. Chelsea 16/34, 3. Arsenal 16/30, 4. Nottingham Forest 16/28, 5. Manchester City 16/27. NÉPSZAVA

A műsor

SZOMBAT: Aston Villa–Manchester City (13.30), Brentford–Nottingham Forest, Ipswich–Newcastle, West Ham–Brighton (mind 16), Crystal Palace–Arsenal (18.30)

VASÁRNAP: Everton–Chelsea, Fulham–Southampton, Leicester–Wolverhampton, Manchester United–Bournemouth (mind 15), Tottenham–Liverpool (17.30)

FOTÓ: AFP/ISABELLA BONOTTO

Megszokott kép mostanság: Guardiola gondterhelten gondolkodik

Új edzővel készül Siklósi Gergely

Siklósi Gergely olimpiai, világ- és Európa-bajnok párbajtőröző új erőnléti edzővel, a korábban fedett pályán Európa-bajnoki bronzérmes többpróbázó, Zsivoczky-Farkas Györgyivel készül a jövő évi versenyekre. A 27 éves vívó az olimpia utáni pihenőjéből a hétvégi országos bajnokságon tér vissza a pástra. NÉPSZAVA

Horváth Milán hazatér

A magyar válogatott Horváth Milán a jégkorong Erste Liga második helyén álló Budapest Jégkorong Akadémia HC-nál folytatja pályafutását. A 23 éves hátvéd másfél év légióskodás után tér haza a fővárosi együtteshez. Legutóbb a finn másodosztályú Kiekko-Pojat mezét viselte. NÉPSZAVA

Tíz magyar érem fitnessben

Bogdán Szofia világbajnok lett mind a felnőttek, mind a juniorok (16–20 éves korosztály) között a Tokióban rendezett IFBB Fitness világbajnokságon, míg Molnár Hanna ezüst-, Karikó Brigitta és Vágó Virág bronzérmet nyert a felnőttmezőnyben, a juniorok pedig hat érmet gyűjtöttek. MTI

11-esből 88-as

MOST MONDJA MEG! (5.) Sorozatunkban neves riporterek szólalnak meg. A szerző tegeződik velük, a régi kapcsolat miatt furcsa lenne, ha nem ezt tenné. A vendég ezúttal Egri János.

HEGYI IVÁN

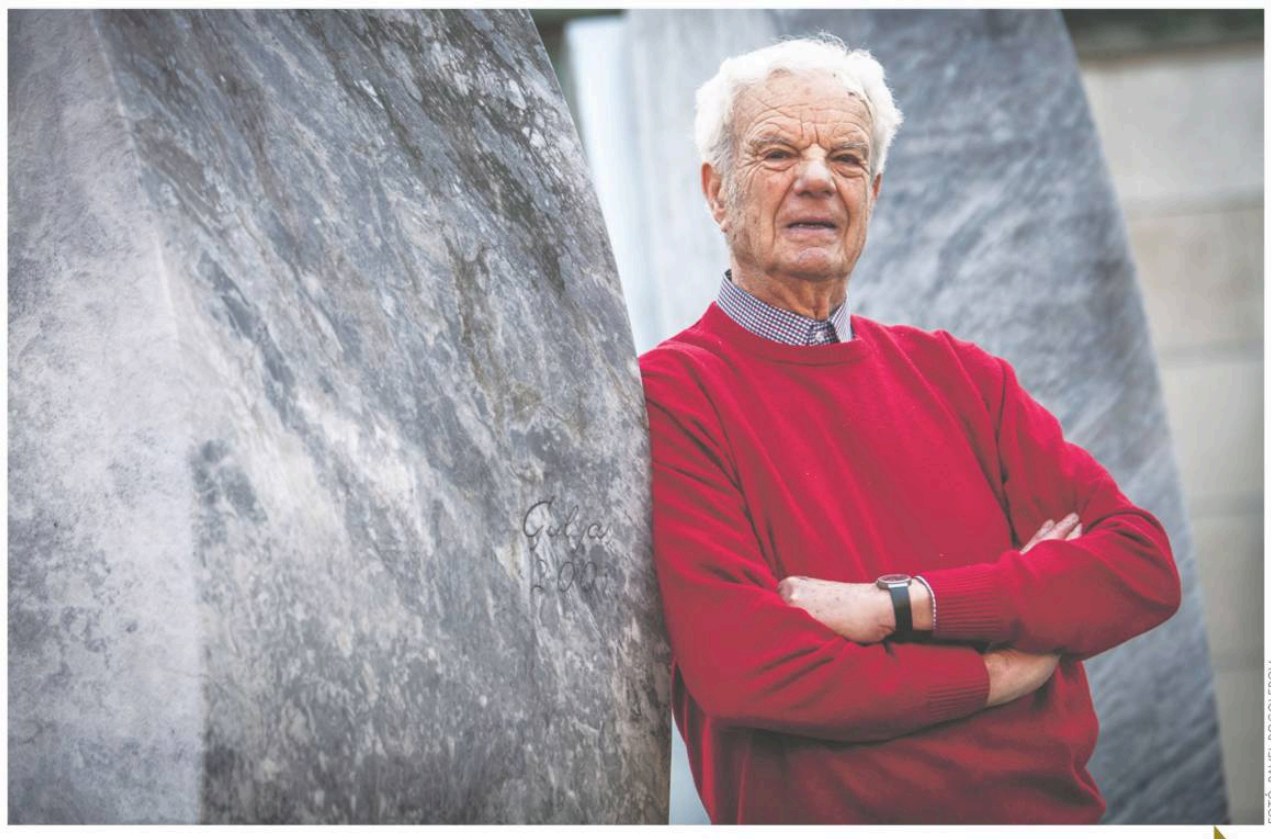

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Egri János a mai napig sportol, rendszeresen jégkorongozik továbbra is

Igaz, hogy játszottál Grenoble-ban, az 1968-as téli olimpiára épült jégcsarnok nyitómeccsén?

Igaz, hiszen egy évadot lenyomtam a Grenoble hokicsapatában, amely az 1967-es avatáson a Grenoble-tól hetven kilométernyire lévő Gap együttesével találkozott. A kanadai Pete La Liberté vezérletével nyerünk, sőt még gólt is lőttem.

Kiengedtek jégkorongozni?

A francia posta fejlesztői meghívták a szocialista országok képviselőit, hogy piacot szerezzenek Keleten a francia gyártású színes televízióknak, amelyeket nálunk akkor még nem is ismertek. A Magyar Postánál voltam főmérnök, tőlünk engem delegáltak. S a vendéglátók egyike emlékezett rá, hogy a Vörös Meteorral hokiztam a közeli Villard-de-Lans csapata ellen. Megkérdezte, volna-e kedvem jégkorongozni, s ha igen, melyik klubban. A Grenoble-t választottam.

Tudtál franciául?

Igen. Apukám forszírozta, hogy az angol után a franciát is megtanuljam. De azért Grenoble-ban járnom kellett nyelvórákra.

Meg időnként olimpiát közvetíteni...

Vitray Tamás kért meg, segítsek neki a jégkorongmérkőzéseken. Aztán közvetítettem a stockholmi vagy a moszkvai világbajnokságról, később a calgaryi téli olimpiáról.

Nem lehetett rossz a Vikulov, Polupanov, Firszov vagy a Mihajlov, Petrov, Harlamov trojka trükkjeiről beszélni. Mintha a Jairzinho, Tostão, Pelé vagy a Ronaldinho, Ronaldo, Rivaldo hármas kunsztjait kommentáltad volna!

Ez nagyjából így van. A szovjet válogatott az 1964-es téli olimpián a magyarral is találkozott Innsbruckban, és 19:1-re győzött. De még így sem bántam volna, ha ott vagyok! Lehet, semmiképp sem utazom, ám a keretbe kerülést eleve lehetetlenné tette, hogy három hónapos eltiltásomat töltöttem, amiért bottal a sisakjára vertem a ferencvárosi Simon Lászlónak.

Jut eszembe: valóban játszol még?

Néhány öreggel, amilyen Ziegler Jancsi vagy Mészöly Andris, lejárunk a budaörsi jégpályára. Nem mondom, hogy úgy mozgok, mint hajdanán a 11-es mezben, de 88 évesen már a jelenlét se semmi.

A szellemi frissességed is lenyűgöző! A kvízek miatt?

Nem tudom. De főként annak örülök, hogy van mire emlékeznem. Például arra, hogy Héthy Apor, a Magyar Rádió akkori koncertmestere jelentkezett az Elmebajnokság című vetélkedőre, de kizárta, hogy zenei kérdéseket kapjon. Vagy arra, hogy a Kérdezz-felelek a legjobb – akkor világszínvonalú – magyar futballmeccsekkel konkuráló, négy és fél milliós nézettséget produkált. S nem utolsósorban arra, hogy minden műsorom élő adás volt.

Miért nyergeltél át a sportról a vetélkedőre?

Mert Fellegi Tamás, aki a szórakoztató és zenei főosztályt irányította, felajánlotta, hogy az addig nem létező vetélkedőrovat vezetője lehetek. A sportosztályon nem voltam státuszban, a munkahelyem a Magyar Posta volt.

Eldobtad a főmérnökséget, vabankra?

Franciaországban rendszeresen láttam egy tévéműsort Jeu avec les chiffres et avec les lettres címmel. Úgy éreztem, ezt én is meg tudnám csinálni. Kockáztattam, és bejött, a Játék a betűkkel is siker lett idehaza.

Azért beszélsz ilyen választékosan, mert vetélkedőt vezettél, vagy azért vezethettél vetélkedőket, mert ilyen választékosan beszéltél?

Azt hiszem, az utóbbi az igaz. Az érdem pedig a gimnáziumi irodalomtanáromé. Tudod, ki volt? Szabó Magda. Aztán persze sokat köszönhettem Montágh Imrének, a Színház- és Filmművészeti Főiskola beszédtechnikus docensének.

Képzőművész is akadt a tanári karban, ha már a Munkácsy Mihály utcából jártál a Műjégre?

A műgyűjtőszenvedélyem független az iskolától, de nem független például a hokitól. A grenoble-i jégcsarnokot Victor Vasarely térplasztikái övezték. Mindent e tekintetben nem árulok el, ám van otthon Vasarelym, sőt annak idején rádióinterjút is készíthettem a mesterrel.

Nézed manapság Gundel-Takács Gábort?

Nézem, és szeretem. De nem mondhatom, hogy mintha magamat látnám. Én visszafogottabb voltam.

Keresztkérdés: hogy állt fel a Vörös Meteor Egri-féle csatársora 1957-ben?

Kenderessy, Egri, Vagyóczky. S mindjárt az első felnőttévadomban bajnokságot nyertünk. Majd utána még kettőt. Ez legalább akkora siker volt, mint az, hogy nemrégiben a postán fel akartam adni valamit, és a hivatalnok hölgy azt mondta: csak ha kap egy hangszórót. Nem hittem a fülemnek. Vagy fél évszázaddal ezelőtt ment olyan műsorom, amelyben a nyertes színes televíziót, a vesztes hangszórót kapott.

Azt mondod, a postán?

Tényleg... De csak jó volna mindent elölről kezdeni.

Megint előzött LeBron James

KOSÁRLABDA Azok után, hogy LeBron James 2023 februárjában megelőzte Kareem Abdul-Jabbart az NBA történetének legjobb pontszerzőjeként, a Los Angeles Lakers 39 éves sztárja a – magyar idő szerint – tegnapra virradóan játszott, Sacramento Kings elleni alapszakaszbeli találkozón újabb elsőségtől fosztotta meg a korábbi centert: a vendég Lakers 113-100-as sikerével zárult meccsen a legtöbb játszott perc terén is előzött LeBron. Az 1989-ben visszavonult másik Lakers-legenda 57 446 perccel zárta pályafutását, James most a találkozó tizedik percében lépte át ezt a határt, majd még 24 percet töltött a parketten.

Péntek hajnalban egyébiránt megszületett a szezon legnagyobb arányú győzelme is: a Memphis Grizzlies házigazdaként 144-93-ra nyert a Golden State Warriors ellen, a hazai játékosok klubrekordot jelentő 27 hárompontost dobtak. MTI-NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/FREDERIC J. BROWN

LeBron 34 percet töltött a pályán, ez idő alatt 19 pontot gyűjtött

Fiatal franciáé az utolsó F1-es volán

SZÁGULDÓ CIRKUSZ A legutóbbi szezont a Formula–2-ben töltő, ott másodikként zárt Isack Hadjar váltja a Racing Bullsnál (ez az istálló volt korábban az Alpha Tauri) Liam Lawsont, aki ugyebár Max Verstappen négyszeres világbajnok csapattársa lesz a Red Bullnál. Az új-zélandi pilóta eligazolása azt eredményezte, hogy már csak egy üres ülés volt az F1 2025-ös idényére. Végül nem kellett túl sokáig várni, hogy kiderüljön, ki lesz a japán Cunoda Juki kollégája.

A 20 éves francia sofőrt Laurent Mekies, a Racing Bulls csapatfőnöke méltatta, mondván, nem csak az autója gyors, ő is jó tempóban fejlődik. NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/JAKUB PORZYCKI

Az F2-es idényt másodikként zárta az algériai-francia Isack Hadjar

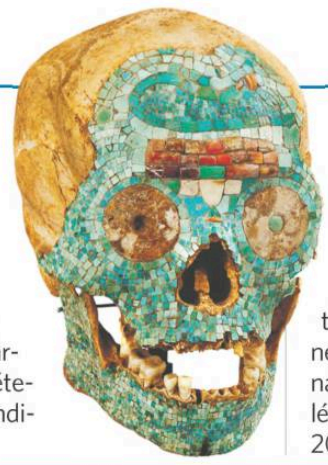

Mozaikberakásos koponyát kapott vissza Mexikó

Hollandia mozaikberakásos emberi koponyát adott vissza Mexikónak a leideni Wereldmuseum nemzeti gyűjteményéből. A tárgyat az 1960-as években vásárolták. A feltételezhetően azték kori lelet mexikói őslakos indián mesterek munkája lehet. NATGEO

Leállt a vonatközlekedés a Budapest–Hatvan vonalon

Péntek délután Rákos és Hatvan között a biztosítóberendezés hibája miatt átmenetileg nem közlekedtek a vonatok. Az érintett járatoknak így várakozniuk kellett. A szakaszt 2017 telén kezdték el felújítani, a korszerűsített vonalat 2022 októberében adták át. NÉPSZAVA

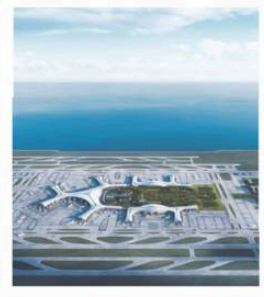

Repülőtér épül egy mesterséges szigeten

Kínában már épül a világ legnagyobb mesterséges szigete, amelyen egy repülőtér fog működni. A 2035-re elkészülő sziget 20 négyzetkilométeres lesz négy kifutópályával, az utasterminált 900 ezer négyzetméteresre tervezik, a komplexum 80 millió utast és 540 ezer járatot fogad majd évente. CNN

Újabb tábornok szobrát találták meg

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Az életnagyságú agyagfigurák új betekintést nyújtanak a 2000 évvel ezelőtti kínai hadsereg szervezetébe és felépítésébe (képünk illusztráció)

FÖLD ALATTI A kínai agyaghadsereg feltárásán dolgozó régészek egy olyan új tábornokszobrot találtak, amilyenhez hasonlóra eddig csak tíz esetben bukkantak az eddig megtalált 2000 terrakottafigura között. (A jelenlegi becslések szerint összesen körülbelül 8000 katona, 130 harci szekér 520 lóval, illetve 150 lovas szobor van – többségük még mindig a föld alatt betemetve.)

A tiszt kezei keresztbe vannak téve, díszítőszalagokat és fejdíszt visel, ezek a többi tíz parancsnok jellemzői is. A szobrot a 2. számú feltárási gödörben találták három agyaglóval, két szekérrel és két másik figurával. A régészek szerint alighanem ez a katona volt egysége legmagasabb rangú parancsnoka. Az agyagkatonák lehetővé teszik annak megértését, hogy milyen volt az a hadsereg, amellyel az első kínai császárnak sikerült egyesítenie az országot. Az eddigi számokból az derül ki, hogy egy-egy tisztnek 800 katonája volt, a 11. megtalálása pedig azt jelzi, még többen is lehetnek a föld alatt. V. P.

A díszek stílusa és színe az esztétikai ízlést és a társadalmi státusz szimbólumait tükrözi.

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK
min. max.	min. max.	min. max.	min. max.	min. max.
-4 3	-1 3	-2 3	-1 4	2 7

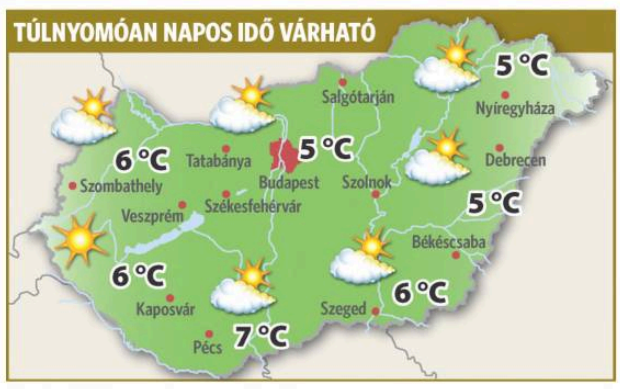

Boldog névnapot, Tamás!

A Tamás férfinév arámi eredetű szó, a Teomo névből származik, jelentése: iker. A görögök vették át Thomasz formában, mivel az ő nyelvükben voltak ilyen alakú szavak, „nyertes" és „csodálatos" jelentéssel.

KENÓ December 20.

5	11	15	16	20	29	30	32	39	46
53	54	57	59	62	67	68	72	78	79

Vér, veríték, könnyek

KÖTŐSZÖVET A leendő marsi telepesek olyan építési módszert alkalmazhatnak, amelyet az ókori rómaiak ihlettek, akik szerves adalék anyagok hozzáadásával tették tartósabbá a habarcsot.

VARGA PÉTER

A hosszú távú marsi tartózkodás kialakításához az első űrhajósok számára az egyik legnagyobb kihívást a megfelelő építőanyagok biztosítása jelenti. A tudósok egy ötletes, bár kissé bizarr eljárással álltak elő: eszerint az ott található laza kőzetekből (regolit) és az emberi vérben található fehérjéből lehetne olyan betont előállítani, ami lehetővé teszi az asztronauták számára, hogy olyan szerkezeteket építsenek, amelyek képesek megvédeni a jövőbeli küldetéseket a kozmikus sugarak és meteoritok ellen – számolt be az IFLScience. Az ötletet az ókori rómaiaktól vették, akik szerves adalék anyagok – köztük állati vér – hozzáadásával tették tartósabbá, jobban megmunkálhatóbbá a habarcsot. Minderre azért lenne szükség, mert nehéz építőanyagok odaszállítása horribilis összegbe kerülne, becslések szerint egy darab tégla 2 millió dollárba.

A Marson az eddigi kutatások szerint van mészkő – ebből előbb hevítéssel el kellene távolítani a szén-dioxidot –, majd kén és víz hozzáadásával betont lehetne készíteni. A tudóscsoport azonban inkább az AstroCrete nevű anyagot javasolja, amely marsi regolitból, illetve emberi vérből, az abban található albumin fehérjéből készülhetne.

A tudósok szerint egy asztronauta 72 hét alatt tudna annyi albumint termelni, amennyi egy embernek megfelelő élőhelyet biztosítana betonalapanyagként. Hogy ez a beton kevésbé legyen törékeny és jobban ellenálljon a feszítőerőknek, még ki kellene egészíteni egy olyan vegyülettel, amely a vizeletben, esetleg a könnyben vagy a verítékben található, így víz sem kellene hozzá. A kutatócsoport nem veti el a kén használatával készíthető beton lehetőségét sem.

A kínai nagy fal rejtélye

A kínai Csöcsiang Egyetem kutatói a fal tégláit összetartó építőanyagot vizsgálva arra jöttek rá, hogy van benne egy nagyon furcsa összetevő, ami nem más, mint ragacsos rizs. Az építők a habarcsba keverték bele a magas keményítőtartalmú rizsszemek kinyomkodott levét, amit aztán hozzákevertek a homokból és oldott mészkőből készült kötőanyaghoz, és így kapták meg a tökéletes építőanyagot. S hogy miért nem a hagyományos mészhabarcsot használták? Miután összehasonlították a két anyagot, bebizonyosodott, hogy a ragacsos rizzsel dúsított kötőanyag hatékonyabb és erősebb, mint a mészhabarcs.

A legjobb kötőeszköz a habarcshoz a Marson az emberi vérben megtalálható albumin

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Újrakezdik a rejtélyesen eltűnt maláj utasszállító keresését

REMÉNY Malajzia elfogadta az Ocean Infinity amerikai kutatócég ajánlatát a több mint tíz évvel ezelőtt rejtélyesen eltűnt Boeing 777-es típusú utasszállító repülőgép keresésének újraindítására – jelentette be pénteken a délkelet-ázsiai ország közlekedési minisztere. A Malaysia Airlines légitársaság MH370-es számú járata 239 emberrel a fedélzetén 2014. március 8-án tűnt el a Kuala Lumpurból Pekingbe tartó úton. A gép után több kutatás is folyt gyakorlatilag eredménytelenül, megerősítetten csak egyes szárnydarabjait találták meg, amelyeket afrikai, illetve indiai-óceáni szigetekre sodort a víz.

Először Malajzia Ausztráliával és Kínával közösen finanszírozta azt a 143 millió dollárt felemésztő kutatást, amely két éven át, 2017 januárjáig folyt az Indiai-óceán déli részének egy 120 ezer négyzetkilométeres területén Ausztráliától nyugatra, mert műholdas adatok arra utaltak, hogy a gép valószínűleg ott zuhant le. A nyomozás során a gép radar-válaszjeladója által leadott jelekre nem lehetett támaszkodni, mert az az út elejét leszámítva ki volt kapcsolva. Két további kutatást végzett 2018-ban az Ocean Infinity egy 112 ezer négyzetkilométeres területen, ez a korábban átvizsgálttól északra volt.

A Malaysia Airlines légitársaság MH370-es számú járata 239 emberrel a fedélzetén 2014. március 8-án tűnt el a Kuala Lumpurból Pekingbe tartó úton.

Most is az Ocean Infinity ajánlkozott ismét azzal a feltétellel, hogy csak abban az esetben kérnek pénzt – 70 millió dollárt –, ha megtalálják a gépet – közölte a malajziai miniszter, Anthony Loke. Ha megkötik a 18 hónapra szóló megállapodást, akkor a kutatócég által átvizsgálandó terület ugyanaz lesz, mint a korábbi, kiegészítve egy 15 ezer négyzetkilométeres résszel. MTI

Iskolai késelés Zágrábban

TRAGÉDIA Egy hétéves, első osztályos kislány meghalt, és többen megsérültek, amikor pénteken egy 19 éves fiú késsel rájuk támadt a zágrábi Prečko Általános Iskolában. Az elkövető is megsérült, amikor öngyilkosságot kísérelt meg, de a rendőrök közbeléptek és őrizetbe vették.

A sérültek között van három gyerek és egy tanárnő is, utóbbit jelenleg kritikus állapotban az egyik zágrábi kórház intenzív osztályán kezelik. A gyerekek már túl vannak az életveszélyen. Az egészségügyi minisztérium megerősítette, hogy vizsgálatot indított a jankomiri Sveti Ivan Pszichiátriai Klinikán, ahol a támadó állítólag kezelés alatt állt.

Zágráb polgármestere szombatra gyásznapot hirdetett, és lemondják a város által szervezett összes rendezvényt. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban
Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA
Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952–2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu
Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.
Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. december 23., hétfő | 152. évfolyam, 298. szám | Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

Nagy, a zavar

Nem tartja jó ötletnek a pénzügyi tárca megszüntetését László Csaba egykori pénzügyminiszter. Nagy Márton csúcsminiszter költségvetési fegyelemre tett kijelentéseit pedig egyenesen felelőtlennek tartja. **5. oldal**

Figyelmeztető Donald Trumpnak

Lenyomták az amerikai kongresszusban Donald Trumpot. A megválasztott elnök megpróbálta megfúrni a folytatólagos költségvetésről szóló törvényt, de hiába fenyegette meg a republikánus képviselőket, azok többsége inkább együtt szavazott a demokratákkal. **8. oldal**

Kincs a múltból

Senki sem akarja elhinni, hogy az emberek olyan szörnyűek. De ha ez nem igaz, visszakaphatjuk a családjainkat? – kérdezi a holokausztagadóktól Stephen Fry. Páros interjúnkban ő és Lena Dunham, a mozikban már futó Kincs a múltból című film másik főszereplője saját családi gyökereiről is beszélt a Népszavának. **11. oldal**

Szintet lépett a mesterséges értelem

A ChatGPT új, o3 verziója a mesterséges intelligenciák történetében először az emberével csaknem azonos gondolkodási képességeket mutatott az ARC-AGI-teszten. Utóbbit 2019-ben kifejezetten a MI-rendszerek általános intelligenciájának mérésére fejlesztették ki. **16. oldal**

Kis karácsony, nagy tétel

KUTATÁS A tavalyinál jobban megterhelik a családi kasszát az ünnepi előkészületek az emberek majd kétharmadánál – mérte fel a Publicus.

F. SZABÓ KATA

Minden harmadik ember 10 és 50 ezer forint közötti összeget szánt idén karácsonyi ajándékokra, és majdnem ennyien 50 és 100 ezer forint között vásároltak. Ennél nagyobb kiadást viszont csak tízből két ember vállalt be az ünnepek előtt – derült ki a Publicus Intézet lapunk megbízásából készített reprezentatív felméréséből. Mindez összefügg azzal, hogy a magyarok 63 százaléka úgy érzi: jobban megterhelik a családi kasszát a karácsonyi kiadások, mint a korábbi években, és ezzel párhuzamosan egy év alatt 41-ről 31 százalékra csökkent azoknak az aránya, akik számára nem jelent anyagi gondot az év legnagyobb ünnepe.

Megkérdezte azt is a Publicus, hogy hány embernek szoktak karácsonyi ajándékot vásárolni. A válaszolók 43 százaléka 1–5 embert szokott megajándékozni ilyenkor, 35 százalék 6–10 fő számára készül valamivel, 11 százalék még ennél is több családtagot és barátot lep meg. Minden tizedik ember viszont nem ajándékoz senkinek. Az emberek fele még mindig személyesen szerzi be az ajándékokat, és csak minden tizedik kizárólag az interneten. A karácsonyfáknál a műfenyő vezet, minden második embernek ilyen van.

A magyarok majdnem fele, 49 százaléka szokta támogatni a rászorulókat valamilyen módon karácsonykor – áll a felmérésben.

CIKKEINK A 3. OLDALON

FOTÓ: XXX

Belvárosi látványosság Budapesten. A megkérdezettek egytizede nem ajándékoz senkinek

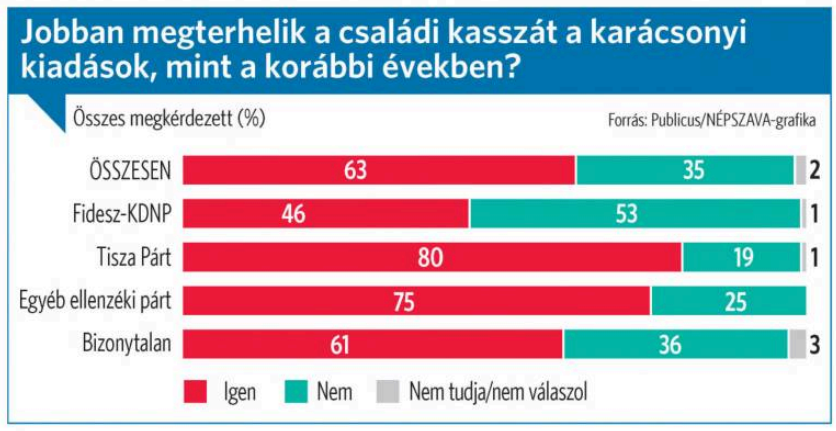

A magyarok 49 százaléka szokta támogatni a rászorulókat valamilyen módon karácsonykor.

Valami bűzlik a lomiterv körül

A Mohu vállalta, hogy nem csökkenti a szolgáltatás színvonalát

SZEMÉT Az állam megállíthatná a Mohut, ha egyetértene azzal a szakmai állásponttal, hogy a házhoz menő lomtalanítás gyakorlati megszüntetése a szolgáltatási színvonal csökkenését, így a 35 évre kötött koncessziós szerződés megsértését jelentené – vélekedett lapunknak Nagy László, a települési hulladékszállítókat tömörítő Köztisztasági Egyesülés vezetője. A leginkább érintett Főpolgármesteri Hivatalnak, illetve a budapesti kerületeknek ugyanis nincs mozgásterük az ügyben. Nagy László egyetért azzal, hogy a lomizás törvénysértő és szennyezést hagy maga után, a „kontrollált gyűjtőpontos” megoldást nem látja életszerűnek.

RÉSZLETEK A 6. OLDALON

Szélsőjobboldali volt a merénylő

MAGDEBURG Számos kérdőjel merül fel a péntek esti gázolásos terrortámadás kapcsán, amelyben öten meghaltak, kétszázan megsérültek, negyven ember állapota súlyos, illetve válságos. Az elkövető, Taleb al Abdulmohsen profilja eltér más merénylőkétől. Bár muszlim országból érkezett, megrögzött iszlámellenes, és a szélsőjobboldali eszmék rabja. Jobboldali populista politikusok kezdetben a „mainstream” pártokat tették felelőssé, de amikor kiderült, hogy a férfi az Alternatíva Németországnak és szélsőséges politikusok híve, zavar támadt az erőben. Így volt ez a magyar kormánypártnál is. Kocsis Máté Fidesz-frakcióvezető is téves híreket osztott meg közvetlenül az akció után. Bejegyzését szombaton módosította. Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke azt írta, „a magyar nemzetbiztonság valódi veszélyeztetése”, amit Kocsis tett.

Virágok ezreivel emlékeztek az áldozatokra

Az elkövető – bár muszlim országból érkezett – megrögzötten iszlámellenes volt.

REFLEKTOR A 2., ÍRÁSUNK A 4. OLDALON

Kereken egy tucat kuka képviselő

PARLAMENT 11 kormánypárti és 1 ellenzéki képviselő meg sem mukkant az Országgyűlés plenáris ülésén 2024-ben – derült ki a Népszava év végi gyűjtéséből. A rekorder 204 felszólalással és összesen 11 óra 49 perc 18 másodperces (azaz majdnem félnapnyi) beszéddel Rétvári Bence belügyi államtitkár lett. Az ezüstérmet Fónagy János, a nemzetgazdasági tárca államtitkára szerezte meg, míg a harmadik helyre a jobbikos Z. Kárpát Dániel futott be. Érdekesebb a kimaradók listája: az egyetlen ellenzéki itt Hadházy Ákos volt, igaz, ő korábban jelezte, hogy nem akar a rendszer díszellenzéke lenni. A kormányoldalon nem szólalt fel idén például Hende Csaba, Kubatov Gábor vagy Rogán Antal sem. A fideszes Demeter András őket is alulmúlta, hiszen az egész ciklus alatt mindössze egyszer szólalt fel, akkor is csak azért, mert ő volt a törvényalkotási bizottság előadója. Párttársa, Dankó Béla is egyszer beszélt ebben a ciklusban, de az legalább 7 perc 17 másodpercig tartott, és az agrárpolitikáról szólt.

ÍRÁSUNK A 4. OLDALON

Egy csepp öröm és méltóság

JÓTÉKONYSÁG Több száz rászoruló jutott meleg ételhez, élelmiszer- és ruhaadományhoz az Iványi Gábor vezette Oltalom Karitatív Egyesület rendezvényén vasárnap a Blaha Lujza téren, ahol neves művészek és közéleti személyiségek is felléptek. A szervezők célja, hogy legalább az ünnepek alatt egy kis örömöt és méltóságot adjanak azoknak, akik mindennapi megélhetési gondokkal küzdenek. A rendezvényen tíz tonna zöldséget és gyümölcsöt, hatszáz adag meleg ételt osztottak szét.

CIKKÜNK A 16. OLDALON

A Blaha Lujza téren tíz tonna zöldséget és gyümölcsöt osztottak ki

Merénylő szélsőjobb eszmékkel

GYÁSZ Nem iszlamista volt, éppen ellenkezőleg, a populista AfD-t és a radikális politikusokat dicsőítette az a szaúdi származású férfi, aki péntek este belehajtott a tömegbe a magdeburgi karácsonyi vásárban. A pszichiáterként dolgozó tettes komoly téveszmékkel küzdött.

RÓNAY TAMÁS

Hivatalosan is letartóztatási parancsot adtak ki azon szaúdi gyökerekkel rendelkező férfi ellen, aki péntek este a magdeburgi karácsonyi vásárban egy BMW gépkocsival átgázolt az embereken. Ez idáig öt személy meghalt, mintegy kétszáz megsérült, közülük negyven állapota kritikus vagy súlyos. A férfit ötrendbeli gyilkossággal, többszörös gyilkossági kísérlettel, illetve sokszoros testi sértéssel vádolják – közölte a rendőrség. A férfit szombat este állították bíróság elé. A hatóságok szerint a halálos áldozatok között egy kilencéves gyermek is van. A rendőrség 19.02-kor kapta meg az első segélyhívást, a támadó 400 métert haladt a helyszínen azzal a céllal, hogy a lehető legtöbb embert gázolja el. 19.05-kor tartóztatták le.

Szász-Anhalt tartomány fővárosában szombat este az áldozatokra emlékeztek. A rendőrség szerint csak a székesegyház előtt több mint ezren vettek részt a megemlékezésen – nagy videoképernyőt állítottak fel a helyszínen, amelyen a székesegyházban tartott istentiszteletet közvetítették. A városban sok helyen a gyászolók virágokat helyeztek el, és gyertyákat gyújtottak az áldozatokért.

A merénylet után több a kérdőjel, mint a válasz. A keletnémet városban az emberek eddig védettnek hitték magukat. Úgy vélték, terrortámadás nem fenyegeti őket, arra inkább a nyugatnémet városokban van nagyobb esély. „Ezek a szörnyűségek olyan távolinak tűntek, és most olyan közel kerültek hozzánk – közölte egy 57 éves nő, aki gyertyát gyújtott a Johanniskirche előtt. – Nehéz elhinni” – tette hozzá. Magdeburgban hétvégén sűrű csend uralkodott. A karácsonyi fények szombaton még égtek, de a teret lezárták.

Az elkövető, Taleb al Abdulmohsen 50 éves szaúdi állampolgár, 2006 óta Németországban él, 2016 óta menekültstátusszal rendelkezik. A férfi azonban nem egy tipikus iszlamista terrorista, neve ellenére. Sőt, ahogy jöttek a hírek az elkövetőről, úgy keletkezett egyre nagyobb zavar a bevándorlásellenes, szélsőjobb erőknél. Az első hírek után Alice Weidel, a szélsőjobboldali Alternatíva Németországért (AfD) társelnöke és kancellárjelöltje ezt posztolta: „Mikor ér véget ez az őrület?” Elon Musk, aki Donald Trump egyfajta árnyék-miniszterelnökévé s az AfD szószólójává vált, Olaf Scholz kancellár lemondását követelte. Marine Le Pen, a francia szélsőjobboldali Nemzeti Tömörülés vezetője pedig így fogalmazott: „Az iszlamista barbárság ismét terrort szül Európa szívében.” „A keresztények egyik utolsó népszerű szimbólumát érte támadás”, írta nem sokkal a történtek után Ulf Poshardt, az egyik legkonzervatívabb napilap, a Die Welt szerkesztője.

FOTÓ: AFP/KLAUS-DIETMAR GABBERT/DPA

Virágok ezreit helyezték el a Szent Jánosról elnevezett templom előtt az áldozatok emlékére

Ahogy azonban egyre több hír érkezett a merénylőről, kiderült: túl korai volt a nevéből messzemenő következtetéseket levonni. Taleb al Abdulmohsen ugyan valóban Szaúd-Arábiából érkezett, de szakított vallásával, olyannyira, hogy 2019-ben a Frankfurter Allgemeine Zeitungnak kijelentette: „Én vagyok az iszlám legagresszívabb kritikusa a történelem folyamán.”

Az X hálózaton egy ízben egy automata fegyverről tett közzé egy fényképet, s ezt írta alá: „Szaúdi katonai ellenzék. Németország üldözi a szaúdi menedékkérőket Németországon belül és kívül, hogy tönkretegye az életüket. Németország el akarja pusztítani Európát.” Szintén az X-en osztotta meg Elon Musk szélsőséges összeesküvés-elméleteit. Az Orbán Viktor barátjaként ismert, szélsőjobboldali holland párt, a Szabadságpárt (PVV) vezetője, Geert Wilders november 4-én ezt írta az X-en: „Az iszlám összeegyeztethetetlen a szabadsággal és a nők jogaival.” A merénylő a bejegyzés alá Wildersnek címezve ezt írta: „Igazi hős vagy!” Májusban azt írta, a Nyugat nem azért engedte be a menekülteket, mert annyira toleráns lenne, hanem mert „az iszlámmal akarja tönkretenni Európát”. Az elkövető a brit szélsőjobboldali Tommy Robinsont is elismeréssel illette, aki szoros kapcsolatot tartott fenn az osztrák szélsőjobboldali Martin Sellnerrel.

> Ahogy egyre több hír érkezett a merénylőről, gyorsan kiderült, hogy túl korai volt a nevéből messzemenő következtetéseket levonni.

Frank-Walter Steinmeier köztársasági elnök (jobbra) és Olaf Scholz kancellár (mellette) is részt vett az ökumenikus gyászszertartáson

FOTÓ: AFP/RONNY HARTMANN

Különösen kínos a február végén esedékes előre hozott német választás közeledtével, hogy kiderült: a férfi az AfD nagy támogatója volt, s az X-en előszeretettel dicsőítette a pártot. Weidelt érezhetően igen kellemetlenül érintette a fejlemény, ezért sietve leszögezte: a férfi nem volt a párt tagja. Az AfD igyekezett előremenekülni, s úgy tenni, mintha az általa képviselt, gyűlöletkeltő politikának semmi köze sem lenne a történtekhez: tüntetést tartott a bevándorlás ellen.

A szaúdi férfi korábban fotómontázst is közölt egy aktivistától, aki a Korán égetésével kapcsolatos nyilvános tüntetések szervezéséről ismert. Angela Merkel volt kancellárról azt írta, „elpusztította Európát”. Minden bizonnyal 2015-ös döntésére utalt, amikor mintegy egymillió menekült befogadását tette lehetővé. Egy másik üzenetben Al Abdulmohsen azt írta: „Ha visszaállítják a halálbüntetést, (Merkel) megérdemli a halált.” A támadás napján olyan bejegyzést tett közzé, amely teljes megszállottságáról és paranoiájáról tett tanúbizonyságot. Mint írta, „a német nemzetet tartom felelősnek Szókratész meggyilkolásáért”.

„Teljes bizonyossággal állíthatjuk, hogy az elkövető nyilvánvalóan iszlamofób volt” – hangoztatta Nancy Faeser szociáldemokrata belügyminiszter, aki sok részletet nem kívánt elárulni utalva arról, hogy folynak a vizsgálatok. „Szörnyű cselekedet, hogy ennyi ember ellen ilyen brutalitással lép fel valaki” – jelentette ki Olaf Scholz német kancellár, aki Faeser kíséretében szombaton érkezett Magdeburgba. Frank-Walter Steinmeier államfő részvétét fejezte ki az áldozatok családjainak, és az egész ország szolidaritását „mélyen meghatónak” nevezte, ugyanakkor emlékeztetett az egység megőrzésének fontosságára.

A szaúdi férfi, aki pszichiáterként dolgozott egy Magdeburg közeli kisvárosban, tehát rendkívül ellentmondásos, zavart, bizonytalan személyiség volt. Miközben megvédte az AfD-t és a szélsőjobbot, egyúttal a menekülteket is. Bár az iszlám ellenségének vallotta magát, mégis egy keresztény piacon követett el támadást. Nyugatra ment a 2000-es években, miközben a Nyugatot vádolta az iszlám megsegítésével és Európa tönkretételével. Segített elmenekülni Szaúd-Arábiából azoknak az újságíróknak és nőknek, akiknek már nem volt maradásuk a szigorúan muszlim országban.

Horst Nopens ügyész magdeburgi sajtótájékoztatóján azt mondta, hogy a férfi azért hajthatta végre a mészárlást, mert elégedetlen volt a szaúd-arábiai menekültekkel való bánásmóddal. Az ügyész arról nem kívánt találgatásokba bocsátkozni, hogy terrortámadásnak minősítsék-e a történteket.

Szakértők vizsgálják az elkövető atipikus profilját. „Nincs elég tudásunk a háttér megértéséhez” – fejtette ki el Olivier Roy, az iszlamizmus vezető szakértője. Azt azonban szakértők és a nyomozásban részt vevők is egybehangzóan állítják, hogy magányos farkasról van szó, aki komoly pszichés problémákkal küzdött.

A férfi a bernburgi Christianstrassén, Magdeburgtól 50 kilométerre délre élt egy kétszintes ház földszintjén. E 30 ezres kisvárosban praktizált, több médiajelentés szerint azonban egy ideje már nem dolgozott. Nora Abdulkarim szaúdi származású feminizmus-szakértő, aki jól ismerte az elkövetőt, agresszívnak, egocentrikusnak írta le a férfit. A radikalizmussal foglalkozó Ahmad Mansour pszichológus úgy véli, a szaúdi férfiban valószínűleg azért tombolt sértődöttség, mert szerinte nem értékelték kellőképpen mindazt, amit a szaúdi nőkért tett.

Vizsgálják, ki felelős a tragédiáért

Magdeburg lakóit sokkolta egy szaúdi férfi akciója. Sokan arra keresik a választ: nyolc év után, amikor a tunéziai bevándorló, Anis Amri a berlini karácsonyi vásár ellen hajtott végre terrorakciót, hogy fordulhat elő, hogy a számos biztonsági intézkedés ellenére ugyanazzal a módszerrel hajtanak végre egy szörnyű támadást. A berlini eset után Németországban a karácsonyi vásárok bejáratait betontömbökkel torlaszolták el, Magdeburgban azonban egy „biztonsági útvonalat” nyitva hagytak, amelyeket a mentők használhattak rosszszullét esetén. A kérdés az, miért nem figyelte a rendőrség ezt az útvonalat.

Német illetékesek szerint jó biztonsági koncepciót dolgoztak ki, nem itt hibáztak. De valaki mulasztást követett el, még akkor is, ha a merényletet egy magányos farkas követte el. Akad olyan akció, amire nem lehet felkészülni. Ilyen volt, amikor augusztusban a nyugat-németországi Észak-Rajna–Vesztfália városában, Solingenben egy iszlamista többeket megkéselt, három embert megölve.

Egyes német médiumok arról számoltak be, hogy a német biztonsági erők a bűncselekmény előtt figyelmeztetéseket kaptak a szaúdi hatóságoktól Taleb al-Abdulmohsenről. Ezt azonban a magdeburgi rendőrség vezetője, Tom-Oliver Langhans tagadta. Más források viszont azt állítják, hogy 2023–2024-ben akár négy értesítés is érkezhetett a szaúdiaktól. Al Abdulmohsen az iszlám esküdt ellenségeként ellenzékinek számított Szaúd-Arábiában. Rijád külföldön is felléphet a rendszer ellenségeivel szemben, amint az isztambuli 2018-as, Dzsamál Hasogdzsi elleni támadás is igazolja.

Szaúd-Arábia állítólag kérte a német hatóságoktól a férfi kiadatását, de ezt aligha teljesítik.

Az eddigi megállapítások szerint az elkövető a merénylet előtt a közelmúltban legalább kétszer járt Magdeburgban, novemberben és decemberben; ugyanabban a szállodában szállt meg, amely most az ügy miatt a keletnémet városba érkezett újságírókkal van tele.

Megterheli a családokat a karácsony

FELMÉRÉS Háromból ketten azt mondják, jobban megérzi a családi kassza az ünnepi előkészületeket, mint tavaly – még úgy is, hogy a fideszesek többsége nem beszélt pluszteherről. A legtöbben 10 és 50 ezer forint között költöttek ajándékokra – derült ki a Publicus kutatásából.

F. SZABÓ KATA

A karácsonyi kiadások, a favásárlás, az ajándékok, az ünnepi ételek és italok, a családlátogatások az emberek 14 százalékának olyan nagy anyagi megterhelést jelentenek, hogy nem is tudják úgy ünnepelni a karácsonyt, ahogy szeretnék – derült ki a Publicus Intézet Népszava számára készített reprezentatív felméréséből. Tavaly még csak minden tizedik megkérdezett nyilatkozott így. Emellett 46-ról 49 százalékra nőtt azok aránya, akiknek ugyan nagy kiadás, megterhelés a karácsony, de azért még ki tudják gazdálkodni a családi büdzséből.

Ezzel párhuzamosan egy év alatt 41-ről 31 százalékra csökkent azoknak az aránya, akik számára nem jelent anyagi gondot az év legnagyobb ünnepe. (Pár százaléknyian azt válaszolták, hogy nincsenek karácsonyi kiadásaik, azaz vagy nem ajándékoznak, vagy saját készítésű termékeket tesznek a fa alá.) A legkevesebben (10 százalék) a Fidesz–KDNP szavazói közül állították, hogy nem tudnak annyit költeni ilyenkor, mint amennyit szeretnének, ami azért érdekes, mert a kormánypárt hívei az átlagnál nagyobb arányban vannak jelen az idősek és a kistelepülésen élők között. A Tisza Párt szavazóinak a 16, a többi ellenzéki párt szavazóinak a 27, a bizonytalanoknak pedig a 15 százaléka válaszolt így. Leginkább a nyugdíjasok (22 százalék), egyéb inaktívak (23 százalék) és a panelházakban élők (26 százalék) számára jelent megterhelést a karácsony.

Arra a kérdésre, hogy tavalyhoz képest többet költ-e az idei karácsonyra, a emberek 7 százaléka állította, hogy jelentősen többet, 21 százalék pedig valamivel többet. 57 százalék viszont ugyanannyit szán az ünnepre, mint egy évvel korábban, ami az árak emelkedését, különösen az élelmiszerek drágulását figyelembe véve szerényebb ünnepeket jelent. Minden hetedik válaszadó (14 százalék) pedig azt mondta, a korábbinál kevesebbet költ most karácsonykor, mint 2023-ban.

61 százaléka a válaszadóknak kereste az akciós termékeket a karácsonyi ajándékozáshoz

Összességében tehát a magyarok 63 százaléka úgy érzi, hogy jobban megterhelik a családi kasszát a karácsonyi kiadások, mint a korábbi években – akár még épp ki tudják gazdálkodni, akár nem –, és csak 35 százalék gondolja ennek ellenkezőjét. (A megkérdezettek két százaléka nem válaszolt a kérdésre.) Ebben a kérdésben jelentős eltérés van az egymással szemben álló pártok szavazói között: míg a kormánypárt híveinek csak valamivel kevesebb mint fele érzi a pénzromlást az ünnepi költésekkor, ez az arány a Tisza-támogatók körében 80, a többi ellenzéki szavazó között 75, a bizonytalanoknál pedig 61 százalék.

Megkérdezte azt is a Publicus a felmérésben, hogy hány embernek szoktak karácsonyi ajándékokat vásárolni. A válaszolók 43 százaléka 1-5 embert szokott megajándékozni ilyenkor, 35 százalék pedig 6-10 fő számára készül valamivel, 11 százalék pedig még ennél is több családtagot és barátot lep meg. Minden tizedik ember viszont nem ajándékoz senkinek. A közeli hozzátartozókra vonatkozó kérdésre 49 százalék azt válaszolta, hogy közülük mindenkit, 31 százalék pedig elsősorban a gyerekeket ajándékozza meg, és néhány felnőttet. Az emberek 20 százaléka viszont kizárólag a gyerekeknek készül ajándékkal. A kutatásban részt vevők közel háromnegyede vásárolja az ajándékokat, és csupán 3 százalék válaszolta azt, hogy készíti azokat, illetve további 22 százalék esetében mindkettő jellemző, azaz vesznek és készítenek is.

A magyarok egyharmada 10 és 50 ezer forint közötti összeget szán idén ajándékokra, 28 százalék pedig 50 és 100 ezer forint között költ. Ez adja a két legnagyobb kategóriát. Minden tizedik ember 100–150 ezer, 4 százalék 150–200 ezer forintot, 6 százalék pedig még ennél is többet áldoz erre a célra. Ugyanakkor 8 százaléknyian vannak azok (ez minden tizenkettedik embert jelenti), akik 10 ezer forintnál kevesebbet tudnak erre a célra fordítani – ez a szám éppen a Fidesz–KDNP szavazóinak a körében a legmagasabb, 11 százalék, viszont köztük van a legtöbb sokat (200 ezer forint felett) költő is, 9 százalék. Az emberek 61 százaléka mondta, hogy keresi az akciós termékeket az ünnepek környékén. Itt nincs nagy „szórás" a különböző pártok szimpatizánsai között.

A legtöbben 1-5 embernek vettek karácsonyi ajándékot, de minden tizedik válaszadó senkit sem ajándékoz meg.

Az emberek pontosan fele még mindig inkább személyesen szerzi be az ajándékokat, és csak minden tizedik kizárólag az interneten. Tízből csaknem négyen (38 százalék) pedig itt is, ott is vásárolnak, vagyis ha szűken is, de még mindig többségben vannak azok, akik nem használják ki legalább részben az internetes vásárlási lehetőségeket. Bár a 60 évnél idősebbek több mint háromnegyede kizárólag boltba jár, már a körükben is van 5 százalék, aki a netes vásárlást preferálja.

A háztartások relatív többségénél az élő karácsonyfákat felváltotta a műfenyő – 48 százalék dönt a tartós, műanyagmegoldás mellett, vagyis majdnem minden második ember a műfenyőt választja. Minden harmadik személy (34 százalék) szerez be vágott fenyőt. A többi lehetőséget csak kevesen jelölték meg, így 4 százalék gyökeres fenyőt visz haza, és ugyanennyien választottak valami más dekorációt. Az emberek mintegy 9 százalékának egyáltalán nincs fenyőfája karácsonykor.

Mekkora összeget szán idén a karácsonyi ajándékokra?

Összes megkérdezett (%)

Forrás: Publicus/NÉPSZAVA-grafika

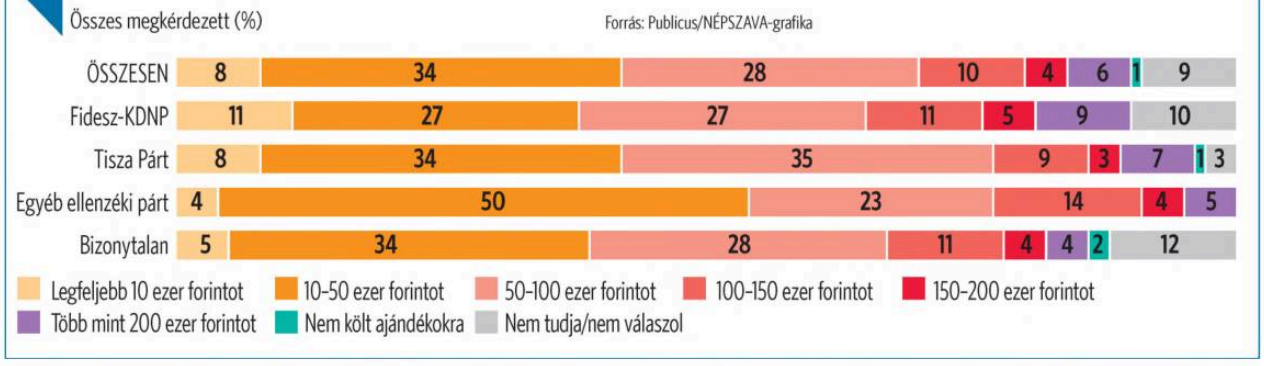

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Vásári forgatag. Csak 28 százalék költ többet, mint az előző évben

A többség civil szervezeteken keresztül támogatja a rászorulókat

ADOMÁNYOK A magyarok majdnem fele – 49 százaléka – szokta támogatni a rászorulókat valamilyen módon karácsonykor, további 14 százalék szintén adakozik, de nem minden évben – áll a Publicus Intézet felmérésében. A nőkre jellemzőbb a jótékonykodás, mint a férfiakra: 56-41 százalék arányban „vezetnek" ebben az összehasonlításban. Ez azt jelentheti, hogy a családokban ez a típusú tevékenység inkább a nőkre hárul. A pártpreferenciát tekintve az látszik, hogy a kormánypártok szavazói állításuk szerint nagyobb arányban támogatnak valamilyen jó célt, mint a többiek, bár jelentős különbségek nincsenek. A fideszes szimpatizánsok körében 56 százalék jótékonykodik rendszeresen, a Tisza szavazóinak esetében ez 50, a többi ellenzéki párt hívei között 52, a bizonytalanok körében pedig 43 százalék.

Arra a kérdésre, hogy mivel szokták támogatni a rászorulókat, a válaszolók 64 százaléka jelölte meg a pénzadományt, 48 százalék az élelmiszert, 28 százalék a tárgyadományt, 4 százalék pedig önkéntes munkával is segít. (Itt több válaszlehetőség is megadható volt.) Tízből 8 adakozó civil szervezeten keresztül juttatja el az adományát a rászorulók számára, negyedük pedig egyházon keresztül jótékonykodik (egyszerre mindkét válasz megjelölhető volt). Utóbbi átlagon felül jellemző a Fidesz–KDNP szavazóira, akiknek 34 százaléka az egyházi szervezetekben bízik, amikor a rászorulók támogatásáról van szó, a többi párt hívei körében ez 21-22 százalék. A civil szervezeteken keresztüli adományozás a Tisza szavazóira jellemző a leginkább (86 százalék) – ebben az esetben részben valószínűleg magának a pártnak a saját egyesületén keresztül tették ezt meg, amely kifejezetten jótékonysági célra gyűjt.

Az összes megkérdezett 26 százaléka legfeljebb 10 ezer forintot, 16 százalék 10–20 ezer forintot, 13 százalék 20–50 ezer forintot, 6 százalék 50–100 ezer forintot, 2 százalék 100–200 ezer forintot, 1 százalék pedig ennél is többet áldoz jótékony célra egy évben.

Többet vagy kevesebbet tudott idén jótékonyságra fordítani, mint a korábbi években?

Az adományozók körében (százalék)

Forrás: Publicus/NÉPSZAVA-grafika

Az adakozók 7 százaléka mondta, hogy az idén többet tudott erre a célra fordítani, mint a korábbi években, 60 százalék ugyanannyit, 32 százalék viszont kevesebbet adakozott. A legtöbben a rászoruló gyerekekkel kapcsolatos ügyeket karolják fel, 65 százalék választotta ezt a válaszlehetőséget, a szegényeket 42 százalék, a betegeket 33 százalék segíti, állatokkal foglalkozó szervezeteket pedig 22 százalék támogat. (Itt szintén több válaszlehetőség volt megadható.) Kevesen adakoznak viszont kulturális szervezetnek, (mindössze 2 százalék), vagy valamilyen környezetvédelmi célra; ez utóbbit 1 százalék jelölte meg.

F. SZ. K.

FOTÓ: KOVÁCS ATTILA/MTI

Jóval több áldozatról írt Kocsis Máté, mint amennyiről tudni lehetett

Magyar Péter vizsgáltatná Kocsis álhírét

ÜZENETEK „Egy halálos áldozat is szörnyű, de amit Kocsis Máté, a Fidesz frakcióvezetője tett, az megbocsáthatatlan, és a magyar nemzetbiztonság valódi veszélyeztetése” – írta Magyar Péter a magdeburgi támadásra reagáló Kocsis-bejegyzés után. A Fidesz frakcióvezetője már péntek este reagált a magdeburgi támadásra, és az első, végül túlzottnak bizonyuló hírek alapján 11 halottról írt és azt, hogy a tettes egy szír terrorista, majd az egészet Brüsszel-ellenes szólamokra vezette át. (Ez utóbbit Orbán Viktor is említette szombati tájékoztatóján.) Kocsis bejegyzésének idején a hivatalos források 2 halálos áldozatról szóltak – ami a hét végén 5-re emelkedett –, és az is tudható volt, hogy az elkövető nem szír, hanem szaúdi származású, jó ideje Németországban él, és a szélsőjobboldali AfD-t támogatja.

Kocsis Máté szombaton újra posztolt, elismerve: tényleg nem szír, hanem szaúdi az elkövető. Arról, hogy jóval több halálos áldozatot említett, annyit írt: a német hatóságok nem tudják vagy nem merik megmondani, hány halott van. A történtek azért is figyelemre méltók, mert az Aszad-rezsim bukása után téves információt közlő, majd elnézést kérő újságírókat nemzetbiztonsági vizsgálat alá vonták, és hazugságvizsgálatot is végeztek rajtuk. Magyar Péter követelte, hogy az Alkotmányvédelmi Hivatal indítson nemzetbiztonsági vizsgálatot a Fidesz frakcióvezetője ellen. A magdeburgi merénylet nyomán itthon is fokozták a karácsonyi vásárok védelmét. NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Béremelés után jótékonykodás

FOTÓ: FACEBOOK

Jótékony célra ajánlja fel fizetése jelentős részét Szombathely polgármestere, miután azt az akarata ellenére (a törvényi előírások miatt) megemelték – számolt be a Telex. Nemény András polgármester illetményét a csütörtöki közgyűlésen a korábbi több mint duplájában, havi bruttó 2 651 000 forintban határozták meg. NÉPSZAVA

Takarítási tender százmilliárdokért

300 milliárd forint összértékű tendert írt ki a kórházak takarítására és egyéb higiéniás szolgáltatásokra a Közbeszerzési és Ellátási Főigazgatóság – írta az Átlátszó. A cikk szerint 79 fekvőbeteg-szakellátást nyújtó intézményről és 459 telephelyről van szó, a kiírásban megszabott feltételek miatt pedig szinte biztosra veszik, hogy a kórházak takarítását jelenleg is végző B+N Referencia Zrt. lesz a befutó. NÉPSZAVA

Tucatnyi néma képviselő

FELSZÓLALÁSOK Rétvári Bence összesen csaknem fél napot beszélt a parlamentben az idén, de sokan voltak, akik úgy érezték, nem sok mondandójuk van megválasztott képviselőként.

FRANK ZSÓFIA

11 kormánypárti és 1 ellenzéki képviselő meg sem mukkant a parlament plenáris ülésén 2024-ben, viszont megint sokat beszélt az évek óta rekorder Rétvári Bence belügyi államtitkár: 204 felszólalással összesen 11 óra 49 perc 18 másodpercet – derült ki a Népszava év végi gyűjtéséből.

Rétvárinak ezzel az idén nem sikerült megdöntenie a saját maga állított rekordokat; tavaly például 227 alkalommal több mint 15 órát beszélt az Mfor akkori gyűjtése szerint. A Belügyminisztérium parlamenti államtitkára főként a tárcát érintő területekkel kapcsolatban szólalt fel, és a legtöbb esetben a kormány álláspontját mondta fel. Például a kegyelmi ügy kirobbanásának idején a méltatlankodó ellenzékieket sorra felkérdezte, hogy miért nem szavazták meg a gyermekvédelmi törvényüket (amit sokan valójában csak homofób törvényként emlegetnek), vagy miért buzdítottak a kormány 2022-es gyermekvédelmi népszavazásának bojkottálására (ahol egyébként az egyik kérdés az volt, hogy „támogatja-e ön, hogy kiskorú gyermekek számára nemi átalakító kezeléseket népszerűsítsenek”).

Az ezüstérmes Fónagy János, a Nemzetgazdasági Minisztérium államtitkára, aki 108 felszólalással 10 óra 34 perc 36 másodpercet beszélt a Országgyűlés ülésein. Noha Fónagy János nem állandó szereplője a napi híreknek, ironikus, hogy 2018-ban épp azzal került a média fősodrába, hogy Rétvári Bence felszólalása közben többször is elaludt. A bronzérmes helyre egy jobbikos képviselő, Z. Kárpát Dániel került 80 felszólalással, őt követi szorosan 79-cel az LMP-s Kanász-Nagy Máté. A listán Orbán Viktor a 8. helyen áll (51 alkalommal). A fel nem szólaló képviselők között van például Hende Csaba, Kubatov Gábor és Rogán Antal is.

A sereghajtók, akik egyszer sem szólaltak fel ebben az évben, 12-en vannak, ebből 11 kormánypárti képviselő és egy ellenzéki: Hadházy Ákos. Ő már a 2022-es választások után többször is beszélt arról, hogy azzal, ha beülnek a parlamentbe és bizottsági tisztségeket vállalnak a képviselők, díszellenzékként legitimálják a rendszert. A kormánypárti képviselők viszont egész biztosan nem így gondolkodnak, néhányan mégsem kívántak semelyik témához hozzászólni az idén. Sőt, a fideszes Demeter András az egész ciklus alatt mindössze egyszer szólalt fel, akkor is csak azért, mert ő volt a törvényalkotási bizottság előadója, vagyis törvényjavaslatot ismertetett, melyet a bizottságban már megszavaztak. Más ügyekben is igazi szürke eminenciás. Demeter egyébként „új arc”, 2022-ben, a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal kabinetvezetői pozíciójából ejtőernyőzött az Országgyűlésbe. Azóta nem sok mindent tudni róla, mindössze annyit, hogy 2022-es vagyonnyilatkozatából véletlenül kifelejtette az egyik cégét. Párttársa, Dankó Béla is az egész ciklus alatt mindössze egyszer szólalt fel, de az legalább 7 perc 17 másodpercig tartott, és az agrárpolitikáról beszélt. Úgy fest, választókerületében, Békés 2-ben olyan jól mennek a dolgok, hogy szót sem érdemelnek.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Az ellenzéki képviselők közül egyedül Hadházy Ákos nem beszélt az idén, de ő már korábban jelezte, hogy nem akar a rendszer díszellenzéke lenni

204 alkalom – ennyiszer szólalt fel idén a győztes Rétvári Bence

Ezen felül is akad 23 olyan képviselő, aki mindössze egyetlenegyszer szólalt fel ebben az évben. Közülük 22-en kormánypártiak, az ellenzék oldaláról egyedül a Momentum frakciójában ülő Szabó Szabolcs volt meglehetősen hallgatag. Az ételekről előszeretettel posztoló Németh Szilárd például novemberben a szuverenitás és az orosz–ukrán háború ügyében beszélt 1956-ról. A többi közt azt mondta: „Nekünk 1956 tanulsága az, hogy csak egyetlen dologért, Magyarországért, a magyar szabadságért szabad harcolnunk.” Ami érdekes annak fényében, hogy még októberben Orbán Balázsnak, a miniszterelnök politikai igazgatójának szavai nagy botrányt kavartak. „Pont ’56-ból kiindulva mi valószínűleg nem csináltuk volna azt, amit Zelenszkij elnök csinált két és fél évvel ezelőtt, mert felelőtlenség, mert látszik, hogy belevitte egy háborús védekezésbe az országát” – fogalmazott a politikai igazgató, ami mind őt, mind pedig a miniszterelnököt magyarázkodásra késztette. Orbán Viktor amellett, hogy hibának nevezte ezt a gondolatot, közölte, hogy 1956 emlékét távol kell tartani a „háború és béke vitájától”. Úgy tűnik, erről Németh Szilárdot nem értesítették. Igaz, felszólalásában nem hangzik el konkrétan a szomszédunkban zajló konfliktus, ám „egy vesztes háborúról” beszélt, amivel feltehetően mégiscsak arra gondolhatott.

> A fel nem szólaló képviselők között van például Hende Csaba, Kubatov Gábor és Rogán Antal is.

Egyébként a felszólalások átlaga képviselőnként 14 volt az idén, de hatalmasak a különbségek. 50 feletti alkalommal mindössze nyolc képviselő beszélt, és 40–50 között is csupán 11 politikus szólalt fel. 32-en vannak, akik 20-30 alkalommal beszéltek a parlamentben, és 36 képviselő érezte úgy, hogy tízszer vagy annál többször (maximum 19) ragadja magához a szót. A legnépesebb csoport pedig a 10 alkalom alattiaké, ők összesen 111-en vannak.

Szűrték a kérdezőket a tájékoztatón

ÉVZÁRÓ Nem kérdezhetett több médium, köztünk lapunk munkatársa sem Orbán Viktor szombati, év végi sajtótájékoztatóján. A csaknem kétórás eseményen a Népszava mellett a HVG, a Telex és a 444 újságírója sem kapott szót, pedig nagyjából ez az egyetlen alkalom, amikor a független sajtó munkatársainak formális lehetőségük nyílna kérdéseket feltenni a miniszterelnöknek. (Igaz, például az RTL és a 24.hu szót kapott.) Orbán Viktor felvezetője nagyjából fél órát vett el a sajtótájékoztató idejéből, majd a kérdéseknél – kevés kivétellel – elsősorban a kormányhoz közel álló lapok munkatársai és a külföldi médiumok magyar tudósítói kaptak szót. Azt Kovács Zoltán kommunikációs államtitkár választotta ki, hogy ki és milyen sorrendben kérdezhetett. Ráadásul az újságíróknak egyben kellett az összes kérdésüket feltenniük, így visszakérdezésre nem volt lehetőség. Lapunk a többi között azt szerette volna megtudni, hogy milyen lépéseket tervez a kormány a 280-300, kórházakban hagyott csecsemő ügyében, illetve részleteket akartunk megtudni a 2026-ra a szociális szférában épp a kormányfő által meghirdetett bérfejlesztésről.

Orbán Viktor egyébként a sajtótájékoztatón többek közt arról beszélt: nem zavarja, hogy a családtagjainak, a barátainak (például Tiborcz Istvánnak és Mészáros Lőrincnek) nagyobb vagyona van, mint neki. És bár tanácsokat nem ad nekik, de azért „a mértéktartást erénynek tartja”. Ennek ellenére szerinte „üzleti ügyekkel a miniszterelnöknek nem szabad foglalkoznia”. A választási szabályokon most már nem készülnek változtatni (nemrég rajzolták át a választókerületeket, amivel elvettek Budapesttől két egyéni mandátumot). Szavai szerint bár azt tapasztalta, hogy a kísértés mindig előjön, hogy a választási törvényt kicsit így, kicsit úgy csavargassák, de ő nem javasolná, hogy azt a választás előtti egy évben megváltoztassák. Arról, hogy vitázna-e az esetleges kihívójával, Magyar Péterrel, azt mondta: sosem fog olyanokkal vitatkozni, akiknek a gazdái Brüsszelben vannak. NÉPSZAVA

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Orbán Viktor csomagban válaszolt annak, aki egyáltalán kérdezhetett

A Pénzügyminisztérium nélkül sokkal könnyebb lazítani

INTERJÚ A kormány bezár egy kiskaput, a tartós befektetési számlák váratlanul újabb adót kapnak. László Csaba egykori pénzügyminiszter szerint nem az intézkedéssel van baj, hanem az átgondolatlansággal. Nem tartja jó ötletnek a pénzügyi tárca megszüntetését, Nagy Márton csúcsminiszter költségvetési fegyelemre tett kijelentéseit pedig egyenesen felelőtlennek tartja.

KARDOS ERNŐ

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

László Csaba mindenkit óvatosságra int, amikor a kormány gazdasági előrejelzéseit hallja

Januártól az öt éven belül feltört tartós befektetési számlák (TBSZ) feltörése esetén a hozamra szociális hozzájárulást is kell majd fizetni. Ennyire üres az államkassza?

Ez lehet az egyik ok, mert tényleg elképesztően magas a költségvetés hiánya. Az állampapírok után ugye semmilyen adót nem kell fizetni, minden más megtakarítási formát jövedelemadóval vagy szociális hozzájárulással is adóztat az állam. Ezzel azt akarják elérni, hogy a lakosság elsősorban államkötvénybe fektesse a pénzét. Az ilyen többes kamatrendszerek azonban zavaróan torzítják a pénzpiacokat. Gondolja csak el: ha ma egy mégoly sikeres cég próbálna meg kötvényt kibocsátani, akkor az értékpapírjának jóval nagyobb kamatot kellene ígérnie, hogy a szociális hozzájárulást és szja-t levonva – a kettő együtt 28 százalék – az állampapírokkal összemérhető hozamot realizálhasson. Ezért gyenge ma Magyarországon a vállalatikötvény-piac, de emiatt aztán nem is fog erősödni. Vagyis maga az állam akadályozza a kötvénypiac fejlődését azzal, hogy – visszaélve szabályozó hatalmával – a cégek sokkal rosszabb feltételekkel tudnak külső tőkét bevonni csak azért, hogy minél több pénz menjen az állampapírok irányába. Szerintem ez nem normális dolog.

Miközben a kormány szavakban a gazdaság fejlesztését ígéri, gyakorlatban inkább akadályozza azt?

Igen, de nem állítom, hogy a magyar gazdaságnak ez lenne az alapvető problémája. Amerikában vagy más fejlett országokban – ahol működik a kötvénypiac – fel sem merülhetne, hogy az állam visszaéljen monopolisztikus erőfölényével, hogy a tőkét elszívja a fejlődőképes cégektől, mert ezzel torzítaná a piacot, amit az államnak sem szabad.

A tbsz-számlákon tartott pénz összege eléri a 6 ezer milliárd forintot. Ennek az öt éven belül feltört részére jutó 13 százalékos szociális hozzájárulási adó ugyancsak jelentős. Mit gondol magáról az intézkedésről?

Ahogy mondtam, szerintem az állampapírokat akarják így versenyképesebbé tenni, és ezt a célt egyébként el is érik. Közben a tartós befektetési számla működési szabályozását alaposan elszúrták. Ha ugyanis 5 évig a számlán marad a pénz, akkor a befektető jövedelme adómentes. Sokan rájöttek arra, hogy ha csak néhány hónapig, esetleg egy-két évig tartják a befektetési számlán a pénzt – majd feltörik –, és kifizetik a személyi jövedelemadót, akkor a szociális járulék kifizetését már megspórolhatják. Ez tehát egy olyan kiskapu, ami azért létezhet, mert az állam hanyagul szabályozta ezt a megtakarítási formát, amire persze a brókercégek és a bankok rájöttek, ezért használják ki a kiskaput. Mert az ügyfelek nem hülyék. Azért is futott fel a tartós befektetési számlákon kamatoztatott pénz mennyisége, mert megspórolható volt a szociális hozzájárulás.

Ezt a kiskaput zárják most be?

Igen, de az nekem nem igazán szimpatikus, hogy a kormányzat olyan látszattal vezeti be a számlák megadóztatását, mintha valamilyen visszaélésszerű dologról lenne szó. Könyörgöm, ha valaki a jogszabályok adta lehetőséget kihasználja, azt szerintem nem visszaélésnek hívják. Egyszerűen élt az aktuális jogszabály adta lehetőséggel. De az sem lep meg, hogy a kormányzat nem szívesen vallja be, hogy ezt ők szúrták el.

> Zavarba ejt, ha azt hallom Nagy Mártontól, hogy a költségvetési fegyelem dacára lehetne könnyelműbben költekezni. Ez felelőtlenség, mert a költekezés és a takarékosság kizárja egymást.

Az öt éven belül feltört tbsz megadóztatása okoz kárt a gazdaságnak, elveszi a befektetési kedvet?

Biztos sokan szomorkodnak majd, hogy elvették tőlük ezt a lehetőséget, de ehhez a kormánynak, parlamentnek elvitathatatlan joga van. Egyszerűen arról van szó, hogy elkezdett iszonyúan megszaporodni a befektetési számlákon tartott pénz, az utána fizetett adók mennyisége viszont nem nőtt. Ezért „nosza, gyerünk" jelszóval nekiálltak adóbevételt kreálni. Szerintem a hosszú távú szakmai megoldás az lenne, ha a kormány nem tenne különbséget a különböző befektetések adóztatása között.

Nem az adótörvények hónapokkal ezelőtti elfogadásával vagy a héten megszavazott költségvetéssel kellett volna ezt a szigorítást elfogadtatni a parlamenttel?

De. A törvény hatálybalépése még nem világos, de feltételezem, hogy a jogszabály által kötelezően előírt felkészülési időt biztosítják majd. Ezt azért mondom, mert sajnos a magyar jogalkotás már a szakértők számára is követhetetlenné vált. Előfordul, hogy 20-30 jogszabályt módosítanak egyetlen salátatörvényben. Ez nagyon nem elegáns. Van olyan jogszabály, amelyben csak néhány szót változtatnak, míg más törvényeket újraírnak. Követhetetlen, még a jogászok számára is. De ez egy több évtizedes, kormányokon átívelő probléma. Persze a törvényt – mindegy, hogyan készül – végül is be kell tartani.

Előfordulhat, hogy az adóemelés miatt még többen lesznek, akik inkább külföldre viszik a pénzüket. Van ennek értelme?

Ez ügyben is sokféle szempont van, szerintem egy külföldi bank drágább szolgáltatást nyújt, mint egy hazai. Viszont bizonyos pénzügyi szolgáltatásokat könnyebb lehet külföldön elérni. A megfontolások között szerepet játszhat még a biztonság is. Egy külföldi bank már csak a mérete miatt is tűnhet a hazainál stabilabbnak. Vagy a rendkívüli árfolyam-ingadozás miatt a forint iránti bizalmatlanság is érzékelhető. A drasztikus forintgyengüléskor mindig előfordul pénzkimenekítési hullám, mert az emberek megijednek. Láttunk már ilyet korábban is, de nem gondolnám, hogy ez akkora nagyságrend, ami miatt az MNB-nek félnie kellene. Én egyébként nem aggódom amiatt, hogy a forint konvertibilitása veszélyben lenne, pedig egyébként sok bajom van a magyar gazdaságpolitikával. De az uniós tagság gazdasági értelemben is biztonságot nyújt számunkra.

A héten fogadták el a „béke" költségvetését, 3,4 százalékos GDP-bővüléssel, 3,2 százalékos inflációval. Sokan azt állítják, hogy ezek a számok legfeljebb Orbán Viktor és Nagy Márton álmaiban léteznek. Ön szerint?

Az elmúlt két évben a kormány előrejelzései rendre nem jöttek be, tehát én csak nagy óvatosságot tudok mindenkinek tanácsolni. Bár pici növekedés a technikai recesszió ellenére már idén is lehet. A növekedés szerintem legfeljebb 2-2,5 százalék között alakul. Egyelőre nem tudható, hogy mikor indul el a debreceni BMW-gyár vagy a CATL akkumulátorgyár, esetleg a szegedi BYD. Azaz a kormánynak lehetnek olyan többletinformációi, amelyekkel mi nem rendelkezünk, és ha még az EU-pénzeket is felszabadítanák, akkor lehetne egy nagyobb növekedés, aminek azért kicsi az esélye. Közben zavarba ejt, ha azt hallom Nagy Mártontól, hogy a költségvetési fegyelem dacára lehetne könnyelműbben költekezni. Ez felelőtlenség, mert a költekezés és a takarékosság kizárja egymást. Emiatt is romlik drasztikusan a forint, s emelkednek az állampapírhozamok. Nem mellékesen az Unió megalapozatlannak tartja a magyar középtávú költségvetési és makrogazdasági tervet. Ez semmi jóval nem kecsegtet.

Biztosan nem ezért, de végül is bejelentették, hogy megszüntetik a fiskális fegyelemmel rigorózusan foglalkozó Pénzügyminisztériumot. Sajnálja?

Az életemből 15 évet húztam le a József nádor téren, diploma után ott kezdtem a karrieremet. Talán érthető, hogy kötődöm az épülethez, az intézményhez. Amikor aztán 1999-ben először elbúcsúztam, akkor megkaptam a kollégáimtól a „Pénzügyminisztérium" feliratú táblát. Az épület egy „darabja" tehát nálam van. Igazából a pénzügyminisztériumi funkciók nem szűnnek meg, hiszen jövőre és később is szükség lesz költségvetésre és új adótörvényekre. A kormányzati struktúra kialakítása minden kormány szuverén joga, ezen kívülről nem érdemes sokat rugózni. Ami viszont aggasztó: a leendő nemzetgazdasági mamutminisztérium irányítása szerintem túl nagy feladat egyetlen szervezetben. A régi minisztérium is – amit annak idején egy jó csapattal együtt vezethettem – már pont elég nagy volt. De lehet ennek a változásnak még egy további aggasztó olvasata. Önálló pénzügyminisztérium nélkül talán könnyebben lehet lazítani a fiskális politikát, amire, közeledve a 2026-os választásokhoz, biztosan lesz majd igény a politikusok részéről. Azt sem tartom jó jelnek, hogy a nemzetgazdasági miniszter rendre azt nyilatkozza, hogy milyen káros az EU által is javasolt költségvetési fegyelem. Továbbá folyamatosan szidja a németeket is, mert szerinte kizárólag a túlzott költségvetési fegyelmük miatt vagyunk bajban. És dicséri a „szuper" franciákat, akik költik a pénzt ész nélkül. Közben megbukott a párizsi kormány, mert nem tudta elfogadtatni a költségvetést a parlamentben. A franciák ma már ugyanannyi kamatot fizetnek a hiteleik után, mint a csődbe került görögök, ami azért nem semmi, végül le is minősítették Franciaországot. Remélem azért, hogy a kormány nem lazítja fel teljesen a magyar költségvetési politikát. Az ugyanis nagyon komoly kockázat lenne a magyar pénzügyi stabilitás szempontjából.

LÁSZLÓ CSABA

Közgazdász, bejegyzett könyvvizsgáló, adószakértő, egyetemi tanár. Karrierjét 1986-ban a Pénzügyminisztériumban kezdte, ahol különböző osztályokon és beosztásokban dolgozott 1999-ig, végül közigazgatási államtitkár lett. 2000-től két éven át az ABN Amro Bank, illetve a K&H Bank pénzügyi vezérigazgató-helyettese, majd a két bank integrációjának irányítója volt. 2002-ben pénzügyminiszter és a kormány gazdasági kabinetjének elnöke lett. 2004-ben csatlakozott a KPMG-hez, 2012 októberétől szenior partnerként irányítja a KPMG 200 fős tanácsadói csapatát.

LAPSZÉL

Megadta a gázügyi felmentést az USA

FOTÓ: AFP/MICHAL FLUDRA/NURPHOTO

Miután csütörtökön Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter – az Egyesült Államok ostorozásába ágyazva – bejelentette, hogy Magyarország felmentést kapott Washingtontól az oroszgáz-vásárlásoknak a moszkvai Gazprombankon keresztüli elszámolási tilalma alól, a Portfolio tudósítása szerint országa tekintetében hasonló hírt közölt Alparslan Bayraktar török energiaügyi miniszter is. A washingtoni adminisztráció november végén hirdetett szankciókat minden, az orosz állami Gazprombankon keresztüli nyugati ügyletre, ami érintette a magyar és a török energiabeszerzéseket is. A felmentést Budapest és Ankara két hete kérte. Az USA pénzügyminisztériumának közleménye szerint a magyar Paks 2-es beruházásra a tilalom életben marad. Szijjártó Péter erre is áthidaló megoldásokat ígért. M. I.

Optimista a szállodaipar

A vidéki szállodák esetében várhatóan 10 százalék alatti szobaár-emelkedést bír majd el a piac jövőre, míg Budapesten e szint feletti drágulás is lehet, elsősorban a külföldi turisták erős jelenléte miatt. Ha a forint gyengülésével megdrágulnak a külföldi utak, akkor reális lehet a hazai hotelek azon várakozása, hogy több magyar fog belföldön nyaralni – mondta Flesch Tamás, a Magyar Szállodák és Éttermek Szövetségének elnöke. Hozzátette: a karácsonyi és év végi foglalások nagyon jól alakulnak, Budapesten pedig 80 százalék fölötti a szállodai szobák kihasználtsága. A hotelek energiaköltségeivel kapcsolatban elmondta: bíznak abban, hogy az energiaár-krízisen túl vannak, és szélsőséges energiaárak már nem lesznek. Jövőre a minimálbér és a garantált bérminimum növekedése s az ezeket felhajtó magasabb fizetések kitermelése jelent majd feladatot. PORTFOLIO

Újra jön az olaj a Barátságon

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Újraindult a kőolaj szállítása Magyarország felé a Barátság kőolajvezetéken – közölte a külgazdasági és külügyminiszter vasárnap a Facebook-oldalán. Az áramlás csütörtök óta szünetelt Magyarország, Szlovákia, Csehország és Németország felé. A Reuters szerint a belorusz határtól 70 kilométerre lévő orosz Unecsa szivattyútelepén merülhettek fel problémák. NÉPSZAVA

Valami bűzlik a lom körül

SZEMÉTÜGY El lehetne tántorítani tervétől a Molt, ha a kormány is osztaná a szakmai álláspontot. Az ügyben januárban születhet döntés.

MARNITZ ISTVÁN

Jelen körülmények között szakmai szemmel a szolgáltatási színvonal csökkenését hozná, ha a fővárosban a hazai hulladékipart irányító Mohu Mol a nyilvánosságra került tervek alapján jövőre lényegében megszüntetné az évi egyszeri, ingyenes, alanyi jogú, házhoz menő lomtalanítást – vélekedett lapunk megkeresésére Nagy László, a települési hulladékszállítókat tömörítő Köztisztasági Egyesülés vezetője. Ez a megállapítás azért lehet perdöntő, mert a magyar állam által a hazai hulladékipar irányítását 35 évre a magáncég kezébe adó, 2022-es koncessziós szerződésben a Mol teljeskörűen vállalta a szolgáltatási színvonal szinten tartását. Az igazgató szerint tehát jelen jogi és fizikai keretek között a mohus felvetésnek érdemben csak a magyar állam vethetne gátat ama szakmai álláspont elfogadásával, hogy a házhoz menő lomtalanítás gyakorlati megszüntetése a szolgáltatási színvonal csökkenését, így a koncessziós szerződés megsértését jelentené, amit a Mol-cég bizonyára nem kockáztatna. Nagy László úgy véli, a leginkább érintett Főpolgármesteri Hivatalnak, illetve a budapesti kerületeknek a meglehetős esetlegesen napvilágra kerülő terv kisiklatására nincs különösebb mozgásterük. (Azt, hogy januártól a Mohu a fővárosban gyakorlatilag megszüntetné a házhoz menő lomtalanítás eddigi rendszerét, másfél hete, december közepén, elsőként a Szabad Európa szellőztette meg. Bár ezt azóta az érdeklődőknek a Mol-cég is megerősíti, a terv a palackvisszaváltáshoz hasonlóan kevéssé kelti az alapos előkészítettség látszatát.) Bár szakértők szerint a budapesti hulladékszállítást végző, a Mol és a főváros által fele-fele arányban birtokolt, ám előbbi irányítása alatt álló Mohu Budapest FKF-gyökerű gépparkja változatlanul alkalmas minden porta elől legalább évi egyszer a nagyobb háztartási lomok elszállítására, arról, hogy a cég adott keretek között mit tesz, irányítási joga révén lényegében a Mol dönt.

Nagy László szakmai szempontból megérti, hogy a hulladékszállítás felelőse gátat vetne a lomtalanításkor kihelyezett tárgyak elszállítást megelőző, civilek általi széthordásának. A lomizás azon túl, hogy törvénysértő, szennyezést is hagy maga után. A Mohu Mol „kontrollált gyűjtőpontos" terve szerint kerületenként három meghatározott napig „akár" tíz, a lakástól legfeljebb 800-1000 méterre lévő, de jellemzően ennél jóval közelebbi gyűjtőpontra lehetne hordani a lomokat. A szakember egyrészt kötve hiszi, hogy a vázolt feltételek akár elméletben is teljesíthetők mondjuk az 55 négyzetkilométeres XVII. kerületben. Ugyanakkor a terv szerinte mégis főképp a város belső térségeiben ütközhet leküzdhetetlen akadályokba. Kérdés például, hogy egy sűrűn beépített, társasházakkal és szűk utcákkal szabdalt körzetben miként tud megállapodni a Mohu a helyi hatóságokkal a lakásoktól legfeljebb egy kilométerre fekvő, szakszerű hulladéktárolásra alkalmas, ideiglenes területek elkülönítésében, amelyek három napon át készek úgy az akár ezernyi, hulladékkal érkező, mint a lomok elszállítását végző járművek gördülékeny kezelésére. Úgy véli, ez kiváltképp a szűk belvárosi – tömegközlekedési eszközök, így tro-

Sokan vannak, akik kifejezetten örülnek annak, hogy a lomizók eltűnhetnek az utcákról

FOTÓ: NÉPSZAVA

lik útvonalául szolgáló – utcákon legalább akkora fennakadásokat okozhat, mint a Mohu által hivatkozott eddigi lomtalanítás.

Bár a Mohu tervei szerint a rászorulóknak ezentúl is ingyen, mégpedig előre egyeztetett időpontban, a házuk elől szállítják el a lomokat, e kérelmeket azoknak a helyhatóságoknak kellene – pontosan nem tisztázott feltételek mentén – elbírálniuk, amelyektől hulladékos jogaikat épp a koncesszió vonta el. Így azok lomjait, akiket az önkormányzat a jövőben nem minősít lomtalanítási szempontból rászorulónak, illetve akik nem képesek a megadott időpontokban valamiképp eljuttatni feleslegessé vált tárgyaikat a gyűjtőpontokra, a Mohu, szintén egyeztetett módon, de már pénzért viszi el. Szintén kérdés, hogy az egyedi elszállítások milyen torlódásokhoz vezethetnek.

A Köztisztasági Egyesülés vezetője szerint országszerte sem bevett a fővárosi tervhez hasonló gyűjtőpontos megoldás. Általában évente legalább egyszer változatlanul a porták elől, külön térítés nélkül viszik el a feleslegessé vált lomokat. Mindazonáltal megerősítette a fővárosra összpontosuló lomizás visszaszorításának szükségességét.

> A magyar állam által a hazai hulladékipar irányítását 35 évre a magáncég kezébe adó, 2022-es koncessziós szerződésben a Mol teljeskörűen vállalta a szolgáltatási színvonal szinten tartását.

Nagy László azt is visszaigazolta, hogy a Mohu által javasolt gyűjtőpontos megoldás igen elterjedt Nyugat-Európában. Ugyanakkor szerinte ott ennek a szokásnak részint adottak a területi, közlekedési és szervezeti feltételei. Másrészt jóval több az autó, amelyekre már bejáratott módon pakolják fel a lomokat. Ráadásul míg az ottani keresetek mellett akár a szolgáltatás esetleges díja sem okoz gondot, nálunk a tapasztalatok szerint a díjfizetési igény jelentősen visszaveti az érdeklődést; ez viszont más, akár szabálytalan kerülő utakhoz vezethet – vélekedett az igazgató.

Lapunk érdeklődött az Energiaügyi Minisztériumnál, hogy illetékes tárcaként miként ítélik meg a Mohu-terv szakmai színvonalát, de lapzártánkig nem érkezett válasz.

Még egyeztetnek az új rendszer részleteiről

A Mohu Mol és a Mohu Budapest képviselői 2024. december 20-án bemutatták az Energiaügyi Minisztériumnak a fővárosban jövőre bevezetni javasolt, úgynevezett gyűjtőpontos lomtalanítási elképzelést – küldte szét a szaktárca a karácsony előtti szombat este. Az új rendszer részleteinek a kidolgozásához szükséges további egyeztetésekre a jövő év elején kerül sor – írták. Annak érdekében, hogy a hulladék a lehető legnagyobb arányban hasznosulhasson nyersanyagként újra, tavaly júliustól új hulladékgazdálkodási rendszert vezettek be, melynek felelőse a Mohu Mol. A szabályok szerint a lomtalanítást legalább évente egyszer kell biztosítani a lakosságnak. Ez összességében legalább a múlt év közepén megszűnt közszolgáltatási szerződésekben foglalt színvonalon történhet – szögezik le. A szöveg szerint ugyanakkor a Mohu Mol a „koncessziós beszerzés" során „kontrollált lomtalanítási koncepció" kidolgozását vállalta. Ez úgy foglalható össze, hogy a fővárosban az eddigiekkel szemben nem az épületek elől, hanem ideiglenes gyűjtőpontokon adhatják le a lomokat, ahonnan a Mohu Mol azokat elkülönítve továbbítja a hasznosítókhoz. A felek úgy döntöttek, hogy január első felében közösen határoznak a jövő évi lomtalanításról – zárul az irat.

Bár tehát a szaktárca lapunk keddi megkeresésére nem válaszolt, pénteken mégis annak hangsúlyozása mellett ültek le a Mohu Mollal tárgyalni, hogy a vállalt szolgáltatási színvonal nem csökkenhet. Igaz, a hétvégi közlemény nem utal arra, hogy ez a koncessziós szerződés számonkérhető vállalása. Sőt, a jelek szerint a Mohu Mol erre azt válaszolta, hogy a tervet a koncesszió során a kabinet is megismerte. Jóllehet ezt eddig nem verték nagydobra, és a kormány se tűnik mélységében tájékozottnak. Eladdig, hogy az ügyről szóló politikai vita során a Fővárosi Közgyűlés összes tömörülése, így a Fidesz is elégedetlenségét fejezte ki a mohus tervek kapcsán.

Határtalan Európa keleten is

INTEGRÁCIÓ Bulgária teljes jogú Schengen-tag lesz január elsejétől. A belépés jelentős hasznot hoz a gazdaságnak, megkönnyíti a turizmust és javíthatja a bolgárok önbecsülését. Az oroszbarát, nacionalista tábor szerint viszont csakis rosszul sülhet el a változás.

MIKLÓS GÁBOR

Közel a török határhoz fékezni kényszerültünk az autópályán. Pár sötét alak futott át az úton. Férfiak, nők. „Menekülők!" – kiáltott fel a kisebbik lányom, és valóban azok voltak. Nem volt náluk csomag, talán ha egy hátizsák, azt még láttam, hogy nagy vizespalackokat szorongattak. Aztán gyorsan eltűntek az út menti bokrok mögött. Bulgária félúton van a közel-keleti migránsküldő államok és a vágyott Nyugat-Európa között. Amikor láttuk ezt a csoportot egy pillanatra, épp nem történt semmilyen katasztrofális esemény a térségben. A menekülésre és nyugatra vándorlásra azonban továbbra is rengeteg ok van. És tökéletesen záródó határok márpedig nincsenek. A határátkelés azonban nem csak az illegális vándorok számára nehézkes. A bolgár–görög vagy a román–bolgár átkelés is ilyen vasfüggönyszerű módon zajlott. Főszezonban nyugodtan lehetett számítani rá, hogy minimum egyórás várakozás, csigatempóban vánszorgás vár az utazóra/turistára a pár száz méteres határsávon át. Hasonló ahhoz, amit a magyar–szerb határon vagy eddig a magyar–román határátkelőhelyeken tapasztalhatott az autóval utazó.

Most mindez megváltozik, elvileg nyitva áll a gépkocsival utazás Skandinávia országaitól a görög szigetekig anélkül, hogy határrendőrt látnánk. Hozzáteszem: csak akkor, ha az autós Románián keresztül utazik, elkerüli Szerbiát és általában a Nyugat-Balkán államait. A hosszú várakozás megmarad a Törökországba irányuló forgalom fő kapujánál, a Kapitan Andreevo határátkelőhelynél. Bulgária 2007 óta EU-tag, s pár évvel később már kopogtattak a Schengen-felvételért. Akkor a hollandok és osztrákok együttes vétója miatt maradt el a csatlakozás. A vétót diszkréten indokolták; annyi mindenesetre kiderült, hogy a bolgár államapparátust átszövő korrupcióról van szó. Az egyik ilyen eset volt, hogy a bolgárok egy gyanús hátterű magáncégnek adtak teljes körű megbízást arra, hogy állat- és növényegészségügyi ellenőrzést végezzen az uniós határokon. De nyilván sok más ok is volt, például az illegális migrációs átmenő forgalommal kapcsolatban, ami miatt vétóztak. Vajon megszűnt-e a korrupció ezeken a területeken? Mindenesetre a holland kormány után az osztrák is visszavonta a vétót, azzal a megkötéssel, hogy a magyar–román és a bolgár–román határátkelőhelyeken további hat hónapig alkalmi határellenőrzéseket kell tartani. Egy másik feltételük az volt, hogy a Frontex uniós határvédelmi ügynökség szervezésében kiegészítő személyi állománnyal kell megerősíteni a bolgár–török határszakasz őrzését. Azt a vidéket, ahol a menekültcsapattal találkoztunk. Az első százfős nemzetközi határőrcsapatban osztrák, magyar és román rendőrök vesznek részt, s a görögök is bejelentették részvételi szándékukat.

A volt és lehetséges kormánypolitikusok ujjonganak a belépés miatt. Az oroszbarát-szélsőnacionalista tábor viszont zúgolódik. A legerősebb jobboldali radikális párt, az Újjászületés vezére, Kosztadin Kosztadinov szerint a Schengen-zónába jutás merő megaláztatás. A százfős határőr-segélycsapat azt jelzi, hogy az EU szerint a bolgárok képtelenek megvédeni a határaikat. Kosztadinov még azzal is rémisztget, hogy a belépés miatt az ország gigantikus menekülttáborrá válik, s ha nem fogadnak vissza egy Bulgárián keresztül Nyugat-Európába jutott illegális migránst, akkor 20 ezer eurót kell az államnak kifizetnie Brüsszelnek. Kosztadinov azt követeli, hogy a hadsereget vezényeljék a határzónába – ez nyugtatná meg szerinte a lakosságot.

A belépésnek örülnek viszont a gazdasági elemzők. Az Európai Bizottság szerint a bolgár gazdaság jövőre 2,4 százalékkal növekedhet, ebből egy százalék bővülés a határellenőrzés megszüntetésének lesz a következménye. Biztonságosabbak lesznek az ellátási láncok, a szállítmányok időben célba érnek. Erre számítanak a bécsi székhelyű gazdasági összehasonlító intézet, a WIIW kutatói is. A bolgár sajtó arra is emlékeztet, hogy a Bolgár Tudományos Akadémia kutatói szerint 2023-ban a bolgár gazdaságnak 870 millió eurós veszteséget okozott a hosszadalmas határellenőrzések folyamata. Ez a kiesés most megszűnik. Ráadásul a határokon történő várakoztatás 40 millió tonna káros szén-dioxid-kibocsátással járt abban az évben. A bolgár gazdaságelemzők a horvát példára hivatkoznak; ott szinte egyszerre léptek be a schengeni és az eurózónába, ami szinte azonnal megnövelte a gazdaság iránti bizalmat, és a turistaforgalmat is bővítette.

A Bolgár Tudományos Akadémia jelentése szerint 2023-ban 870 millió eurós veszteséget okozott a szigorú határellenőrzés

FOTÓ: AFP/NIKOLAY DOYCHINOV

Az Európai Bizottság szerint a bolgár gazdaság jövőre 2,4 százalékkal növekedhet, ebből egy százalék bővülés a határellenőrzés megszüntetésének lesz a következménye.

A volt és lehetséges kormánypolitikusok ujjonganak a belépés miatt. Az oroszbarát tábor zúgolódik.

Nem vagyunk másodosztályú európaiak!

A szófiai Kirill A. örül a Schengenhez történő csatlakozásnak. A jó nevű belgyógyász szerint éppen ideje volt, hogy a hosszú várakoztatás után beengedték az országot az áhított szabad közlekedési zónába. „Sok éve meg kellett volna ennek történnie, elvégre nem vagyunk másodosztályú európaiak!" – juttatta kifejezésre elégedetlenségét. Kirill doktor szerint elsősorban a gazdaság érdeke a hosszú kamionsorok megszüntetése, s arra számít, hogy több befektetés érkezik az országba a többi EU-tagállamból. Ezzel együtt úgy gondolja: az Unió vezetőit hátsó politikai megfontolások is vezették, s talán az Oroszország növekvő befolyása miatti félelem is megriasztotta Brüsszelt. Amikor a személyes tapasztalatairól és várakozásairól kérdeztem, elmondta: az utóbbi tíz évben a vakációit rendszeresen Görögországban töltötte. Családjával együtt beutazták a szomszédos országot, s felkeresték a legfontosabb történelmi és természeti látnivalókat. Hosszú órákat töltöttek a határon várakozva, de megérte – mondta. Most ez a kellemetlen elem elmarad.

Megszületett az új uniós–svájci megállapodás

ÓVATOSSÁG Kilenchavi tárgyalások után összeállt a Svájc és az Európai Unió közötti harmadik együttműködési csomag, melynek részleteiről azonban még tovább egyezkednek, hogy igent mondhasson rá a svájciak többsége. A pénteken aláírásra késznek minősített egyezmény előkészítését szokatlan hírszegénység kísérte. A felek ez év márciusa óta 197 hivatalos tanácskozást tartottak, de ezekről szinte semmi nem szivárgott ki, mert a svájci illetékesek nem szerették volna, hogy az egyezség egy agresszív hírverés miatt meghiúsuljon, esetleg olyan nyersen szakadjanak félbe a tárgyalások, mint 2021 májusában. Akkor a svájciak – hét év fáradságos alkusorozata után – álltak fel a tárgyalóasztaltól, arra hivatkozva, hogy az öt területre – személyek szabad áramlása, mezőgazdaság, technikai akadályok, közlekedés szárazföldön és levegőben – kiterjedő egyezséget nem tudják elfogadtatni a svájci lakossággal, amelynek népszavazáson kell határoznia. Nem is szólva a megállapodásokat kísérő jogi garanciákról, arról, hogy Svájcnak számos kérdésben el kellene fogadnia az Európai Unió belső szabályrendszerét.

Svájcnak azonban számos kérdésben roppant fontos, hogy kétoldalú megállapodások kötegével – a szakítás előtt több mint száz ilyen egyezség született a Bilaterális I. és II. program keretében – szorosan kötődjön az Unióhoz, ahová exportjának 70 százaléka irányul, és el tudja érni például, hogy Svájcban letelepedjenek európai óriáscégek, miközben megússza, hogy be kelljen lépnie a közösségbe. Létkérdés számára az is, hogy januártól visszatérhessen az EU tudományos-kutatási programjába, a Horizonba, valamint a diákcsereprogramba, amelyekből az elmúlt három évben kizárták.

A Brüsszelnek átmenetileg sokkot okozó 2021-es szakítást követően főként Svájc szorgalmazta a tárgyalások folytatását, s közben a felek óvatosságból próbálták mindvégig nem egységes keretszerződésnek, nem Bilaterális III. megállapodásnak nevezni azt, amiről tárgyaltak, hanem sokkal óvatosabban például modernizálásnak. „Akkor írjuk alá az új megállapodást, ha már mindenben megegyeztünk, egészen az utolsó pillanatig tárgyalunk." Ezt mondták a politikusok, és a legutóbbi időkig kérdéses volt, hogy mikor érkezik ünnepelni az eredményt a svájci fővárosba Ursula von der Leyen, a brüsszeli bizottság elnöke. Végül pénteken befutott különgépén, hogy Viola Amherddel, Svájc 2024-es elnökével együtt nyilvánítsák történelmi sikernek a nevesincs megállapodást. A két politikus alig 20 percig informálta a sajtót, és Leyen nagyobb örömöt mutatott, mint az arcára fegyelmezett közömbösséget kényszerítő Amherd.

FOTÓ: GABRIEL MONNET, AFP

Ursula von der Leyen, a Bizottság vezetője és Viola Amherd svájci elnök történelmi sikerről beszélt

A svájci visszafogottság érthető, tekintettel arra, hogy az ország legnagyobb pártja, az erősen jobboldali néppárt (SVP) még a bejelentés napján is a parlament előtt tüntetett az általa gyarmatinak nevezett megállapodás ellen. Hasonló hangot ütött meg a Weltwoche című szélsőséges hetilap, amely szerint a paktum árt a direkt demokráciának, serkenti a bevándorlást, s arra kényszeríti a pénzérzékeny országot, hogy megháromszorozza kohéziós befizetését az Uniónak, amely amúgy 20 milliárd eurós kereskedelmi többlettel rendelkezik vele szemben.

Az 1400 oldalnyi szöveg kidolgozásában részt vevő svájci miniszterek külön tájékoztatón mondták el, hogy két megállapodáscsomag készült; az egyik a korábbi egyezségek frissítését, korszerűsítését tartalmazza, a másik pedig három új témakört fog össze: az áramkereskedelem, az élelmiszer-biztonság és az egészségügy közös kérdéseit. Az Unió tagjainak érdeke, hogy Svájc segítse a térség áramellátását. Az is az EU-nak kedvez, hogy a jövőben vasúti vállalkozásai használhatják majd a svájci vasúthálózatot.

A legizgalmasabb kérdések közé tartozik a személyek szabad áramlása – amely főleg az uniós munkaerő svájci beáramlására vonatkozik –, illetve a magas svájci munkabérek védelme és a kohéziós pénzek folyósítása. Ez utóbbit Svájc fizeti majd az uniós átlagjövedelem 90 százaléka alatt élő tagállamoknak, köztük a 76 százalékon álló Magyarországnak, felzárkóztatásukat segítendő. 2029-ig évi 130 millió frankot kell utalnia mintegy 15 országnak, 2030-tól pedig évi 350 milliót.

Svájc a jövőben, ha a helyzet igényli, mérsékelheti a bevándorló munkavállalók számát. Ám nem ez az egyetlen kérdéskör, amelyet a felek még nem zártak le, így nem véletlen, hogy az ünneplés ellenére az 1400 oldalas egyezményt sem hozták még nyilvánosságra.

Az Unió oldaláról az egyezmény jóváhagyását a brüsszeli bizottság végzi, a svájci térfélen viszont sokkal bonyolultabb az eljárás. Először a báziscsomagról szavaznak, utána az új egyezményekről, ezek külön-külön is életbe léphetnek. A svájci kormány után a parlament szavaz, aztán kerül sor népszavazásra, de az egyes kantonok voksára is szükség lesz a még megjósolhatatlan végső döntéshez, amelynek idejét 2028-ra teszik.

FÖLDVÁRI ZSUZSA (BÉCS)

LAPSZÉL

Tömegtüntetés a szerb fővárosban

FOTÓ: FILIP STEVANOVIC, AFP

Óriási tömeg tüntetett vasárnap délután a szerb fővárosban. A belgrádi Slavija téren diákok, gazdák, illetve polgárok ezrei gyűltek össze. Azt követelték, hogy számoltassák el mindazokat, akik felelősek a november eleji újvidéki tragédiáért, amelyben a felújított pályaudvar beton előteteje leszakadt és sokakat maga alá temetett, 15 ember halálát okozva. A tüntetők 15 percig néma csendben emlékeztek az áldozatokra, majd beszédeket tartottak. A tiltakozó diákok hetek óta blokád alatt tartanak egy sor oktatási intézményt. Követeléseik közt szerepel az is, hogy büntessék meg azokat az erőszakos személyeket, akik a korábbi megmozdulásokon a békés tüntetőkre támadtak. A gazdák az elmúlt napokban utakat zártak el. Tüntettek Nisben is, ahol egészségügyi dolgozók vonultak utcára. NÉPSZAVA

Hivatalba lép az ukrán nagykövet

Sándor Fegyirt nevezte ki Ukrajna magyarországi nagykövetének szombaton Volodimir Zelenszkij ukrán elnök. A szomszédos országot több mint két éve ideiglenes ügyvivő képviselte Budapesten. Fegyir neve már 2023 elején felmerült, de kinevezési folyamata akadozott, részben az Orbán-kormány ellenjegyzésének a hiánya miatt. A kárpátaljai egyetemi tanár akkor szerzett magának ismertséget idehaza, amikor a 2022. februári orosz invázió kezdetén önként csatlakozott az ukrán hadsereghez, de a lövészárokból, videókapcsolaton keresztül továbbra is megtartotta óráit. NÉPSZAVA

Szkander a kongresszusban

LÁZADÓK Donald Trump átmenetileg megfúrta a szövetségi költségvetést, az adósságplafon megemelését hivatalba lépése előtt azonban nem tudta elérni. Kudarca figyelmeztetés, a Republikánus Párton belüli ellenállás jele.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

A szombat hajnali órákban Joe Biden elnök aláírta a szövetségi kormány márciusig tartó finanszírozásáról szóló törvényt. Ezzel a Donald Trump és bizalmasa, Elon Musk által csütörtökön megcsáklyázott költségvetési törvény praktikusan csak Mike Johnson, a kétpárti kompromisszumot összehozó házelnök számára okozott zaklatott órákat.

A kevesebb mint két napig tartó patthelyzet azonban a január 20-án hivatalba lépő Trump-adminisztráció politikai hétköznapjait vetítheti előre. A fülünkbe csenghet az idei republikánus előválasztáson elbukó Nikki Haley mondata, miszerint „Donald Trumpot káosz követi, amerre jár”. A novemberben meggyőző választási sikert arató megválasztott elnök szavazólapján lejjebb szereplő képviselők és szenátorok sikerének hála a republikánusok január 3-tól nemcsak a Fehér Házba adnak elnököt, de a washingtoni kongresszus mindkét házában is többséget értek el. Ez pedig arra engedett következtetni, hogy Donald Trump totális kontrollt gyakorolt a párt felett. Tévedtek, akik ezt olvasták ki a választási eredményből.

Összesen 38 republikánus képviselő szavazott nemmel az adósságplafon megemelésére vonatkozó törvényjavaslatra. A januártól felálló új képviselőház mandátumai 220-215 arányban oszlanak meg a republikánus és a demokrata képviselők között. Az öt mandátum pedig papírvékony előny, amelybe nem fér bele egy nagyobb létszámú lázadás, feltéve, ha Trump tényleg keresztül akarja vinni a nagyszabású kiadáscsökkentésről szóló tervét, nem beszélve a 11 millió illegális bevándorló kitoloncolását megcélzó projektjét.

A lázadók közül is kiemelkedik Chip Roy texasi képviselő, akit Trump máris megfenyegetett a Truth Social közösségi oldalán közzétett bejegyzésében. „Egy nagyon népszerűtlen képviselő Texasból, Chip Roy szokás szerint útját állja egy újabb „Nagy Republikánus Győzelemnek”. Mindezt csupán az olcsó hírverésért teszi a maga számára. A republikánus obstruálóktól meg kell szabadulni” – üzent egyértelműen Trump.

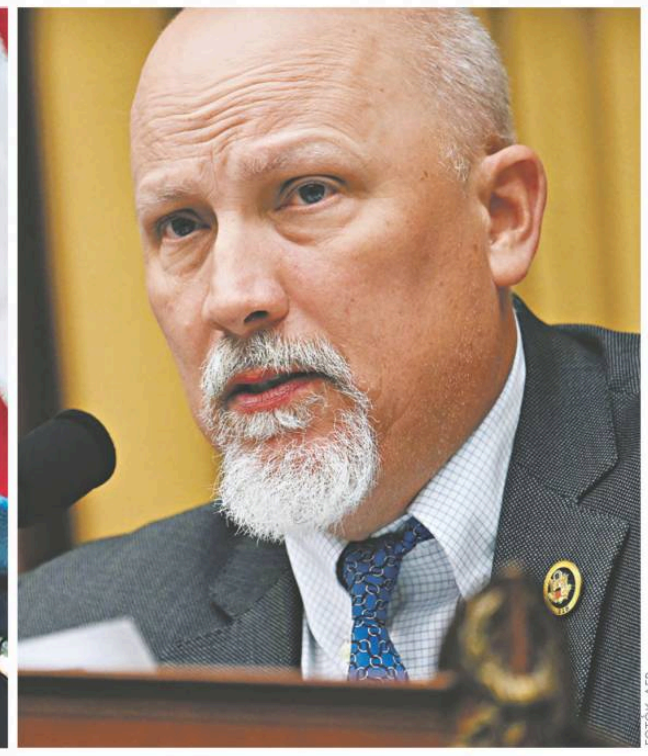
FOTÓK: AFP

Donald Trump mégsem mindenható a pártján belül, hiszen a fiskálisan konzervatív képviselők még az ő kedvéért sem szavazták meg az adósságplafon eltörlését

A bejegyzésében arra is buzdította a képviselő Texas állambeli kihívóit, hogy két év múlva induljanak ellene a választókörzetében, mert szerinte Roynak „esélye sem lesz” ellenük. Trump elnök állítása azonban a szokásos túlzásainak sorába tartozik. Roy novemberben 25 százalékpontos előnnyel nyerte meg Texas 21-ik választókörzetét. Ennek megfelelően írt a csütörtöki X-es bejegyzésében: „Az álláspontom egyszerű. Nem fogom megemelni vagy felfüggeszteni az adósságplafont (még nagyobb adósságot felhalmozva) jelentős és valós kiadáscsökkentés nélkül. Ennek érdekében tárgyaltam. Nem bántam meg semmit.”

A Republikánus Párton belüli radikális Szabadság frakció tagjaként Roy hangos képviselője annak a nézetnek, hogy jövőre jelentős állami kiadáscsökkentésre van szükség, amely ellensúlyozhatja majd a Trump elnök által bejelentett adócsökkentés miatt kiesett bevételt. Ám a Donald Trumppal szembeni konfliktusa régebbről ered, miután tavaly novemberben Ron DeSantis floridai kormányzót biztosította támogatásáról a republikánus elnökjelöltségért folyó előválasztási versenyben – írja a The Hill washingtoni portál.

> A lázadók közül is kiemelkedik Chip Roy texasi képviselő, akit Trump máris megfenyegetett a Truth Social közösségi oldalán közzétett bejegyzésében.

Egy másik prominens „kiszavazó” Nancy Mace dél-karolinai képviselő, aki a kongresszus első transznemű képviselőjének érkeztével kezdeményezte a házszabály módosítását, hogy a képviselők csak a biológiai nemüknek megfelelő mellékhelyiséget használhassák. Később újra címlapra került, ugyanis az ABC News hírcsatorna sztárműsorvezetőjét, George Stephanopoulost „tette helyre”, miután a riporter azt állította, hogy Trump nemi erőszakot követett el E. Jean Carroll írónő ellen. A csatorna azóta bocsánatot kért, és 15 millió dolláros kártérítést is fizetett a megválasztott elnöknek.

HIRDETÉS

Az ünnepi szám már az újságárusoknál

Boldog ünnepeket és szerencsés új évet kívánunk minden kedves olvasónknak!

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP
LXVII. ÉVFOLYAM, 51–52. SZÁM ÁRA: 2280 FT 2024. DECEMBER 19.

Nádler István munkája

Marosán György: A korszakváltás dilemmái
Várhegyi Éva: Megalvadt struktúrák a gazdaságban
Losoncz Miklós: Kihívás vagy lehetőség?
Halmai Gábor: Liberális cionizmus
Hajdu Nóra: Németország – a legnehezebb pillanat
Csillag István: Imádok (békében) élni
Lipovecz Iván: Vaku
Interjú – Biró Zsombor Auréllal beszélget Károlyi Csaba
Vásárhelyi Mária: Az „ellenzéki szavazó”
Bokros Lajos: Magyar tragédiák nemzetközi és hazai tényezői
Standeisky Éva: Kibontott szárnyak
Szále László: Most tél van
Sz. Bíró Zoltán: Békére várva
Majtényi László: A méltóság, a szabadság meg a Sólyom-életmű

MEGHÍVÓ

Tisztelt Tagtársunk!
A „Napsugár” Üdülő- és Lakásszövetkezet Igazgatósága meghívja Önt
2025. január 14-én 13:00 órára
a budapesti egységben érdekelt, nyilvántartott használati jogú tagok rendkívüli részközgyűlésére
A részközgyűlés helyszíne: 8380 Hévíz, Kossuth Lajos u. 1.
(Hévíz Város Önkormányzat-Konferenciaterem)

A rendkívüli részközgyűlés napirendi pontjai:

1. **Döntés a Budapesti egység épületének értékesítésére vonatkozó ajánlat elfogadása tárgyában, illetőleg javaslattétel a Küldöttgyűlés részére, hogy a jelzett ingatlan értékesítését az elfogadott ajánlatban meghatározott feltételekkel hagyja jóvá és hatalmazza fel az adásvételi szerződés megkötésére az Üdülő- és Lakásszövetkezet Igazgatóságának elnökét.**
2. **Az értékesítésre tekintettel a tagokkal történő elszámolás és a vételár felosztására vonatkozó előzetes döntés meghozatala, valamint javaslattétel annak Küldöttgyűlés által történő elfogadására.**

Az Igazgatóság a rendkívüli részközgyűlést az 37/2024. december 20-ai határozatával hívta össze hirdetményi összehívás útján, figyelemmel az Üdülő- és Lakásszövetkezet Alapszabályának II/1 pontjában foglaltakra, ennek megfelelően a jelen meghívót és mellékleteit egy országos napilapban megjelenteti az igazgatóság, egyúttal a meghívó és melléklete felkerül az Üdülő- és Lakásszövetkezet egységeinek honlapjára, valamint kifüggesztésre kerül az Üdülő- és Lakásszövetkezet érintett egységeinek központi épületeiben, székhelyén is.
A részközgyűlési meghívó mellékletei, előterjesztés annak mellékletei, vételi ajánlat és határozati javaslatok megtekinthetőek a http:/hotelnapsugarheviz.hu/szovetkezeti-tagoknak/reszkozgyules internetes url. címen. Ezen túlmenően a részközgyűlés összehívásának eszközlése időpontjában az egységnél nyilvántartott tagok részére postai levélként (ajánlott, tértivevényes formában) is megküldésre kerül a meghívó és annak mellékletei. A részközgyűlés a tagok többségének jelenléte esetén határozatképes. Az Alapszabály szerint a részközgyűlés a határozatokat – a külön szabályozásba tartozó témáktól eltekintve – a napirend szavazáskor jelenlévő létszám egyszerű szótöbbségével hozza. A közgyűlésen a természetes személy tag jogait személyesen, vagy megbízottja útján gyakorolhatja. A Szövetkezet tagját írásbeli meghatalmazás alapján lehet képviselni, az Alapszabályban rögzítetteknek megfelelően. **Amennyiben a fenti időpontra összehívott részközgyűlés határozatképtelen, úgy az újabb részközgyűlést azonos napirenddel az eredeti részközgyűlés fenti napjára és helyszínére 13:30 órára hívjuk össze ismételten. A megismételt részközgyűlés a jelenlévők számára való tekintet nélkül határozatképes.**

Hévíz, 2024. 12. 23.

A Szövetkezet Igazgatósága nevében:
Molnár Tibor sk.
elnök

Tájékoztatás adósságrendezési eljárás megindításáról

A Szegedi Törvényszék 2024. december 2. napján kiadott, 6.Apk.2/2024/11. számú végzése alapján Ambrózfalva Község Önkormányzata ellen adósságrendezési eljárás megindítását rendelte el. A törvényszék által kijelölt önkormányzati csődbiztos: DUEL-CORP Tanácsadó Zrt. (székhely: HU 6722 Szeged, Béke u. 2.C, értesítési cím: HU 6722 Szeged, Béke u. 2.C. Felhívjuk az adósságrendezési eljárás alá vont helyi önkormányzat hitelezőit, hogy az adós helyi önkormányzattal, vagy költségvetési szervével szemben ismert, vagy összegszerűségében ismeretlen, illetve összegszerűségében változó fennálló (lejárt és le nem járt) követeléseiket az adósságrendezés megindítását elrendelő végzés közzétételétől számított 75 napon belül az önkormányzati csődbiztosnak jelentsék be. A fenti határidő elmulasztása esetén igazolási kérelemnek nincs helye.

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
3S Karakter Kft. Reklámügynökség:
Telefon: 06-1/475-0802,
e-mail: 3skarakter@gmail.com,
www.3skarakter.hu,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN
kérjük, hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Statiszta az, nem staféta

BATKA ZOLTÁN

Politizálni indulatból nem lehet, nélküle viszont nem szabad. Ennek szellemében a jelenlegi magyar miniszterelnök, a magyar Kreml, a Karmelita ura szombati expozéja kapcsán egy pillanatra tegyük félre az elemző stratégiai higgadtságát, és itt érdemes rámutatni, hogy a tisztelt miniszterelnök úr egy gátlástalan politikai dögkeselyű. Aki, miközben még ki sem hűlt a magdeburgi merénylet áldozatainak holtteste, azonnal politikai tőkét próbál kovácsolni magának a tragédiából.

Ráadásul szemrebbenés nélkül hazudik: a német hatóságok még vizsgálják az elkövető motivációit, ám ő már azonnal a bevándorlással hozza összefüggésbe a merényletet, nyilván azon az alapon, hogy az illető Szaúd-Arábiában született. Az más kérdés, hogy a tettesnek iszlamofób, szélsőjobbos nézetei vannak, speciel AFD-szimpatizáns. Kíváncsian várjuk, hogy a terrorveszély miatt Magyarországról mikor utasítják ki az Arab-félszigetről érkezett letelepedési kötvényeseket. Vagy az AFD-szimpatizánsokat. Mindkettőből akadnak a miniszterelnök úr környékén.

Na és akkor most jöhet a stratégiai higgadtság. Pont az ilyen megnyilvánulások jelzik, hogy milyen állapotban van az állampárt, a miniszterelnök, és milyen 2025 várható tőle.

Hát pont ilyen.

A vesztét érző pártállam teljes támadófokozatba kapcsolt. Tíz éve, a Charlie Hebdo elleni merényletkor a pártállam feje bő hetet várt, mielőtt a sajtószabadság elleni támadás ürügyén-kapcsán belevágott volna az újkori magyar történelem legsúlyosabb rasszista gyűlöletkampányába, ezzel stabilizálva az állampárt akkor éppen csökkenő népszerűségét.

Az állampárt számára a helyzet ma rosszabb. A gazdaság évek óta szenved, az állampárt félig-meddig már domesztikált parlamenti ellenzéke megsemmisült, a légüres térbe villámgyorsan benyomult egy nagyon is virulens, kőkemény politikai erő, a Tisza Párt. Ebben a helyzetben a pártállam vezére is Menczer-üzemmódba kapcsolt. Azonnal, gondolkodás nélkül támad, foggal-körömmel, torokra.

A szombati beszéd a korábbi elszólásokkal együtt: hadüzenet az EU-nak. Mészáros Lőrinc kis gazdája immáron nem kéri, hanem megszerezni készül a brüsszeli pénzt. A „2025 csodás év lesz” jóslat tartalma röviden ez: a pártállam vezére ismét arra számít, hogy az EU tengelyét alkotó német és francia elit most már tényleg összeomlik, olyan új, az oroszbarát szélsőjobb dominálta EU alakul ki, ahol újra szemet hunynak majd holmi arany vécékefés hatvanpusztai kastélyok fölött.

Érdekesmód a kollaboráns magyar rezsim által szorgalmazott tömegsírszagú ukrajnai békéről – orosz győzelemről – már óvatosabban fogalmazott. A magyar vezér szerényen „átadja a békemisszió stafétabotját” Trumpnak – nyilatkozta. Szép tőle, bár az embernek van egy olyan érzése, mint amikor a Pepsi és a Coca-Cola főhadiszállására egyaránt szusit szállító ételfutár akarja magát a két világcég versengése főszereplőjének megtenni. Trump speciel a napokban üzente meg, hogy az eddigi 2 helyett immáron 5 százalékos GDP-arányos katonai költést vár el a NATO-tagoktól, továbbá azt is, hogy támogatni fogja Ukrajnát. Más szóval a magyar vezér megszégyenülésével zárult moszkvai statisztálása nyomán Washington (Mar-a-Lago) belátta, hogy a Kremlből és a Karmelitából sokat hangoztatott „új realitás” ez: agresszorral nem lehet kiegyezni.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

VITÁN FELÜL

BERNAU PÉTER

Tragikus vásár

Mi legyen a karácsonyi vásárokkal? Folytatódhatnak-e az ideiek? Rendezzenek-e a jövőben vásárokat? Ha úgy döntenek, hogy nincs több karácsonyi vásár, akkor ez egy jogos és logikus reakció, vagy gyávaság és megfutamodás? Legyen vásár, de szigorú beléptetéssel, kordonokkal körbezárt területen, géppisztolyos katonák jelenlétében?

Többek között e kérdések foglalkoztatják a német közvéleményt a péntek esti tragédia óta, amikor egy szaúdi pszichiáter – aki 2006 óta Németországban él – Magdeburgban autójával fékezés nélkül a karácsonyi vásár résztvevői közé hajtott.

Olyan vita kezdődött el, amelyben minden érv jogos. Hiszen ha nincsenek karácsonyi vásárok, akkor az ünnepek előtt pár nappal csökken a veszélye annak, hogy valaki egy terrorista támadásának következtében veszíti el családtagját, barátját, kollégáját. Másrészt, ha úgy döntenek az illetékesek, hogy ne legyen több karácsonyi vásár, akkor a többi tömegrendezvényt is le kellene mondani, a karácsonyi miséktől, koncertektől kezdve a sporteseményekig mindent. Ez megfutamodás lenne a terroristák elől.

> Ha úgy döntenek, hogy ne legyen több karácsonyi vásár, akkor a többi tömegrendezvényt is le kellene mondani... Ez megfutamodás lenne a terroristák elől.

A tragédia estéjén a Magdeburg labdarúgócsapata Düsseldorfban lépett pályára, 3-2-re vezetett, amikor a 70. perc körül eljutott a tragédia híre az arénába. Döbbenetes volt, ahogy egyik pillanatról a másikra síri csend lett a lelátón, a vendégdrukkerek közül sokan elhagyták a nézőteret, hogy minél hamarabb hazaérjenek. Volt olyan magdeburgi játékos, aki azonnal cserét kért; később kiderült, családtagjai a vásárban dolgoztak, képtelen volt tovább a mérkőzésre koncentrálni.

A vásárok egész Németországban több tízezer család megélhetését biztosítják, nem kizárólag az árusok, hanem a termékeket előállító cégek többsége is éves bevételének nagyjából a kétharmadát a karácsonyi vásár heteiben termeli ki. Ezeknek az embereknek a megélhetése kerül veszélybe, ha megszüntetik a vásárokat. Az életük lesz veszélyben, ha folytatódnak a vásárok – érkezik a válasz a megszüntetést támogatóktól.

Van jó megoldás?

JEGYZET

Bálint Orsolya

Karácsonyfalva

Így hívják a Télapó lakóhelyét a Földöntúli karácsony című animációban, melyet minden évben megnézünk a gyerekeimmel. A rajzolt sci-fiben a kicsi, szürke űrlények, a kleptók annyira kapzsik lettek, lerabolták a saját bolygójukat, még a társaikat is, most pedig a Földre tartanak, hogy minket is kifosszanak. Ez a mese jut eszembe a Fővárosi Közgyűlés sagája kapcsán, melyet ember legyen a talpán, aki követni tud – ezt átlátni talán csak Szalai Anna kolléganőnk képes, aki olvasóinkat folyamatosan tudósítja a Városháza eseményeiről, munkáját számos sajtódíj is dicséri.

Tudom, a többségnek elég látni, ahogy megajándékozzák egymást a képviselők, a Kutyapárt által javasolt húzós játék nyomán, mert itt a választott politikusok pártállástól függetlenül végre tudtak emberként viselkedni, nyugodtabb energiákat, mosolyokat is lehetett látni. Kevesebben érdeklődnek az iránt, milyen alkukra kényszerül a főpolgármester, akinek nincs többsége, se helyettesei, és „nincs pénze”, miközben egyre közelednek, a fővárosban pár helyen már ott is vannak a kleptók.

De sikerült a múlt héten elfogadtatni a költségvetést (bár csak fél évre, de az is valami) és az új szmsz-t, melyet korábban módosítókkal szétbombáztak, ám a gyors napirendre vétel ezúttal erre esélyt sem hagyott. Karácsony nem vesztett, a kutyák kivonultak (ez is egy játszma), a Tisza egyértelműen nyert a dealen, és hiába hangoztatja Szentkirályi Alexandra, hogy Magyar Péter lepaktált Karácsonnyal, Gyurcsánnyal, még Vitézyvel is „úgy borultak össze, mint a teletabbik”, mert Fidesz-frakció talán még nem volt annyira súlytalan, mint most, kisebbségben és az ő nem túl karakán vezetésével.

Karácsonyfalva egyelőre megmenekült, lakóinak szívét az öröm járja át, kivéve a Fidesz–KDNP-sekét, akik elajándékozták az ajándékaikat, és a fa alatt is a csak központi propagandát fújják, akár a Teletubby-dalt.

Gyerekgyilkosság holtponton

ATLANTISZ

BOD PÉTER

A mai napig az ország egyik legrejtélyesebb megoldatlan bűnesete a hétéves gyulai Szathmáry Nikolett meggyilkolása. A kislány a helyi művelődési ház néptáncórájáról indult haza 1998. január 14-én, és soha nem érkezett meg. A táncóra helyszíne és a kislány lakhelye nem esik messze egymástól, a kettő közötti útvonal forgalmas környéknek számít. Édesanyja a kislány lelkére kötötte, hogy a megadott útvonal menjen haza. Két fontos mozzanat: a táncóra aznap tíz perccel korábban ért véget, így Niki egyedül vágott neki az útnak. A másik: annak a lakótelepnek az ABC-je előtt, ahol a kislány az anyjával lakott, találkozott a doktor nénijével, aki egy darabon elkísérte.

Innentől nem tudni semmit. Nikit mintha a föld nyelte volna el. Idehaza soha olyan kiterjedt kutatás és nyomozás nem folyt, mint Szathmáry Nikolett eltűnése ügyében. Édesanyja aznap este nyolckor értesítette a rendőrséget, hogy nem érkezett haza a gyermeke. Másnap Budapestről és a környező megyékből több száz rendőrt vezényeltek a Békés megyei fürdővárosba. Keresőkutyák sokaságát vetették be, rendőrségi helikopterrel pásztázták a város környékét, olyan adatgyűjtés vette kezdetét, ami valóban példa nélküli. A közel tízezres Törökzugi lakótelep valamennyi lakóját kikérdezték, ahogyan a kislány által végigjárt útvonal menti utcák lakóit is, de semmilyen értékelhető nyomra nem bukkantak.

> A közel tízezres Törökzugi lakótelep valamennyi lakóját kikérdezték, ahogyan a kislány által végigjárt útvonal menti utcák lakóit is, de semmilyen értékelhető nyomra nem bukkantak.

Ezt jelezte, hogy nem gyanúsítottak és nem tartóztattak le senkit. A rendőrség előkereste nyilvántartásából a hasonló bűncselekményeket elkövetőket, de ez sem vitt közelebb a megoldáshoz. Három évig eltűnés miatt folyt a nyomozás, fordulat akkor állt be, amikor a város külterületén nádvágó munkások egy műanyag zsákban emberi maradványokat találtak, amikről DNS-vizsgálat igazolta, hogy Niki földi maradványai. A teljes képhez tartozik, hogy elkövetőként egy háromszoros gyilkosságért börtönbüntetését töltő gyulai férfira gyanakodtak a nyomozók, de semmilyen bizonyíték nem volt vele szemben, csupán annyi, hogy a kislány eltűnése idején szabadlábon volt, és két kilométerre lakott Nikiéktől. A nyomozók többször jártak nála a börtönben, de a férfi nem vallott be semmit. Nem sokkal később meghalt. Nem tudjuk, titkát magával vitte-e a sírba, vagy sem. Az ügyet 2003-ban lezárták.

Tizenöt évvel később középiskolai tanárként rövid ideig egy tantestületben dolgoztam a gyilkossági ügy egyik nyomozójával, akivel korábbról ismertük egymást. Képtelen voltam kikerülni, hogy rákérdezzek nála a megoldatlan gyerekgyilkossági ügyre. A személyesnek is nevezhető szakmai kudarc miatt ez nem volt könnyű feladat. A börtönben meghalt gyanúsított elméletét vázolta fel, vagyis nem tért ki a beszélgetés elől. Túlzottan mechanikus módszerekkel dolgoztok, protokollok szerint végzitek a munkátokat, nem engedtek teret a fantáziának, ami elvezetne a megoldáshoz – mondtam neki, és gondolatébresztőnek a kezébe nyomtam Dürrenmatt Az ígéret című kisregényét.

Két hónap múlva adta vissza. Nincs időm elolvasni – mondta, és bocsánatkérőn elmosolyodott.

Romok karácsonyra

CSILLAG ISTVÁN
közgazdász

Végül is ami a karácsonyfa alatt a legmaradandóbb, az a veszélyhelyzetek folyamatos meghosszabbításával megteremtett rendeleti kormányzás. És ez önmagában nevetségessé teszi itt, Európa közepén a jogállamiságról, a demokráciáról való képzelgést.

HOSSZÚ MENETELÉS

A tizenkilencedik karácsony köszönt ránk a Fidesz kormányzása alatt. Ideje, hogy leltárt készítsünk: mit hagytak, mi maradt meg a közös fa alatt. A leltárkészítést azért is érdemes már most elvégezni, hogy ne érjen meglepetésként az, ami eltűnésükkor majd megmarad.

ROMOK, ROMMARADVÁNYOK

Már a romjai sincsenek meg a lebontott Közlekedési Múzeumnak, a múzeumban valaha látható tárgyak közül néhány mozdony, néhány vagon a nyári hónapokban látható a vasúttörténeti parkban, a többi tárgy sorsát fedje jótékony homály, meg a lebontásban jeleskedő Vitézy Dávid köpönyege.

Az Iparművészeti Múzeum gyönyörű épülete ugyan áll még, de az állagromlás kívülről is jól látható, értékes műtárgyainak jövőjét csak a Mindenható ismeri. A honlapról idézem: „az épület rekonstrukciós munkálatai miatt zárva tart, ezért 2017. szeptember 4-től nem látogatható”. A Nagytétényi Kastélymúzeum honlapja szerint „a Kastélymúzeum az Iparművészeti Múzeum 1949-ben létesített bútormúzeuma, felújítási munkálatok miatt a Kastély 2018. január 15-től felújítás miatt zárva tart”. A műtárgyakról a Jóisten tud információt adni.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

A közönség legnagyobb örömére „a Hadtörténeti Múzeum 2023. május 21-től bezárt, a budavári épületbe a Honvédelmi Minisztérium vezetője és egyes szervezeti egységei költöztek be 2023 júniusában.” A múzeumban őrzött műtárgyak sorsáról nyilván a minisztérium vezetője tud tájékoztatással szolgálni.

A budai várban az Országos Széchényi Könyvtár ugyan látszólag zavartalanul működik, azzal az apró különbséggel, hogy csak néhány nap rátartással lehet – a nem vagy alig működő gyűjteményi liftek miatt – a katalógusból igényelt könyvekhez hozzájutni, és a könyvtár épületét az elhagyottság és lepusztultság látványa miatt a csak „kívülről látogató” külföldiek is csodálkozva nézik.

A budai vár egy hollywoodi, sosemvolt eklektikus díszletváros képét mutatja a Magyar Nemzeti Galéria ma már lerombolt északi szárnyával és a rombolást ellensúlyozó új épületmonstrumokkal. Ott magasodik már a Pénzügyminisztérium (a mostani döntés után: Belügyminisztérium), a Honvéd Főparancsnokság (tervezetten: a Hadtörténeti Múzeum zanzája) és József főherceg palotája is a maga habcsókarculattal elfedett betonkolosszusaival. Ki tudja, hogy mi lesz a sorsa az egykor a Magyar Tudományos Akadémia kutatóintézeteinek helyet adó kolostori tömbnek (ez az Úri utca 49–51. és az Országház utca 28–32. szám alatti épületegyüttes), amelyeket jó szokása szerint csellel, rábeszéléssel és kényszerítéssel szerzett meg a kormány, akkor még a Belügyminisztérium céljaira.

Azzal, hogy a kormány a Várba költözik, az 1848-as forradalomhoz méltóan a Helytartótanács működésének helyszínére „visszatér a régi szemét”. Halott városrész benyomását kelti majd, hiszen nappal hivatalnokok és turisták lepik el, este pedig a még ki nem költöztetett nyugdíjasok botjának kopogása veri fel a macskaköves utcák csendjét.

ROMOS GAZDASÁG

Kezdjük fentről, amit senki sem tapasztal a bőrén. Második éve nem bővül a gazdaság, nincs gazdasági növekedés, hiszen tavaly visszaesés (–0,7 százalék) volt, az idén talán ugyanekkora lehet a bővülés, ami azt jelenti, hogy a gazdaság „dübörgésének” hiányában a jólét növekedésének gazdasági alapjai hiányoznak.

Azt, hogy az ipari, építőipari termelés visszaesett, a hírekből ismerjük, a mezőgazdaság szerény teljesítményét pedig a választék és az árak közvetítik felénk. A saját bőrén mindenki érzi, hogy a tavalyi ugrásszerű árszintnövekedés (17 százalék) és benne az élelmiszerárak 25–40 százalékos felugrása ugyan az idén már nem folytatódott, de a magas árszint fennmaradt, sőt karácsonyhoz közeledve az élelmiszerár-emelkedés (pl. liszt 38 százalék, tej 17 százalék, vaj 10 százalék) is újra lendületet kapott.

A reálkeresetek csak a foglalkoztatottak mintegy felénél tartottak lépést a 2023 óta beállt magas árszinttel, a dolgozók „másik fele” lemaradt, ezért nincs is „mibül”, és ilyen magas árakon nincs is miért vásárolniuk. A fogyasztási kereslet gyenge, a beruházások összeomlása pedig (–14 százalék) drámai. Az államháztartás 2010-es állapotához (–4,7 százalékos hiány) képest a 2021-es, 2022-es, 2023-as, 2024-es év deficitje (–7,1 százalék, –6,2 százalék, –6,7 százalék, talán –5 százalék) nagyobb, az államadósság euróban a 2010-es szint 1,7-szeresére nőtt. Igaz, a GDP arányában – a GDP értékét növelő inflációnak hála – 80 százalékról 73 százalékra csökkent.

A gazdaság szerkezete kétféle értelemben is eltorzult. Ágazati szerkezetében felerősödött az egyoldalú függés az autóipartól, ezen belül is az ázsiai dominanciájú elektromos gépkocsikhoz szükséges akkumulátorgyártástól. Ahogy az ötvenes években a vas és acél országa voltunk, most minden, a gyártáshoz szükséges anyag (áram, ivóvíz, lítium) és a munkaerő hiánya mellett is az akkumulátorok országa lettünk. A másik szerkezeti torzulás az átlátható verseny hiánya, a piacok monopol-oligopol irányba való változása, a vállalkozások a kormányzati megrendelésektől, a kormányzati alamizsnától való függésének felerősödése.

Ez utóbbi torzulás arra ösztönzi a cégeket – kivéve a multik itteni leányvállalatait –, hogy tartózkodjanak az újítástól, a beruházásoktól, mert semmi értelme az erőfeszítésnek, másrészt minél kiemelkedőbb teljesítményt nyújtanak, annál inkább nő a NER-haverok általi lenyúlás veszélye. Romlott a vállalkozások cserélődési mutatója is, azaz évente kevesebb új vállalkozás keletkezik (havonta már csak 2 ezer a 2020 előtti 3 ezer helyett), mint amennyi megszűnik (havonta átlagosan 3 ezer). A szerkezeti torzulások következménye a termelékenység alig érzékelhető javulása, évente átlagosan mindössze 1,1 százalékos mértékben. Ez valamennyi, az Unióhoz újonnan csatlakozott ország között a legalacsonyabb.

KÁTYÚBA RAGADVA

A vonatok nem (csupán) fegyelmezetlenség vagy hanyagság miatt késnek, hanem mert a vontatóállomány, a mozdonyok elöregedettek, a pálya egyre nagyobb része átfogó karbantartásra szorul. A legutolsó mozdonybeszerzési tendert „már nem a barátaink” indoklással maga a frissen kinevezett közlekedési miniszter, Lázár János akadályozta meg. A vasúti infrastruktúra leromlásának mutatója, hogy a 25 évente esedékes felújítást feltételező, nagyjából 100 milliárd forint nagyságú amortizációnak ma már csak a negyede áll rendelkezésre felújítási költségtérítés formájában, a pályakarbantartás összege pedig tíz év óta változatlanul 20 milliárd forint körül mozog. A NER vezetői úgy gondolják, hogy a sínek nem tüntetnek, ezért nyugodtan meg lehet az elmúlt évtized során szükséges 500 milliárd forintot spórolni. Csak az utazóközönség idejét, türelmét lopják el ezzel.

A vidéki, falusi Magyarország annak ellenére ragadt benne a sárban meg a kátyúban, hogy a közutak állapota részben a kormányok közötti „szalagátvágási verseny” (elsősorban az autópályák hosszának megháromszorozódása) miatt, részben az uniós közlekedési beruházási támogatásból javuló állapotú főutak – és kisebb mértékben a helyreállított mellékutak burkolatjavítása – miatt nagyot javult. 2013-hoz képest az ötfokozatú burkolatállapot leggyengébb fokozatába sorolt „rossz” utak 15 ezer kilométere 13 ezer kilométerre csökkent, ebben a mellékutak 13 ezerről 10 ezerre szorultak vissza. A legmagasabb, „jó” minősítésűek a 2013. évi 2,6 ezer kilométerről 7,9 ezer kilométerre nőttek, a mellékutaknál a 2013. évi 1,8 ezer kilométerről pedig 6 ezer kilométerre.

Ha azt a több száz tonnányi gánti követ – a maffiavezér édesapjának bányájából – nem a városok térkövezésére, hanem a vidéki Magyarország bekapcsolására fordították volna, akkor talán kevesebb lett volna a maffiára a falvakban leadott szavazat, de javult volna a falusiak életszínvonala, kulturáltsága.

SZELLEMI ROMOK

Kezdhetném azzal, hogy az a gazdag színházi kínálat, amit kis társulatok, színházi csoportok teremtettek, már a múlté, hiszen a maffiavezért csak a foci érdekli. A valaha, sőt a legutóbbi időkig világhírű magyar filmkultúra is a múlté, hiszen a grandiózus költségvetésű, talán éppen ezért nézhetetlen filmek legfeljebb az ellopható pénz tekintetében szállhatnak versenybe Európában. Igaz, a szobabelsőkben forgatott, zsebből finanszírozott filmek sora még bizonyítja, hogy a rendezői tehetség egyelőre ott pislákol a gerinctelenséget meg a jellemtelenséget díjazó maffiaállam peremvidékén.

Az, hogy a Magyar Tudományos Akadémia épülete már nem a „temploma” a tudománynak, hanem jószerével mint Duna menti becses szálloda játszhat szerepet a magyar szellemi életben, miközben alapításának kétszáz éves évfordulójára készül, már szinte fel sem tűnik senkinek. Ahogy az sem, hogy a magyar egyetemek is legfeljebb janicsárképzőként kerülhetnek a középpontba, de az európai megbecsülés és a tudományos kutatásban való részvétel már nem a jellegzetességük.

Miként az is legfeljebb néhány szülő gondja, hogy a középiskolák és az általános iskolák már nem képesek sem a szövegértés, sem a matematika tekintetében megőrizni az európai középmezőnyben a helyüket. Az, hogy a gyermekek alacsony száma ellenére és a szükséges szaktanárok nélkül is működhetnek, legfeljebb a helyi bánatos pléh- és bádogbános gondja, aki ezt kisírta. Mindebben legfeljebb csak annyi a pozitív hír, hogy erre szolgáló eszközrendszer híján a gyerekek úgysem tudnának eljutni az oktatásra is alkalmas nagyobb iskolába.

A JOGTIPRÁS DISZKRÉT BÁJA

Ma már minden gyerek tudja, még a legkisebb is, hogy az ország javainak korlátozásmentes megszerzését nemcsak gátolja, de meg is zavarja, ha a polgárok védekezhetnek az állam, a kormány önkényével szemben. Ezért a fékek és ellensúlyok rendszerére alapozott köztársasági berendezkedés mára a múlté.

Ami azonban a jogállami díszletek, a paraván előtt és mögött zajlik, az ma már csak az állampolgári jogok maradványainak szétzúzása – benne a kizárólag a törvénytől függő igazságszolgáltatás és a független bírói működés még megőrzött töredékeinek eltüntetésével, amit a bírói kinevezés korhatárának felemelése és a bírói hivatás külsők (mamelukok) általi elfoglalása biztosít. Persze a hadsereg belföldi felhasználásáról való döntésnek az Országgyűlés kezéből a kormány kezébe történő áthelyezése sem ígér túl sok jót.

Végül is ami a karácsonyfa alatt a legmaradandóbb, az a veszélyhelyzetek folyamatos meghosszabbításával megteremtett rendeleti kormányzás. És ez önmagában nevetségessé teszi itt, Európa közepén a jogállamiságról, a demokráciáról való képzelgést, s leplezetlenül mutatja, hogy csak azért nem hullanak ki a kellemetlennek ítélt figurák a negyedik emeletről – noha Putyin rendszere a minta –, mert még az Európai Unió tagjai vagyunk.

A karácsony legfontosabb ajándéka ez a kettő: az Európai Unió és a NATO, mert bár ezeket is kikezdte az idő és a Putyinnal szövetséges Orbán vasfoga, de még nem váltak rommá, mint annyi más a mi életünkben és a mi életünkből.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

„Nem akarom, hogy igaz legyen”

PÁROS INTERJÚ Már vetítik a magyar mozikban Julia von Heinz Kincs a múltból című filmjét, melyben az emigrált apa a lányával tér vissza Lengyelországba, szembesülendő a lezáratlan múlttal. A két főszereplő, Stephen Fry és Lena Dunham a saját családi gyökereiről is beszélt a Népszavának.

CSÁKVÁRI GÉZA

Lengyel kollégák szerint meggyőző volt az akcentusa.

Stephen Fry: Ó, igen? Köszönöm szépen. Hatalmas öröm és kihívás és kaland volt lengyelül tanulni. Beszélek egy kicsit németül, franciául, olaszul és spanyolul, illetve makogok néhány nyelven, de a szláv nyelvekhez eddig nem volt szerencsém, úgyhogy nagyon izgalmas volt. És még a lengyelek is azt mondják, hogy nem könnyű nyelvük. De nekem ott volt Magda Varsóból, a csodálatos dialógusedzőm, aki hónapokkal a forgatás előtt elkezdett Zoomon oktatni. Aztán a forgatás során is volt egy asszisztens, akit tudtam kérdezni, ha bizonytalan voltam.

Magyar származásúként hogy áll a saját ősei nyelvével?

Stephen Fry: Hát sajnos nem olyan jól, mint a lengyellel. A nagyapám egy szót tanított meg nekem: puszipajtás. Ugye, ha jól értem, akkor ezt a legjobb barátunkra szokás mondani? Akit annyira szeretünk, hogy meg is csókoljuk. Ez olyan magyar dolog.

A nagyszülei, Martin és Rosa Neuman 1927-ben vándoroltak ki Surányból az Egyesült Királyságba. Gondolt rájuk, amikor Edek szerepét elvállalta?

Stephen Fry: Nem tudtam nem gondolni rájuk. Különösen, hogy Rosa szülei, akik Bécsben laktak, végül a rigai koncentrációs táborban vesztették életüket. Amikor édesanyám korábban olvasta Lily Brett regényét, a Túl sok férfit, többször felkiáltott: Edek tisztára olyan, mint az apád! Zsidó férfi, aki persze az antiszemitizmus, a kényszerű szegénység miatt kiszorult a társadalom szelére, és ezt nem tudta elviselni. Néha elfogadta ezt az életet, de szenvedett, ezért döntöttek a kivándorlás mellett. Lételeme volt élvezni a mindennapokat: az ételt, a dalokat, a barátságot, az üldöztetéstől való megszabadulást, a szabadságot mindazoktól a szörnyűségektől, amiket átélt, és amiknek a család Kelet-Európában ki volt téve.

Lena, az ön karaktere – Edek, a holokaussztúlélő lánya, Ruth – hogyan rezonált a saját életével?

Lena Dunham: Az egyik fő ok, amiért a karakter annyira vonzott, az volt, hogy egy olyan utazást mutat be, amelyben Ruth megpróbálja megérteni a családját, és úgy éreztem, hogy ez olyasmi, amire én is próbáltam már vállalkozni. A dédnagymamám nemrég halt meg, amikor megkaptam a forgatókönyvet, kilencvenhat éves volt. Ő volt a legnagyobb kapcsolatom a zsidó élethez és kultúrához, de sok mindent nem mondott el a családunkról. Korábban jártam Lengyelországban, de Auschwitzban még soha. Fontos, hogy ezt Stephennel és Julia von Heinz rendezővel karöltve is megtehettük, és hogy folytathattunk erről párbeszédet, amelyet reményeink szerint a nézők folytatnak majd.

De ugye ön is kelet-európai származású?

Lena Dunham: Csak néhány hónappal az utazásom előtt tudtam meg, hogy lengyel zsidó származású vagyok. Mindig azt mondták, hogy a családunk magyar, de valójában Magyarországra költözött el az egyetlen túlélő a holokauszt után. A mi családunk tehát Lengyelországból származik, nagyon közel ahhoz a helyhez, ahol forgattunk. És a dédnagymamám, Regina volt az egyetlen túlélő a családjából. Ő még a holokauszt előtt elment, 15 évesen egyedül érkezett egy hajón New Yorkba. A családja azonban maradt, kilenc testvére volt, akik mindannyian meghaltak 1941-ben. Nagy szerencse, hogy ezt sikerült kinyomoznom, mert zsidó emberként nagyon nehéz megtudni, hogy honnan származol. Apai ágon olyan sok generációra vissza tudjuk követni a családunkat, hogy az már nevetséges, de anyai ágon nagyon kevés információ állt rendelkezésre. A Finding Your Roots nevű amerikai szervezet viszont nagyon kimerítő kutatást végzett, és így képesek voltunk megtalálni minden információt. Mindig is meg akartam próbálni megérteni a múltat, hogy megértsem a jelent. Ruth utazása nagyon igaznak és személyesnek tűnt. És gyakran használom a művészetet arra, hogy jobban megértsem a saját életemet.

A két főszereplő elfogadhatatlannak tartja a holokauszt tagadását

Ugyanakkor egy olyan film, mint a Kincs a múltból, arra is figyelmeztet minket, mit okozhatnak a szélsőséges nézetek.

Stephen Fry: A kollektív emlékezet nagyon fontos egy olyan történelmi múlt esetében, mint a holokauszt. A tényleges szemtanúk és résztvevők – ha ez a helyes szó, az áldozatok – lassan elfogynak a természetes öregedés miatt. Ami megmarad, az a tanúságtétel, amit Steven Spielberg is összegyűjtött azáltal, hogy meglátogatta a túlélőket és a Yad Vashemet, amely izraeli, de politikailag nem igazodó szervezet. Ez nem olyan történet volt, amelyben a rossz oldalt választották vagy rossz dolgot tettek. Egyszerűen csak összeterelték, vonatokra rakták őket, és nem volt módjuk lázadni vagy cselekedni. Ez a reménytelenség, ami miatt még fontosabb, hogy emlékezzünk a nevükre, mert különben csak egy tömeggé válnak, amelyet egyszerűen elsöpört a történelem. Amikor ott voltunk Auschwitzban, nem tudtam nem gondolni a családom azon tagjaira, akik ott pusztultak el gyerekként, leszálltak a vonatról, és úgymond a rossz oldalra, a halál oldalára, nem pedig a munkásoldalra kerültek. Már az arcuk fényképeken való megjelenítése is nagyon fontos volt. Ez egyfajta tisztelgés előttük, és valójában ezeket a fényképeket használjuk a filmben kellékként.

Hogyan lehet készülni egy ilyen szerepre?

Lena Dunham: Nehezen, nem könnyű egy olyan helyről mesélni, ahol mindent a halál és a pusztítás érdekében építettek. Nagyon fontos, hogy az emlékhely fennmaradt, miközben a deportáltakat szállító vasút vonala mellett már hétvégi kertek vannak.

Mit üzenne azoknak az embereknek, akik tagadják a holokausztot?

Lena Dunham: Stephen nagyon jól artikulált, amikor tavaly elmondta azt a gyönyörű karácsonyi beszédét az antiszemitizmus növekedéséről és arról, hogy milyen fontos, hogy a zsidók vállalják a múltjukat. Számomra – aki New York-i zsidóként nőttem fel – a holokausztagadó emberek gondolkodása olyan furcsa, mintha azt mondanám, hogy a Föld lapos. Olyan, mintha egyszerűen úgy döntenél, hogy nem akarsz elköteleződni. Szinte lehetetlen vitát folytatni, mert tényleg nem akarsz részt venni benne. Ott voltunk a lágerekben. Ott vannak a dokumentumok. A családunk nagy része elveszett. És azok az emberek, akik nem akarják elhinni, hogy ez megtörtént, azokat az eseményeket sem akarják elhinni, amelyek a jelenben történnek. És nem akarnak aktív döntéseket hozni egy biztonságosabb világ megteremtése érdekében.

Stephen Fry: Csak azért nem tudják elhinni, mert nem akarják elhinni. Senki sem akarja elhinni, hogy az emberek olyan szörnyűek. De ha ez nem igaz, visszakaphatjuk a családjainkat? Hol vannak? Kérem, hol vannak az eltűnt milliók? Hol lehetnek? Hová tűntek el? Nem akarjuk, hogy igaz legyen. De a táborok felszabadításától kezdve egészen mostanáig folyamatos a megértés és a tanúságtétel. Tehát nem hinni a holokauszt megtörténtében vérszomjas, szándékos cselekedet, nem akarom, hogy igaz legyen.

FOTÓ: AFP/JOHN MACDOUGALL

LENA DUNHAM

Amerikai író, rendező, színész és producer. New Yorkban született 1986-ban. Az HBO Csajok című televíziós sorozatának alkotójaként, írójaként és főszereplőjeként ismert, amelyért több Emmy-díj-jelölést és egy Golden Globe díjat kapott.

STEPHEN JOHN FRY

Angol humorista, író, színész, regényíró, filmkészítő és televíziós személyiség. 1957-ben született Londonban. A Fry és Laurie duó egyik fele, ahol társa Hugh Laurie volt, az Egy kis Fry & Laurie és a Majd a komornyik társszerzője és társszereplője. A Fekete Vipera sorozat és az Oscar Wilde szerelmei című film is hozzá köthető.

INFÓ

Kincs a múltból
Forgalmazó: Mozinet

HIRDETÉS

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

Kiemelt támogató: MVM
Együttműködő partnerek: PORSCHE HUNGARIA, DANUBIUS HOTELS
Médiatámogatók: műtárgy.com, IME, ARTMAGAZIN, LÁM, országút, NŐK LAPJA, múlt-kor, FÖLDGÖMB, TRENDFM, 90.9 jazz!rádió, Klasszik rádiócs

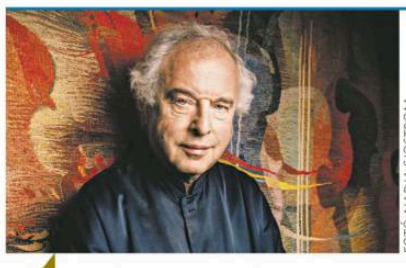

FOTÓ: NADJA SJOSTROM

Schiff Magyarországon nem, de januárban a határtól 22 km-re játszik

Schiff, Malkovich és az Il Giardino Armonico

HARMINCHÁROM ESTE A világhírű zongoraművész, Schiff András január 19-i koncertjével kezdődik a classic.Esterházy programsorozat, amelyre az idén még ötödével olcsóbban lehet jegyet venni. Schiff a Cappella Andrea Barca zenekarral lép fel. A március 29–30-i hétvégén Beethoven öt zongoraversenye csendül fel a koreai zongoraművész Sunwook Kimnek köszönhetően, aki dirigensként irányítja a kastély rezidens együttesét, az Európai Kamarazenekart. Április 4–6-ig rendezik a quartetto plus fesztivált, amelyen fellép a Cuarteto Casals Emanuele Buono gitárművésszel és Sebastian Koch színművész jazzprojektjével. Május 11-én Julia Hagen Elgar e-moll csellóversenyét játssza. Két szopránsztár is színpadra lép: Kate Lindsey júniusban az Il Giardino Armonicóval Giovanni Antonini irányítása alatt, Jeanine De Bique októberben a B'Rock Orchestrával. November 22-én Antonio Pappano vezényli az Európai Kamarazenekart és a friss Opus Klassik díjas María Dueñas hegedűművészt.

A KEYS TO HEAVEN zongorafesztiválon május 23. és 25. között a klasszikus zongorarepertoár más zenei műfajokkal áll párbeszédben, és még egy akkor és most közötti Haydn-csatára is számíthatunk.

A szeptember 10-től szeptember 21-ig tartó HERBSTGOLD Fesztiválon a filmsztár, John Malkovich a zongoraművész Anastasya Terenkovával közös Roberto Bolaño-estjén Piazzolla-, Vivaldi-, Satie- és Schnittke-darabokat hoz a kismartoni Esterházy-kastélyba. NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Több mint két és fél millió az alapítványnak

Az autizmussal élőket segítő Világom Alapítványnak utalta át a 10. évad nyitóhangversenyének teljes bevételét – 2 648 406 Ft-ot – a Kokas Katalin–Kelemen Barnabás hegedűművész házaspár alapította Fesztivál Akadémia Budapest. NÉPSZAVA

Láng Zsolt kapta a Mészöly-díjat

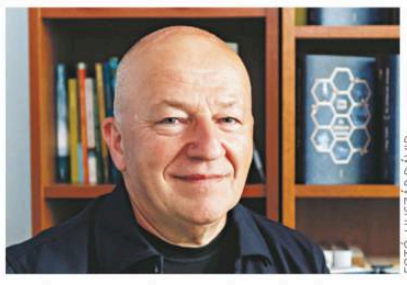

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A 2024-es Mészöly Miklós-díjat töretlenül magas színvonalú irodalmi munkásságáért viheti haza Láng Zsolt, tekintettel a Jelenkornál megjelent, Az emberek meséje című regényére. A díjat január 17-én adják át, Szolláth Dávid irodalomtörténész laudációjával, majd Károlyi Csaba kritikus beszélget a szerzővel. A 2004-ben alapított elismerést olyan szépirodalmi vagy kritikusi életművet létrehozóknak ítélik, akik aktívan reflektálnak társadalmi kérdésekre. LITERA

FOTÓ: MTI/MATHÉ ZOLTÁN

Kereszt és katedra

„A tanárok nem csak a pénzre hajtanak, és ez lehetővé teszi, hogy odafigyeljenek a tanulókra"

KÖNYV Sokrétű európai áttekintést ad a katolikus iskolák ellentmondásos világáról Rónay Tamás frissen megjelent kötete, amelynek nagy erénye, hogy az olvasóra bízza az ítélkezést.

HARGITAI MIKLÓS

Nem csak látszólagos ellentmondás: miközben az egyházak (különösen a katolikus egyház) iránti társadalmi érdeklődés kimutathatóan csökken, a hazai oktatási intézményrendszer egyre nagyobb hányada kerül egyházi kézbe, a finanszírozásból pedig még annál is több jut nekik, mint amit az iskoláik száma indokolna. A teljes köznevelés 12 százaléka fölött az egyházak rendelkeznek. Tíz év alatt az óvodák esetében 5,6 százalékról 10,4 százalékra, az általános iskoláknál 9,4 százalékról 17,1 százalékra, a középfokú oktatásban 10,4 százalékról 25,2 százalékra nőtt az egyházi oktatás részesedése, ráadásként pedig immár 6 százalék azon magyarországi települések aránya, ahol nincs állami iskola, megkérdőjelezve az állampolgárok világnézetileg semleges oktatáshoz való jogát. Ez van a mérleg egyik serpenyőjében, a másikban pedig a kiemelt finanszírozás, a (remélten vagy valóságosan) nagyobb elhivatottság és a sok évszázados tapasztalat – s közben az egész fölött kimondatlanul is ott lebeg az egyházak vontatottan haladó szembenézése az egyházi pedofíliával, illetve annak áldozataival, meg a gyanú, hogy konkrétan a mi államunk, vagy inkább kormányunk a számára kedvező politikai realitások bővített újratermelését várja el a bőkezű közpénzadományokért. A kétféle iskolarendszer összeütközései és ellentmondásai – Rónay Tamás, lapunk külpolitikai rovatvezetője Egyházi oktatás Európában című, frissen megjelent könyve szerint – egész Európára jellemzőek (hasonló okokból: az egyház mint társadalmi intézmény kisebb-nagyobb mértékben mindenütt defenzívában van, de az oktatásban szilárdan őrzi az állásait), ám a fenti adatok alapján Magyarországot egyfajta szélső értéknek képzeljük. Emiatt a magyar olvasó kettős kíváncsisággal veszi kézbe a kötetet, hiszen nemcsak a történelmi kontextus érdekes számunkra, hanem az is, hogy mások is hasonló cipőben járnak-e.

A sztori – mármint az egyházi oktatásé – nagyjából egyidős az egyházakkal, a könyv azonban elsősorban a XX. századra, illetve a Vatikán viszonyait behatóan ismerő szerző preferenciái folytán a katolikus egyházra koncentrál. A bevezetőben kapunk egy alapos egyházjogi hátteret, feltárul a különböző pápák és a katolikus világegyház oktatási koncepciója (amelyet, őszintén szólva, sokkal könnyebb lenne megérteni és hitelesnek elfogadni, ha nem épp Magyarországon, az itteni tapasztalatok birtokában olvasnánk a sorokat). Az érdemi rész, a valódi hozzáadott érték azonban ott kezdődik, ahol az egyes országok oktatási gyakorlatát mutatja be Rónay, mindig a hozzájuk tartozó társadalmi közeggel együtt. Mindebben van egy kis rendszerváltás utáni egyház- és kultúrtörténet, némi bel- és oktatáspolitika, de ez a komplex megközelítés teszi érthetővé a folyamatokat.

A felsorolás aligha véletlenül kezdődik Lengyelországgal, ahol – talán Írországot leszámítva – a legmélyebb a katolikusok társadalmi beágyazottsága, s ahol szó szerint polgárjogi harc folyt az oktatás világi jellegének megőrzéséért, illetve a hittan tantárgy tanításának észszerű keretek közé szorításáért. A kötet naprakészségére jellemző, hogy a legfrissebb, már a Tusk-kormány alatt bekövetkezett változásokat is részletesen taglalja. Ugyancsak tanulságos a cseh példa: Csehország hagyományosan az összes posztszocialista állam közül a legszekulárisabb – paradox módon a katolikus iskolák respektje mégis egyre nagyobb, főként az ottani oktatás színvonala miatt. Az intézményeknek évről évre jelentős túljelentkezéssel kell megküzdeniük. Pedig nem árulnak zsákbamacskát: a hivatalos egyházi szerepfelfogás szerint „Az egyházi iskolák nemcsak a civilizált társadalom általánosan érvényes elveinek megfelelő oktatást és nevelést nyújtanak, hanem ezen túlmenően lehetővé teszik, hogy tanulóikat keresztény szellemben oktassák és neveljék (...) Szívesen jelentkeznek ide a hívő diákok, de azok is, akik mindenekelőtt minőséget várnak el egy iskolától." A cseh egyházi iskolák amúgy jellemzően kevesebb pénzt kapnak, mint az államiak, vagyis fordított a helyzet, mint nálunk, de a jelentkezőket láthatóan ez sem tántorítja el. Ahogy az egyik szülő fogalmazott egy kutatásban: „a tanárok nem csak a pénzre hajtanak, más prioritásaik is vannak, és ez lehetővé teszi, hogy odafigyeljenek a tanulókra". Azt a következtetést ugyanakkor könnyű levonni, hogy az igényes egyházi oktatás – szemben azzal, amit mondjuk a magyar kormány gondol – nem pénzkérdés.

INFÓ

Rónay Tamás: Egyházi oktatás Európában Hungarovox, 2024

> Azt a következtetést könnyű levonni, hogy az igényes egyházi oktatás – szemben azzal, amit mondjuk a magyar kormány gondol – nem pénzkérdés.

> Feltárul a különböző pápák és a katolikus világegyház oktatási koncepciója, amelyet könnyebb lenne megérteni és hitelesnek elfogadni, ha nem épp Magyarországon, az itteni tapasztalatok birtokában olvasnánk.

Szlovákiában is volt hasonló finanszírozási probléma; igaz, mára jórészt megoldódott, de – mint Csehországban – ott is harcolni kell érte, hogy megkapják ugyanazt, mint az államiak. A horvátországi fejezet is az iskolai hittanoktatás körüli konfliktussal kezdődik; úgy tűnik, ezeket egyik térségbeli állam sem úszhatta meg. Horvátország helyzete ugyanakkor annyiban speciális, hogy ott a katolikus hitnek a nemzeti identitásban is kulcsszerepe van – a szerbek többsége az ortodox kereszténység híve. Talán ebből is adódik, hogy az alkotmányosan semleges horvát állam a valóságban pártolja a katolikus egyházat és oktatást, ami szinte teljes kártalanításban és tisztes havi járadék folyósításában is megnyilvánul. Ezzel együtt az olvasónak az a benyomása, hogy az egyháznak a horvát oktatásban lényegesen szűkebbre szabott szerep jut, mint a térség más országaiban.

Kifejezetten izgalmas az egymás után következő német és francia fejezet, főleg abból a szempontból, hogy Németország deklaráltan vallásos (bár részben katolikus, részben viszont protestáns), míg Franciaországban a legélesebb az állam és az egyház különválasztása. Ez a különbség az oktatási rendszerekben is érvényesül – hogy milyen történelmi előzmények után, az különösen Franciaország esetében szolgál a mai politikai viszonyok megértését is segítő háttérismeretekkel. Magyar szemmel a legmeghökkentőbb a kötésig katolikus Spanyolország esete, ahol az arányokat nézve jóval kevesebben tanulnak egyházi iskolában, mint Magyarországon – nem mellesleg: a katolikus egyház ott is egy visszaszoruló periódust él át, ám a regresszió kevésbé látványos, mint nálunk, ahol egyszerre tűnnek el a templomokból a papok és a hívek.

Konklúzió – valószínűleg szándékosan – nincs: ahogy abban is nehéz lenne igazságot tenni, hogy mekkora az egyházi oktatás valós társadalmi értéke, úgy azt sem könnyű eldönteni, melyik ország, melyik állam megközelítése a legcélravezetőbb. A könyvnek kifejezett értéke ez a semleges nézőpont: nem akar dönteni helyettünk – akár a politikusok is tanulhatnának belőle.

Megnyílt a világ legmeredekebb felvonója

A Berni-Alpokban megnyílt a világ legmeredekebb kötélpályája, amely Stechelberg völgyfalut Mürrennel köti össze. A felvonó alig négy perc alatt teszi meg az 1194 méteres útvonalat, amely során 775 méter szintkülönbséget küzd le. NÉPSZAVA

Aranynyelvek Egyiptomban

Régészek az egyiptomi Oxyrhynchus temetkezési helyen egy alagút végén 13, aranyból készült nyelvet találtak i. e. 300 és 30 között eltemetett múmiákban. Az ókori egyiptomiak azért helyeztek aranynyelveket a múmiákba, hogy segítsék az elhunytat beszélni a túlvilágon. A régészek itt korábban már találtak 16 hasonlót. LIVESCIENCE

Egy évre betiltják a TikTokot Albániában

A döntést egy tinédzser megölése váltotta ki: novemberben kamaszok összeszólalkoztak a TikTokon, a vita eldurvult, és az egyik gyerek megkéselte a másikat. A jelenséghez tartozik, hogy a diákok körében terjedő zaklatások miatt egyre több gyerek visz kést az iskolába. EURONEWS

Pert nyert az autós a mosó ellen

LÉGTERELŐ A német szövetségi legfelsőbb bíróság jogerősen az autósnak adott igazat abban a jogvitában, ahol az volt a kérdés, ki a felelős azért, ha gépi mosás közben letört egy alkatrész.

BERNAU PÉTER

FOTÓ: TIKTOK

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A szóban forgó modell (képünk illusztráció) és a légterelő leesésének pillanata

Bernard Strom 2021. július 29-én a két és fél éves Range Rover Sport gépjárművével beállt egy gépi autómosóba, ahol a tisztítása közben letört a kocsijáról a hátsó légterelő. A sofőrnek csaknem háromezer eurós (körülbelül 1,3 millió forintos) kára keletkezett. „Úgy gondolom, valami technikai hiba okozhatta a balesetet, hiszen több százszor mosattam már le az autómat, sosem történt korábban ilyen, és azóta sem. Jeleztem az esetet a biztosítómnak, az volt a válasz, várjuk meg, mit mond a másik oldal” – nyilatkozta Strom a német RTL magazinműsorában. Michael Pruß, az autómosó tulajdonosa szerint egyértelmű a helyzet, őt nem terheli felelősség a történtekért. „Kint van a felirat a bejáratnál, hogy nem vállalunk felelősséget a légterelőkért, a mosó rendszeresen átesik a kötelezően előírt műszaki ellenőrzéseken, az ominózus napon minden rendben volt, üzemképes volt a mosó – jelentette ki Pruß. – Nem hibáztunk semmiben, az ügyfelet egy tökéletesen előkészített mosó várta, ahol évente több ezer autót tisztítunk meg, nem volt semmi technikai hiba, amiért minket terhelne a felelősség. Azt gondolom, hogy a túl nagy légterelő miatt történt a baleset. Az autó formája nem volt kompatibilis az autómosónkkal, de ezért nem lehet minket hibáztatni.”

Az ügy végül bíróság elé került, ahol első fokon Stromnak adtak igazat, mivel az autó magassága és szélessége sem érte el a mosóban kritikus értékként meghatározott 2,4, illetve 2,38 métert. A másodfokon eljáró münsteri bíróság azonban az autómosó javára döntött, miután a felkért igazságügyi szakértő megállapította, minden berendezés műszakilag megfelelő állapotban volt. A jogerős ítéletet hozó testület elfogadta azt az érvelést, hogy a hátsó légterelő mérete eltért a szabványtól.

Az autós, ügyvédje, Bernd Albers tanácsára úgy döntött, hogy a szövetségi legfelsőbb bírósághoz fordul. „Számunkra egyértelmű a helyzet, az autó jelentősen kisebb volt a mosóban meghatározott határértékeknél, a hátsó légterelő pedig nem egy extra alkatrész, hanem ennél a típusnál minden járműnél része az alaptartozéknak” – jelentette ki Albers.

> A hátsó légterelő nem egy extra alkatrész, hanem ennél a típusnál minden járműnél része az alaptartozéknak.

„Az a furcsa ebben az ügyben, hogy a szakértői jelentés szerint a gépjármű és az autómosó is rendben volt” – hangsúlyozta Nicole Mutschke, RTL jogi szakértője. „Az elsőfokú bíróság azt mondta, ha én az autómmal bemegyek egy mosóba, és a jármű megfelel a kihelyezett tájékoztatókon olvasható feltételeknek, akkor jogosan várom el, hogy a gépkocsimat tisztán, sérülések nélkül kapjam vissza. A másodfokú bíróság szerint az autós a felelős azért, hogy elviszi-e egy mosóba a járművét, és nem lehet elvárni, hogy a szolgáltató minden márka minden speciális adottságához igazodjon. A bizonyítási eljárás olyan, mint egy teniszmeccs. Előbb az autósnak kell igazolnia, hogy a sérülés nem volt meg korábban a járművén, majd a labda átkerül a másik térfélre, ezután a mosónak van bizonyítási kötelezettsége, hogy nála minden megfelelt az előírásoknak. Bernd Strom helyesen járt el, amikor azonnal leállította a mosást, szólt az ott dolgozó munkatársnak, így egyértelmű volt a helyzet, hogy a baleset mosás közben történt, ráadásul mindezt a biztonsági kamera felvételével is igazolni tudta. Sokszor előfordul, hogy felvétel hiányában a mosók letagadják, hogy náluk esett kár az autóban. Hasznos lehet a gépi mosás elindítása előtt lefotózni az autót vagy telefonnal rögzíteni a mosást, így vitás esetben könnyű bebizonyítani, hogy mi történt. Ha nincs ilyen bizonyíték, és a mosó nem ismeri el a felelősségét, akkor a bíróság nem tehet mást, mint elutasítja a keresetet. Utoljára 20 évvel ezelőtt jutott el egy hasonló ügy a szövetségi bíróságig, akkor az autós nyert. Az indoklás szerint a mosónak kötelessége mindent megtenni a baleset elkerüléséért, és ha nem biztos benne, hogy a mosás biztonságosan lebonyolítható, akkor meg kell kérnie az autóst, hogy vigye el máshova lemosatni a gépjárművét.”

Ezúttal sem történt másképp, a szövetségi bíróság az autós javára döntött. Az indoklás szerint a gépjármű kizárólag gyári alkatrészeket tartalmazott, semmilyen külső átalakítás nem volt rajta, ezért a mosó a felelős azért, ha egy szériaautóban kár keletkezik. Az ítélet jogerős, ellene fellebbezni nem lehet.

Hazánkban nincs precedensképes ítélet

„Magyarországon az autómosókban történt károkozásokra vonatkozóan még nem nagyon találkozhatunk precedensértékű határozatokkal, de a kialakult joggyakorlat körében fontos megemlíteni, hogy amikor behajtunk egy automata gépi mosóba, akkor szerződéses jogviszony jön létre közöttünk és az autómosó cég között” – magyarázta lapunknak Kondacs Barnabás ügyvéd. – Ez a szerződéses jogviszony fogyasztói szerződésnek minősül. Az autómosó cég mint vállalkozás az üzleti tevékenysége körében jár el a szolgáltatás nyújtása közben, az autós mint természetes személy pedig üzleti tevékenységén kívül, magáncélra veszi igénybe a szolgáltatást. A fogyasztói szerződésekre vonatkozó jogszabályok erős védelemben részesítik a fogyasztókat. Ide tartozik az a jogszabálybeli példa is, amikor a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben az általános szerződési feltétel és a vállalkozás által előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel tisztességtelen voltát önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem egyértelmű. Abban az esetben, ha nem egyértelmű az általános szerződési feltétel, vagyis nem egyértelmű az autómosóban kihelyezett tájékoztatás, kiírás, akár tisztességtelen szerződési feltételről is beszélhetünk. Utólag az autós okkal hivatkozhat arra, hogy az autómosó cég által megszabott szerződési feltétel tisztességtelen, az autómosó cég kártérítési felelősségét kizáró feltétele mindezek miatt pedig érvénytelen.”

HIRDETÉS

LAPSZÉL

Élen a másik Madrid

A Diego Simeone vezette Atlético Madrid hátrányból fordítva nyert 2–1-re az FC Barcelona otthonában a La Liga 18. fordulójának csúcsrangadóján, amivel az Atlético a tabella élére ugrott. A másik Madrid, a Real hazai pályáján 4-2-re verte a Sevillát, és már a második. Az élcsoport állása: 1. Atlético Madrid (18 mérk.) 41 pont, 2. Real Madrid (18 mérk.) 40, 3. Barcelona (19 mérk.) 38. NÉPSZAVA

Dzeko ezredes

FOTÓ: AFP/ALI ATMACA

Pályafutása ezredik mérkőzését játszotta Edin Dzeko, a bosnyák válogatott és a török Fenerbahce labdarúgója, amikor a 38 éves csatár klubcsapatában pályára lépett az Eyüpspor (1-1) elleni török bajnokin. Dzeko az első bosnyák játékos, a futball históriájában pedig a 23., aki elérte ezt a határt. Az ezer mérkőzéséből 861-et játszott eddigi nyolc klubcsapata és 139-et a válogatott színeiben. MTI

Váltás az akadémiánál

A Budapest Honvéd FC honlapjának beszámolója szerint az 51 éves Miskei Attila lett a Magyar Futball Akadémia új szakmai vezetője. A szakember korábban Diósgyőrben volt az akadémia szekcióvezetője, előtte a felnőttcsapatnál másodedzőként dolgozott. „A Magyar Futball Akadémia az ország egyik legjobb akadémiája, itt nagyon sok tehetséges labdarúgó van, akikkel mind emberileg, mind szakmailag is kitűnő munkatársak foglalkoznak” – nyilatkozta Miskei. Hangsúlyozta, nemcsak a Honvéd első csapatának, hanem nemzetközi szintre is szeretnének minőségi labdarúgókat és kiváló embereket nevelni. NÉPSZAVA

Ők a magyar bajnokok

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

A nőknél Gálfi Dalma (képünkön) nyerte meg a Balatonfüreden zajló magyar teniszbajnokságot: a döntőben 6:4, 6:3-ra győzte le Bondár Annát. A megújult magyar bajnokság első női győztese a Körmöczy Zsuzsa-vándorserleg mellé négymillió forintot kapott. A férfi páros fináléjában döntő rövidítésben Madarász Gergely és a szintén korábbi Davis-kupa-válogatott, 26. születésnapját ünneplő Füle Mátyás nyert Kisantal Botond és Sávay Zalán ellen. A férfi-csúcstalálkozót Fucsovics Márton és Marozsán Fábián játszotta, és utóbbi 6:3, 4:6, 7:5-re győzött. NÉPSZAVA

Szoboszlai Dominik: gól és még három gólpassz is

BRAVÚR Lélegzetelállító meccsen 6-3-as, szenzációs győzelemmel igazolta bajnoki becsvágyát Arne Slot Liverpoolja. A magyar válogatott csapatkapitánya találata mellett gyakorlatilag három asszisztot is adott!

R. HAHN VERONIKA
LONDON

A Premier League 17. fordulójának utolsó, egyben minden képzeletet felülmúlóan izgalmas találkozóján a 2024-ben sorozatban bolond játékkal szórakoztató Tottenham Hotspur tizennegyedszer engedte be hazai találkozón a vezető gólt ellenfelének – ezúttal a Liverpoolnak. De ez volt a legkisebb bajuk a hazaiaknak. Luis Díaz találatát már a félidőre újabb két gól követte, Alexis Mac Allister után ugyan James Maddison javított a Spurs helyzetén, de a 46. percben Szoboszlai Dominik helyreállította a kétgólos előnyt (3-1), amint Mohamed Szalah átadását ragyogóan átvéve, 9 méterről nem hibázott. A második félidőben Mo Szalah két újabb góllal folytatta rekorddöngetését (5-1), míg a remek Szoboszlai gólpasszal járult ehhez hozzá. Kulusevski és Solanke szépítése után Díaz tökéletesítette a korai karácsonyi ajándékot (6-3). A Pool egy mérkőzéssel kevesebbet játszva is négy ponttal vezeti a táblázatot! A találkozó után a „fenomenálisnak” minősített csatár „elégedettnek” nevezte magát a támadósor teljesítménye alapján, de elismerte, hogy a védelem „nem állt a helyzet magaslatán”.

Szombat délben folytatódott a sorozatban négyszer bajnok Manchester City kálváriája. Legutóbbi tizenkét mérkőzéséből elszenvedett kilencedik vereségét az Aston Villa rovására írhatja. A birminghami gárda Jhon Durán negyedóra, majd jó óra elteltével Morgan Rogers góljával kis híján kihúzta 2-0-val a találkozó végéig, ám a ráadás játékidőben Phil Foden, a bajnoki idényben először a hálóba találva, „túl későinek” számító szépítő góllal állította be a 2-1-es végeredményt.

A The Sunday Times tudósítója „hihetetlennek” nevezi magát a kudarcsorozatot is, de „főleg azt, milyen kevés ötletet és csekély elszántságot mutattak a világoskékek a gödörből való kijutásra”. Bámulatosan önkritikus hangot ütött meg a találkozó után Erling Haaland, akinek ezúttal egyetlen kapura rúgása sem volt. Így fogalmazott: „Nem vagyunk képesek meccseket nyerni, úgy, ahogyan ezt régen tettük. Én magam nem tudok gólt lőni, miközben gólokat kapunk, de mindent megteszek a fordulat érdekében.” Pep Guardiola nem értett egyet sztárja értékelésével, de ezt a hozzáállást tartja az egyetlen lehetőségnek az előrelépésre.

Még szombaton imponáló, gólzáporos győzelmekkel igazolta becsvágyát az Arsenal és a Newcastle. Az „ágyúsok” hátrányból 5-1-re verték idegenben a Crystal Palace-t. Gabriel Jesus kirobbanó formában van, három napon belül a második mesterhármasát produkálta a dél-londoni ellenféllel szemben, az elsőt a Ligakupa keretében. Szomorú negatívum viszont, hogy Mikel Arteta egyik oszlopa, Bukayo Saka ínsérülése miatt mankókon hagyta el Selhurst Parkot. Hasonlóan mesterhármassal járult hozzá Alexander Isak a Newcastle szintén idegenben kivívott 4-0-s bravúrjához az Ipswich Town ellen.

A vasárnap kora délutáni találkozók közül a Manchester United nemrégiben nagy csinnadrattával fogadott új trénere kiütéses vereséget szenvedett. Rúben Amorim csapata a kitűnő formába lendült Bournemouthtól az Old Traffordon kapott ki 3-0-ra. Ezért kár volt elzavarni Erik ten Hagot, hiszen egy évvel ezelőtt ugyanez a megalázó eredmény született. Ez volt eddig Amorim legnagyobb szégyene, a United hetedik veresége, ami elkerülhetetlen pfujoláshoz vezetett a szurkolók részéről.

Az élcsoport állása: 1. Liverpool (16 mérkőzés) 39 pont, 2. Chelsea (17 mérk.) 35, 3. Arsenal (17 mérk.) 33.

FOTÓ: AFP/GLYN KIRK

Eddigi legjobb liverpooli formáját hozta Szoboszlai Dominik

Mohamed Szalah passzát ragyogóan fogadta, majd 9 méterről betalált.

FOTÓ: AFP/PAUL ELLIS

A The Sunday Times tudósítója „hihetetlennek" nevezte a City kudarcsorozatát, Guardiola menedzser azonban megvédte az önkritikus Haalandot

Gulácsi: össze kell szednünk magunkat

MAGYARÁZAT A téli szünetben össze kell szednie magát az RB Leipzignek, jelentette ki Gulácsi Péter, miután csapata 5-1-re kikapott a listavezető Bayern München otthonában a német Bundesliga 15. fordulójában: „Tudtuk, miként játszik a Bayern. Labdavesztés után agreszszív, és egy az egyben ellen nyomást gyakorol ellenfelére” – nyilatkozta a meccs után a klub honlapján a válogatott kapus. Hozzátette, kevés labdaszerzésük volt, és ritkán tudtak a hazaiak védelmi vonala mögé kerülni. Megjegyezte, nehéz dolog folyamatosan futni az eredmény után és üldözni a Bayernt, amelynek megvan a minőségi kerete ahhoz, hogy a lehető legtöbbet hozza ki ebből a helyzetből. „A végén egy-két gól talán túlzás volt, de a győzelmük teljesen megérdemelt. A téli szünetben össze kell szednünk magunkat, hogy az új évben újult erővel folytathassuk” – nyilatkozta a kapus. Az RB Leipzig a tabella negyedik helyén áll, hátránya kilenc pont a listavezető Bayernnel szemben.

A ligában ugyancsak érdekelt Schäfer András sem járt jobban, ámbátor gólt lőtt, ennek ellenére az Union Berlin 4-1-re kikapott a Werder Bremen vendégeként. A 25 éves válogatott középpályás 0-2-nél, a 23. percben talált a kapuba, majd a 71. percben lecserélték.

A Szalai Attilát továbbra sem szerepeltető Hoffenheimhez a Borussia Mönchengladbach látogatott, és a hazai gárda 2-1-re alulmaradt.

Az élcsoport állása: 1. Bayern München 36 pont, 2. Leverkusen 32, 3. Frankfurt 27. NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/TOM WELLER/DPA

Egy az ötből: a vereség túlzó, de a Bayern-győzelem megérdemelt

Kilencedik és hatodik helyen

Vas Blanka kilencedikként ért célba a terepkerékpáros (cyclocross) világkupa hollandiai állomásán, Hulstban még szombaton. Vasárnap már a hatodik helyen zárt a belgiumi Zonhovenben. Az olimpiai negyedik magyar bringás az eddig négy vk-viadal mindegyikén a legjobb tízben ért célba. MTI

Országos csúcs Győrben

A Győr Open nemzetközi versenyen a marosvásárhelyi születésű, de már magyar színekben induló Fángli Henrietta 1:06.93 perc alatt teljesítette a 100 méteres mellúszást, ami új országos csúcs: korábban Rómában, a Sette Colli viadalon ugyanő érte el azt a csúcsot, amit most döntött meg. MTI

Hihetetlen szettrekord a tinitől

A 17 éves angol Luke Littler vb-szettrekorddal kezdte szereplését a darts PDC-világbajnokságán, ahol honfitársát, Ryan Meikle-t győzte le 3:1-re. Littler a negyedik játszmát lenyűgöző, 140,91-es átlaggal nyerte meg, amivel megdöntötte az eddigi világbajnoki szettrekordot (136,64). NÉPSZAVA

Ukrán a királykategória királya

ILYEN A BOKSZ Mindhárom bíró szerint Olekszandr Uszik volt a jobb Tyson Fury ellen a rijádi nehézsúlyú szupergálán, így az ukrán már mind a négy profi szervezet címvédőjeként a királykategória egyeduralkodója. Az angol kiviharzott a ringből.

FOTÓ: MOHAMMED SAAD/ANADOLU

Uszik édesanyjának és az ukrán anyáknak ajánlotta győzelmét

VINCZE ATTILA

Továbbra is az ukrán Olekszandr Uszik maradt a nehézsúlyú boksz királya, miután magyar idő szerint szombat éjjel másodszor is legyőzte a brit Tyson Furyt a szaúd-arábiai Rijádban rendezett gálán, és ezzel megvédte a WBA, a WBC, a WBO, az IBO világbajnoki öveit a királykategóriában. A legnagyobb súlycsoportban legutóbb ilyet Lennox Lewis vezetett elő még 1999-ben.

A két ökölvívó májusban egyszer már ütötte egymást, akkor az ukrán győzött 2-1-re, méghozzá úgy, hogy a kilencedik menetben nem sok hiányzott a padlóztatáshoz, de a rutinos Fury ügyesen kimozogta a számolás alatt a bekapott pofonokat, és megúszta a kiütést.

Ezúttal is hatalmas tempóban kezdtek a felek, és úgy tetszett, a Szimferopolban, vagyis az oroszok által megszállt Krím félszigeten született Uszik most nem ússza meg a verést: Fury hozta a meccs elejét, az első 5 menet után mindhárom pontozónál vezetett. Csakhogy a valaha volt legnagyobb súlyával mérlegelő Fury (az angol 127 kilogrammot nyomott, míg az ukrán csak 102-t, vagyis pont negyed mázsa volt a különbség közöttük) egyre nehezebben mozgatta az irdatlan testtömeget. Kezdett lassulni, mire az ukrán még jobban felpörgette a tempót: a hatodik menet végén és a hetedikben is megrendítette az angolt, aki a nyolcadikban ha nem is menekült, de legalábbis bekkelésre játszott. Az ökölvívásban – pláne nehézsúlyban – gyakran látni, hogy az erejével látszólag teljesen elkészült bokszoló csak a megfelelő pillanatra vár, és egy ütvefúrót idéz csapással lerendezi a meccset. Most ez nem volt realitás, Uszik hallatlanul taktikusan bokszolt, igyekezett elkerülni a rizikós helyzeteket, miközben rendesen aprította ellenfelét. Még a kívülállók is érezhették, hogy a menetek többsége nagyon szoros, és akár Fury győzelme sem elképzelhetetten. De az volt: Uszikot mindhárom bíró egyhangú pontozással 116-112 arányban hozta ki győztesnek (a 12 menet közül 8-at ő nyert), amit az ukrán térdre borulva ünnepelt: amúgy a statisztika is ezt igazolta, 179 ütése talált be, míg ellenfele „csak” 144 ütést vitt be. Az ukrán édesanyjának és az ukrán anyáknak ajánlotta győzelmét.

Fury az eredményhirdetés után kiviharzott a ringből, a szokásos és kötelező villáminterjút sem várta meg, később az X-en kommentálta a döntést: „Azt hittem, hogy legalább három menettel nyertem.”

Ha nyerni nem is nyert, de keresni szépen keresett: több forrás szerint a viadal 191 millió dolláros összdíjazásából Furynak 76 millió jár, Uszikot 114 millió illeti. Első mérkőzésükért az ukrán 40 millió dollárt kapott, beleértve a fizetős televíziós csatornáktól származó bevételt is, míg a brit 110 millióval gazdagodott.

Iszonyatos cséphadarást rendeztek, Uszik 179 ütése talált be, míg Fury „csak” 144 ütést vitt be

FOTÓ: AFP

Hibátlan mérleg

Uszik, aki a legnagyobb profi szervezetek közül a Bokszvilágszövetség (WBA), a Bokszvilágtanács (WBC), a Bokszvilágszervezet (WBO) és a Nemzetközi Bokszszervezet (IBO) övét birtokolja, továbbra is veretlen a ringben: eddigi mind a 23 meccsét megnyerte, 14-et kiütéssel. Fury 34 győzelem (24 KO) és egy döntetlen mellett második vereségét szenvedte el.

Olimpiai bajnokokat győztek le a vívó ob-n

ASSZÓK A magyar vívás erejét jelzi, hogy mindössze a párbajtőröző Muhari Eszter tudta megvédeni magyar bajnoki címét. Pedig parádés volt a BOK Csarnokban rendezett országos bajnokság felhozatala, mert több olimpiai és világbajnok vívó is pástra lépett: mondjuk nem mindegyiknek hozott szerencsét a hétvége, például a 32 közé kerülésért vívott asszójában kikapott a csapatban idén olimpiai bajnok, tavaly egyéniben vb-aranyérmes Koch Máté. Ráadásul egy ágra került a párizsi játékokon nyáron a válogatottal aranyérmes Andrásfi Tibor és a hosszabb szünet után most visszatérő Siklósi Gergely is. A nyolcaddöntőben utóbbi nyert simán, 15-8-ra, a következő körben azonban ő is búcsúzott, egy tussal kapott ki Koska-G. Bendegúztól. „Szó szerint beestem a bajnokságra. Jól éreztem magam, de a végére elfáradtam. A vívóspecifikus mozgásom még nem az igazi” – összegezett röviden az MTI-nek Siklósi.

Női párbajtőrben az olimpiai bronzérmes Muhari Eszter magabiztosan menetelt a döntőig, ahol címét megvédve klubtársát, Büki Lilit is legyőzte egy szoros asszóban. „Nincs könnyű vagy nehéz bajnoki győzelem, minden eddigi nehéz volt. A mostani azért, mert klubtársam és barátnőm ellen vívtam a döntőben” – kommentálta sikerét az Amerikában tanuló győztes, aki elárulta, január közepén tér vissza a tengerentúlra.

Férfi kardban az olimpiai ezüstérmes csapatból szeptemberi Achilles-ín-műtétje miatt hiányzott a háromszoros egyéni ötkarikás bajnok Szilágyi Áron, valamint az egyéniben vb-arany- és -ezüstérmes Szatmári András, ott volt viszont a hosszabb szünet után újra versenyző, címvédő Gémesi Csanád, illetve az olimpiát követően az edzéseket és a versenyeket korábban elkezdő Rabb Krisztián. Az előző finálét éppen ők ketten vívták, akkor Gémesi nyert 15-12-re, most a negyeddöntőben utóbbi, ugyanennyire. Fordulatos volt a küzdelem, a 38 éves Gémesi 1-4-ről 8-4-re fordított, majd a 23 esztendős Rabb akciói voltak pontosak. Végül a Vasas fiatal vívója ünnepelhette az aranyéremet. „Nagyon jó kis asszót vívtunk, magamat is megleptem” – mondta Gémesi, hozzátéve, hogy bár október óta edz, januárra tervezte a visszatérést és a versenyzést, ezzel együtt nem módosított a felkészülésén azután, hogy november elején kiderült: előre hozták a tavaszra tervezett ob-t.

Női kardban két kétszeres csapatvilágbajnok, Battai Sugár és Pusztai Liza került szembe az előző ob döntőjében, ezúttal viszont már korábban kiestek mindketten, a szakágat a szintén kétszeres vb-aranyérmes Szűcs Luca nyerte.

Férfi tőrben a legjobb nyolc között találkozott a szakág két jelenlegi legeredményesebb vívója, Dósa Dániel és a címvédőként induló Szemes Gergő. Utóbbi jókora hátrányból fordított, az elődöntőben viszont már ő is búcsúzott. Az aranyérem ferencvárosi klubtársáé, Tóth Gergelyé lett. Női tőrben a korábban egymás után háromszor győztes Kondricz Kata nyert, a döntőben két tussal felülmúlva a címvédő Pásztor Flórát. A győztes 6:0-ra és 9:2-re vezetett, de a párizsi olimpián is szerepelt Pásztor váltott, és két tusra felzárkózott. NÉPSZAVA–MTI

FOTÓ: MTI/ILLYÉS TIBOR

Az olimpiai bronzérmes Muhari Eszter magabiztosan menetelt a döntőig, ahol klubtársát, Büki Lilit győzte le – a mezőnyben egyedül ő védte meg bajnoki elsőségét

Luxusvidámpark nyílik Mexikóban

2026-ban nyílik meg Mexikóban „a világ első luxusvidámparkja", a Beauty Of Nature. A parkon belül összesen 23 látnivaló lesz, köztük hullámvasutak és egy felvonó, amivel felülről körbejárható az egész park. SUN

A gyöngybagoly álcája

Az ornitológusokat régóta foglalkoztatta, miért fehér a gyöngybagoly tollazata alulról nézve. Egy új tanulmány szerint a szín egyfajta éjszakai álca. Amikor lecsap a zsákmányára, alulról nézve a holdfényben a fehér tollazat kevésbé tűnik fel, így könnyebben megközelítheti a zsákmányát anélkül, hogy felfedeznék. CNN

Színházi előadás maradt el vasúti fennakadás miatt

A Budapest–Győr–Hegyeshalom vasútvonalon történt felsővezeték-szakadás miatt elmaradt a vasárnap 11 órai, A Végtelen játékai című előadás a Győri Nemzeti Színház. A jegypénztárban vásárolt jegyet a vásárlási helyen cserélik, illetve visszaváltják. Online vétel esetén a jegyek árát automatikusan visszatérítik. NÉPSZAVA

Egy csepp öröm és méltóság ünnep előtt

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

A Blahán feltűnt egy Mikulás is, aki édességgel lepte meg a sorban állókat

JÓTÉKONYSÁG Több száz rászoruló jutott meleg ételhez, illetve élelmiszer- és ruhaadományhoz az Emberek az Emberekért Karácsony elnevezésű rendezvényen vasárnap. A Blaha Lujza téren felállított sátorban neves művészek és közéleti személyiségek is felléptek, többek között Pogány Judit, Jordán Adél, Geszti Péter, Nagy-Bandó András, Mácsai Pál. A színpadot és a hangtechnikát a Magyar Kétfarkú Kutya Párt biztosította. Az esemény szervezője, az Iványi Gábor vezette Oltalom Karitatív Egyesület arra hívta fel a figyelmet, hogy Magyarországon egyre növekszik a szegénységben élők száma. „A sorsunk senkit nem érdekel" – fogalmazták meg keserűen azt az érzést, amely sok nehéz helyzetben élő embert jellemez.

Egy csokoládé- és pénzadománnyal érkező nyugdíjas asszony lapunknak elmondta, sokkal nagyobb tömegre számított a rászorulók részéről, úgy gondolja, a szervezők nem hirdették elég széles körben. Szomorúnak nevezte, hogy adományozók is kevesen voltak, ennek nyilván az az oka, hogy most mindenki a saját karácsonyával van elfoglalva, pedig a környezetében azt tapasztalja, hogy általában nő az adakozási kedv. Kovács István Ádám, a jótékonysági Egy Tábla Szeretet Közösség alapítója arról beszélt a Népszavának, ők úgy tapasztalják, hogy egyre kevesebbet tudnak adakozni az emberek, ez pedig nehéz helyzetbe hozza azokat a szervezeteket, amelyek adományaira, segítségére rengeteg szegény ember van rászorulva.

A rendezvény három órája alatt csaknem tíz tonna zöldséget és gyümölcsöt, hatszáz adag meleg ételt, illetve ruhákat és gyerekjátékokat osztottak szét

A Harminckettesek terén, az Örs vezér terén, Újpest városközpontnál és a Széna téren a Tisza Párt szervezett ételosztást. NÉPSZAVA

Az o3 újradefiniálja az MI-képesség határait

GÉPI TANULÁS Az OpenAI bemutatta legújabb mesterségesintelligencia (MI)-fejlesztéseit, amelyek az emberéhez mérhető képességeket mutatnak.

VARGA PÉTER

FOTÓ: OPENAI

Mark Chen, az OpenAI kutatási igazgatója és Sam Altman vezérigazgató az o3 modell bejelentésén

Sam Altman, az OpenAI – a ChatGPT-t is fejlesztő vállalat – vezérigazgatója pénteken késő este bejelentette, elkészült legújabb „gondolkodó" modellcsalád, az o3, amely az o1-hez hasonlóan két verzióból, a legfejlettebb és valószínűleg nagyon költséges o3-ból és az olcsóbban futtatható o3 miniből áll. „Az a tervünk, hogy az o3 minit január vége körül tesszük elérhetővé, míg a teljes o3 modellt nem sokkal utána" – mondta Altman. (Az o2 típusjelzést azért hagyták ki, mert ezen a néven (O2) létezik egy brit telefonszolgáltató.) A cég „privát gondolati láncnak" nevezi a módszert, ahogyan az o3 működik. Ez azt jelenti, hogy a modell szünetet tart és tervet készít, mielőtt válaszolna. Ezt „szimulált következtetésnek" (SR) nevezik. Meg lehet határozni, hogy menynyit „gondolkodhat" egy adott feladaton, így gyorsabban használható, mint a korábbi modell, de természetesen minél több ideje van, annál pontosabb válaszokkal áll elő. Az új modell a GPT–4o-hoz és a legtöbb nagy nyelvi modellhez (LLM) képest jobban „átgondolják" a válaszait.

Az o3 az ARC-AGI teszten az emberével csaknem azonos gondolkodási képességeket mutatott, először a mesterséges intelligenciák történetében. A mesterséges általános intelligencia (AGI) az MI-rendszerek olyan fejlett formája, ami képes önálló gondolkodásra és a rendelkezésére álló adatok alapján új következtetések levonására, ezen keresztül pedig saját tudásának bővítésére is. Ez alapjaiban tér el az eddigi mesterségesintelligencia-, illetve gépi tanulási megoldásoktól, amelyek lényegében csak a tanításukhoz használt adathalmazokban már eleve meglévő összefüggések és minták megismétlésére képesek, de teljesen új következtetések levonására nem. A mesterséges általános intelligencia képes lehet önmaga tanítására és fejlesztésére, amivel képességeit, illetve intelligenciája szintjét még tovább bővítheti.

Az ARC–AGI-tesztet 2019-ben kifejezetten a MI-rendszerek általános intelligenciájának mérésére fejlesztették ki. Ezen az o3 alacsonyabb számítási képességű hardverekkel rendelkező gépeken 75,7 pontot, a magas tudásúakon 85,7 pontot ért el. Az emberi szintnek 85 pont fölötti teljesítmény számít. Az o3 az amerikai meghívásos matematikai vizsgán még jobban szerepelt, 96,7 pontot ért el, a tizenöt kérdésből csak egyet rontott el. A modell 87,7 százalékot ért el a GPQA Diamondon is, amely diplomás szintű biológia-, fizika- és kémiakérdéseket (448 darab) tartalmaz.

Az EpochAI által A matematika határa címmel összegyűjtött problémák 25,2 százalékát oldotta meg, az eddigi MI-k egyike sem tudott két százaléknál jobb eredményt elérni. Ez jelentős áttörést jelent.

Az OpenAI nem az egyetlen cég, amely SR-alapú mesterséges intelligenciát fejleszt, a Google múlt csütörtökön mutatta be a Gemini 2.0-t, a DeepSeek novemberben a DeepSeek-R1-et, míg az Alibaba Qwen a QWQ-t adta ki. Ezek mind a nagy nyelvi modellen alapulnak, de van bennük egy csavar: szinte brutálisan erőlteti, hogy az eddigieknél sokkal alaposabban vizsgálják meg a részeredményeket.

Még egy hónapig nem lehet használni őket, de biztonsági tesztelésekre és kutatásokhoz hozzájuk lehet férni.

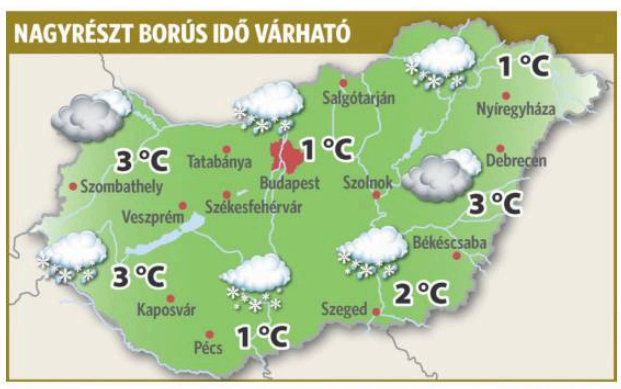

Boldog névnapot, Viktória!

A Viktória latin eredetű női név, a latin mitológiában a győzelem istennője. A név jelentése győzelem.

ÖTÖS LOTTÓ

Nyerőszámok:	19, 34, 49, 51, 81
5 találat	nem volt
4 találat	1 452 215 forint
3 találat	19 915 forint
2 találat	2910 forint
Joker: 708296	nem volt

HATOS LOTTÓ

Nyerőszámok:	10, 18, 20, 29, 36, 45
6 találat	nem volt
5 találat	689 585 forint
4 találat	10 135 forint
3 találat	3370 forint

KENÓ

Dec. 21., szombat

7	8	10	12
24	27	28	34
41	46	48	50
52	57	58	67
68	71	73	75

Dec. 22., vasárnap

7	18	19	20
27	31	32	34
38	42	44	51
55	58	65	66
68	70	75	78

Rákapcsolhatnak a sarkvidéki vulkánok

ÖRDÖGI KÖR A sarkvidék vulkánjai esetében két dolog miatt érdemes aggódni. Egyrészt ha kitörés zajlik a jég alatt, az felgyorsíthatja annak olvadását, másrészt ha elolvad a jég, az kitörésre késztetheti a vulkánokat. A jégtakaró ugyanis nagy nyomást fejt ki az alatta lévő vulkánokra. Ez a nyomás hozzájárul ahhoz, hogy a vulkánok hosszú „pihenőn" lehessenek, ám ha elolvad, a visszatartó erő megszűnik, és a magmában lévő gáz felszabadul, ez pedig kitöréshez vezethet. Az még nem világos a kutatók számára, hogy milyen hamar reagál egy vulkán arra, ha csökken a jégtakaró nyomása, ha egyáltalában reagál. Ha viszont több is aktívvá válik kis idő alatt, az a jégvesztést is tovább fokozhatja, ez pedig afféle ördögi körként újabb kitörésekhez vezethet. Ez azt is jelenti, hogy az emberiség üvegházgáz-kibocsátásának akár a vulkáni tevékenységre is lehet hatása közvetett módon. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. december 24., kedd | 152. évfolyam, 299. szám | Ára: 560 forint

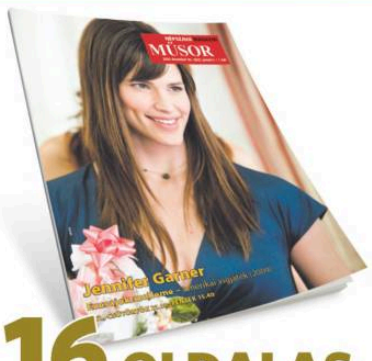

16 OLDALAS
MŰSORMAGAZIN A MAI SZÁMBAN

AJÁNLÓ

Tízezrek énekelnek együtt

Évek óta hagyomány Németországban, hogy a futballklubok közös karácsonyi éneklést szerveznek a szurkolóikkal, általában teli stadionokban. Magyarországon ilyen nincs, de a csapatok nálunk is jótékonykodnak. **2. oldal**

Kezdődik a jubileumi szentév

Különleges időszak kezdődik ma a katolikus egyház és Róma életében: kezdetét veszi a 25 évente megrendezendő szentév. Az esemény alkalmából 2025-ben 32 millió látogatót várnak. **7. oldal**

Nyolc év után megnyílt a Vasari-folyosó

Újra látogatható Firenze egyik legsajátosabb nevezetessége, a Medici család titkos átjárója, amely 760 méter hosszan nyúlik el a reneszánsz város emblematikus pontjai felett. **12. oldal**

Kevesebb félelem kellene

ÜNNEP A krisztusi értelemben vett erőszakmentesség visszaszorul, de a demokrácia iránti igény visszatérhet – mondja Csepregi András teológus.

CZENE GÁBOR

– Sokfelé olyan közhangulat alakult ki, olyan politikai mozgások indultak el, amelyek jobban bíznak az autoriter rendszerekben és az erőszakban, mint a jobb megoldásokban – a többi között erről beszélt a Népszavának adott interjúban Csepregi András evangélikus teológus, aki tanulmánykötetet írt Bibó Istvánról.

Azt az embert fedezte fel Bibó Krisztusban – fejti ki az evangélikus teológus –, aki képes arra, hogy uralkodjon az indulatain, és képes

Csepregi András: A demokrácia a legkevésbé erőszakos társadalmi berendezkedés

másokat is ráébreszteni arra, hogy lehet uralkodni az indulataikon. Bibónak – aki jogtudós, politikai gondolkodó volt, s később államminiszterként tagja lett a Nagy Imre-kormánynak is – a demokrácia az a társadalmi berendezkedés, amely a legkevésbé erőszakos, leginkább helyet ad a másik megbecsülésének, a párbeszédnek és a konszenzussal hozott döntéseknek. Tehát mindannak, ami a korábbi vagy mai autoriter rendszerekben kevésbé érvényesül – hangsúlyozta Csepregi András.

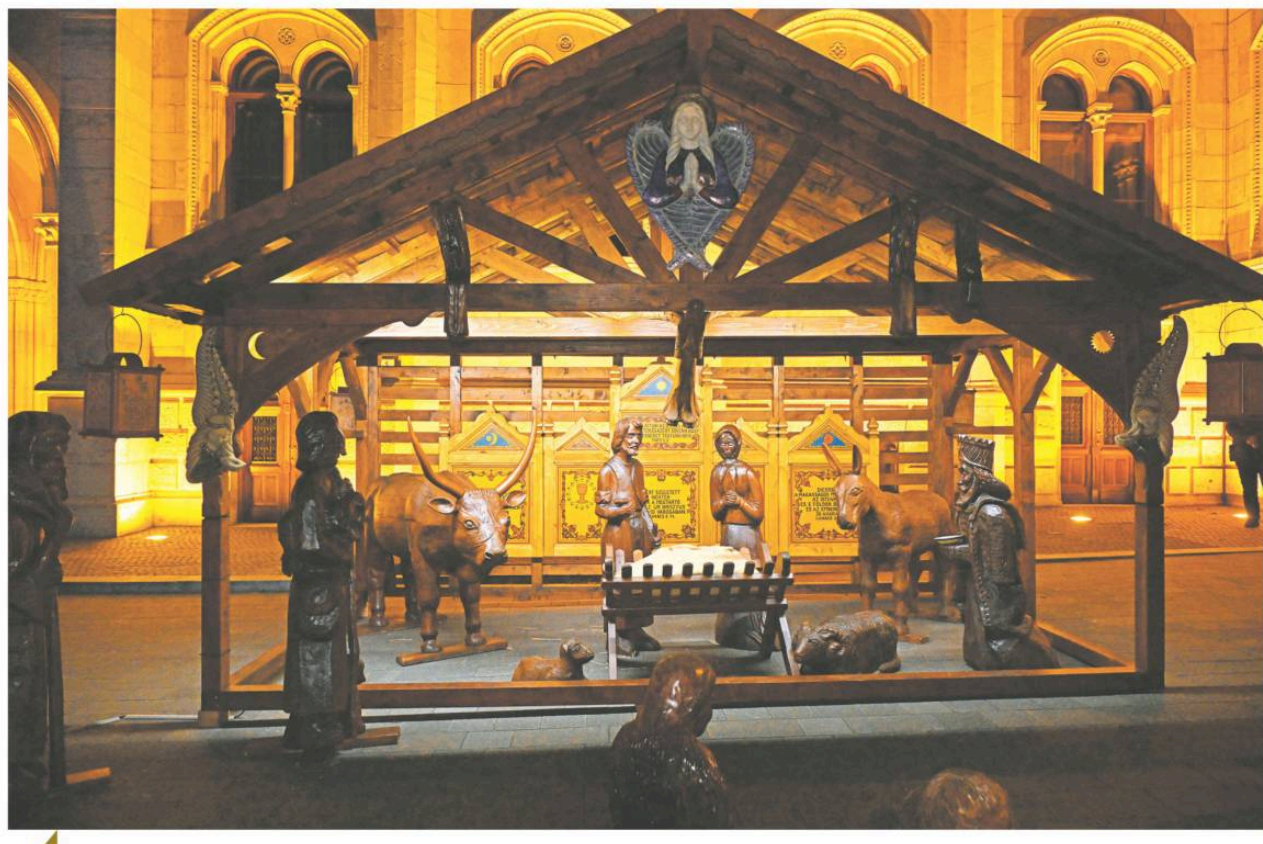

Betlehem a Kossuth téren, a Parlament előtt. Bibó inkább Krisztus emberi oldalát vizsgálta

FOTÓ: MTI/LAKATOS PÉTER

Utalt a jogtudósnak arra a sokat idézett mondatára, amely úgy kezdődik: „Demokratának lenni mindenekelőtt annyit tesz, mint nem félni…”, ami a teljes idézetet nézve szerinte könnyen kiegészíthető ma aktuális kifejezésekkel. – Ha kevesebben félnének, nehezebb lenne egymástól kölcsönösen rettegő szekértáborokat szervezni, ami egy autoriter politikai rendszernek a közösségi feltétele – fogalmazott, és hozzátette: a demokrácia iránti közösségi igény még akár a mi életünkben visszatérhet.

INTERJÚ AZ 5. OLDALON

Karácsonyi páncélosok: „a jéghegy csúcsa”

TERROR Részben pszichológiai céllal vetették be a karácsonyi vásároknál ismét a TEK-es járműveket, de gyakorlati hasznuk is van – mondta lapunknak Tarjányi Péter biztonságpolitikai szakértő. – Az ilyenkor látható harckocsik csak „a jéghegy csúcsát” jelentik, mögöttük igen komoly biztonsági apparátus működik. A környező utcákat, illetve a karácsonyi vásárra vezető utakat is térfigyelő kamerákkal nézik, így idejében észre lehet venni, ha valamilyen jármű „rendellenesen kezd viselkedni” – fogalmazott. A lépést a magdeburgi támadás indokolta, bár az ország terrorfokozata nem változott.

A TEK egyik járműve a bazilikánál. Pszichológiai hadviselés

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Azt, hogy a korábbi években nem lehetett ilyen járműveket látni a karácsonyi vásárokban, részben a Covid magyarázta, hiszen nem gyűlt össze olyan nagy, hömpölygő embertömeg, mint ma.

ÍRÁSUNK A 3. OLDALON

Nehezítettek a korszerű kötszerek felírásán

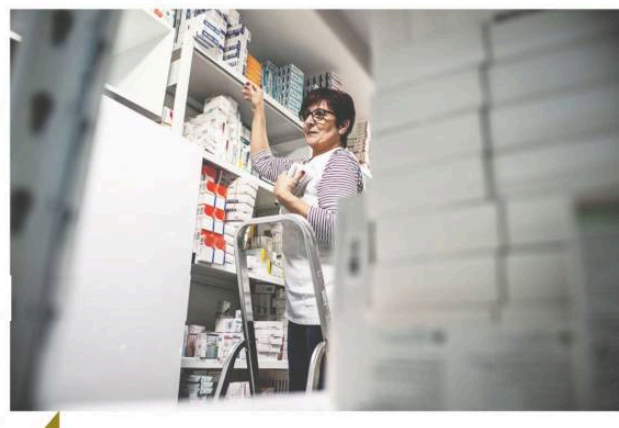

FOTÓ: RÖHRIG DÁNIEL

20 helyett 15 kötszerre jár csak támogatás. Még nehezebben gyógyuló sebek

EGÉSZSÉGÜGY – A remélt költségvetési megtakarítással szemben a mérleg másik serpenyőjében ellátatlan betegek, idő előtt levágott lábak és a kórházi költségek drasztikus növekedése jósolható – ezzel kommentálta érdeklődésünkre Rásky László, az Orvostechnikai Szövetség főtitkára, hogy tovább nehezítette a kormányzat a nehezen gyógyuló sebek kötszereinek felírását. A karácsony előtt megjelent miniszteri rendelet szerint januártól az úgynevezett habszivacs kötszerekből a korábbi havi 20 helyett már csak 15 darab rendelhető támogatással, valamint a felíráskor fotót is kell készíteniük az orvosoknak a sebről. A szigorítás ellen már a rendelettervezet társadalmi vitája idején, augusztusban tiltakozott az Orvostechnikai Szövetség, mégis, gyakorlatilag változatlanul jelent meg most a rendelkezés.

RÉSZLETEK A 4. OLDALON

> A remélt költségvetési megtakarítással szemben a kórházi költségek drasztikus növekedése jósolható.

Rövid életű lehet a román kormány

BUKAREST Bizalmat szavazott tegnap Marcel Ciolacu új koalíciós kormányának a román parlament, ez azonban aligha enyhíti az ország politikai és bizalmi válságát. A december 1-jei parlamenti választás után, a katasztrofális elnökválasztási eredmény ismeretében a demokratikus pártok nemzeti egységkormányt és közös államfőjelöltet ígértek választóiknak, ám egyik sem valósult meg.

Marcel Ciolacu régi-új miniszterelnök figyeli a szavazást

FOTÓ: AFP/DANIEL MIHAILESCU

Az új kabinet a választásokon első baloldali Szociáldemokrata Párt, a harmadik keresztény-konzervatív Nemzeti Liberális Párt és a hetedik RMDSZ részvételével jött létre (a magyar párt két minisztert is ad), s a nemzeti kisebbségek 19 fős csoportjának támogatásával stabil többsége van a parlamentben, mégis tiszavirág-életű lehet. Elsősorban azért, mert kénytelen lesz népszerűtlen megszorító intézkedéseket hozni, ezek nélkül a román gazdaság és költségvetés összeomolhat.

BŐVEBBEN A 8. OLDALON

Fojtogató kamatok

ÁLLAMADÓSSÁG Ha Orbán Viktor miniszterelnök szerint a jövő év attól lesz fantasztikus, hogy nő a költségvetés mozgástere, mivel csökkennek a kamatkiadások, akkor már most szinte biztosra lehet mondani, hogy nem lesz fantasztikus évünk. Idén az államadósság finanszírozására 3572 milliárd forint mehet el, a jövő évi költségvetés szerint pedig 3876 milliárd. Ráadásul az idei összeg jóval magasabb lett, mint amennyivel eredetileg tervezett a kormány. A kamatkiadások megfojtják az állami költségvetést, amit jól jelez, hogy 2020-ban még mindössze 1225 milliárd forintra rúgtak, vagyis néhány év alatt megháromszorozódtak.

CIKKÜNK A 6. OLDALON

Futballkarácsony gyászszünettel

ÜNNEPLÉS Évek óta hagyomány, hogy a német labdarúgócsapatok többsége közös éneklést szervez szurkolóival, így zárja az évet. Idén a magdeburgi tragédia miatt más az ünneplés hangulata.

BERNAU PÉTER

Első alkalommal a jelenleg első osztályú Union Berlin szervezett közös karácsonyi éneklést a szurkolóival. A magyar válogatott Schäfer Andrást is foglalkoztató klub 2003 óta minden évben december 23-án várja a drukkereket a hazai találkozóknak otthont adó, 22 500 néző befogadására alkalmas stadionba, ahol idén is telt ház volt a közel másfél órás programon, ami egyperces gyászszünettel kezdődött a múlt pénteki magdeburgi tragédia miatt (egy autós fékezés nélkül hajtott a karácsonyi vásár résztvevői közé, öten meghaltak, több mint kétszázan megsérültek). Az eseményen részt vettek a csapat játékosai, vezetői is, minden évben fellép egy berlini középiskola kórusa is, így volt ez idén is. Több mint hatvanezren szerettek volna személyesen jelen lenni a közös éneklésen, ezért az egyesület az elmúlt évekhez hasonlóan idén is sorsolással döntött arról, kik juthattak be az arénába. A szerencsés jegytulajdonosok 10 eurót fizettek egy belépőért.

A legnagyobb létszámú közös éneklés helyszíne Dortmund volt, a Signal Iduna Park Stadionban 72 ezren énekeltek karácsonyi dalokat december 8-án, ádvent második vasárnapján. Dortmundban 2017 óta búcsúztatják közös énekléssel az évet. A program 2x45 percig tartott, közben 15 perc szünettel, pont úgy, mint egy futballmeccsen. A sztárvendég az idei német énekes tehetségkutató, a Deutschland such den Superstar (DSDS) győztese, Alexander Klaws. Idén azok a szerencsések vehettek részt személyesen ezen a programon, akik tavaly lefoglalták jegyeiket. A jövő évi közös éneklésre sem kapható már jegy Dortmundban, de lehet már regisztrálni a 2026-os karácsonyi eseményre is, igaz, ez még nem jelent garanciát arra, hogy az érdeklődő be is jut a stadionba. A dortmundi közös éneklést élőben közvetítette a német SkySport. Az ülőhelyekre 12, az állókra 6 euróba került egy jegy, a bevételt a városban működő szociális intézmények között osztják el.

A két magyar válogatott játékost (Gulácsi Péter, Willi Orbán) alkalmazó RB Leipzig másodszor hirdette meg a karácsonyi éneklést szintén december 8-ra. A programon több mint 20 ezren vettek részt, a tavalyi tapasztalatokból okulva idén az egyik kapu mögötti szektorban helyezték el a kórust, így az egész stadionból jól lehetett látni a szereplőket. A felnőttek 15, a gyermekek 8 euróért válthattak belépőt, az ár tartalmazott egy ingyen forralt bort vagy mézeskalácsot.

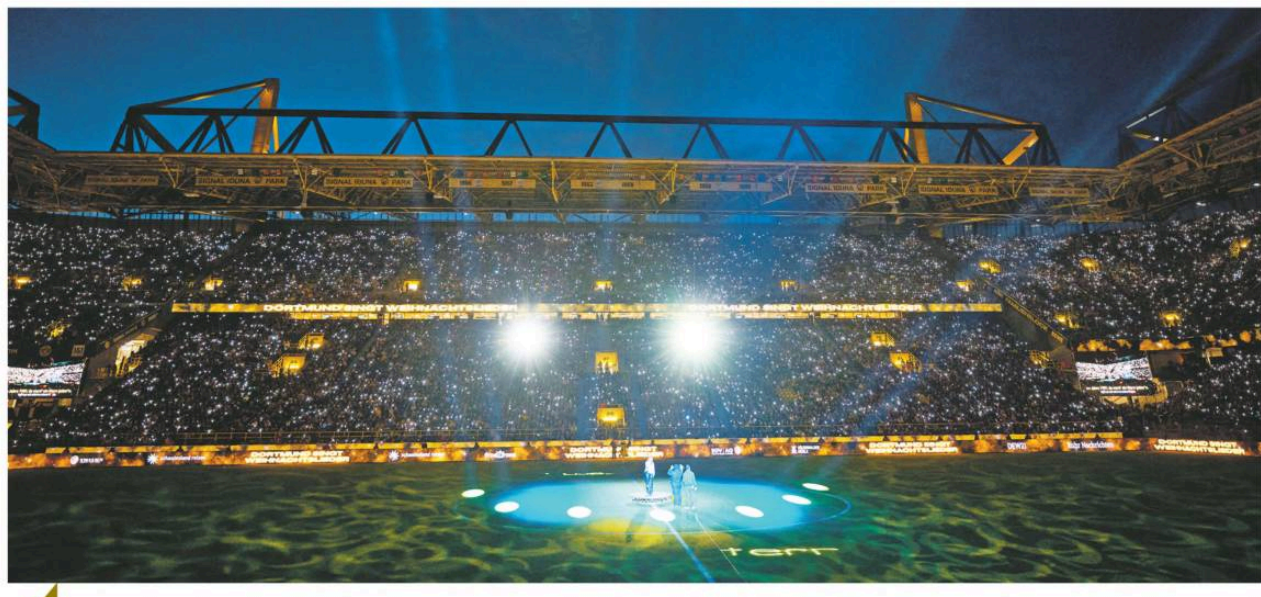

FOTÓ: AFP/BERND THISSEN

Dortmundban 72 ezren énekeltek a lelátón karácsonyi dalokat, a nézőktől azt kérték, hogy erre az eseményre zászlók helyett gyertyát hozzanak magukkal

Magdeburgban elmarad az ünnepség

A pénteki tragédia miatt elmaradt az FC Magdeburg stadionjába tegnapra tervezett közös éneklés a drukkerekkel. A 26 ezer jegytulajdonos eldöntheti, hogy megtartja belépőjét a jövő karácsonyi éneklésre vagy visszaváltja. A Magdeburgtól 50 kilométerre található Halberstadtban minden évben december 24-én ad koncertet a helyi asszonykórus, idén erre nem került sor. Szintén a magdeburgi események miatt mondták le a hagyományos karácsonyi éneklést a landshuti és iserlohni templomban.

Gelsenkirchenben nincs már éneklés

A másodosztályú FC Schalke 04 stadionjában, a 62 ezer néző befogadására alkalmas, behúzható tetejű Veltins Arénában 2019 óta énekelhettek együtt a nézők karácsonyi dalokat a szurkolókkal. Minden évben telt ház volt – 2020 kivételével, amikor a Covid-járvány miatt egyetlen német stadionban sem szervezték éneklést –, tavaly mégis elmaradt ez a program, majd idén sem rendezték meg. A klub rövid közleményében azzal indokolt, hogy „stratégiailag más irányba szeretne elindulni az egyesület".

> Idén azok a szerencsések vehettek részt személyesen ezen a programon, akik már tavaly lefoglalták jegyüket.

Stuttgartban tegnap énekelhettek együtt a szurkolók a játékosokkal. A sváb fővárosban hatodik alkalommal rendezték meg az eseményt, ami Berlinhez hasonlóan gyászszünettel kezdődött. Minden évben sztárvendégeket kérnek fel a karácsonyi dalok eléneklésére, nem volt ez másként ezúttal sem. Idén a helyi sajtóban slágerkirálynőnek nevezett Andrea Berg, illetve Patricia Kelly, Gregor Myle és Vincent Gross állt a színpadon.

Mindenhol azt kérték a szurkolóktól, hogy zászlókat ne hozzanak magukkal, helyette egy-egy gyertyával érkezzenek a stadionba.

Templomban énekeltek a Bayern München játékosai

A Bayern München nem szervezett közös éneklést. A drukkerek december 11–17. között a bajor fővárosban, a Hofkirchében énekelhettek együtt kedvenceikkel, mindennap másokkal találkozhattak. Ezenkívül mézeskalácssütő-versenyt hirdetett a bajor klub. A honlapjára fölkerült néhány mézeskalács, amit a játékosok készítettek, akik úgy gondolták, hogy szebbet tudnak alkotni, beküldhették a fotót saját mézeskalácsukról. A résztvevők között jegyeket sorsolnak ki a csapat hazai bajnoki találkozóira.

Otto Rehhagel is fellépett a színpadon

EGYÜTT Nem csupán az élvonalbeli klubok többsége hívta közös karácsonyi éneklésre a szurkolóit: a másodosztályban szereplő 1. FC Köln hétfőn dalolt együtt a rajongóival, a klub gondolt a külföldi drukkereire is, külön lelátórészt biztosított a nem Németországban élők számára. 2015 óta szerveznek közös éneklést az arénába, idén minden karácsonyi dalt másik iskolai kórus adott elő, így közel 1300 gyermek lépett fel.

A szintén második vonalban játszó Fortuna Düsseldorf 2018 óta hívja minden évben december 23-án közös éneklésre a szurkolóit. A belépők egységesen 9,90 euróba kerültek, az összegből jegyenként egy eurót civil alapítványok kapnak. Lehetett vásárolni támogatói jegyet is 11,90-ért, ebből három euró kerül különböző szervezetekhez. A karácsonyi éneklést hagyományosan Düsseldorf főpolgármestere nyitotta meg, aki köszöntőjében elítélte a Magdeburgban történteket, és részvétét fejezte ki az elhunytak hozzátartozóinak.

Az ugyancsak Bundesliga II-ben szereplő Eintracht Braunschweig december 21-én énekelt együtt a drukkerekkel, ez volt a harmadik közös karácsonyozás. A felnőttek 14, a gyermekek 7 euróért juthattak jegyekhez. A dalokat a városi színház művészei énekelték el.

FOTÓ: AFP/JAN FROMME

A 86 éves Rehhagel szülővárosában, Essenben is legendának számít

A másodosztályú 1. FC Nürnberg szintén szombaton tartotta nagy karácsonyi énekprogramját. A jegyek 8 euróba kerültek, minden eladott belépő árából 1 eurót a városban működő kutyamenhelyek kaptak meg. Idén a 2023-as The Greatest Talent zenei tehetségkutató győztese, Mariella Dietrich volt a sztárvendég. A korábbi tapasztalatokból kiindulva a rendezők arra kérték a stadionba érkező szurkolókat, hogy a magukkal hozott gyertyákat csak a lelátón gyújtsák meg és akkor, amikor erre a műsorközlő megkéri őket.

Otto Rehhagel volt a sztárvendég múlt csütörtökön a harmadosztályú Rot-Weiß Essen karácsonyi programján. A görög válogatottal szövetségi kapitányként 2004-ben Európa-bajnoki címet nyert német szakember – aki korábban 14 évig volt a német első osztályban szereplő Werder Bremen vezetőedzője, ezenkívül 1998-ban az újonc Kaiserslauternnel bajnok lett az első osztályban, ami sem előtte, sem azóta nem sikerült senkinek a német futballban – Essenben született, és visszavonulása óta itt él. A 86 éves Rehhagel ugyanúgy együtt énekelt a kórussal a színpadon, mint Thomas Kufen főpolgármester. Az idei volt a harmadik közös éneklés az esseni stadionban, 2022-ben háromezren, tavaly hatezren voltak ott a helyszínen, idén tízezren énekeltek együtt. B. P.

Itthon jótékonykodnak a futballklubok

AJÁNDÉKOZÁS A magyar klubok nem szerveznek közös karácsonyi éneklést a szurkolóikkal, viszont jótékonykodnak. Az FTC labdarúgói évek óta megajándékozzák a Tűzoltó utcai gyermekklinika kis betegeit. A DVSC játékosai a korábbi évekhez hasonlóan a Leukémiás Gyermekekért Alapítvány gondozottjait lepték meg ajándékcsomagokkal a Debreceni Egyetem Klinikai Központ gyermekhematológiai-onkológiai részlegén. „Arra biztatok mindenkit, akinek lehetősége van rá, hogy támogassa a rászorulókat – idézte a debreceni klubhonlap Vajda Botond, a piros-fehérek játékosa nyilatkozatát. – Tegyük szebbé a gyerekek ünnepét, akik nem tehetnek arról, hogy ilyen helyzetbe kerültek!"

A felcsúti klub 200 millió forint értékben juttatott el sportruházatot a rászoruló gyermekeknek, Pakson jó állapotú, használt sportszereket gyűjt a klub, amiket intézetben nevelkedő gyermekek kapnak meg, akik a karácsonyt is a szüleik nélkül kényszerülnek eltölteni. Az MTK az Ágota Közösség, Magyarország egyik legnagyobb gyermekvédelmi szakellátást biztosító intézményrendszere számára gyűjtött használt ruhákat, játékokat, műszaki cikkeket. Az Újpest FC öregfiúk-csapata december 22-én lépett pályára, és 28-án is szerepel jótékonysági rendezvényeken, a bevételt az Életfa Csoport, a Hűvösvölgyi Gyermekotthon, a Krízis Alapítvány Gyermekotthona, az újpesti szociális intézmények támogatott családjai és a Bodrogközi kistérség hátrányos helyzetben élő gyermekei között osztják szét. Kecskeméten a halmozottan sérült gyermekek családjainak megsegítésére szerveztek árverést.

A másodosztályú csapatok közül a Vasasnál a klub által felajánlott tartós élelmiszerekből, ajándéktárgyakból összeállított csomagokat a szurkolók juttatták el a rászorulóknak. Kapott csomagot az a Kisvárdán élő Vasas-drukker is, aki nehéz anyagi körülményei ellenére az együttes összes mérkőzésén a helyszínen szurkol kedvenceinek. B. P.

FOTÓ: DVSC

A DVSC játékosai leukémiás gyerekeknek vittek ajándékokat

Páncélosok: a „jéghegy csúcsa”

TERROR A karácsonyi vásároknál ismét megjelent TEK-es járműveket részben pszichológiai céllal veti be – mondja a lapunknak nyilatkozó szakértő. A magdeburgi támadásért a fideszesek a bevándorlást okolják, pedig a valóságban az elkövetők egy része egyáltalán nem iszlamista.

BATKA ZOLTÁN

– Leginkább a Coviddal magyarázható, hogy pár évig nem láthattuk a karácsonyi vásárokon a Terrorelhárítási Központ (TEK) páncélosait – magyarázta Tarjányi Péter biztonságpolitikai szakértő, volt kommandós annak apropóján, hogy a pénteki, magdeburgi támadást követően a hét végén – hat év után ismét – felvonultak a TEK páncélozott járművei Budapesten és vidéki városokban. Noha karácsonyi vásárok elleni terrortámadás azóta is történt Európában, például 2020 decemberében a szintén németországi Trierben hajtott bele a tömegbe egy elkövető, ám akkor nem lehetett látni az itthoni vásárokon a TEK-es páncélozott autókat.

„A húszas évek eleje a Covid jegyében telt, az akkori vásárokon nem láttunk olyan nagy, hömpölygő embertömeget, mint ma. Így az akkori ellenőrzési szinten nem volt szükség ilyen harckocsis kitelepülésre” – fogalmazott Tarjányi, hozzátéve: az ilyenkor látható harckocsik csak a „jéghegy csúcsát” jelentik, mögöttük igen komoly biztonsági apparátus van, a környező utcákat, illetve a karácsonyi vásárra vezető utakat is térfigyelő kamerákkal nézik. Így idejében észre lehet venni, ha valamilyen jármű „rendellenesen kezd viselkedni”. Mint mondja, az intézkedési időt lehet alaposan rövidíteni, ha a helyszín közelében van valamilyen rendőrségi jármű.

Azt a TEK sajtóközleménye is hangsúlyozta: Magyarország terrorfokozata továbbra is 3-as, azaz közepes. A 2016 óta változatlan terrorfokozat annyit jelent, hogy a környező országokban nőtt a terrorfenyegetettség, és/vagy valamelyik környező országban hajtottak végre terrortámadást, ám Magyarországgal szemben közvetlen terrortámadás veszélye nem áll fenn.

Más, lapunknak nyilatkozó szakértő is kiemelte, hogy Európa-szerte, így Budapesten is a terrorelhárítók páncélozott gépjárműveinek megjelenése „pszichológiai céllal” is történik. Részint egy terrortámadás után az idő rövidsége miatt nem mindig lehet kizárni, hogy az esetleg egy nagyobb akció része lehet. Másfelől terrorelhárítói körökben közismert tény, hogy egy végrehajtott merénylet bátorítólag hat más elkövetőre is, akik ilyenkor dönthetnek úgy, hogy eljött az idejük, és szintén akcióba lépnek. Így történt például 2014-ben Franciaországban, ahol előbb Dijonban követett el egy gázolásos támadást egy magányos terrorista, majd ettől felbátorodott egy másik elkövető, aki Nantes-ban csapott le. „Jelezni kell a potenciális elkövetőknek, hogy nem fognak célba érni, és egészen biztosan nem fogják megúszni a kísérletet” – magyarázták ezzel kapcsolatban.

A karácsonyi vásárok évek óta célpontjai a nagy feltűnésre vágyó terroristaaspiránsoknak, így 2014 óta fél tucat támadás, illetve támadási kísérlet történt főleg Németországban és Franciaországban. A támadás eszközei és a támadók motivációi is változatosak. A legutóbbi hírek szerint 5 halálos áldozatot és több mint 200 sebesültet követelő magdeburgihoz hasonló autós támadást – amit rammingnak hívnak – Dijon és Nantes után 2016-ban Berlinben, majd 2020-ban Trierben hajtottak végre. 2017-ben Potsdamban szöges csőbombát próbáltak robbantani egy karácsonyi vásár közelében, majd 2018-ban Strasbourgban rendezett revolveres-késes ámokfutást egy elkövető.

Míg a magyar kormánypárt egyes vezetői, élén Orbán Viktorral, a magdeburgi támadásért a bevándorlást okolják, a valóságban az elkövetők egy része egyáltalán nem iszlamista, illetve nem közel-keleti származású. A magdeburgi eset egyelőre nem tisztázott, az elkövető ugyan Szaúd-Arábiából érkezett, de jó ideje Németországban élt, és kifejezetten szélsőjobboldali, iszlamofób nézeteket vallott. Míg Nantes-ban, Strasbourgban és Berlinben iszlamista vagy iszlamista motivációjú volt a karácsonyi vásárokra támadó elkövető, addig például dijoni esetben – bár a közel-keleti származású elkövető hangoztatott iszlamista jelszavakat is – egyszerűen elmebeteg volt. A 2020-as, hat áldozatot követelő, trieri vásár ellen elkövetett autós támadást egy német származású ember követte el, aki mindenfajta ideológiai töltet nélkül szimplán annyi embert akart megölni, amennyit csak tud. Azaz ott nem voltak terrorizmusra vagy vallási indítékra utaló jelek.

A nyugati világban a „magányos farkas” terrorizmus a jellemző, azaz többségében az interneten radikalizálódott, egyedül álló bűnelkövetők hajtják végre a sokszor halálos akcióikat. (Ezalól még a „dzsihádista” terror sem igazán kivétel, a terroristák többsége fizikailag soha nem is találkozik a terrorszervezet vezetőivel, interneten radikalizálódnak, ott esküdnek hűséget a szervezetnek, ott kapnak inspirációt.) A magányos elkövetők számára az utóbbi évtizedben vált az autó a támadás bevett eszközévé, miután az könnyen, legálisan beszerezhető, célra irányítható, és nagy feltűnést lehet vele kelteni. Így a karácsonyi vásárokon kívül két tucat ilyen támadást hajtottak végre ilyen – javarészt – önjelölt terroristák. A legsúlyosabb a 2016 nyarán elkövetett nizzai támadás volt, amelyben 86-an haltak meg. Magyarországon ilyen ramming-terrortámadást nem jegyeztek fel. Egy esetben fordult elő, hogy egy, 2021-ben iszlamistaként azonosított kecskeméti fiatal tervezett ilyen akciót, ám a TEK időben lépett az egyetemista fiú ügyében, és lekapcsolta, mielőtt a volán mögé ülhetett volna.

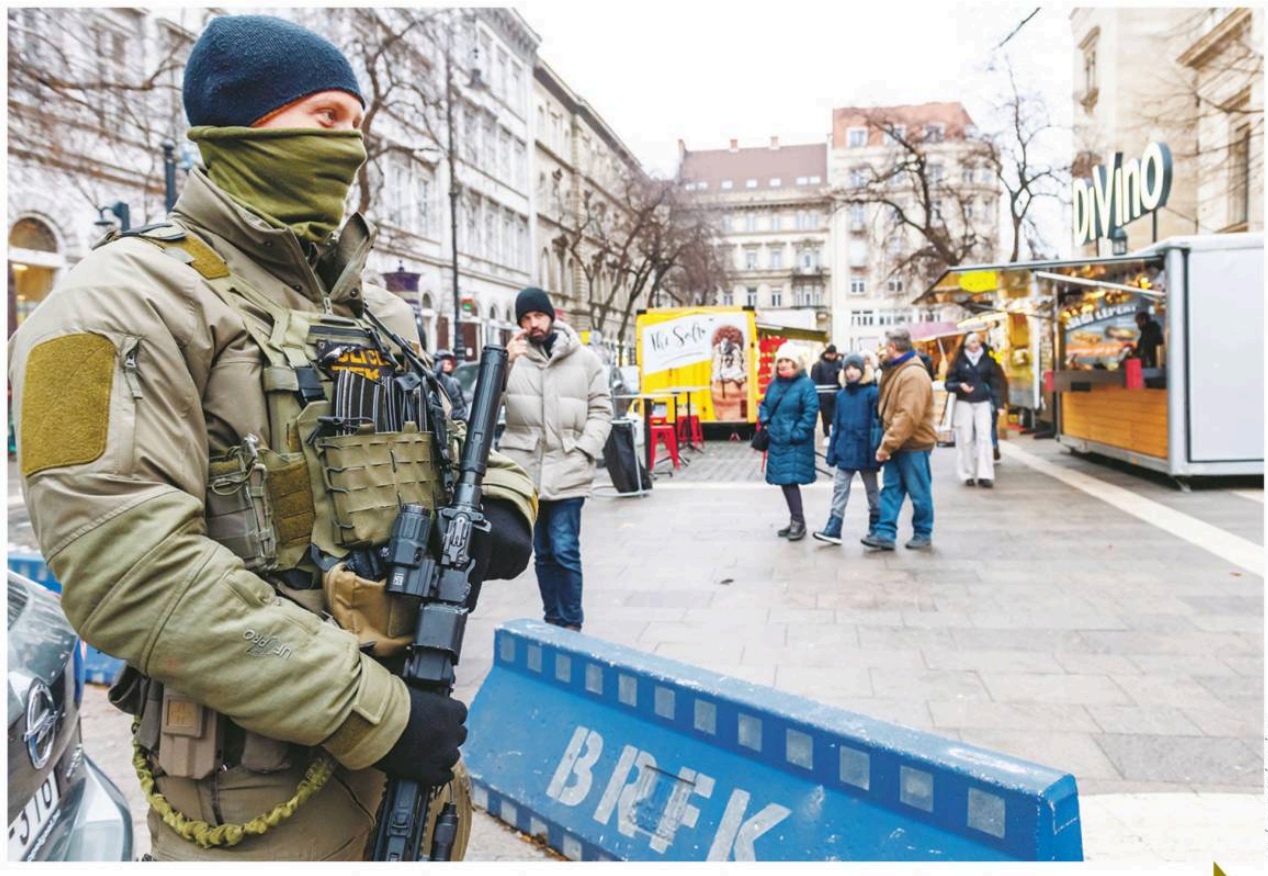

FOTÓK: HUSZÁR DÁVID

A terrorelhárítók megjelenésének pszichológiai okai is vannak

A fokozott jelenléttel könnyebb kiszúrni, ha valamilyen jármű „rendellenesen kezd viselkedni”

MÁS IDŐK

TARJÁNYI PÉTER:

A húszas évek eleje a Covid jegyében telt, az akkori vásárokon nem láttunk olyan nagy, hömpölygő embertömeget, mint ma

„Képesek felismerni a drogfogyasztás tüneteit”

SZER A versendi iskola pedagógusai nem tapasztaltak olyan jeleket, hogy növendékeik közül bárki is a kristály nevű tudatmódosító szer rabjává vált volna.

Múlt szerdán temették el Versenden azt a 34 éves, helybéli asszonyt, akinek halálát – rokonai, ismerősei és az asszonyt ellátó ügyeletes orvos szerint – méreggel kevert kristály okozhatta. A december 6-án történt tragédia valós okát azonban az orvos szakértői véleményből ismerhetjük majd meg, az a következő hetekben készül el.

Írtunk róla, hogy a 870 lelkes dél-baranyai falu általunk megkérdezett lakói szerint Versenden legalább félszáz családban fogyasztanak rendszeresen kristályt, s ebből a számos szervet károsító, olcsó, szintetikus szerből néha kapnak a tizenéves gyerekek is. Volt, aki azt állította, hogy emiatt több diák sokat hiányzik az órákról, s ketten már ki is maradtak az iskolából.

Az előbbieket hallva megkérdeztük a mohácsi tankerületet, hogy van-e bármilyen jele a versendi iskolába járó tanulók drogfogyasztásának? Kászné Lebő Zsuzsanna, a tankerület igazgatója azt mondta, hogy hozzájuk ilyen információ még nem jutott el. Ugyanezt erősítette a 92 tanulót oktató versendi iskola vezetője, Vilmányi Tiborné is, aki így fogalmazott: az intézmény pedagógusai képesek felismerni a drogfogyasztás tüneteit, és ha látnak ilyen jeleket, azonnal lépni fognak. De eddig erre nem volt szükség. Az elmúlt évben csak egy gyereknek volt feltűnően sok mulasztása, ám az ő esetében se merült fel a drogozás gyanúja. Vilmányiné úgy véli, hogy a versendi tizenévesek drogozásáról terjedő hírek megalapozatlanok, s azok – valószínűleg – a falusi legendagyártás termékei. Az iskola pszichológusa, Szalai Zoltán sem tud arról, hogy bármelyik versendi diáknak drogproblémája lett volna.

UNGÁR TAMÁS

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Életkép Versenden. A pedagógusok szerint a diákok nem drogoznak

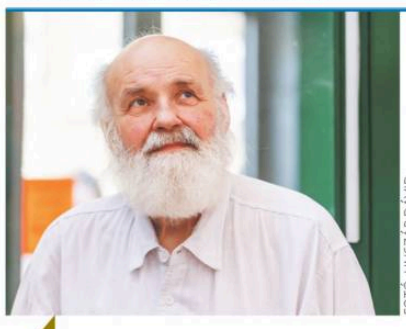

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Iványi Gáborékat hosszú évek óta a kormány célkeresztjében

Karácsonyi pofon Iványiéknak

NER Elutasította a Magyar Államkincstár (MÁK) az Iványi Gábor vezette Oltalom Karitatív Egyesület (OKE) 2025-ös évre benyújtott normatív támogatási igényét. A MÁK azzal indokolta a lépését, hogy az OKE 2023-ban és 2024-ben is szerepel a rendezett munkaügyi kapcsolatok követelményének meg nem felelő munkáltatók között. Az egyesület 2023-ban adminisztratív hiba következtében egyetlen munkavállalója esetében valóban elmulasztotta teljesíteni a bejelentésre vonatkozó kötelezettségét. Még 2023-ban korrigálták, ennek ellenére az egyesület a mai napig szerepel a rendezett munkaügyi kapcsolatok követelményének meg nem felelő munkáltatók között. „Elfogadhatatlannak és embertelennek tartjuk, hogy egy kisebb, már korrigált adminisztratív hibára hivatkozva az OKE eleshet a költségvetési támogatástól, ezáltal szociális és gyermekvédelmi feladatainak ellátása ellehetetlenül, és több száz rászoruló sorsa kerül veszélybe” – közölte Iványi Gábor egyesülete. NÉPSZAVA

Karácsonyra bővítették a sebkezelők akadálypályáját

EGÉSZSÉGÜGY Ellátatlan betegek, idő előtt levágott lábak és a kórházi költségek drasztikus növekedése jósolható az Orvostechnikai Szövetség főtitkára szerint azután, hogy nehezítettek a korszerű kötszerek felírásán.

DANÓ ANNA

Tovább nehezítette a kormányzat a nehezen gyógyuló sebek kötszereinek felírását – derül ki a közvetlenül karácsony előtt megjelent miniszteri rendeletből. Aszerint januártól az úgynevezett habszivacs kötszerekből a korábbi havi 20 helyett már csak 15 darab rendelhető támogatással, valamint a felíráskor fotót is kell készíteniük az orvosoknak a sebről.

A jelenlegi támogatási rendszerben a „csupán” egy seb kötözésére szoruló, átlagos páciens ellátása havonta 30 ezer forintba kerül: ebből 24 ezret az állam, 6 ezret a beteg fizet térítési díjként. A súlyosabb, több seb kezelésére szorulóké már havi 50 ezer, melyből 10 ezer forint a térítési díj. A korlátozás miatt az ilyen betegek költségei – ha az egyszerűbb és legolcsóbb eszközt kapják – szakértői számítások szerint másfél-kétszeresére emelkednének.

A szigorítás ellen már a rendelettervezet társadalmi vitája idején, augusztusban tiltakozott az Orvostechnikai Szövetség, akkor a Belügyminisztérium lapunk kérdéseire küldött válaszában egyebek mellett azt is írta: „álláspontunk szerint nem szűkíti a betegek hozzáférését a gyógyászati segédeszközökhöz, éppen ellenkezőleg, a betegek érdekeit szolgálja. Az egyéb kötszerek esetében eddig is kellett fényképet készíteni, az előírás a beteg állapotának nyomon követését és a terápia megfelelőségének értékelését szolgálja. (...) A jogszabálytervezet társadalmi egyeztetése során beérkező észrevételeket, javaslatokat a tárca érdemben vizsgálja, megfontolja annak végleges szövegezésekor.”

Úgy tűnik, ez utóbbi elmaradt, hiszen gyakorlatilag változatlanul jelent meg most a szigorító rendelkezés.

Mint arról korábban is írtunk: tavaly januártól júniusig a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (NEAK) még 1,6 milliárdot költött a kétrétegű habszivacs kötszerekre, idén januártól májusig már csak 780 millió forintot, azaz 51 százalékkal kisebb összeget. – Azoknál a sebekre való kötszereknél, amelyeknél nem kellett fotó, 14 százalékkal nőtt a felírás, csakhogy ezek a sok váladékot termelő sebek ellátására kevésbé vagy egyáltalán nem alkalmasak – állította saját szakértőik véleménye alapján Rásky László, az Orvostechnikai Szövetség főtitkára. Hozzátette: ugyan bizonyos kötszerek cseréjét az alkalmazási előiratuk kétnaponta javasolja, és innen nézve akár elég is lehetne a 15 darab havonta, csakhogy nincs két egyforma seb, és előfordul, hogy ennél gyakoribb kötéscserére van szüksége a betegnek. Rásky László szerint az orvos nem köteles a teljes havi támogatott mennyiséget felírni, ha nincs szükség rá, eddig is átlagosan 19 kötszert kaptak a betegek. Megjegyezte azt is, hogy a változással remélt költségvetési megtakarítással szemben a mérleg másik serpenyőjében ellátatlan betegek, idő előtt levágott lábak és a kórházi költségek drasztikus növekedése jósolható.

Noha már 2023 tavaszától több gyógyászati segédeszköz rendelésének feltétele a fotó készítése, ám máig nincsenek pontos szabályai annak, hogy hogyan kell elkészíteni, illetve tárolni ezeket a képeket. Továbbra sincs lehetőség az e-térbe való feltöltésükre, ráadásul az orvosok nem kaptak sem eszközt, sem forrást arra, hogy ezeket a képeket elkészítsék, vagy esetleg kinyomtassák a dokumentáció mellé. Így nagyon sok orvos már nem írja fel például a cukorbeteg nagyon súlyos lábszárfekélyeire a korszerű kétrétegű habszivacs kötszert. Átálltak az eddig még fotózás nélkül rendelhető habszivacsokra, csakhogy most ezek is bekerültek a „nehezített pályán” rendelhetők közé.

– Innen már nem nagyon van menekülés – kommentálta az új rendelkezést lapunknak Rásky László. Azaz már nincs mit felírni a macerásabban rendelhető helyett. Hozzátette azt is, hogy miután a nehezen gyógyuló sebek egyik súlyos következménye az amputáció, az Orvostechnikai Szövetség mostantól montírozza az alsóvégtag-amputációk számának alakulását. Az így összegyűjtött adatokról pedig rendszeresen tájékoztatják a közvéleményt.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A habszivacs kötszerekből a korábbi havi 20 helyett már csak 15 darab rendelhető támogatással, valamint a felíráskor fotót is kell készíteniük az orvosoknak a sebről

FIGYELNEK

RÁSKY LÁSZLÓ:

„Miután a nehezen gyógyuló sebek egyik súlyos következménye az amputáció, mostantól montírozzuk az alsóvégtag-amputációk számának alakulását”

LAPSZÉL

Bocsánatot kért a pécsi püspök is

FOTÓ: MTI/KISS DÁNIEL

Felföldi László pécsi püspök – Marton Zsolt váci és Varga László kaposvári püspökhöz, illetve Hortobágyi T. Cirill pannonhalmi főapáthoz hasonlóan – bocsánatot kért az egyház tagjai által elkövetett bűnök miatt – írta a Szemlélek. „Minden megújulásnak valahol a kezdő lépése az ott van, hogy ránézünk a sebeinkre, a bűneikre, a hibáinkra” – jelentette ki. Felföldi László szerint az egyháznak most ez a lépése jött el. „És én köszönöm, hogy püspöktestvérek elindítják ezt, és mozdulnak ebben. Én is itt szeretnék bocsánatot kérni mindazokért a bűnökért, melyeket az egyház, az egyház munkatársai, az egyház tagjai elkövettek a sebzetteken, a szenvedőkön” – fogalmazott. NÉPSZAVA

Bukott a Fidesz egy fellegvárában

A függetlenként induló Gánóczi Gábor nyerte a Sátoraljaújhely 4. választókerületében tartott egyéni képviselő-választást. A második a fideszes Zelina Zoltánné lett. Sátoraljaújhelyt 1998 óta a Fidesz vezeti, a legutóbbi önkormányzati választáson a nyolc egyéni választókerület mindegyikét megnyerték. NÉPSZAVA

Kedves Olvasóink!

A Népszava következő száma karácsony után, december 27-én, pénteken jelenik meg.

Gulyás perelne, Magyar visszaszólt neki

LAGZI „Szomorúan hallom, hogy Gergő zokon vette, hogy egy sajtótermék lehozott néhány fotót a lagziról távozó, közpénzen élő illusztris vendégekről. Azt pedig viccesnek tartom, hogy a magánélet védelmére hivatkozva emiatt pert indít” – írta Magyar Péter a Facebook-oldalán. Arra reagált, hogy a 444.hu hétfőn megírta: információik szerint a Várban, a Lovarda épületében tartották Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter lagziját, ahol a kegyelmi ügyben megtépázott tekintélyű Balog Zoltán, valamint Novák Katalin volt köztársasági elnök is ott volt. A portál szerint erősen őrizték a helyszínt, ahová számos politikus és közéleti ember kapott meghívást, de Gulyás Gergely korábbi barátja, Magyar Péter nem volt ott.

A Miniszterelnökség később úgy reagált, hogy a 444.hu Gulyás Gergely „magánéletére vonatkozó információt hozott nyilvánosságra, ami ennek megfelelően többrendbeli jogsértést valósít meg”, ezért a hírt közlő sajtóorgánumokkal szemben bejelentést tesznek az adatvédelmi hatóságnál, a hírt nyilvánosságra hozó portállal szemben pedig pert indítanak.

A Tisza Párt elnöke ugyanakkor arra hívta fel a figyelmet, hogy miközben Gulyás a magánéletének tiszteletben tartására hivatkozik, eközben őt, mármint Magyart a fideszes politikusok és a kormánypárti médiumok folyamatosan ezzel támadják. „Akkor nem voltál ilyen finnyás, amikor engem, mint a keresztgyereked apját, éjjel-nappal a magánéletem kapcsán gyaláztatok a legaljasabb hazugságok és bűncselekménnyel megszerzett felvételek felhasználásával” – írta Magyar Péter. A Menczer Tamással folytatott csörtéjükre utalva pedig úgy fogalmazott: „Akkor se láttam, hogy kikeltél volna magadból, amikor az egyik kocsmatöltelék kollégád és a propagandátok a gyerekeimen (köztük a keresztfiadon) keresztül támadott.” NÉPSZAVA

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A miniszter nem örült, hogy képek készültek a távozó vendégekről

Lehet uralkodni az indulatokon

MEGÉRTÉS Ha kevesebben félnének, nehezebb lenne egymástól kölcsönösen rettegő szekértáborokat szervezni, ami egy autoriter politikai rendszernek a közösségi feltétele – aktualizálta Bibó István gondolatait Csepregi András evangélikus teológus.

CZENE GÁBOR

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Tanulmánykötetet írt Bibó Istvánról. Attól tartok, a fiatalabb korosztályoknak nem sokat mond a neve. Ki volt ő?

Az idősebb korosztályok sem feltétlenül tudják. Újra fel kellett fedezni a nyolcvanas évek elejétől. Bibó István jogtudós, politikai gondolkodó volt, aki apai ágról alföldi magyar református jogászoktól, anyai ágról német katolikus polgári családból származott. Ennek a két ágnak a legjobb örökségei találkoztak benne. 1911-ben született. Kisfiú volt még, amikor a trianoni döntést hozták, de attól kezdve foglalkoztatta a jó békekötés lehetősége. Trianon, ugye, jellegzetesen rossz békekötés volt, sok rossz következménnyel. Olyasvalaki volt Bibó István, aki nagyon komoly elméleti felkészültséggel szánta el magát arra, hogy részt vegyen a közéletben. Néhány évig külföldön folytatta tanulmányait. Hazatérve tapasztalta azt, hogy mennyire másképp gondolkodnak az emberek olyan országokban, ahol volt győztes forradalom, szemben Magyarországgal, ahol viszont nem volt. Próbálta megtalálni a társadalom bajaira a gyógyírt, tűpontos diagnózisokat alkotott, és terápiát is javasolt. A politikai hisztériáról szóló gondolatai maradandó értékűek, nemcsak nálunk, hanem a világ számos más pontján is.

Az ötvenhatos szerepét véletlenül se hagyjuk ki.

Arrafelé tartok... Különösen izgalmas Bibó Istvánban, hogy semmilyen ideológiának nem volt elkötelezve, de sokféle tradícióból merített. Láthatjuk őt liberálisként, szocialistaként, még konzervatívként is. Mindezek mellett pedig keresztény volt, nagyon markáns Krisztus-hitet képviselt. Élete úgy alakult, hogy miután visszatért külföldről, a Márciusi Fronthoz csatlakozott, ami jellemzően baloldali népi írók és közéleti emberek közösségeként jött létre. 1945 után barátját, Erdei Ferencet kinevezték belügyminiszterré. Így került a Belügyminisztériumba, fontos törvényeket készített elő. Kezdett komoly, nagy visszhangot kiváltó közéleti írásokat publikálni.

Ilyen volt a Zsidókérdés Magyarországon 1944 után című tanulmánya.

Ehhez kapcsolódva egy másik, korábbi munkájából idézek: „az emberi szabadság és az emberi méltóság egy és oszthatatlan, és az egyik ember ellen akár társadalmi helyzete, akár származása, akár neme vagy kora címén elkövetett minden sérelem mindenki más szabadságát és méltóságát veszélyezteti". 1949-től elhallgattatták. És akkor elérkezünk 1956-hoz: államminiszterként tagja lett a Nagy Imre-kormánynak. November 4-én, amikor a szovjet csapatok bevonultak Budapestre, a kormányból ő volt az egyetlen, aki a Parlamentben maradt. Külképviseleteknek írt a kormány nevében, és írt egy karakteres hangvételű nyilatkozatot is. A forradalom leverése után még tartott a – mondjuk így – polgári engedetlenség az országban, ami néhány hónap múlva elhalt. Bibó Istvánt 1957 májusában tartóztatták le, kis híján halálra ítélték. A halálos ítélettől az indiai köztársasági elnök jó időben elküldött üzenete mentette meg. Életfogytiglani börtönt kapott, 1963-ban amnesztiával szabadult. Nyugdíjas koráig könyvtárosként dolgozott, 1979-ig élt. Ebben a másfél évtizedben is nagyon jelentős írásokat alkotott, amelyeket akkor nyilván nem lehetett publikálni.

> Bibó sem az írásai, sem a személyisége alapján nem alkalmas arra, hogy bármelyik politikai erő olyan fegyvert formáljon belőle, amellyel a másikat le lehet ütni.

NÉVJEGY

Csepregi András 1962-ben született Budapesten. 1987-ben szerzett diplomát az Evangélikus Teológiai Akadémián. Lelkészi szolgálatot a Tolna megyei Györkönyben, majd Budapest-Kelenföldön végzett. Svájcban és Nagy-Britanniában is folytatott egyetemi tanulmányokat, doktori disszertációját a Durhami Egyetemen (Nagy-Britannia) védte meg. 1999–2010 között az Evangélikus Hittudományi Egyetem oktatója. 2003-tól tagja a Bibó István Szellemi Műhelynek.

Mikor történt ez meg?

Az első szöveggyűjteményt az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem adta ki Svájcban 1981 és 1984 között, négy kötetben. Amikor azt latolgatták, hány példányban jelentessék meg Bibó műveit, ezer példány mellett döntöttek: ötszáz kint maradt az emigrációban, ötszáz pedig bejutott Magyarországra. Abban bíztak, ennyi elég lesz ahhoz, hogy a Bibó Istvánról szóló gondolkodást elindítsa. Így is történt. A Magvető Kiadó kénytelen volt 1986-ban kiadni válogatott tanulmányainak első három kötetét. Az ötvenhatos írásai még nem jelenhettek meg, csak 1990-ben. A nyolcvanas évektől tehát fokozatosan elérhetők lettek a magyar olvasók számára Bibó István művei, és egyre inkább beszédtémává váltak.

Meglepett az imént. Eddig abban a hiszemben voltam, hogy Bibó Istvánt liberálisként tartják számon.

Elsősorban liberális volt, így van. A szabadságot azonban, ami rendkívül fontos volt számára, úgy értelmezte, hogy annak el kell jutnia a gazdasági egyenlőségig, ami már szocialista gondolat. Konzervatívnak soha nem nevezte magát, de a társadalomban a folyamatosságot nagy értéknek, míg a megrázkódtatásokkal járó változásokat veszélyesnek tartotta. Ez jellemzően konzervatív szemlélet. Bibó István szerint a folyamatos fejlődés messzebbre vihet, mint a történelmi fázisokat kihagyó radikális átalakulás. A kelet-közép-európai szovjet típusú kísérletek a feudalizmusból léptek volna át a polgári fázis kihagyásával a szocializmusba, ami nem sikerülhetett.

Bibó Istvánt minden arra predesztinálta, hogy a rendszerváltás utáni Magyarország kultikus alakjává váljon. Ön szerint ez megvalósult?

Nem valósult meg. A rendszerváltás első éveiben úgy tűnt, hogy Bibó István emlékezete komoly vonatkoztatási ponttá válik a magyar közéletben. Talán akkor fogyott el az iránta való figyelem, amikor kiderült, hogy nem lehet bunkósbotként használni. Sem az írásai, sem a személyisége alapján nem alkalmas arra, hogy bármelyik politikai erő olyan fegyvert formáljon belőle, amellyel a másikat le lehet ütni. Mivel a különféle politikai alakzatok és a hatalom gyakorlói részéről főleg erre lett volna igény, egy idő után Bibóra már kevésbé volt szükség. Van egy híres mondata, így kezdődik: „Demokratának lenni mindenekelőtt annyit tesz, mint nem félni." Utána ez hosszan folytatódik, de a rendszerváltást követően gyakran csak az elejét idézték. Sokszor úgy értették: „én kijelentem, hogy nem félek, de te féljél tőlem, mert én vagyok az erősebb".

> Csepregi András szerint Bibó István jó értelemben vett idealista volt, szokták jóhiszeműnek is nevezni

Hogyan szól a teljes mondat?

„(...) nem félni a más véleményűektől, a más nyelvűektől, a más fajúaktól, a forradalomtól, az összeesküvésektől, az ellenség ismeretlen, gonosz szándékaitól, az ellenséges propagandától, a lekicsinyléstől és egyáltalán mindazoktól az imaginárius (elképzelt) veszedelmektől, melyek azáltal válnak valódi veszedelmekké, hogy félünk tőlük". Ezt a mondatot 1944-ben írta le, könnyen kiegészíthető ma aktuális kifejezésekkel. Ha kevesebben félnének, nehezebb lenne egymástól kölcsönösen rettegő szekértáborokat szervezni, ami egy autoriter politikai rendszernek a közösségi feltétele.

Berki Róbert, a politikaelmélet professzora a kilencvenes években azt írta, hogy a két nagy rendszerváltó párt, az MDF és az SZDSZ is „harciasan igényt tart Bibó örökségére mint politikája egyik szellemi forrására". Ide sorolhatjuk a Fideszt is?

Berki Róbert az angliai olvasók számára mutatta be Bibót, tanulmányát a kétezres évek elején magyarra fordítottam, így került be a kötetembe is. Közismert, hogy a Fidesz több meghatározó vezetője – közöttük Orbán Viktor – a Bibó István Szakkollégium növendéke volt. Amennyire meg tudom ítélni, a Fidesznek az ő korosztályához tartozó vezetői alaposan megismerték Bibónak a kelet-közép-európai politikai közösségről alkotott diagnózisát, de más gyakorlati következtetést vonnak le belőle, mint Bibó tette, amikor aktív résztvevője volt a közéletnek, vagy tenné ma, ha élne.

> „A demokrácia Bibó István számára az a társadalmi berendezkedés, amely a legkevésbé erőszakos, leginkább helyet ad a másik megbecsülésének, a párbeszédnek és a konszenzussal hozott döntéseknek."

A Boldogok a békét teremtők című tanulmánykötetében döntően Bibó István és a keresztény hit viszonyát elemzi. Miért tartotta fontosnak ezt a megközelítést?

Lelkészként nagyon érdekel Bibó életművében, ami közvetlenül teológiai tartalmat hordoz. Egyszer összeszámoltam, összesen csak alig több mint hétszáz szó foglalkozik Krisztussal egy hosszú, az életművét összegző esszéjében. A viszonylag kevés szöveg azonban, ahogyan én látom, áthatja az egész életművet, és még olyan helyeken is, ahol nem esik szó Krisztusról, kimutatható Krisztus hatása és ennek a politikai következményei.

Kötetében a keresztény erőszakmentesség és a szabadságjogok európai rendszerének kapcsolatát is elemezte. Hogyan függ össze a kettő?

Bibó elsősorban Krisztus személyisége iránt érdeklődött, tehát inkább Krisztus emberi, mint az isteni oldalát vizsgálta. Azt az embert fedezte fel Krisztusban, aki képes arra, hogy uralkodjon az indulatain, és képes másokat is ráébreszteni arra, hogy lehet uralkodni az indulataikon. Képes arra is, hogy abban a közösségben, ahol él, azt a gyakorlatot képviselje és terjessze, ami az erőszak elkerüléséhez vezet. Az aktív erőszakmentes ellenállás gyökereit mások is felfedezték már Krisztusban: utalhatok akár Mahatma Gandhira, akár Martin Luther Kingre. Bibó ugyanazt hangsúlyozta, amit ők, azzal a fontos kiegészítéssel, hogy Krisztus személyének a hatását megmutatja a nyugat-európai demokrácia kialakulásának történetében. Ezt a folyamatot a hatalomgyakorlás humanizálásának is nevezi. A demokrácia Bibó István számára az a társadalmi berendezkedés, amely a legkevésbé erőszakos, leginkább helyet ad a másik megbecsülésének, a párbeszédnek és a konszenzussal hozott döntéseknek, tehát mindannak, ami a korábbi vagy mai autoriter rendszerekben kevésbé érvényesül.

A Magyarországon, de némelyik fejlett demokráciában is tapasztalható folyamatokat elnézve megbukni látszik az erőszakmentesség elve. Lehet, hogy Bibó egyszerűen csak idealista volt?

Bibó István jó értelemben vett idealista volt, szokták jóhiszeműnek is nevezni. A krisztusi értelemben vett erőszakmentesség most valóban visszaszorul. Sokfelé olyan közhangulat alakult ki, olyan politikai mozgások indultak el, amelyek jobban bíznak az autoriter rendszerekben és az erőszakban, szemben a jobb megoldásokkal. Ezt visszalépésnek tartom, különösen Európában, ahol a második világháború borzalma után évtizedekig érvényesült a demokráciát támogató politikai akarat. De nem vagyok pesszimista: a demokrácia iránti közösségi igény még akár a mi életünkben visszatérhet.

€/HUF 412,42 ↓ –0,25% | $/HUF 396,04 ↓ –0,11% | CHF/HUF 440,52 ↓ –0,78%

LAPSZÉL

Jól nyitott a Gránit Bank a tőzsdén

Eredményes nyilvános részvényértékesítést követően debütált a Budapesti Értéktőzsdén Magyarország digitális bankja, a Gránit Bank. A tranzakció keretében „a kiemelkedő keresletre való tekintettel" a 21,46 milliárd forintnyi érvényes ajánlatból összesen mintegy 17,7 milliárd forint értékben vont be tőkét a társaság, 14 500 forintos áron. A kibocsátással a bank célja a vállalati és lakossági hitelezési volumen bővítése, továbbá üzletfejlesztés, akvizíciók, nemzetközi terjeszkedés és a mesterséges intelligencia alapú fejlesztések megvalósítása – közölte a Budapesti Értéktőzsde. NÉPSZAVA

Bevásárolt a Waberer's

A Waberer's International Nyrt. 70 százalékos részesedést szerzett a GYSEV Cargo Zrt.-ben. A társaság 62,5 százalékos részesedésének megvásárlásáról hétfőn írták alá a szerződést, a Waberer's ezenkívül kötelezettséget vállalt csaknem 2 milliárd forint tőkeemelésre a vasúti logisztikai infrastruktúra fejlesztése érdekében. A tranzakció 2025 első fél évének végén zárulhat le, a maradék tulajdonrész az eddigi kizárólagos tulajdonos, a GYSEV Zrt. birtokában marad. A GYSEV Cargo Zrt. a Raaberbahn Cargo Gmbh-n keresztül Ausztriában is elláthat vasúti fuvarozási szolgáltatásokat. MTI

Nagyon megy a házhoz rendelés

FOTÓ: KIFLI.HU

Év végén nemcsak a rendelések száma, de az átlagos kosárérték is jelentősen növekszik a Kifli.hu online szupermarket adatai szerint. Ilyenkor előtérbe kerülnek a minőségi ételek és alapanyagok, de az édességek és karácsonyi különlegességek iránti kereslet is az egekbe szökik. Novemberben és decemberben a cég az éves forgalom ötödét teljesíti. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
79 492,85	↑	+0,95%
Mol		
2692 Ft	↑	+0,3%
MTelekom		
1274 Ft	↑	+0,79%
OTP		
21 850 Ft	↑	+1,77%
Richter		
10 480 Ft	—	0,00%

Fojtogató kamatok

ÁLLAMADÓSSÁG A jövő év fantasztikus lehet, mert megnő a költségvetés mozgástere, például a kamatkiadások csökkenése miatt – mondta Orbán Viktor miniszterelnök. Kár, hogy ez így nem igaz.

PAPP ZSOLT

A Pénzügyminisztérium adatai szerint az idén az első 11 hónapban 3412,7 milliárd forint ment el az államadósság finanszírozására, ami bőven meghaladta az egész évre tervezett 3103 milliárd forintot. A Költségvetési Tanács közlése szerint a kormány azzal számol, hogy az idei kamatkiadások december végére elérik a 3572 milliárd forintot, s jövőre tovább emelkednek. A múlt héten elfogadott költségvetés szerint az államadósság finanszírozására 3876 milliárd forintot kell költeni, vagyis 304 milliárd forinttal nő az erre a területre fordított kiadás, ugyanakkor az idei eredeti tervhez képest már több mint 750 milliárd forintos pluszról beszélünk. Ez utóbbira mondhatta a miniszterelnök, hogy nő a kormány mozgástere. Egy dologban igaza lehet, hogy a GDP arányában mért kamatkiadások az idei 4,8 százalékról 3,8 százalékra csökkenhetnek, de ez csupán a bruttó hazai termék jövőre várt növekedésének köszönhető, és semmiben sem növeli a kormányzat mozgásterét.

A kamatkiadások egyszerűen megfojtják az állami költségvetést, amit jól jelez, hogy 2020-ban még mindössze 1225 milliárd forintra rúgtak, vagyis néhány év alatt megháromszorozódtak. Ebben több tényező is szerepet játszott. Jelentősen megváltozott a nemzetközi gazdasági környezet. Mivel 2020 után véget ért a pénzbőség az USA-ban és az eurózónában, a jegybanki és a piaci kamatok is megemelkedtek. A Covid-lezárások alatt majd minden fejlett állam jelentősen növelte az államadósságát, illetve mindenütt megnőtt az infláció, amire a jegybankok kamatemelésekkel reagáltak. A magyar kamatkiadásokat ezenfelül növelte a megemelkedett kockázati felár, ami az Orbán-kormány Unió-ellenes politikájából ered. Mivel az ország nem fér hozzá az ingyenes uniós támogatásokhoz, a kedvezményes 1-2 százalékos kamatozású fejlesztési hitelekhez, illetve az állandó különutasság az EU-val és a NATO-val szemben növeli a politikai kockázatokat, a hitelek költségei egyre csak nőnek.

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Az Államadósság Kezelő Központ idén folyamatosan bocsátotta ki az államkötvényeket

Amikor a kormány nem fér hozzá az uniós támogatásokhoz, a finanszírozási költségeket az államháztartási hiány, illetve az államadósság csökkentésével lehetne elérni, ám utóbbiban sem jeleskedik különösebben a kormány. A Magyar Nemzeti Bank (MNB) december végén kiadott Inflációs jelentése szerint 2024 harmadik negyedévének végén a GDP-arányos bruttó államadósság 76 százalék volt. Az adósságráta az előző év azonos időszakához képest 1,4 százalékkal, míg a 2023. év végi értékhez képest 2,6 százalékkal nőtt – írják. Az MNB szakértői szerint a növekedés okai a nagy összegű friss államkötvény-kibocsátások voltak – ami viszont a nagy államháztartási hiányra vezethető vissza. Mivel az államkötvény-kibocsátások döntő részét az első háromnegyed évben az államadósság-kezelő már végrehajtotta, így az év utolsó negyedében csökkenhet a GDP-arányos mutató.

> A kamatkiadások egyszerűen megfojtják az állami költségvetést, amit jól jelez, hogy 2020-ban még mindössze 1225 milliárd forintra rúgtak, vagyis néhány év alatt meghároszorozódtak.

Az MNB elemzői arra számítanak, hogy a bruttó államadósság 2024 végén 73,2 és 74,2 százalék között alakulhat a tavalyi 73,4 százalék után. Vagyis a pesszimista változat szerint akár még jelentősen emelkedhet is a mutató, de legfeljebb minimális csökkenés várható. Az emelkedés várhatóan elmarad, ugyanis az Inflációs jelentés nyilvánosságra hozatala után a PM és az MNB bejelentette, hogy december 19-én az Államadósság Kezelő Központ Zrt. 615 milliárd forintnyi államkötvényt vásárolt vissza a Magyar Nemzeti Banktól. Mindezt annak érdekében, hogy a GDP-arányos mutatót csökkenő pályán tartsa a kormány – derült ki a PM közleményéből. (Az MNB egyébként még a visszavásárlási akció után is 3279 milliárd forintnyi államkötvényt birtokol.) A jegybank elemzői szerint még jövőre sem fog dinamikusan csökkenni az államadósság, ugyanis az a 72,4–73,4 százalékos tartományba mérséklődhet, ami a 2017-es állapotoknak felel meg.

Január végén dőlhet el a vasmű sorsa

DUNAFERR Bár valóban jártak a befektetők képviselői Dunaújvárosban, és házon belül is, azaz megnézték az egykori Dunaferr, a Dunai Vasmű telephelyét, s felmérték az állapotokat, ám „azt nem tudnám visszaigazolni, hogy annyira előrehaladott állapotban lenne a cég újraindítása, mint ahogy azt néhány híradásban feltüntették" – nyilatkozta lapunknak egy neve mellőzését kérő, a vállalathoz közel álló forrásunk. Annyit viszont kifejtett, hogy a felszámolás alatt lévő céget két érdeklődő tekintette meg. Az egyik a hírekben emlegetett Duferco és Minerfin konzorciuma, míg a másik egy cseh vállalat. Hogy pontosan ki lenne az utóbbi vevőjelölt, azt kérdésünkre nem kívánta elárulni megszólalónk. Mindkét fél részéről voltak a gyárban az elmúlt két hetet bezárólag – tette hozzá.

Szavai szerint azért sincs megállapodásközeli helyzet, mert ismeretei alapján az egykori Dunaferr újraindítása iránt érdeklődőknek a megtekintés után azon kell dolgozniuk, hogy egy használható üzleti tervet tegyenek le az asztalra. Olyan koncepcióra van szükség – mondta –, amely a felszámoló számára elfogadható, s láthatóak benne olyan garanciák, amelyek tükrözik egy tartós és hosszú távú működés lehetőségét. Ezt az ajánlatot szavai szerint pedig január végéig kell az asztalra lerakniuk. Így szerinte az, hogy erről még az idén megegyezzenek, „kincstári optimizmusnak" tűnik. Lehet, hogy születik a napokban elvi megállapodás, ám azok a dokumentumok, amelyek mentén érdemi döntést hoznak majd, nagy valószínűséggel csak a jövő év első hónapjában készülnek el – fejtette ki.

Mint ismert, a közelmúltig az indiai–brit Liberty Steel felelt a dunaújvárosi vállalatért, amelyet az átvétele után Liberty Dunaújvárosra keresztelt át. A nagy ígéretek azonban semmivé váltak, és a cég hónapok alatt szinte összeomlott. Előbb az acél- és a kokszelőállítást végző Duna Furnace Dunai Vasmű Kft.-nél lévő munkatársakat küldték állásidőre, s ott állították le a termelést, illetve a a kohókat, majd a hengerelt termékek előállítását végző Dunarolling Dunai Vasmű Kft. dolgozói esetében is ugyanez történt. Így októberre az egykori Dunaferr teljes termelése leállt. Ezek után a két üzletágat felügyelő említett cégek ellen felszámolási eljárás is indult. Így most ott tart a helyzet, hogy közvetve a magyar állam szeretné rendezni a Dunai Vasmű sorsát és újraindítani a termelést. Ehhez kívánnak partnereket találni, s ennek fényében próbálnak valamilyen koncepciót kialakítani. Á. A.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A bizonytalanság folytatódik

Régi hagyományok hálójában

SZENTESTE A Szent Péter-bazilika szent kapujának mai megnyitásával elkezdődik a jubileumi szentév, amely különleges időszak lesz az egyház és az Örök Város életében.

RÓNAY TAMÁS

Ferenc pápa ugyan nem rajong sok régi vatikáni szokásért – akadt közülük olyan, amit meg is szüntetett –, de még így is jócskán maradtak tradíciók az oly gazdag múltból. Nemrég nagy feltűnést keltett: áttörték a Szent Péter-bazilikában azt a falat, amely a szent kaput a külvilágtól elzárja. Ezután kivettek onnan egy fémdobozt, amelyet a legutóbbi szentév végét követően rejtettek el ott. Abban egy kisebb szelencében a jubileumi esztendő központi szimbólumai találhatók: a kapu nyitására szolgáló kulcs, az ajtó kilincsei, egy pergamen a legutóbbi jubileum záródokumentumával, négy aranykő és különböző pontifikátusok érmei. „Recognitio” a neve annak a rítusnak, amely a szentév megnyitásának visszaszámlálását hirdeti.

Szenteste következik a várva várt pillanat: Ferenc pápa megnyitja a szent kaput. Ettől kezdve az Örök Város a „Giubileo” forgatagában tölti a mindennapjait. Így nevezik olaszul a 25 évente megrendezendő szentévet.

A szent kapu megnyitása jelképes szertartásának szülőatyja VI. Sándor pápa volt még 1500-ban. A szertartás azóta is él, de az ajtót időnként ki kellett cserélni meglett kora miatt. Így történt ez a XX. században is. A második világháború alatt XII. Piusz, a „csend pápája” készíttette el a most is ott díszelgő ajtót. A tényleges megrendelő egy Ludwig Kaas nevű német prelátus, teológus volt. A kapu 1949 karácsony estéjén, éppen az 1950-es szentév kezdetére készült el.

Ez az új „Porta Santa” az üdvösség történetének jeleneteit mutatja be, és a domborműveken kívül két feliratot is tartalmaz, amelyek a háború utáni évek különleges körülményeiről szólnak. Az elülső oldalon Kaas prelátus neve szerepel, a hátoldalon pedig az adományozóké látható. Az a tény, hogy a patrónust a feltűnőbb elülső oldalon, az adományozókat pedig csak a többnyire rejtett hátoldalon tüntetik fel, találgatásokra adott okot, és kiváltotta a legendás néhai svájci teológus, Hans Küng bírálatát: „Ez is azon régi római hagyományok közé tartozik, amelyek azt sugallják: másoknak kell fizetniük saját babérjainkért...”

FOTÓ: AFP

Szenteste Ferenc pápa nyitja meg a fal mögül kibontott szent kaput a Szent Péter-bazilikában. Ettől kezdve az örök város a 25 évente tartott szentév forgatagában tölti mindennapjait

A pápa nem csak megnyitja a Szent Péter-bazilika szent kapuját, ő is „falazza majd be” a szentév leteltével. A lateráni Szent János-bazilika szent portáját néhány nappal később, december 29-én nyitják meg. 2025. január 1-jén a Santa Maria Maggiore-bazilika, január 5-én pedig a Szent Pál-bazilika szent kapuja következik. A zárás 2025. december 28-án, illetve a Szent Péter-bazilika esetében 2026. január 6-án lesz.

A nyitott kapukat éjjel-nappal őrzik. Régebben a Szent Péterről és Pálról elnevezett lovagok feladata volt ez, majd jelentősebb jámbor férfitársulatokat bíztak meg ezzel ünnepélyes keretek között. A szent kapun csak belépni szabad, kimenni nem, kivéve a szentév utolsó napját, amikor a zarándokok is itt hagyhatják el a bazilikát.

A szent kapuk bezárása hasonlóan ünnepélyes aktus, mint megnyitásuk. A fémdobozba behelyezik a szentévi bulla másolatát, a szent kapuk megnyitásáról és bezárásáról szóló okmányokat, a szentévi emlékérmek egy-egy példányát. A szent kapuk zárókövét, amely kereszttel van jelölve, az arany vakolókanál és -kalapács segítségével maga a pápa, illetve a bíborosi legátus illeszti helyére.

Aki áthalad a kapun vagy felkeresi az erre a célra kijelölt zarándokhelyeket, szent helyeket, imádkozik, gyón és áldozik, az „bűnbocsánatot kaphat”. Na nem mindenki. Az új geopolitikai realitások az 1950-es szentévre is hatással voltak. A Hittani Kongregáció, a Szentszék teológiai ügyekben illetékes hatósága (ma Hittani Dikasztériumnak nevezik) 1949. július 1-jén kiátkozással fenyegette meg azokat a híveket, akik kommunista nézeteket vallanak, sőt még terjesztik is azokat. Következésképpen a szentév folyamán sem számíthattak bocsánatra. A penitenciáriusoknak, tehát azoknak a főpapoknak, akik a pápa nevében bűnbocsánatot adhatnak, hivatalosan megtiltották, hogy a kiátkozással sújtott kommunistáknak bármiféle engedményt adjanak – hacsak korábban nem mutattak „őszinte és hatékony megbánást”.

> Az új „Porta Santa” az üdvösség történetének jeleneteit mutatja be, és a domborműveken kívül két feliratot is tartalmaz, amelyek a háború utáni évek körülményeiről szólnak.

Amilyen joviálisan írt Giovannino Guareschi a katolikusok és a kommunisták szembenállásáról a Don Camillo és Peppone kapcsolatáról szóló köteteiben, olyan könyörtelen volt a XII. Piusz által vezetett egyház antikommunizmusa. Olaszországban azonban, ahol akkoriban szinte minden második családban volt egy kommunista, a Kúria e politikáját aligha lehetett átültetni a gyakorlatba. Ezeket a dekrétumokat hivatalosan a mai napig nem helyezték hatályon kívül, bár senki sem veszi komolyan őket.

Teljesen más hangulat övezte a következő, 1975-ben megtartott „Giubileót”, amely már az 1962–1965 közötti II. vatikáni zsinat utáni megújulás jegyében telt, 2000-ben pedig II. János Pál az új évezred kiindulópontjává tette.

Az idei szentévet Ferenc pápa Spes non confundit – A remény nem csal meg – kezdetű bullájával hirdette meg. A 25 pontból álló dokumentum javaslatokat, felhívásokat tartalmaz a börtönökben fogva tartottak, betegek, idősek, szegények, bevándorlók, fiatalok érdekében. A pápa a bullában a szegény országok adósságainak eltörlését kéri, felszólal a születések számának növelése érdekében, a migránsok befogadásáért, valamint a teremtett világ tiszteletben tartásáért. Egy alap létrehozását sürgeti az éhezés felszámolására a fegyverkezésre szánt pénzekből, valamint diplomáciai erőfeszítést a tartós béke megteremtéséért.

Turisták tízmillióit várják az örök városba

RÓMA A szentév turisztikai szempontból kivételesen fontos esemény: 2025 folyamán mintegy 32 millió látogatót várnak Rómába, illetve a Vatikánba. A zarándokok át akarják lépni a szent kaput a bűnbocsánat reményében.

Róma városa több milliárd euró állami és európai uniós forrást csoportosított át a turisztikai helyszínek, közlekedési csomópontok, parkok és utcák felújítására. Az Örök Városba látogatni valóságos kihívással ért fel az utóbbi hónapokban. A jubileumi év alkalmából számos felújítás zajlott, Róma egy hatalmas építési területre emlékeztette az embert. Sok beruházást pedig mintha az utolsó pillanatra hagytak volna. Felújítás alatt állt a lélegzetelállító Piazza Navona, a város egyik leghíresebb tere, a szökőkutakat kikapcsolták és állványokkal fedték le.

Október eleje óta a Trevi-kút, Róma egyik legforgalmasabb műemléke is renoválás alatt áll. A munkálatok alatt a turisták a szökőkút medencéje fölé épített átjáróról csodálhatják meg a műemléket. Kedvükért üveglapokat helyeztek a medence fölé, így a műtárgy azokban a hetekben is látható volt, amelyek során a szakemberek a Trevi-kút sokszor pénzérmékkel teli alsó részének tisztítását és renoválását végezték. A kút vizét leeresztették, de a rituális pénzbedobálás folytatódott. A Trevi-kutat az elmúlt években naponta 10-12 ezer ember kereste fel, ez a szám a jövőben jelentősen csökkenhet, mivel a tervek szerint belépődíjhoz kötnék a látogatást egy a látványosság közvetlen környezetét felölelő, fizetős zóna létrehozásával.

FOTÓ: NURPHOTO VIA AFP/ANDREA RONCHINI

A jubileumi évre készülve belefogtak számos római műemlék, köztük a híres Trevi-kút renoválásába

A 2025-ös évben garantált a túlzsúfoltság az Örök Városban annál is inkább, mert még egy egyszerű évben is sokszor alig lehet mozdulni a külföldi látogatóktól. A Colosseumnál és a Vatikánnál is hatalmas sorok állnak. Azok az idők, amikor a fontosabb műemlékek, előzetes foglalás vagy sorban állás nélkül is látogathatók voltak, már régen elmúltak. Még csak hívőnek sem kell lenni ahhoz, hogy az embert vonzza a Caput Mundi, a „világ fővárosa”.

A rómaiak azonban nem lelkesednek a turisták várhatóan nem könnyen kezelhető áradatáért. Mivel valószínűleg a szállodák nem lesznek képesek minden foglalást teljesíteni, egekbe szökik a lakásbérlések ára. Pedig a lakhatási válság már évek óta problémát jelent, ami a tömegesen elterjedt Airbnb-k következménye is.

Ennek az egyetemisták látják kárát. A bérbeadók ugyanis kilakoltattak egy sor fiatal bérlőt abban a reményben, hogy a 2025-ös év folyamán jóval drágábban adhatják majd ki az adott ingatlant a külföldi érdeklődőknek. Még a tanév kezdetén az egyetemi szakszervezetek kampányokat indítottak azért, hogy felhívják a hatóságok figyelmét a diáklakások kínzó hiányára.

Daniele Salera ivreai püspök, a jubileumi előkészületek koordinátora elismerte a La Croix című lapban, hogy mindez teljesen ellentétes a szentév szellemiségével. „A zarándokok nem gazdagok, és nem szabad őket haszonszerzés céljából kizsákmányolni” – mutatott rá. Ez a probléma egyébként a múltban is létezett. A pápai állam idején a katolikus egyház mindenkori feje rendeleteket adott ki, hogy megakadályozza a bérleti díjak és az alapvető cikkek jelentős emelését a szentév alatt.

A mostani lakhatási válságot súlyosbították a felújítások, a tömegközlekedési fejlesztések, a műemlék-helyreállítások. Mindezek még inkább megnehezítették a fővárosiak mindennapjait. A légkalapácsok nem éppen kellemes háttérzaja eleve megviselte az ott élők idegeit, sokszor pedig végeláthatatlan porfelhők emelkedtek a magasba. Róma egyes műemléki részei a káosz szimbólumaivá váltak. Mivel számos tömegközlekedési útvonalat teljesen vagy részlegesen lezártak az építkezések miatt, Róma zsúfoltabb lett, mint valaha.

Az olasz média szerint a szentév 200 alapvető projektjéből csak 64 fejeződik be időben. Roberto Gualtieri polgármester azonban – aki egyben a szentév rendkívüli megbízottja is –ígéretet tett arra, hogy a fő projektekkel időben végeznek.

December 8-án, a szeplőtelen fogantatás ünnepén Ferenc pápa emlékeztette a híveket arra, hogy „a Giubileo a remény üzenete lesz a válságok és háborúk által próbára tett emberiség számára”. A folyamatban lévő építkezésekre utalva hangsúlyozta, hogy azok az örök város megújulását és befogadóbbá, funkcionálisabbá válását jelképezik.

R. T.

LAPSZÉL

Ukrajna fele a NATO-ba vágyik

A megkérdezettek 47 százaléka támogatja Ukrajna NATO-csatlakozását az esetben is, ha egyes megszállt területek a csatlakozás időpontjában még orosz ellenőrzés alatt maradnak – idézte a Kyiv Independent az Ilko Kucseriv Democratic Initiatives Foundation és a Razumkov Center közös felmérésének vasárnap publikált eredményét. Ez 14 százalékos növekedést mutat egy tavaly júniusban publikált hasonló kutatáshoz képest. NÉPSZAVA

Gaetz a pácban

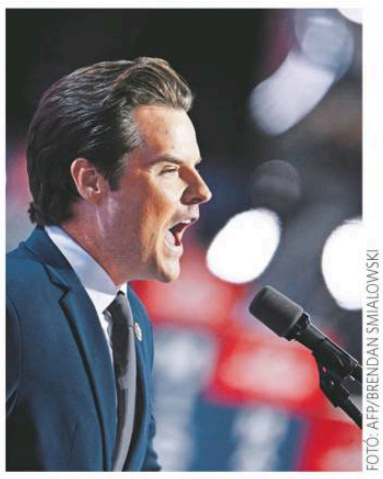

FOTÓ: AFP/BRENDAN SMIALOWSKI

A washingtoni képviselőház etikai bizottsága „meggyőző bizonyítékokat" talált arra, hogy a Donald Trump által igazságügyi miniszternek jelölt Matt Gaetz 2017 és 2020 között rendszeresen fizetett szexuális szolgáltatásokért egy 17 éves lánynak, ezenkívül illegális kábítószereket birtokolt, valamint olyan fényűző ajándékokat fogadott el, mint egy utazás szállással a Bahama-szigetekre. Tegnap közzétett jelentésében a bizottság megállapította, hogy Gaetz még floridai republikánus képviselőként megszegte az állam szexuális visszaélésről szóló törvényét, az ajándék elfogadásával pedig megsértette a házszabályt és visszaélt hivatalával. A lánykereskedelmet tiltó szövetségi törvény megsértését azonban nem tudták hitelt érdemlően megerősíteni, mivel a Gaetz közreműködésével más államokba fuvarozott nők életkorát nem lehetett utólag megállapítani, ahogy azt sem, hogy erőszak vagy fenyegetés hatására cselekedtek-e. A miniszteri jelöléstől a vizsgálat nyomására visszalépett Gaetz órákkal a jelentés várható nyilvánosságra hozatala előtt kérelmet nyújtott be egy szövetségi bíróságnak, hogy blokkolják a jelentés kiadását. NÉPSZAVA

Elválna Aszadtól a felesége

A SkyNews úgy tudja, hogy a Moszkvába menekült Bassár el-Aszad volt szíriai elnök felesége, Aszma el-Aszad el akar válni férjétől, és szülővárosába, Londonba szeretne távozni. A török és arab forrásokra hivatkozó brit hírportál szerint a házaspár Moszkvában ragadt, mivel külföldi bankszámláikat befagyasztották. Aszad 49 éves feleségét idén leukémiával diagnosztizálták, öt éve pedig mellrákkal kezelték. A Kreml szóvivője, Dimitrij Peszkov az Aszad házaspár magánéletére vonatkozó híradást úgy kommentálta, hogy az „nem felel meg a valóságnak". NÉPSZAVA

Sok hűhó semmiért

BUKAREST Nem oldja meg a politikai válságot a karácsonyra felállt új román kormány. A demokratikus erőknek nem lesz közös elnökjelöltjük sem.

GÁL MÁRIA

Bizalmat szavazott a román parlament tegnap az RMDSZ részvételével megalakult új koalíciós kormánynak, ez azonban várhatóan nem enyhíti az országban eluralkodott politikai és bizalmi válságot. A december 1-jei romániai parlamenti választás után, a katasztrofális elnökválasztási eredmény ismeretében a demokratikus pártok nemzeti egységkormányt, „Európa-koalíciót" és közös államfőjelöltet ígértek választóiknak. Ebből azonban semmi nem lett. Az elnökválasztás első fordulójának megsemmisítése alkotmányossági válságot teremtett Romániában, amit tovább súlyosbít, hogy nem sikerült nemzeti egységkormányt létrehozni.

Az új Európa-barát kabinet a választásokon első helyen végzett baloldali Szociáldemokrata Párt (PSD), a harmadik helyezett keresztény-konzervatív Nemzeti Liberális Párt (PNL) és a hetedik RMDSZ részvételével jött létre, és élvezi a nemzeti kisebbségek 19 fős parlamenti csoportjának támogatását. Ám az elnökválasztás második helyezettje, az Elena Lasconi vezette establishmentellenes progresszív Mentsétek meg Romániát (USR), amely a parlament negyedik legnagyobb pártja, előre jelezte, nem fogja megszavazni az új kormányt, mint ahogy a három, együttesen a mandátumok harmadát birtokló szélsőjobb párt sem.

A múlt héten összeomlottak a nemzeti egységkormányt célzó tárgyalások – először az USR lépett vissza, majd a Marcel Ciolacu miniszterelnök vezette PSD vonult ki sértődötten, holott a szociáldemokraták nélkül nem lehet többségi kormányt alakítani. Némi körbeudvarlás után a PSD meggondolta magát.

A hárompárti Európa-barát koalíciónak ugyan stabil többsége van a parlamentben, mégis tiszavirág-életű lehet. Mindenekelőtt amiatt, hogy az új Ciolacu-kormány kénytelen lesz népszerűtlen intézkedéseket hozni, ezek nélkül a román gazdaság és költségvetés beomolhat. Az USR egyebek közt a megszorításokat utasította el a tárgyalásokon, és Kelemen Hunor RMDSZ-elnök is azt mondta a kabinet hétfői megalakulásakor: a párt arra törekszik, hogy „ne a polgárokkal fizettessük meg a költségvetési hiány lefaragásának költségeit". Ez viszont a romokban heverő költségvetés mellett lehetetlen feladat.

FOTÓ: AFP/DANIEL MIHAILESCU

A szélsőséges AUR párt képviselői „látszatkormány" és „látszatmeghallgatás" feliratokkal tiltakoztak a Marcel Ciolacu vezetésével felállt új kormány beiktatása ellen

Marcel Ciolacu miniszterelnöki felkérése után azt mondta: „megértette a választópolgárok üzenetét", és igyekeznek visszanyerni az elveszett bizalmat. A kormányalakítás folyamata azonban épp az ellenkezőjét igazolja, azt, hogy a demokratikus pártok semmit sem tanultak a neofasiszta, szektaguru messiásként, orosz háttér-machinációkkal a semmiből élre tört Calin Georgescu elnökválasztási első fordulós győzelméből.

> Az RMDSZ két súlyos minisztériumot kapott, a pénzügyit és a fejlesztésit, Tánczos Barna és Cseke Attila vezetésével.

Miután ugyanis a most létrejött kormánykoalíció pártjai kudarcot vallottak a megsemmisített elnökválasztás első fordulójában, civil szervezetek azt szorgalmazták, hogy az EU-barát, demokratikus pártok közös jelöltet indítsanak a megismételt elnökválasztáson, olyat, akit a szavazók nem tekintenek a fennálló elutasított politikai rendszer termékének.

Ilyen jelölt Dan Nicusor USR-közeli bukaresti főpolgármester, aki be is jelentette indulását. Ő maga mögött tudhatja az értelmiségi elit jó részét és a demokratikus elköteleződésű civil társadalmat. A most felállt „Európa-koalíció" azonban saját jelöltben is megállapodott: a PNL korábbi, megbukott, hivatali idejében is népszerűtlen volt elnökét, Crin Antonescut indítja. Ez viszont politikai öngyilkossággal felérő döntés, borítékolható a bukás, ami szétrobbanthatja a koalíciót.

Vihart kavart Fico moszkvai útja

POZSONY Egy héttel az orosz gáz ukrajnai tranzitjának leállítása előtt vasárnap Moszkvába látogatott Robert Fico szlovák miniszterelnök, hogy Vlagyimir Putyin orosz elnöknél keressen ellenszert az országa gázellátását veszélyeztető helyzetre.

Megbeszélésükről Fico Facebook-bejegyzésében azt írta, a találkozót válasznak szánta Volodimir Zelenszkijnek, aki múlt héten közölte vele, hogy ellenzi a gáz bármilyen tranzitját Szlovákiába. „Az ukrán elnök ugyanígy támogatja az Oroszország nukleáris programja elleni szankciókat. Ezzel (...) megkárosítja Szlovákiát, és veszélyezteti a szlovák atomerőművek áramtermelését, ami elfogadhatatlan" – hangoztatta Fico, akinek az orosz elnök állítólag megerősítette, hogy Oroszország továbbra is kész lenne gázt szállítani a Nyugatnak és Szlovákiának.

Kijev hónapokkal ezelőtt közölte, hogy nem újítja meg az orosz gáz tranzitjára szóló, december 31-ével lejáró szerződését, mivel nem kívánja tovább segíteni az Ukrajnát három éve ostromló orosz hadigépezet finanszírozását. Fico viszont intenzív tárgyalásokat ígért a határidő elkerülése érdekében.

Vasárnapi közlése azonban lényegében megerősítette, hogy moszkvai útja a tavaly októberi kormányra kerülése óta hirdetett oroszbarát politika része. „...véleményt cseréltünk a háború mielőbbi békés befejezésének lehetőségéről, valamint a Szlovák Köztársaság és az Orosz Föderáció kapcsolatairól, amelyeket standardizálni kívánok" – írta. „Megismétlem, hogy szuverén politikát szorgalmazok mind a négy égtáj felé."

Zelenszkij tegnap azzal vádolta Ficót, hogy aláássa Európának az orosz gáztól való függetlenné válásra irányuló erőfeszítéseit, és segíti Moszkvát az Ukrajna elleni háború finanszírozásában. X-bejegyzésében az ukrán elnök „biztonsági kérdésnek" nevezte Fico oroszbarát energiapolitikáját, és azt kérdezte: „Miért függ ez a vezető ennyire Moszkvától? Mit fizetnek neki, és ő mivel fizet?" Egyik tanácsadója szerint Szlovákia évente félmilliárd dollárt keres a kedvezményes orosz gázhoz való hozzáférésen.

A szlovák ellenzéki politikusok is élesen támadták a kormányfőt. Michal Šimečka, a Progresszív Szlovákia párt elnöke bírálta, hogy Fico a problémák megoldása helyett „külföldi diktátorokhoz" menekül, és ezzel elszakítja Szlovákiát az Európai Unióban és a NATO-ban lévő szövetségeseitől. Branislav Gröhling, a liberális SaS pártelnöke szerint lépésével a miniszterelnök nem egy szuverén politikus, hanem egy tömeggyilkos kollaboráns képét kelti.

FOTÓ: AFP

Fico lépése ellen tüntettek tegnap a szlovák kormány épülete előtt

Az Aktuality.sk hírportál szerint az ellenzéki pártok azt fontolgatják, hogy bizalmatlansági indítványt kezdeményeznek a Fico-kormány ellen. A hírportál szerint néhány hónapja ez még hiábavaló erőfeszítés lett volna, jelenleg azonban a koalíció stabilitása nagyon ingatag.

Peter Pellegrini államfő közölte: részletesebb tájékoztatást vár Ficótól, és reméli, hogy a moszkvai út, amely jelentősen árthat Szlovákia megítélésének az EU-ban és a NATO-ban, nem pusztán öncélú politikai lépés volt – tájékoztatta a TASR hírügynökséget az elnöki hivatal.

A Hlas-SD párt vezetőjéből lett államfő emlékeztetett arra, hogy Ficóval és Peter Žiga (Hlas-SD) megbízott házelnökkel idén közös nyilatkozatot írtak alá, amelyben elkötelezték magukat „Szlovákia megingathatatlan EU- és NATO-tagságának támogatása mellett". „Remélem, hogy a nyilatkozat továbbra is teljes mértékben érvényes..." – jegyezte meg Pellegrini, aki akkor azt ígérte, csak addig marad pártjával a Fico vezette koalícióban, amíg az ország külpolitikai irányultsága nem változik.

HARSÁNYI GYÖRGY

Fantasztikus év

HARGITAI MIKLÓS

Egy esztendővel korábban jött, mint amikorra Orbán Viktor (legutóbb) megígérte, de tényleg fantasztikus évünk lett. Hogy mennyire, annak érzékeltetéséhez egy gondolatkísérletet ajánlunk a kedves olvasónak. Mennyire néztük volna bolondnak azt az embert, aki 2023 karácsonyán azt állítja/ígéri: az egymásba érő botrányok miatt Orbán meneszteni kényszerül a köztársasági elnököt és az igazságügy-minisztert (meg fél évre elrejteni a nyilvánosság elől a saját feleségét); ezzel párhuzamosan megszűnik a Fidesz két évtizede (!) töretlen tematizálási monopóliuma; jobb lehetőség híján Deutsch Tamás lesz a kormánypárt EP-lista-vezetője, és az említett listát majdnem beéri az EP-választáson egy 2023 decemberében még bőven ismeretlen formáció; a miniszterelnök kampányát magtárakba és csűrökbe szervezik, mert félnek őt a választók közé engedni; 2024 őszére a kutatások átlaga szerint a kormánykoalíció pártjai csak a második helyen állnak a pártpreferencia-sorrendben; Lázár János azon mereng, hogy (neki) talán egy vereség után is van élet a politikában; komolyan felvetődik, hogy a NER egy előre hozott választásba menekül a közelítő összeomlás elől; a teljes ideológiai-erkölcsi megborulás és az ordító káderhiány jegyében pedig a nemzeti-keresztény oldal reaktiválja Szájer Józsefet? Egy Bödőcs-monológban egy éve garantáltan a legtöbbször visszanézett rész lett volna egy ilyen gondolatsor. A kormányfüggetlen szavazótábor a tavalyi karácsonyfa alá is örömmel elfogadta volna – ma meg ez a politikai realitás.

A „földindulás” kifejezés nem is írja le pontosan a tizenkét hónap alatt bekövetkezett fordulatot: nem a változás mértéke sokkoló – bár az is egyedülálló a szovjet gyarmatbirodalom bukása utáni európai politikatörténetben –, hanem az az aránypár, hogy (az apatikus közhangulat, az erőforrás-eloszlás, a hatalom látszólagos társadalmi beágyazottsága alapján) mire látszott esély, és ehhez képest, vagy inkább ennek ellenére mi az, ami végül megtörtént. Az ország legokosabb politológusai és szociológusai elemzik hónapok óta a Tisza-jelenséget érdemi megfejtés nélkül: nem lehet tudományos pontossággal meghatározni, hogy miért most érkezett el a pillanat, miért pont Magyar Péter megjelenése adta a szikrát a régóta gyülemlő elégedetlenség belobbanásához, és mi az, amit az ő ajánlatában az ország nem Fidesz-szavazó többsége hihetőbbnek hallott, mint bármi mást az elmúlt 15 évben. Ugyanúgy nincs rá magyarázat, mint hogy miért hitték el százezrek 2010 tavaszán a második forduló előtt (a nemzet tarsolyában az 1998–2002-es orbáni kormányzás tapasztalataival), hogy jó lesz az, ha kétharmadot adnak a Fidesznek. Az összehasonlítás persze sántít, és nem is tisztességes, viszont éppen a lényegre mutat rá: 2010-ben Orbánék nem csináltak nagy titkot belőle, hogy ha ők jönnek, akkor a (végül csak részlegesen megvalósult) nagyobb jólét ára a kevesebb szabadság lesz, a még épp csak körvonalazódó Tisza-program viszont – az „elmúlttizenötév” fényében sokak számára meggyőzően – arra épít, hogy a nagyobb jólétnek a több szabadság, a politika fölötti erősebb társadalmi kontroll lehet a záloga.

> Nem azért történt mindez, mert messiás született, hanem mert az embereknek mostanra rettenetesen elegük lett Orbán Viktorból, a családjából, az üzletfeleiből és mindazokból, akiket indokoltan vagy igazságtalanul ehhez a szétkorhadt rendszerhez sorolnak.

Bármi lesz is a kimenetel, a tankönyvekbe garantáltan bekerülünk vele. Azzal is, hogy demokratikus környezetben, az EU-n belül önként utat engedtünk az önkénynek, meg azzal is, ahogy a vesztesnek látszó parti vége előtt váratlanul sakkot adtunk neki. De nem azért történt mindez, mert messiás született, hanem mert az embereknek mostanra rettenetesen elegük lett Orbán Viktorból, a családjából, az üzletfeleiből és mindazokból, akiket indokoltan vagy igazságtalanul ehhez a szétkorhadt rendszerhez sorolnak. Másképp fogalmazva: a rezsim pont abba roppan bele, ami Lánczi András szerint a lényege; az okozza a vesztét, amit a névadója a leválthatatlanság zálogának vélt. Holott jó, vagy legalább közepes kormányzással, de az átlagosnál kisebb lopási hajlammal még évtizedekig elketyeghetett volna – ez a fő tanulság az utókor politikusai számára. Választói szemszögből meg az: nekik valószínűleg így is megérte – nekünk sajnos biztosan nem.

Nem mese ez

KRÁLIK EMESE

Pedig milyen remekül kezdődött. Júniusban Orosházán lezajlott a helyi rendszerváltás; na jó, talán mégsem indokolt ekkora szavakat használni, de az eufória néha kéz a kézben jár a pátosszal, szóval a békési városban joggal örülhettek a kicsinek is. Mert az történt, hogy a helyieknek elege lett a Fideszből, a képviselő-testületben az addigi nyolcfős kormánypárti erőfölényt idén két fővel visszanyesték, fordult a kocka, szám szerint nyolcan lettek azok, akik elméletileg nem pártszellemben, hanem a városért akarnak tenni. Elégedett lehetett a több mint 22 ezer, az urnáknál megjelent választó többsége, akik a változásra szavaztak. Mondhatnánk az orosházi történetről, hogy eddig mind olyan szép, mint a mesében, pedig dehogy mondhatjuk, magyar népmesének legalábbis biztosan nem nevezhetjük, mert ott mindig minden jól végződik. Békésben azonban nem így lett.

> Mondhatnánk az orosházi történetről: eddig olyan szép, mint a mesében – pedig dehogy mondhatjuk.

Az ellenzéki összefogás színeiben induló polgármester, Raffai János, aki egyéni körzetben is győzött, most lemondott a képviselői mandátumáról. Azt mondja, majd ha nyer az időközi választáson a támogatottja, Lengyel Rebeka – reményei szerint ugyanolyan fölényesen, mint ő a nyáron –, akkor lesz egy pluszemberük a testületben. Ez pedig azért fontos, mert hiába lenne meg az ellenzéki többség, Raffai szerint a korábban jobbikos, legutóbb a Közösen Orosháza Városáért színeiben induló Szabó Ervin és a Mi Hazánk képviselője, Nagy Zsolt rendre a Fidesszel szavaz. Amennyiben minden a polgármester elképzelései szerint alakul, akkor az így már tizenöt fős grémiumban ha nem is lesz megnyugtató többsége az összefogásnak, de egygyel nő majd a Raffaiékkal egyformán szavazók száma.

Az új választást március végén tartják. Orosházán most megtapasztalhatják, hogy az idő valóban relatív: a létező leghosszabb három hónapnak néznek elébe.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

BETLEHEMEZŐK

Orwell kis tesója

BEUGRÓ

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

1990-ben olvastam először Orwell regényét, az 1984-et, és már azért is remekműnek találtam, mert kortárs regénynek tűnt, amely a maga gúnyos komolyságával dolgozza fel a kommunizmus mindennapjait. És akkor még nem is tudtam, hogy az angol szerző mindezt 1948-ban vetette papírra. De hát honnan látta előre, hogy mi lesz a kommunizmusban, tettem fel én is a kérdést sok más olvasóval egyetemben. A válasz viszonylag egyszerű: aki egy totalitárius rendszert látott, az mindegyiket látta. A náci Németország tehát jó kiindulópont lehetett egy érzékeny író fantáziája számára, a szürke, legatyásodott, folyton élelmiszerhiánnyal küzdő hétköznapokhoz pedig a háború utáni London állt modellt. A két (vagy több) tapasztalatból született meg „látnoki” módon az én negyven évvel későbbi valóságom.

Onnan jut mindez az eszembe, hogy a minap Orbán Viktor azt találta mondani, hogy ideje elővenni Orwell klasszikusát, mert bár az EU elvesztette az orosz–ukrán háborút, megpróbál majd „szárnyaszegett kommunikációs kísérleteket” bevetni arról, hogy „a vereség miért győzelem, és a győzelem miért vereség”. És nem árt felfrissíteni az újbeszél nyelv ismeretét ahhoz, hogy értsük, mit mondanak az Unió vezetői, tisztviselői. Most ne menjünk bele, hogy ez mennyire felületes olvasata a műnek, amely sokkal inkább a meghasonulás, a teljes önfeladás keserű folyamatának lenyomata, illetve – és itt már megoszlanak az értelmezések – a teljes reménytelenségé vagy azé a hité, hogy még a legzordabb rendszert is ki lehet játszani.

> Egy hibrid és hazug rendszer, amely ha kell, menet közben írja át a kőbe vésett szabályokat, és akkor hallgatja meg a híveit, ha azok az előre megírt válaszokat szajkózzák vissza.

De sokkal érdekesebb kérdés az, hogy vajon ma mi adhatna nyersanyagot egy hasonló regényhez egy most élő Orwellnek. Szinte biztos vagyok, hogy ő ma az ukrán–orosz háború tudósítója lenne, ahogy 1936-ban Barcelonába utazott, és nem sok kellene ahhoz, hogy az ukrán harcmezőn is fegyvert ragadjon a toll helyett, ahogy ő is tette az aragóniai fronton. Kétségem se lenne, hogy melyik oldalon állna. Ahogy a tekintetben sem, hogy egy mostani regényhez már nem a minden oldalról támadó, teljes ellenőrzésre hajtó, erőszakos, ám e tekintetben legalább „őszinte” totalitárius rendszer adhatna kiváló támpontokat, hanem egy olyan, amelyik demokráciát mímelve apránként adagolja az önkényt, hol ügyelve a látszatra, hol nem. Egy hibrid és hazug rendszer, amely ha kell, menet közben írja át a kőbe vésett szabályokat, és akkor hallgatja meg a híveit, ha azok az előre megírt válaszokat szajkózzák vissza. Egy olyan rendszer, amely a sajtószabadság kardcsörtető harcosa, ám előszeretettel veti alá hazugságvizsgálatnak annak rakoncátlan művelőit. Ám annak feje képes eljátszani a béke ragyogó homlokú küldöttét, a szabad világ ideiglenes vezetőjét.

A Nagy Testvér kis tesójáról szólna a mai regény, a hazugságok okos menedzseléséről, a kétkulacsos játék tökélyre fejlesztéséről, és arról a pántlikás hazaszeretetről, amelynek az alján nincs egyéb, mint a haszon. Olykor kifejezetten pénz formájában. És a fenntartásához nem kell még a 101-es szoba sem. Működik ez a személyre szabott félelem nélkül is.

Az advent kora

SEBESTÉNY ATTILA
közgondolkodó

Az advent szó a latin „adventus Domini” kifejezésből származik, ami annyit tesz: „az Úr eljövetele”. És „a szabadság nagy úr” (Nádas Péter).

Az idén ezt az időszakot különleges várakozás övezi – legalábbis azok részéről, akikből évek óta a beletörődés, a letargia, az állampolgári tehetetlenség szégyent, sőt indulatot, haragot vált ki. Melléjük már – remélhetőleg – felsorakoztak a kiábrándult százezrek, a még a Hold hátsó oldaláról is látható permanens nemzeti kétharmadok eddigi fáklyavivői. És a fogadóküldöttségben helyet kapnak az üstökösvárásba belefáradt, „ha most nem is, de legközelebb”-et hajtogató ellenzéki protest- vagy inkább reflexszavazók is.

Habár kétlelkedem abban, hogy a messiás éppen most bukkanna fel Árpád népe előtt, azért a NE-Rendszer „hivatásos” bírálói felkészülhetnének, legalább a választóik érdekében. Természetesen tudjuk, ellenzéki pártjaink (fa)kardcsörgető, morgolódó, egyszersmind kollaboráló attitűdjével nehezen összeegyeztethető egy olyan magasabb rendű feladat- és áldozatvállalás, melyben a „nép érdekében” való foglalatosság fizetsége legfeljebb az utókor hálája lesz. Így igen naiv próbálkozás részemről, hogy meggyőzzem az ellenzéki pártelitet arról, próbáljanak láb mellé tett kiegyenesített, bár nem kifent kaszával beleveszni a hajnali ködbe egy időre.

Jóhiszeműen feltételezve, hogy végső soron egy csapatban szeretnénk játszani, az utóbbi hónapokban tapasztalt látványos felindultság helyett reálpolitikusi – ne adj’ isten, „államférfiúi” – bölcsességet, józanságot várnék el az első vonalban küzdő harcostársaktól a kívánt győzelem szolgálatában.

Az idei önkormányzati és európai uniós választások előtt e lap hasábjain vetettem fel: próbáljunk elképzelni egy olyan forgatókönyvet, „mely szerint a különböző ellenzéki pártok vezetői önzetlenül, a demokrácia visszaállításának érdekében ideiglenesen lemondanának politikai szerepükről, hátrahúzódnának, programjuk egyelőre csak a rendszerváltás miként jére korlátozódna”. (A párttal [vagy] a néppel? – június 4.) Fél év múltán ha nem is a megváltó eljövetele következett be, de legalább a remény mindennapi megélése egyre duzzadó tömegek számára.

Ahogy mondani szokták, helyzet van. És erre reagálni kell, útmutatást adni a megzavarodó szimpatizánsaiknak, lehetőség szerint a haza üdvét, nem pedig saját(os) pártérdekeket szem előtt tartva. Ehhez kísérelek meg szerény fogódzót adni, mielőtt a mostani „helyzet” véleményezésére rátérnék. Felvázolnék egy olyan gondolati keretet, amelybe egyfelől elhelyezhető a másfél évtizedes valóságos magyar fejleménysorozat is, aminek eredménye lett a mára teljesen elburjánzott orbáni monokrácia (lásd Szabadság helyett szabottság [avagy a monokrácia rövid természetrajza] – Népszava, 2019. február 3.). Másfelől pedig ez a séma talán segíthet egy fogalmi zavar tisztázásában is.

Képzeljünk el egy koordinátarendszert, amelyben a vízszintes tengelyen szó szerint „balról jobbra” az ideáltipikus politikai eszmerendszerek helyezkednek el, kezdve a radikális ballal, majd jön utána a mérsékelt szociáldemokrata, középen a liberális, azon túl a konzervatív irányzat egészen a szélsőjobbig. A függőleges axison pedig alulról fölfele a politikai berendezkedések fajtái sorakoznak, kezdve a totális diktatúrától a puha autokrácián vagy az irányított, (fél)demokrácián, kívülről korlátozott hibrid rendszeren át az alkotmányos, parlamentáris – legalább többségi, de inkább arányos – népképviseleti szisztémákig. Az utóbbi skála zérus pontja felett lévő rendszerek közös jellemzői a jogállamiság, hatalommegosztás, jelesül a hatalmi ágak függetlensége, a fékek, az ellensúlyok megléte, a szabad sajtó, a véleménynyilvánítás, a személyi, politikai és a kisebbségi jogok gyakorlásának biztosítása, a független civil társadalom működésének törvényi garantálása stb.

Ezzel szemben a „negatív” tartományban az előbbiek ellentételeit, antitéziseit megtestesítő, azaz a pártállami önkényuralom, a hatalom koncentrációja, a vezérelvűség, a cenzúra és öncenzúra, az alternatív közösségek elleni intolerancia, a jogegyenlőség helyetti jogfelettiség különböző szimptómáit felvonultató rezsimek variációi foglalnak helyet.

FOTÓ: FARBÁKY TAMÁS

Ebben az egyszerűsített elméleti modellben eltekinthetünk olyan, egyébként fontos kiváltó okokként funkcionáló gazdasági körülményektől, történelmi örökségektől, morális megfontolásoktól, az igazságérzetet borzoló, kriminális cselekményektől, melyek természetesen az adott társadalom működését a való világban folyamatosan befolyásolják.

Ugyanakkor van egy lényeges sajátosság ebben a politikai univerzumban, melyet semmiképpen nem szabad szem elől téveszteni. Nevezetesen az, hogy míg a más oldali eszmék hordozói a horizontális váltógazdaságban rendszerint békésen cserélődnek – és ez gyakorta meg is történik demokráciákban –, addig konfliktusmentes átjárás sem az „alvilágból” a felsőbe, sem pedig megfordítva nem létezik. Más szavakkal: vízszintes irányú elmozdulás esetében általában kormányváltásról szoktunk beszélni, az ellentétes előjelű (vissza)fejlődést pontosabb lenne rendszerváltás névvel illetni.

Próbáljuk ezek után nyomon követni a 35 éves fejlődési pályát bejáró posztszocialista Magyarország útját, és főleg meghatározni jelenlegi pozícióit e hipotetikus hálózatban. Idézzük fel és jelöljük be a hazai eseményeket ebben az „uralomfajta-eszmerendszeres mátrixban”. Honnan hová jutott ez az előrehaladás, és milyen görbét írt le? Ezt a kérdést mindenkinek önmagának kell feltenni és rá feleletet adni, majd ezt a választ értékelni.

Abban viszont egyetérthetünk, hogy ezt a rezsimet nem a demokratikus térfélen lehet megtalálni, ezt még az elvakult hívei sem tagadhatják le maguk előtt. A monokráciák közös jellemvonása a farizeus képmutatás, miszerint autoriter, önkényes, ellentmondást nem tűrő kormányzást gyakorolnak demokratikus köntösben, Potemkin-parlamentarizmus mellett. Erről már sokan és sokszor kifejtették vélekedésüket, így erről már nem tudnánk újat mondani. Arról viszont kevés szó esik, hogyan kellene viszonyulnia ehhez a szituációhoz az ellenzéknek, mind politikai, mind erkölcsi aspektusból, milyen konkrét, prompt taktikát és hosszú távú stratégiát kellene követni egy esetleges rendszerváltás elősegítése, hovatovább kikényszerítése végett.

Akár tetszik sokaknak, akár nem másoknak, momentán egyedül MP-nek és mozgalmának van esélye arra, hogy a NE-Rendszer lebontását elindítsa. Lerombolásról nem mernék beszélni, mert a Fidesz-hívők mellett ezek „alkalmi szövetségeseként” a sokadik kétharmad kisebbségi haszonélvezői, tétova és hezitáló – szó szerinti – képviselői nem döntötték még el, hogy vajon a párttal vagy a néppel egy-e az útjuk. Belenyugodni egy „bizonyított, bevált” kisdiktátorba, vagy bizalmat adni egy a demokrácia és a jogállamiság helyreállítását ígérő, de fogadalmát még be nem igazolt jobboldali disszidensnek. A megszokott rossz vagy az ismeretlen bizonytalanság...

És mi van a baloldaliasággal? Feladják és feláldozzák a népuralom oltárán, még ha csak ideiglenesen is? Mi lesz, ha csöbörből vödörbe esnek? Nem jobb, ha beérik demokráciamorzsákkal?

Ez a dilemma most nem kikerülhető azok számára, akik aktívan akarnák kivenni részüket a közügyek formálásából, de még az állampolgári kötelezettségüket komolyan vevő választókat is valószínűleg ez foglalkoztatja. Ennek feloldásához nyújthat segítséget a fent vázolt modell, melyből egy térbeli és főleg időbeli preferencia-sorrend elfogadására juthatunk. Nevezetesen belátható, hogy egy majdani működő plurális társadalmi berendezkedés felépítése csak a fennálló monokratikus szisztéma teljes felszámolása után valósulhat meg, melyben a jobb- és baloldali pártok szabályozott és „sportszerű” küzdelme eredményeképpen a pillanatnyi, változó erőviszonyok mentén fejlődik ki a konszenzusos demokrácia.

Ám ez majd a második fokozat lehet, előbb a koordináta-rendszer vízszintes tengelyének negatív „alvilágából” kellene felvergődni. Ez nem tud sikerülni, ha az elsőként mászót a többi visszahúzza. Hátha rájönnek, hogy most „egy az utunk”. És igen, a párttal, és igen, a néppel. Ámen.

Belátható, hogy egy majdani működő plurális társadalmi berendezkedés felépítése csak a fennálló monokratikus szisztéma teljes felszámolása után valósulhat meg. Ám előbb a koordináta-rendszer vízszintes tengelyének negatív „alvilágából” kellene felvergődni.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

BECK TAMÁS
publicista

A „lator államok” útján

George W. Bush 2002-es évértékelő beszédében nevezte először a „gonosz tengelyének” az úgynevezett „lator államok” csoportját, amely akkor Iránból, Irakból és Észak-Koreából állt. Az ifjabb Bush ugyanakkor meghirdette a róla elnevezett külpolitikai doktrínát, melynek legfőbb célkitűzése a rezsimváltás elérése volt a szóban forgó államokban, akár fegyveres beavatkozás útján is.

Az amerikai establishment akkor még a 9/11 okozta sokk hatása alatt állt, le akart számolni tehát mindazon diktátorokkal, akikről feltételezte, hogy támogatják a nemzetközi terrorizmust. A Bush-doktrínát ezenkívül az attól való félelem motiválta, hogy a „lator államok” esetleg saját fejlesztésű atomfegyver birtokába kerülnek. Mindezeket a célkitűzéseket a terv kidolgozói a „demokráciaexport” hangzatos jelszava mögé rejtették el.

A republikánus „héják”, akik közül kiemelkedett Donald Rumsfeld, elsőként a bagdadi rezsimet vették célba. Irak lerohanása akkor is szarvashiba volt e stratégák részéről, ha Szaddám Huszeinért nyilvánvalóan senki sem ejt könnyeket. Egyrészt több entitásra esett szét a térségben az az állam, mely addig ellensúlyt képezett Teheránnal szemben. Másrészt erős központi hatalom híján az ősi Mezopotámia földje újonnan felemelkedő, ambiciózus terrorszervezetek bázisa lett, s az is maradt a mai napig.

A másik két „lator államot” Washington gazdasági és diplomáciai szempontból egyaránt elszigetelte, hogy képtelenné tegye őket atomfegyver kifejlesztésére. Ez Észak-Korea esetében hiú reménynek bizonyult, mert a phenjani diktátor azon az áron is nukleáris robbanófej birtokába jutott, hogy népének millióit éhhalálra ítélte. A perzsa állam viszont belement a sokat vitatott „atomalkuba”, vagyis bizonyos gazdasági engedményekért cserébe számottevően korlátozta urándúsító tevékenységét. A Bush-doktrína eredményeit végül a kalandor külpolitikát folytató Donald Trump tette semmivé, aki felmondta a Teheránnal kötött „atomalkut”, Phenjanba pedig személyesen látogatott el első elnöki ciklusa idején.

Új fejezet nyílt aztán Vlagyimir Putyin Ukrajna elleni inváziójával. A hadianyagban, regrutákban mindinkább szűkölködő orosz elnöknek szüksége van a megmaradt két „lator állam” támogatására. Cserébe feloldja elszigeteltségüket, sőt: gyaníthatóan elősegíti amazok nukleáris programját, például know-how-val. Az iráni teokratikus rezsim gyilkos eszközök szállításával támogatja Moszkvát, Kim Dzsongun viszont expedíciós haderőt is küldött már az ukránok ellen.

Érdekes kérdés, a George W. Bush által egykoron „lator államokként” aposztrofált szereplők számíthatnak-e vajon a Putyinnal szövetséges magyarországi szélsőjobb segítségére. Intő jel, hogy a közelmúltban az antiszemita, keményvonalas iráni exelnök tarthatott előadást Budapesten, egy kormányhoz közel álló szervezet rendezvényén. Észak-Korea külügyminisztériuma pedig nemrég kommünikét adott ki, melyben méltatta Orbán Viktornak a nemzeti szuverenitásért folytatott harcát Brüsszel „birodalmi” törekvései ellenében. Amennyiben Orbán pozitívan reagál e közeledési kísérletre, hazánk is beáll a „lator államok” sorába.

Érdekes kérdés, a George W. Bush által egykoron „lator államokként” aposztrofált szereplők számíthatnak-e vajon a Putyinnal szövetséges magyarországi szélsőjobb segítségére.

Az árnyékból a fénybe

KULISSZÁK Megfér egymás mellett Strauss és Bud Spencer, Kobajasi Kenicsiró és a fenntarthatóság, fejvesztett cselló és amerikai krimi. Szimfonikus zenekarok műhelytitkait lestük meg.

HOMPOLA KRISZTINA

Idei kulturális évösszefoglaló sorozatunk szereplői nincsenek a reflektorfényben, ám munkájuk nélkülözhetetlen. Zenekari muzsikus, nemzetközi kapcsolatokért felelős munkatárs és technikai vezető mesélt 2024-ről.

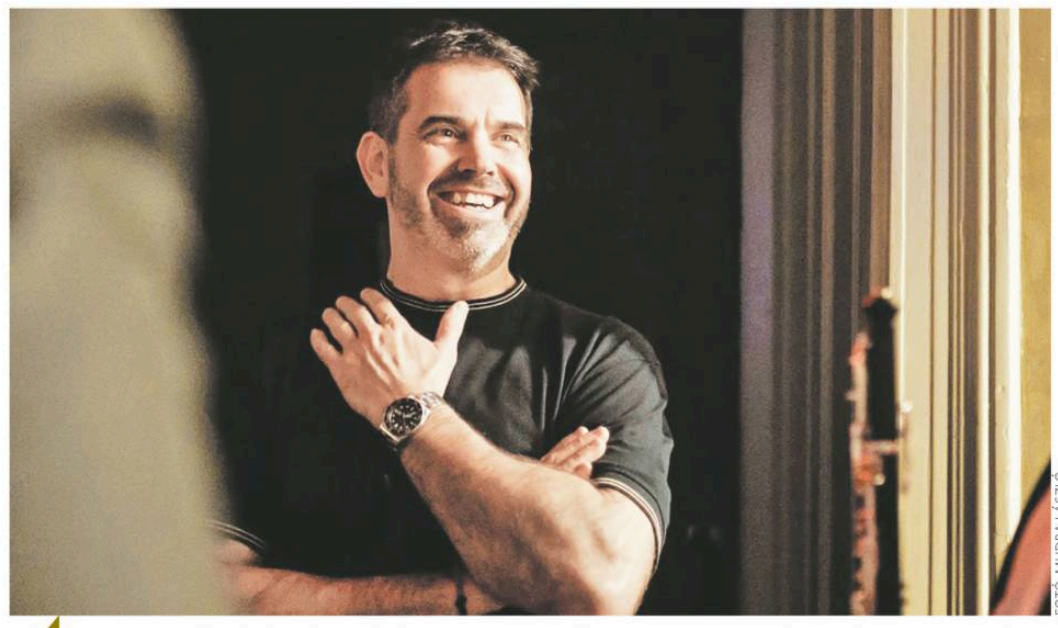

FOTÓ: MUDRA LÁSZLÓ

Nagy Gábor, a Concerto Budapest technikai vezetője azért felel, hogy a színpadokon minden rendben legyen

A PISZTÁCIA KIFOGYOTT, CSOKOLÁDÉ NEM IS VOLT

„Az idei évről először zenekarunk legnagyobb volumenű produkciója jut eszembe: Richard Strauss Ariadne Naxoszban című operáját játszottuk a Müpában. Előtte Strauss másik művét, Az úrhatnám polgár szvitet adtuk elő” – említi kapásból Csikota Gergely, a Budapesti Fesztiválzenekar trombitaszólam-vezetője. „Amellett, hogy mennyire csodálatos a két mű, azért érzem a legfontosabbnak, mert a zenészek nem csupán zenészek voltak, egyszerre voltunk díszlet, statiszták, volt koreográfiánk, volt, aki táncolt, és az énekesekkel együtt játszottunk a színpadon, így teljes mértékben részesei voltunk a produkciónak látványban és mozgásban is” – utal Fischer Iván karmester, művészeti vezető nem először előforduló szokatlan rendezésére. „Óriási sikereket értünk el ezzel a produkcióval. Az én játszanivalóm próbajátékanyag, felvételizni szoktak vele zenekarokba a trombitások. Szóval különösen nehéz feladat volt.”

Csikota Gergely első trombitavendégmuzsikusa a Berlini Filharmonikus Zenekarnak is, amelyet szintén a világ egyik legjobb szimfonikus zenekaraként emlegetnek.

FOTÓ: BUDAPESTI FESZTIVÁLZENEKAR

Csikota Gergely szeme előtt gyerekkorától kezdve az lebegett, hogy szimfonikus zenekarban dolgozhasson

„Nagyszerű élmény játszani velük, de a Fesztiválzenekar ugyanúgy megállja a helyét a világ tíz legjobbja között. Minden top kategóriás együttesnek megvan a jellegzetessége, bár Iván épp azt szokta mondani, hogy nem jó, hogyha egy zenekarnak van saját hangja, mert az azt jelenti, hogy nem elég rugalmas, mindig ragaszkodik egy hangzáshoz, nem tud sokszínűen játszani” – részletezi. A trombita nem túl régi hangszer, ezért a versenyművek számát tekintve hátrányban van a csellóhoz vagy a hegedűhöz képest. Ám Csikota Gergely ezt nem tartja igazságtalannak. „Hétévesen kezdtem trombitálni, és gyerekkoromtól kezdve az lebegett a szemem előtt, hogy szimfonikus zenekarban dolgozhassak. Sosem volt fontos, hogy a versenyművek milyen tágas repertoárt biztosítanak, mert a zenekari munka érdekelt, és a trombita zenekari repertoárja rendkívül színes és széles körű” – teszi hozzá.

Csikota Gergely nem csak a klasszikusokat szereti, „az elektronikus zenétől az akusztikus, modern zenéig, a kortárs filmzenékig mindent hallgatok. Legutóbb egy Spencer Hill Magic Band-koncerten éreztem nagyon jól magam. Ez az együttes Bud Spencer és Terence Hill-filmzenéket előadó zenekar. Őket választották a világ legjobb, legautentikusabb Bud Spencer–Terence Hill-filmzenék előadóivá. Szüleimnél, ha a karácsonyi vacsora után megtaláljuk Bud Spencert a tévében, ott ragad mindenki a képernyő előtt. És persze az is életben tartja ezt a szeretetet, hogy a zenekarunk tagja a hegedűművész Bujtor Balázs, Bujtor István fia, és gyakran idézgettünk a Bud Spencer-filmekből egymás között” – meséli.

A CSELLÓ IS ELVESZÍTHETI A FEJÉT

„Az egyetlen állandóság, hogy minden folyamatosan változik a tervekhez képest” – állítja Nagy Gábor, a Concerto Budapest szimfonikus zenekar technikai vezetője, aki azért felel, hogy a koncerthelyszínek színpadain és a próbateremben minden rendben legyen, ott legyenek a kották, a nagy hangszerek – timpani, nagydob, hárfa –, amelyeket a turnékon kísér is. „Tegnap például kiderült, hogy a ma reggel 10 órakor kezdődő próbaperiódusban az egyik mű nem az lesz, ami ki volt írva, ezért más hangszereket kell bevinni, kevesebb zenészre van szükség, azaz másképp kell elrendezni is a termet” – hoz példát.

Nagy Gábor 2008-ban a Nemzeti Filharmonikusoknál kezdte technikusi pályáját, majd némi filmes pauza után 2020 óta dolgozik ismét zenekarnál: a Concerto Budapestnél. Arról, hogy eltér-e a klasszikus felállástól a zenekar elrendezése, a karmesterrel egyeztetnek. „Van olyan karmester, aki azt szereti, hogyha neki bal kéz felől van az első hegedű, aztán a második hegedű, majd a cselló és a brácsa és jobb oldalt kint a bőgő. Van, aki épp fordítva. A fúvósoknál nemigen szoktak eltérni az ülésrendtől, de az, hogy az ütősök a bal vagy jobb oldalon, vagy a hárfa hol helyezkedik el, csak a dirigenssel való egyeztetés után derül ki. Ezután szerkesztem meg PowerPointban a színpadrajzokat, amelyeket elküldünk az adott koncerthelyszínre, ahol ennek alapján építik fel a színpadot” – árul el munkájáról részleteket.

Akad zenetörténész, aki egy fotó alapján meg tudja mondani, milyen művet ad elő a képen látható zenekar, de a hagyományos elrendezés a leggyakoribb. „Eötvös Péter darabjainak előadásához viszont nagyon furcsa felállásokra volt szükség” – említ különleges példát.

A zenészek hihetetlenül vigyáznak hangszereikre, mégis néha előfordul baleset. „Évekkel ezelőtt a szünetben egy csellista lehajolt igazítani valamit a cselló alján, ezért a tetejét kihajtotta balra. Nagy lendülettel jött egy másik zenész, nekiment a hangszernek, aminek letört a feje. A több tízmillió forintos cselló javítása 4 vagy 5 millió forint volt. Persze van biztosítás az ilyen drága hangszerekre” – meséli.

Idén egy a koncertteremnél sokkal kisebb próbaterem okozta a legnagyobb fejfájást Nagy Gábornak. Egy ljubljanai fesztiválon Keller András fő-zeneigazgató vezényelt, és Mihail Pletnyov zongoraművész vendégszerepelt az együttessel. „Rendkívül pici próbatermet kellett berendeznünk a nagy zenekarnak, ennek megoldása kihívás volt” – idézi fel Nagy Gábor, aki szabadidejében a sport mellett olvasni szokott. „John Sandford Pulitzer-díjas újságíró krimijeit nagyon szeretem. A film sem állt távol tőlem, szeretem a sci-fit és a természettudományos filmeket” – teszi hozzá Nagy Gábor.

LAZACOS SZENDVICS A LEGNAGYOBB EXTRA

„Ha egyetlen eseményt kellene kiemelnem, akkor a zenekar Kobajasi Kenicsiróval együtt zajlott japán turnéját említeném” – válaszolja az év legfontosabb kulturális eseményét firtató kérdésre Czvikli Nóra, a MÁV Szimfonikus Zenekar nemzetközi kapcsolatokért felelős munkatársa. Az egyetemi vendégoktatóként is dolgozó Czvikli Nóra feladata a zenekarhoz érkező külföldi vendégművészek megkeresése, felkérése, a szerződések intézése, az ideutazásuk, itt-tartózkodásuk megszervezése, kísérése. Emellett ha a zenekart hívják külföldi vendégszereplésre, turnéra vagy CD-felvételre, akkor az együttes képviselete, az utazás szervezése és a projekt lebonyolítása is az ő dolga.

„Kobajasi Kenicsiróval május végén itthon is volt két koncertünk. Ő tiszteletbeli vendégkarmesterünk, régóta dolgozik velünk, már a Magyar Televízió ötven évvel ezelőtti nemzetközi karmesterverseny – amelyen a magyar közönség megszerette – első fellépésén is a MÁV Zenekart vezényelte” – mesél a fél évszázados kapcsolatról. „Idén a két budapesti koncertet követte a háromhetes japán turné, tizenhárom koncertet adtunk különböző városokban. A legendás tokiói Suntory Hallban is felléptünk” – meséli. A dirigens titkának megfejtésére nem vállalkozik, de azt háttéremberként is elmondhatja, hogy „végtelen szerény és kedves ember, akit szerető és gondoskodó család vesz körül. A zene iránti alázata, a kisugárzása, energiája magával ragadó és végtelen rokonszenvet ébreszt” – próbál mégis válaszolni a kérdésre Czvikli Nóra, aki szerint a legnagyobb művészeknek nincsenek sztárallűrjeik. „Eddigi 16-17 évem alatt a lazacos szendvicsnél extrább igénnyel nemigen találkoztam.” Nehéz helyzet idén egy akadt, miután Christoph Eschenbach karmester a hagyományos 4-5 nap helyett csak a koncertet megelőző napon érkezett Budapestre. „Felkérték egy az ukrán árva gyerekek segítésére szervezett jótékonysági koncertre a Carnegie Hallba. Ő maga is árvaként nőtt fel a világháborút követően, nem tudott nemet mondani. A stílusát nagyon ismerő asszisztens karmestere azonban a megelőző napokban kiválóan fel tudta készíteni az együttest” – idézi fel Czvikli Nóra.

FOTÓ: STEIRER MÁTÉ/MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

Czvikli Nóra, a MÁV Szimfonikus Zenekar munkatársa szerint a legnagyobb művészeknek nincsenek sztárallűrjeik

> Nem jó, hogyha egy zenekarnak van saját hangja, mert az azt jelenti, hogy nem elég rugalmas, nem tud sokszínűen játszani.

Legnagyobb idei személyes kulturális élményének szintén a turnét tartja: „Japánba most volt először alkalmam elutazni, a csodálatos japán kultúra és az ország különlegessége miatt ez fontos élmény a 2024-es évből. Meghatározó momentum volt elvégezni a Green Business Academy fenntarthatósági menedzserképzését is. Cél volt, hogy feltérképezhessük: a szimfonikus zenekari életben mit tehetünk a környezetkímélőbb működésért. Az egyik lehetőség erre az üzemeltetés, a próbaterem, a koncertterem, az épületek energiahatékonyabbá alakítása. A másik – ha az időbeosztás lehetővé teszi –, akkor a repülő helyett a vasutat választani a közlekedéshez. A turnézás e szempontból nehéz kérdés: a zene embereket összekötő ereje misszió, fontos a kapcsolattartás, egymás kulturális értékeinek bemutatása, megismerése, az utazás ebből nem elhagyható. A Covid óta mindannyian tudjuk, mennyire fontos a személyes élmény és a jelenlét” – részletezi Czvikli Nóra.

Megnyílt a Vasari-folyosó

ÖRÖKSÉG Nyolc év restaurálás után újra látogatható Firenze egyik legsajátosabb nevezetessége, a Medici család titkos átjárója, amelynek eredeti célja az volt, hogy a fejedelmi família szükség esetén észrevétlenül távozhasson a városból.

FOTÓK: AFP/ANDREAS SOLARO

PETROVICS KATA
FIRENZE

December 21-étől hivatalosan is látogatható a tervezőjéről, az építész, festő és művészeti író Giorgio Vasariról elnevezett, 1565-ben épített folyosó, amely a Mediciek egykori privát rezidenciáját, a Palazzo Pittit kötötte össze a kormányzati székhelyként szolgáló Palazzo Vecchióval. A Firenze emblematikus pontjain átívelő passzázs 760 méter hosszan nyúlik el a reneszánsz város felett magasodva. Az átjáró mai állapotát tizennyolc hónapnyi feltárás, nyolc év aktív munka és több mint tízmillió euró befektetésével nyerte el. Az elsők között voltunk, akik áthaladhattak az Uffizi képtártól a Boboli kertig vezető felújított szakaszon.

Az évek során a hatalom szimbólumává váló, belülről egykor több száz remekművel díszített titkos folyosó ma letisztult dizájnnal és szigorú, félprivát vezetéssel várja látogatóit. A huszonöt fős csoportokban megtekinthető útszakasz meglehetősen tágasnak, néha már kietlennek is érződik, főleg az alatta futó város szűk, macskaköves utcáihoz és az Uffizi díszes termeihez képest. Kissé még érezni a gondosan mázolt fehér falak festékillatát. Modern köntösbe burkolták az eredeti téglákat, amik már csak néhány helyen látszanak az egységes fedés alól. Ilyen például a Mannelli-torony falszakasza, ami a hűség szimbólumaként vált híressé. Az építkezéskor ugyanis csak a névadó család nem hódolt be a Mediciek akaratának, így olaszos makacssággal, egy U alakú kitérővel körbekerítették azt.

Az ékszerüzleteit I. Cosimo de'Medicinek köszönheti a Ponte Vecchio

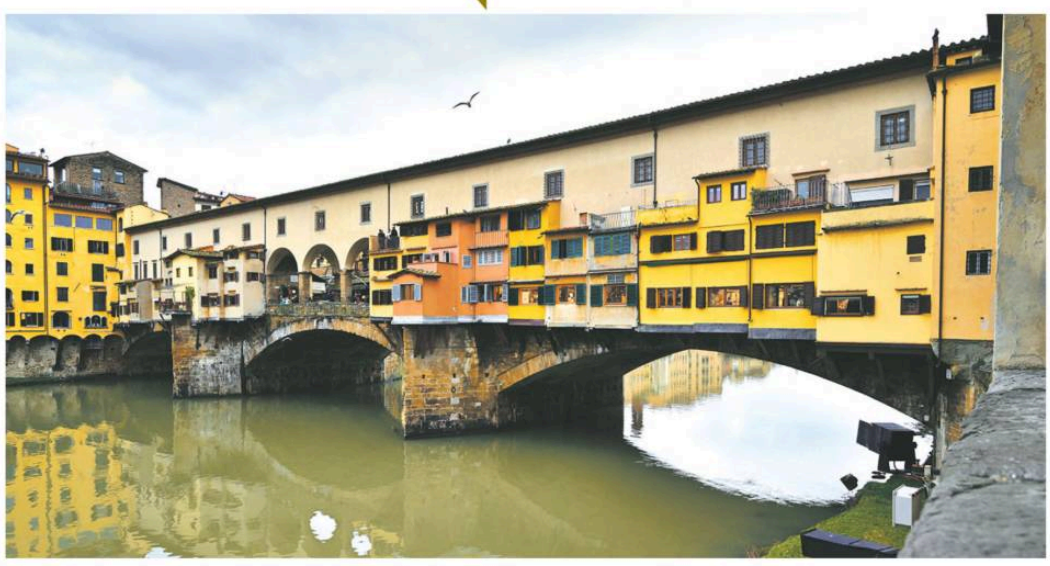

A séta kétségtelenül legjobban várt része a Ponte Vecchio, az Öreg híd ékszerüzletei felett elhaladó, nagyjából százméteres szakasz, amely számos alkalommal beírta magát a történelemkönyvekbe. A ma látható luxus ékszer- és óraüzletek az építtető családnak köszönhetően kerültek ide. A korábbi hentesüzletek szagának beszivárgásától félve ugyanis a Medici család fejedelmi ágának alapítója, I. Cosimo de'Medici új boltokat nyittatott, saját rangjuk fitogtatása mellett a városrész fellendítésének érdekében.

Nem csak az 1500-as években volt hatalmi játszmák színtere a híd. A középen fekvő, legszebb kilátást nyújtó panorámaablakok ugyanis Adolf Hitler tiszteletére nyerték el mai állapotukat. Mussolini építtetői gesztusa nem maradt köszönet nélkül, egyes történetek szerint ugyanis a Führer annyira megkedvelte a hidat, hogy személyesen tiltotta meg a felrobbantását, így egyedüliként úszta meg a német csapatok 1944-es visszavonulását. 1993-ban azonban már nem volt ilyen szerencsés: május 27-ére virradó éjjel a Cosa Nostra autóbombája öt ember – köztük egy kilencéves, valamint egy ötvennapos kislány – életét oltotta ki, az épület szerkezete, a folyosón bemutatott képek körülbelül negyede is megrongálódott. (A terrortámadás a szicíliai maffia 1992–1993-ban elkövetett olaszországi merényletsorozatának a része volt – a szerk.) Mára a szörnyű esemény emlékét a szakemberek munkájának köszönhetően már csak az Uffizi galériában megőrzött, a robbanástól lerepült ablakkeret nyoma őrzi.

Az átjáró mai állapotát tizennyolc hónapnyi feltárás, nyolc év aktív munka és több mint tízmillió euró befektetésével nyerte el

> Nem csak az 1500-as években volt hatalmi játszmák színtere a híd.

Az Arno folyóra és a mindig nyüzsgő firenzei utcákra nyíló kilátás mellett a Santa Felicità-templomba is betekinthet az előkelők útjait bejáró látogató. Az üvegablakon keresztül a templombelső teljes tere belátható az oltár felé letekintve. Remekül érezhető, hogy a Medici család még Isten házában is a hívek felett állt.

Stockhausen kottaként olvasta a csillagképeket

KONCERT Korán érkeztem a Magyar Zene Házába, hogy átvegyem a jegyeket a koncertre. A jegyek valójában sárga karszalagok, melyek majd a lila LED-ek neonfényében teszik evidenssé, hogy hallgatunk. A hallban már éppen helyére simogatott valaki egy gongot, próbálgatták a hangtechnikát, és megjegyezték, legyek szíves majd elmenni, mert térrendezés lesz, a vendégeket később engedik be a Csillagszóra.

Leültem tehát máshol felkészülni a programra: a MIKAMO Közép-európai Kamarazenekar által feldolgozott esti darabot Karlheinz Stockhausen 1971-ben eredetileg egy parkba, a csillagos ég alatt játszó, egymástól távol elhelyezkedő zenészcsoportoknak álmodta meg.

INFÓ

Csillagszó – Sétakoncert a Magyar Zene Háza tereiben, december 20. Közreműködő: MIKAMO Közép-európai Kamarazenekar. Művészeti vezető: Ajtony Csaba. Táncos-koreográfus: Gergye Krisztián, Kovács Domokos, Gesztelyi Nagy Csilla

A Sternklang (Csillagzene) partitúrájával egy olyan művet alkotott, amely a kölni komponistához illően messze túlmutat a hagyományos zenei kereteken. Struktúrája rendkívül összetett, a szerző konkrét csillagképeket használt a kompozíció alapjául – ezeket „kottaként olvasva" alakította ki a különböző taktusokat, hangszíneket és skálákat. Számára a bolygók állása nem csak asztrológiai vagy spirituális jelentőséggel bírt, a konstellációk geometriai mintázatait akkurátusan követve írta meg a konkrét zenei paramétereket.

Ha azt hinnénk, ettől talán szögletes a darab, három és fél órás integrálszámítás a hangszereken, nem is tévedhetnénk nagyobbat. Stockhausen a bonyolult ritmikai és hangmagasság-kapcsolatok elmosásával egy olyan térélményt, egy olyan nemprogresszív, körkörös időt hoz létre, amelyben a szerkezet kimeríthetetlennek tűnik. Egyes modellek, hangszeletek folyamatosan vándorolnak a csoportok között „hangfutárok" és „fáklyavivők" segítségével, miközben a közönség is kószál, arra a tételre csatlakozik, amelyikre éppen szeretne.

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

A hallgatóság is aktív formálója volt az élménynek, amely hemzsegett az önmagában is komplex motívumoktól

Sato Fujii építészeti remekművében, annak organikus hullámzásában a parkzene vertikális tér átszervezést kapott: a –2. szint visszhangos előcsarnokától a kávézón át a második emeleti előtérig rendezték a programot. Okosan kimért áthallás, mégis minden lépés új akusztikai perspektívát kínált. Hétkor a koncertteremben ültem egy babzsákon, amikor megszólalt az első hang, az első csillag. Meditatív, egészen transzcendens élményt indított meg, melyben nem csak elmerülni lehetett. Valóban egy olyan időtlen térbe invitált minket, ahol a megszokott zenei narratívák feloldódtak, és ahol nemcsak a klaszszikus, de mindenféle konvenció fényévekre volt tőlünk. Lehetett háttal ülni a zenészeknek, a kivetített csillagképeket tanulmányozni, végigülni az előadó terem páratlan kvartettjét Ajtony Csaba művészeti – és ott konkrét – vezetésével, vagy a hangfutárokat követve, folyamatosan barangolni az űrben. Aktív formálói voltunk az élménynek, mely hemzsegett az önmagában is komplex motívumoktól. Érdekes volt megfigyelni a precíz absztrakció mellett, ahogy a központi ütőhangszeres (az előtéri gong) egy bizonyos E hanggal mediált, amely minden csoportnál más-más pozícióban jelent meg. Referenciapontot kínált nekik, ahogy a Sarkcsillag az éjszakai égbolton. Az este ceremoniális jellegét is az adta a kilenc nagy szünetet irányítva, amelyek Stockhausen szerint „átjárót nyitnak a szent világba". Ezekben a pillanatokban a különböző terekből érkező hangok egybefonódása valóban nem egy mezei koncertélmény harmóniáját hozta meg.

A hangok experimentális formai világa a háború utáni modernizmus élénkségével teljesen magával ragadó volt. A MIKAMO úgy hozta el nekünk Stockhausen vízióját, hogy az egyszerre volt matematikai pontosságú szerkezet és spirituális utazás, koncert és rituálé, tudományos kísérlet és művészi élmény. Szédült közönsége pedig kitartott a teljes három és fél órás előadás alatt.

RÓNAY LILI

Rekord a Mikulásgyárban

Idén 99 100 kilogramm adomány érkezett a Mikulásgyárba decemberben az akció ideje alatt, ez az eredmény az elmúlt négy év mindegyikéhez képest legalább 30 százalékos növekedés. 2024-ben 596 cég és magánadományozó tett anyagi felajánlást. A csaknem egy hónapig tartó akció során mintegy kétezer óvodás és iskolás gyerek, valamint 6500 adományozó járt a Mikulásgyárban. MTI

Elpusztult a Krokodil Dundee sztárja

Ausztráliában elpusztult Burt, az 1986-os Krokodil Dundee című filmben szereplő sós vízi krokodil. Az 5,1 méteres, 700 kilós hüllő 2008 óta fogságban élt Darwinban. BBC

Hajlékony kolibricsőr

A madarak csőre alapvetően merev, azonban kiderült, hogy a kolibrié meglepően rugalmas, hajlékony. A kutatóknak sikerült megfigyelni, hogy képes a csőre eltérő részeit nyitni és zárni egyszerre, ezzel éri el azt, hogy a nyelvével, rendkívül kifinomult mozdulatok révén képes kinyerni a nektárt a virág kelyhéből. NG

Biciklivel Párizsba

Az 1600 kilométeres utat tavasszal 22 nap alatt szeretné megtenni, átlagosan napi 100 kilométert biciklizve

KIHÍVÁS Egy szellemi fogyatékos fiatalember már tervezi a jövő tavaszi utat, amikor Párizsig biciklizik majd. A most 33 éves Sztojka Norbertnek nem jutott könnyű sors: a tököli női börtönben született, családját nem ismerte, állami gondozásban nőtt fel, ám saját erőből kitört ebből a helyzetből. Munkát szerzett, hobbija lett, és most készül megvalósítani a legvakmerőbb álmát. Az IRMÁK Nonprofit Kft. egyik otthonában élő Norbert az 1600 kilométeres utat tavasszal 22 nap alatt szeretné megtenni, átlagosan napi 100 kilométert biciklizve. Norbert egész életében sportolt, ötször úszta át a Balatont, úszóversenyeken négy aranyérmet nyert, és lefutotta már a félmaratont is. A legnagyobb szerelme azonban a kerékpározás, előfordult, hogy egyetlen nap alatt 360 kilométert tett meg, és Soltvadkertről indulva még a Kékestetőre is feltekert. A férfi Esztergomban él, itt is dolgozik kertrendezőként. Füvet nyír, kerítést javít, locsol, ás, karbantartja a környezetét.

A támogatott lakhatás ezen formájának lényege, hogy az enyhe és középsúlyos szellemi fogyatékos emberek nagy intézmények helyett családias kis közösségekben éljenek, ahol a nap 24 órájában szakemberek figyelnek rájuk, segítséggel, némi iránymutatással, mégis önállóan dolgozhatnak, gondoskodhatnak magukról. Norbertnek a nagy kalandban kísérője is lesz, és egy autó is követi őket. Az álom megvalósításához a csapat támogatókat keres, de nem pénzbeli felajánlásokat várnak, hanem olyanok jelentkezését, akik biciklivel, sportruházattal, szállással és egyéb szükséges eszközökkel tudják segíteni az álom beteljesülését. Norbi várhatóan májusban indul, és a tervek szerint film is készül majd a nagy utazásról. K. K.

> Norbert egész életében sportolt, ötször úszta át a Balatont, úszóversenyeken négy aranyérmet nyert, és lefutotta már a félmaratont is.

Kitűnő tehetségek a létminimumon

TÁMOGATÁS A Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat és az MBH Bank közös ösztöndíjprogramja 27 éve segíti a rossz szociális körülmények között élő kiemelkedő képességű diákokat.

KRAUSZ VIKTÓRIA

„Én leszek a következő polgármester, ezt meg is mondtam János bácsinak” – jelenti ki határozottan a 9 éves Tamara. A hosszú világosbarna hajú, negyedikes kislányt két éve vették fel a programba. „Imádok jó jegyeket kapni és mindenben az első lenni. Kedvencem a matek és a testnevelés, főként az úszást és az íjászatot szeretem” – mondja lapunknak. Barbara, az édesanyja pedagógus végzettségű, grafikusként dolgozik, jelenleg az ő fizetéséből él az öttagú család. „Tamara ikertestvére, Milán sportolni szeret, pingpongozik a felnőtt ligában, a bátyjuk hat évvel idősebb, Dombóvárra jár középiskolába, informatikusnak készül. A férjem vendéglátós, de a Covid-járvány idején elveszítette az állását, évek óta egy fizetésből élünk, talán most sikerül majd elhelyezkednie. Három éve költöztünk Sásdra, egy régi parasztházat újítottunk fel, amennyire tudtuk, de szigetelésre már nem futotta. Amit lehet, itthon főzök, sütök, de a tízóraira mellé nem tudunk innivalókat és csokikat adni a gyerekeknek. Karácsonykor egy-egy ajándékot kapnak, tudják, hogy nem telik többre, szóval szerényen élünk” – meséli az anyuka.

Tamara kiskora óta céltudatos típus, mindenből kitűnő tanuló, matek-, nyelvtan- és olvasásversenyek állandó résztvevője – mindezt önszántából. Jövőre nyolcosztályos gimnáziumba akar menni Dombóvárra. „Óriási segítség nekünk ez az ösztöndíj, mert a lányom sok különórára jár, kézilabda, pingpong, fuvola, íjászat, a versenyek miatt sokat kell utazni is. Belülről hajtja valami, nem mi, mindenből a legjobb akar lenni ” – magyarázza Barbara. „Ügyvéd vagy politikus leszek, én vagyok dr. Szöszi barna hajjal” – mondja mosolyogva Tamara, akinek ha sok pénze lenne, egy laminált íjat és egy fuvolát venne magának, cukrokat az osztálytársainak és a testvéreinek, a szüleinek meg „bármit, amit kinéznek a boltban”.

FOTÓK: CSALÁDI ALBUM

Kinga, ha kapna százezer forintot egy többhetes olaszországi utazásra, indulna

Kinga 18 éves, Egerben gimnazista, tavasszal érettségizik, és programtervező-informatika szakra fog jelentkezni, valószínűleg az ELTE-re. Olyan szerény és elégedett, hogy percekig gondolkozik, mit venne magának, ha kapna százezer forintot. Végül egy többhetes olaszországi utazás mellett dönt. Az ösztöndíjprogramnak tíz éve résztvevője, akkor pedagógus anyukájának éppen nem volt munkája, és az osztályfőnök szólt nekik erről a lehetőségről. „Egy olyan alapítványi gimnáziumba járok, aminek nyelvi előkészítő éve volt, akkor meglett az angol középfokú nyelvvizsgám, most az olaszra készülök. A tandíjat az ösztöndíjból fizetjük, és egy laptopra gyűjtök. Volt, hogy ruhát, könyveket is az ösztöndíjból tudtunk venni. Mindig jó tanuló voltam, általánosban ki is lógtam emiatt a sorból, nem voltam menő. A gimiben vannak kitűnő tanulók, de van, akinek sokat kell ezért tanulnia. Végzősként én is órákat tanulok, de eddig simán ment mindig az ötös átlag. Szerintem nem kellene senkinek szégyellnie, hogyha kevesebb a pénze. Nem érzem, hogy hiányzik valami. Mondjuk, ha nem kapnám az ösztöndíjat, akkor nem tudnék kézimunkázni, fonalat venni. Horgolni, kötni szoktam plüssöket meg ruhákat is magamnak, és szeretnék varrni is megtanulni” – meséli Kinga.

Tamara egyik kedvelt időtöltése az íjászat

*

27 éve alapította rászoruló, tehetséges fiatalok számára tanulmányiösztöndíj-programját a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat az akkor még MKB Bankkal (most már MBH) együtt. Jelenleg 150 diákot támogatnak havonta 50 ezer forinttal. A programba azok jelentkezhetnek, akik az általános iskola első és második osztályát befejezték, tanulmányi átlaguk 4,5 fölött van, és családjukban az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az 55 ezer forintot. A jó tanulmányi eredmény megőrzése esetén a diákok egészen a (mester)-diploma megszerzéséig kaphatják az ösztöndíjat.

„Kétségbeesett családok gyerekeit támogatjuk, akik nagyon nehezen tudnak megélni, de fontos szá-mukra, hogy tehetséges gyerekük tanulhasson. Minden ösztöndíjasunkra nagyon büszkék vagyunk, tudjuk, milyen nehezített körülmények között teljesítenek kitűnően az iskolában. Tavalyelőtt végzett a programban az első pilóta, aki már a debreceni reptéren dolgozik, és tíz éve az első atomfizikus, aki Amerikában is ösztöndíjas lett” – nyilatkozta Edvi Péter, a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat alapító-elnöke.

Általánosból a középiskolába kerüléskor van, hogy néhányan kiesnek a programból, előfordul az egyetemi évek alatt is. „Minden gyerek után szomorúan nézünk, de mivel százszoros a túljelentkezés, tudjuk, hogy egy hasonlóan rászoruló, tehetséges diák érkezik a helyükre, általában ugyanabból a régióból, hogy az országos lefedettség nagyjából kiegyenlített legyen. Mindig lesznek rászorulók, de az arány nem mindegy. Azt tapasztaljuk, hogy az utóbbi években már kiskorukban is a szakmákra koncentrálnak a gyerekek, most az informatika a legdivatosabb” – magyarázza az elnök.

LAPSZÉL

Rakonczay elindult utolsó extrém útjára

FOTÓ: RAKONCZAY-EXPEDÍCIÓK

Rakonczay Gábor extrém sportoló tegnap megkezdte utolsó Atlanti-óceán-átevező küldetését. A 43 éves sportoló a tervek szerint 5000 kilométert tesz meg 65 nap alatt. Az útnak egy kabinnal rendelkező, speciális kenuval vágott neki. A hajót eredetileg Fa Nándor tervezte és építette, majd Rakonczay a 2012-es 77 napos óceánátkelés tapasztalatai alapján átépítette, új kabinnal, tőkesúllyal, kormányrendszerrel, valamint a legmodernebb technikai eszközökkel szerelte fel. A hajót januárban, egy 1400 kilométeres úton már tesztelte, amikor Portugáliából a Kanári-szigetcsoporthoz evezett. 18 éves pályafutását – melynek során négyszer vitorlázott át az óceánon, kétszer átevezte, kétszer kelt át Grönlandon, 44 nap alatt elérte az Antarktiszon a Déli-sarkot, illetve ultrafutó-világbajnoki címet szerzett – ezzel az úttal tervezi lezárni. NÉPSZAVA

La Fuente a legjobb

Luis de la Fuentét, az Európa-bajnok spanyol labdarúgó-válogatott szakvezetőjét választotta 2024 legjobb szövetségi kapitányának a labdarúgás történetével és statisztikáival foglalkozó nemzetközi szervezet (IFFHS). A sorrendről idén is nemzetközi zsűri döntött, amelyet a világ 75 országának jeles sportújságírói, futballszakértői alkottak. A lista élére 274 ponttal került a 63 esztendős spanyol szakember, aki mögött 148 ponttal a tavalyi és tavalyelőtti első Lionel Scaloni, az argentin nemzeti együttessel 2024-ben Copa América-győztes mester lett a második. A harmadik legtöbb voksot az idei Eb-elődöntős francia válogatott szakvezetője, Didier Deschamps (35 pont) kapta. MTI

Konkoly Csaba marad a Vasasnál

FOTÓ: VASAS SC

A Vasas női kézilabdacsapata 2028-ig meghosszabbította Konkoly Csaba vezetőedző szerződését: a Bajnokok Ligája-döntős szakember 2023 nyarán lett a felnőttcsapat vezetőedzője, egyúttal a teljes kézilabda-szakosztály szakmai vezetője. A 2023/24-es idényben a Vasas SC a tizenegyedik pozícióban zárt az NB I-ben, így tizenöt év után sikerült újra elérnie a bennmaradást és az élvonalbeli tagság meghosszabbítását. A jelenlegi szezonban tíz forduló után hét ponttal a 10. az együttes, és versenyben van még a Magyar Kupában is. NÉPSZAVA

Ajándék Law-nak

NAGYVILÁGI KARRIER Két gyönyörű karácsonya is volt a skótnak, aki Puskás oldalán játszott, és a hozzá hasonlóan aranylabdás Albertra emlékeztetett.

HEGYI IVÁN

Karácsony volt, december 24., amikor a 16 éves és 10 hónapos Denis Law bemutatkozott a Huddersfield Town másodosztályú felnőttcsapatában. Az együttes a Notts County vendégeként 2:1-re nyert, ezzel együtt senki sem gondolta volna, hogy nyolc évvel később az 1956 ünnepén még második ligás újonc lesz az aranylabdás.

Már csak azért sem, mert amikor 14 esztendős korában jelentkezett a Huddersfieldnél, azt mondták róla: „Vézna, gyönge és még szemüveges is.”

Sőt kancsal volt, de hamarosan megoperálták a szemét, és utóbb így emlékezett a beavatkozás hatására: „Amikor a műtét után először néztem tükörbe, az volt életem legszebb pillanata.”

A Huddersfield menedzserét Bill Shanklynek hívták. A liverpooli legenda persze vitte volna magával Law-t, miután elszegődött a Mersey-partra, de az akkoriban szintén másodosztályú klubnak nem volt annyi pénze, hogy megfizesse a skót csatár vételárát.

A felfedezett így került a Manchester Cityhez, majd 1962. július 10-én – akkori brit rekordösszegért, 115 ezer fontért – a Manchester Unitedhoz. Az ilyesmi ritkaságszámba megy Manchesterben, de mindkét klub szurkolói mélyen tisztelik. Pedig 1974-ben, amikor már ismét a Cityben domborított, az utolsó előtti bajnoki fordulóban parádés sarkazással küldte Francis Lee átadását a városi rivális hálójába az Old Trafford stadionban (0-1), s ezzel gyakorlatilag kiejtette a zárókörben a Stoke-tól is 1-0-ra kikapó Manchester Unitedot.

Másik múlhatatlan története a Cityvel az 1961 tavaszán az FA-kupa negyedik fordulójában rendezett lutoni meccs. Law hat gólt rámolt be a házigazdáknak, de a nagy esőzés miatt a mérkőzést a 69. percben, 6-2-es állásnál lefújta a játékvezető. Vajon mennyit szerez Denis, a komisz, ha végigjátsszák a mérkőzést? Ez már örök kérdés marad, az viszont tény, hogy a megismételt találkozón a Luton nyert 3-1-re.

Law futballozott Torinóban is, ám nem sokáig maradt Itáliában. „Szinte mindent szerettem Olaszországban: az életstílust, az ételeket, a borokat, a nőket – mondta. – Viszont futballozni mentem oda, azt pedig a betonvédekezés miatt nem lehetett. A Torino is ebben a szellemben játszott, kilencen bekkeltek, ketten támadtunk.”

Aranykora a Manchester Unitednál köszöntött be. Mindenekelőtt azzal, hogy 1963. október 23-án az All Star csapatban szerepelt az angol szövetség századik évfordulója alkalmából rendezett Anglia–Világválogatott-mérkőzésen (2-1), sőt ő lőtte a Jasin – Djalma Santos (Eyzaguirre), Popluhár, Schnellinger – Pluskal, Masopust (Baxter) – Kopa (Seeler), Law, Di Stefano, Eusébio (Puskás), Gento összetételű Nagyvilág gólját.

De ő nem ezt tartotta a legfontosabbnak: „Az, hogy két példaképem, Puskás Ferenc és Alfredo Di Stéfano mellett játszhattam, egész életem legnagyobb kitüntetése volt.”

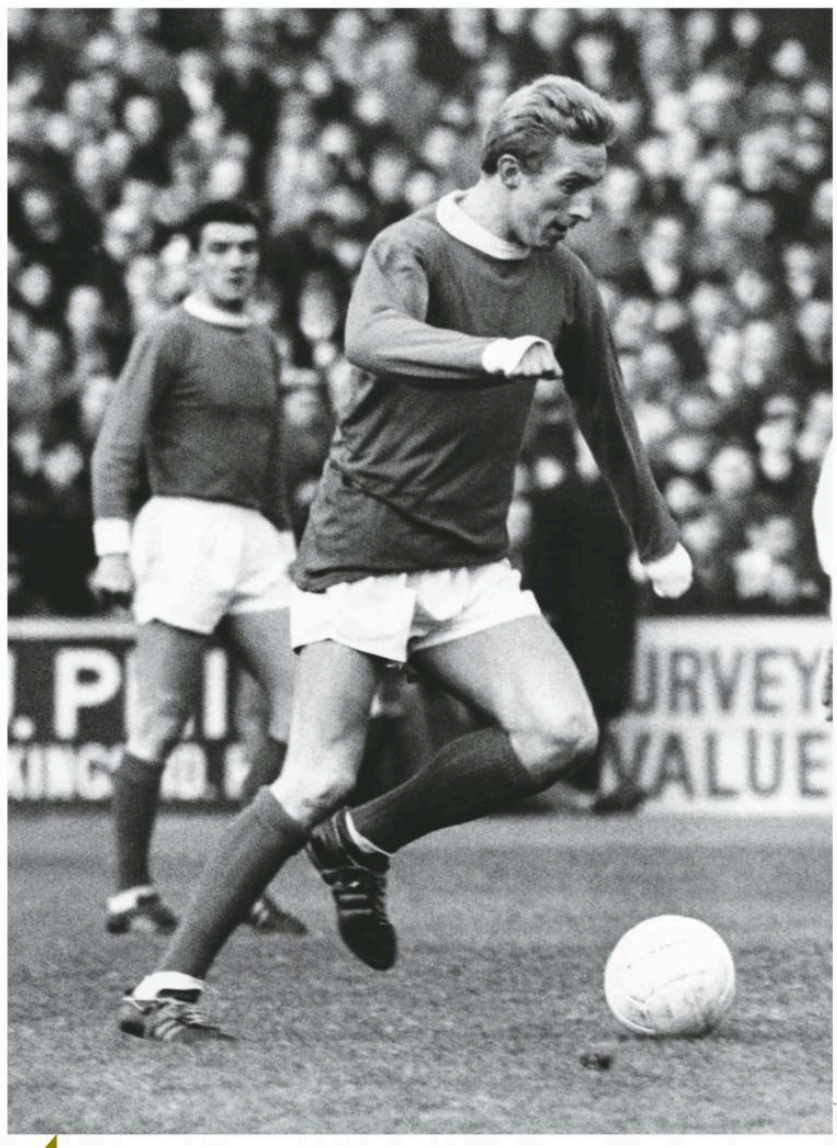

FOTÓ: AFP

Law szinte mindenhol varázsolt. Csak Torinóban nem. Ott kilencen bekkeltek, másodmagával támadott

Majd 1964-ben elnyerte az Aranylabdát, amelyet Di Stéfano szintén megkapott, Puskás viszont nem. Díjazása nagyobb meglepetést keltett, mint Luís Suárez elsősége – Puskás előtt – 1960-ban, hiszen a Manchester United abban az évadban egyetlen trófeát sem szerzett, a skót válogatott „futott még”, s bár az angol bajnokságban Law kereken 30 gólt ért el, a mesterlövészek listáján ezzel csak ötödik volt Jimmy Greaves (35), Andy McEvoy, Fred Pickering (32–32) és Roger Hunt (31) mögött.

Suárez ellenben Európa-bajnoki címet nyert a spanyol válogatottal, BEK-et az Internazionaléval, és ugyanúgy ezüstérmes volt az Interrel a Serie A-ban, mint Law a Unitteddal az angol bajnokságban.

Az persze csak népnemzeti kamu, hogy Puskás a kommunista blokk miatt nem lehetett aranylabdás 1960-ban. Tizenhét szavazó volt, közülük hat szocialista országból, tíz Nyugatról, egy Törökországból. Öt nyugati – köztük Gabriel Hanot, a L'Équipe című francia sportlap főszerkesztője, a BEK megálmodója – a legjobb öt közé sem tette a leghíresebb magyart, a spanyol voksoló pedig ötödikként jelölte meg Puskást úgy, hogy három spanyolt is elé helyezett.

Több keleti (3) rakta az első helyre a Madridig száguldó őrnagyot, mint ahány nyugati (2). Igaz, a magyar képviselő is „elfelejtette”, de ha elsőnek jelöli, akkor sem győz Puskás.

S hogy miért vetették el sokan, noha négy gólt szerzett 1960-ban, a Real Madrid–Eintracht Frankfurt BEK-döntőn (7-3)? Mert az év őszén a Barcelona kiejtette az első számú klubtorna mezőnyéből a Real Madridot, a királyi gárda – öt, egymást követő diadal után – akkor búcsúzott először a BEK-től.

Amúgy Puskás 1962-ben egyetlen szavazatot sem kapott, noha a BEK-döntőben mesterhármast ért el a Benfica ellen. A kupát a 2-3-ról 5-3-ra fordító portugál csapat vitte el, de az Aranylabda egyéni díj ugyebár, és a három finalista gól nem sokkal kevesebb a négynél...

Law BEK-döntőt nem játszott, mert 1968-ban, a Manchester United (és egyáltalán: angol képviselő) első győzelme alkalmával sérülés miatt hiányzott. A sorozat gólkirályi címét a következő évadban, amelyben az MU az elődöntőig jutott, elhódította, mivel a Waterford elleni 10-2-es összesítésben hét gólt ért el. Noha érezte a kaput, azt mondta magáról: „Egyetlenegy olyan gólra sem emlékszem, amelyet a 16-oson kívülről lőttem volna. Két méterről voltam a legjobb.”

Mintha a szintén aranylabdás Albert Flóriánt hallottuk volna...

A hatvanas évek Manchester Unitedjából Bobby Charlton és George Best is elnyerte az Aranylabdát. Az MU másik örök legendája, a skót Sir Alex Ferguson így beszélt Law-ról: „Ő volt a legnagyobb játékos, akit Skócia valaha is kiállított, és a legnagyobbak egyike, akit a világ valaha látott.”

Law a skót válogatottban 55-ször szerepelt, utolsó mérkőzését tíz évvel Aranylabdája után, az 1974-es vb-n, Zaire csapata ellen (2-0) játszotta. Jó kis csapat volt az Billy Bremnerrel, Peter Lorimerrel, Kenny Dalglishsal, de – igaz, gólkülönbséggel és veretlenül – kiesett a csoportkörben.

Bezzeg Anglia, ha többször nem is, egyszer (1966-ban) elhódította a világbajnoki címet. Hazai pályán, nem feltétlenül a fair play írott és íratlan szabályai szerint. Law nem látta az Anglia–NSZK-döntőt (4-2). A meccs időpontjában elment golfozni. „Ebben az a legszebb – tette hozzá –, hogy bűn rosszul golfozok.”

De minimum két gyönyörű karácsonya volt. A másodikon Aranylabdát hozott a Jézuska.

„Ő volt a legnagyobb játékos, akit Skócia valaha is kiállított, és a legnagyobbak egyike, akit a világ valaha látott.”

FOTÓ: AFP/THALY ZOLTÁN

Puskás az 1960-as BEK-döntőben berámolt négyet, de ez is kevés volt az Aranylabdához

Elég volt Barajából

Menesztette a spanyol futballbajnokságban 19., kiesőhelyen álló Valencia Rubén Baraját. A klubbal játékosként kétszeres bajnok szakember tavaly február óta dirigálta a csapatot, mérlege: 78 meccs, 26 győzelem, 20 döntetlen, 32 vereség. NÉPSZAVA

Leitgeb lejtmenetben egyet előzött

Leitgeb Richárd a 49. lett az alpesisí világkupa-sorozat hétfői műlesikló-viadalán az olaszországi Alta Badián. Az osztrák származású, magyar színekben szereplő síző egy riválist tudott megelőzni, a 72 induló közül 22-en nem teljesítették a pályát. A második futamban a legjobb 30 indulhatott, a győzelmet a norvég Timon Haugan szerezte meg. MTI

Hegyi magas pozícióban

Hegyi Dórát ismét beválasztották a Nemzetközi Doppingellenes Ügynökség (WADA) sportolói bizottságába. Az aerobikos a 2022–2024-es periódusban már a grémium tagja volt. Az új testület január 1-jétől működik. MTI

„Volt siker, kudarc és mélypont”

INTERJÚ A balatonfüredi magyar teniszbajnokság megnyerésével tett koronát idei teljesítményére a 25 éves Marozsán Fábián, aki értékelte az idei szezont, és beszélt a 2025-ös terveiről is.

KOROM MILÁN

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Marozsán első teljes ATP-idénye után azt mondja: van még hova fejlődni

Volt a 36. is a világranglistán, a szezont az 58. pozícióban zárja. Hogyan összegezné a 2024-es évet?

Ez az első teljes szezonom az ATP Touron. Volt benne siker, kudarc, mélypont, minden. Az Australian Openen két meccset nyertem a főtáblán, majd a március volt a legjobb hónapom. Aztán jött a salakos idény, amikor egy rosszabb időszak következett, többször is az első körben estem ki. Ezek a kudarcok nagyon rosszul érintettek, eltartott vagy négy-öt hónapig, mire kilábaltam. Fejlődnöm kell ezen a téren, mert nem élhetem meg ilyen sokáig a rossz dolgokat. Ha nem jönnek az eredmények, az lehúzza az embert. Kihat a hétköznapjaira is. Annak viszont örültem, hogy az év utolsó versenyén Belgrádban két meccset nyertem. A mélypontok ellenére próbálok pozitívan tekinteni a szezonra: az, hogy voltam 36. a világranglistán, óriási dolog, akárcsak az, hogy meccseket nyertem Grand Slam-tornákon; emellett legyőztem top tízes játékosokat. Előzetesen aláírtam volna, hogy a top 60 környékén zárom 2024-et.

Mely vereségek billentették ki a leginkább?

Madridban Cerundulótól elég simán kikaptam. Párizsban meg Fognini megvert az első kvalifikációs körben. Nem azzal volt bajom, hogy kikaptam, hanem ahogy. Rossz volt a testbeszédem, kilátástalannak éreztem a szituációt.

Van magyar teniszező, akit nagyon megviselnek a negatív kritikák. Ön olvas kommenteket? Osztották rendesen.

Eljutott hozzám is, hogy mentálisan nem vagyok rendben, de a kommentelők nagyon okosak tudnak lenni, pedig nem tudják, mi történik velem a meccsek között vagy a lelkemben. Ez volt az első évem ezen a szinten, nincs mellettem senki, aki végigcsinált volna egy ATP-idényt. A stábbal közösen tanulunk folyamatosan, lehet, hogy ez picit lassabb egyeseknek.

Az alapozása nem indult zökkenőmentesen, az idén, ahogy az elmúlt években, többször betegeskedett. Mi lehet ennek az oka?

Alapból érzékeny vagyok, gyerekkoromban is ilyen voltam. Szedek vitaminokat, a kivizsgálásokon azt mondják, minden rendben. Aztán mégse. Nehezen gyógyulok, aztán már mennék a következő versenyre, a nem teljesen gyógyult szervezet terhelést kap, visszaesik. Volt év közben egy csuklósérülésem is. Rengeteget utazunk, sok emberrel találkozunk, sajnos elkerülhetetlen, hogy összeszedjek valamit. A hangcsoui tornáról is betegség miatt léptem vissza. Pedig úgy érzem, a sorsolást és a formám látva ott meglehetett volna az elődöntő, ami kimondott cél volt az idén. Utána láttam, Sanghaj sem fog menni, kiesett 180 pontom, ami frusztrált, pláne, hogy Párizsban a kvalifikációban kellett indulnom – újabb mentális hullámvölgy.

Kért segítséget?

Beszéltem pszichológussal, de leginkább az segít, ha azt érzem, összeáll a játék. Ha van győzelem, jól érzi magát az ember.

A tavalyi évet a 64. helyen zárta, hatalmasat ugrott előre, ami annak volt köszönhető, hogy a nagyobb versenyeken teljesített jobban.

Szerencsém volt, hogy ott jött ki jobban a lépés. Mindenki a nagyobb versenyeken akar jobban teljesíteni, hiszen ott több a pont és a pénzdíj. De nekem is feltűnt, hogy a 250-es és 500-as tornákon nem nyertem annyi meccset. Reméljük, ez is változik jövőre.

És még mi?

Mindenben fejlődni kell. Hullámzó volt a szervám is, nem csak a mentális állapotom. Valószínűleg ezeket a hibákat jövőre is el fogom követni, de azon dolgozom, hogy minél kevesebbszer.

Mire lehet ez elég?

Most nem vagyok a legjobb 50-ben, jó lenne majd ott zárni. A Grand Slam-tornák kiemelten fontosak, az idén csak Wimbledonban nem nyertem meccset. Az ATP Touron szeretnék valahol elődöntőt játszani, ha ez sikerül, akkor lehet újabb célokat megfogalmazni.

A felkészülés zárásaként megnyerte a férfi ob-t, az ünnepek között pedig már Ázsia felé veszi az irányt. Hogy telik így a karácsony?

Ezzel együtt kell élni, megpróbálok minél többet a szeretteimmel lenni, de az életemben a karrieremen, a teniszen van a prioritás. Az elmúlt években mindig itthon voltam karácsonykor, tavaly 27-én indultam útnak. Ezúttal már 26-án elrepülök Hongkongba, ahol még az idén elkezdődik egy torna. Azután Auckland és Melbourne, január végén pedig jön a kanadaiak elleni Davis-kupa-meccs.

Utóbbi összecsapástól mit vár?

Erős az ellenfél, a hazai pálya is vele lesz. Az Australian Open után feltehetőleg ők is fáradtan érkeznek majd, de van három topjátékosuk Felix Auger-Aliassime, Denis Shapovalov és Gabriel Diallo személyében. A Davis-kupa világdöntős selejtezőjében háromszor sem sikerült továbbjutni, mindannyiszor nagyon nehéz ellenfelet kaptunk. Most sem mi vagyunk az esélyesek, de állítom, bármi megtörténhet.

Ajándéknak is megteszi a megannyi sportesemény

MŰSOR A sportvilágban gyakorlatilag nincs megállás az ünnepek alatt sem: ma ugyan tényleg mindenki pihen meg családozik, de holnap a tengerentúli ligák közül az NBA-ben és az NFL-ben is lesznek meccsek, a SportTv szerdán öt kosárlabda-találkozót tűz műsorra (magyar idő szerint hármat: este hattól rendezik a New York Knicks–San Antonio Spurs, fél kilenctől a Dallas Mavericks–Minnesota Timberwolves, 23-tól pedig a Boston Celtics–Philadelphia 76ers összecsapást, aztán csütörtökre virradó hajnali kettőtől az LA Lakers a Golden State Warriorshoz látogat, majd fél öttől a Phoenix Suns–Denver Nuggets partival zárul a nagyüzem). Az amerikaifutball-ligában 19 órakor rajtol a Pittsburgh Steelers–Kansas City Chiefs, utána 22.30-tól a Houston Texans–Baltimore Ravens ütközet (mindkettőt az Arena4 sugározza).

Karácsony másnapján Európa is bekapcsolódik, megkezdődik az angol labdarúgó Premier League világszerte nagy várakozással kísért ünnepi időszaka. Ez több szempontból is különleges: egyrészt félidejéhez érkezik az idény, másrészt a karácsonyi-újévi időszak már 1888, a Football League megalakulása óta fénypontnak számít. Az első 60-70 évben a legtöbb csapat egymást követő napokon játszott telt ház előtt. Az utóbbi időben a december 26-i Boxing Day a futball érinthetetlen pillanata (hiába a megerőltető versenynaptár), de a teljes programot úgy alakította ki a PL, hogy egyetlen csapatnak se kelljen december 21. és január 5. között 60 órán belül két mérkőzést teljesítenie. December 28-án és 31-én, illetve január 2-án és 3-án pedig nem rendeznek találkozókat. 26-án a Manchester City indítja a maratont az Everton ellen, amely utolsó 12 mérkőzéséből 9-szer kikapott, és csak egyszer tudott győzni. A miniidény nagy kérdése, megmarad-e a Liverpool vasárnapi bámulatos formája, illetve sikerül-e felzárkóznia az egy mérkőzéssel kevesebbet játszott listavezetőhöz (39 pont) a Chelsea-nek (35) és az Arsenalnak (33). Karácsony napjánál maradva: a jégkorongligák közül az Erstében és az osztrák bajnokságban alapszakaszmeccseket vívnak (előbbiben a Debrecen az Újpestet fogadja, 17 óra, Tv: M4 Sport), pedig még az NHL is leáll 27-éig.

FOTÓ: PROFIMEDIA

LeBron Jamesre (23) és a Lakersre komoly erőpróba vár 26-án

De zajlik majd a darts-vb Londonban, itthon az NB I kézilabdában, kosárlabdában, a hétvégén fordulót tartanak a labdarúgó Serie A-ban is (szombaton 18-tól Juventus–Fiorentina, 20.45-től Milan–Roma), mindkét találkozó a Match4-en látható. Továbbá, ha már tél van, sí is lesz, női világkupa, vasárnap délután pedig kezdődik Oberstdorfban a Négysáncverseny. Nem fogunk unatkozni!

NÉPSZAVA

Restaurálják a mozaikot

Elkezdték a szicíliai Monreale-katedrálisban Olaszország legnagyobb középkori mozaikjának restaurálását. A templom a XII. században, a normann uralom alatt épült, bizánci stílusú mozaikjánál nagyobb csak Isztambulban, a Hagia Szophiában van. A 6400 négyzetméteres mozaikhoz 2,2 kg aranyat használtak fel. BBC

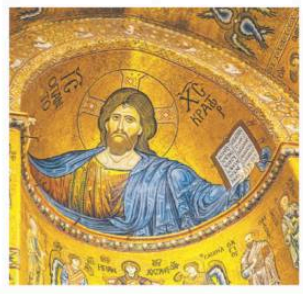

Ezért potyognak le a leguánok

Floridában gyakran esnek le a fákról a nem őshonos zöld leguánok. Ugyanis ezek a hüllők hidegebb időben nehezen tudják fenntartani a testhőmérsékletüket, így elveszíthetik az izomkontrolljukat. A bénulás általában akkor következik be, amikor a hőmérséklet 4 Celsius-fok alá süllyed. LIVESCIENCE

Ötszáz éves fapapucs

A hollandiai Alkmaarban előkerült egy 500 éves fapapucs. A lábbelit egykori városi pöcegödörben találták meg. A felfedezés azért is különleges, mert az ilyen papucsokról gyakran úgy vélik, hogy földművesek hordták, de ez mindennapi városi használatra készült. REUTERS

Égetés helyett újrahasznosítás

VÁLTOZÁS A Mohu célja, hogy tisztább és jobb megoldást találjanak a fővárosban a lomtalanításra, támogatásra érdemes, de a tervezett út – a házhoz menő kukásautók helyett gyűjtőpontok kialakítása – nem járható – állapították meg a témával foglalkozó szakemberek.

BERNAU PÉTER

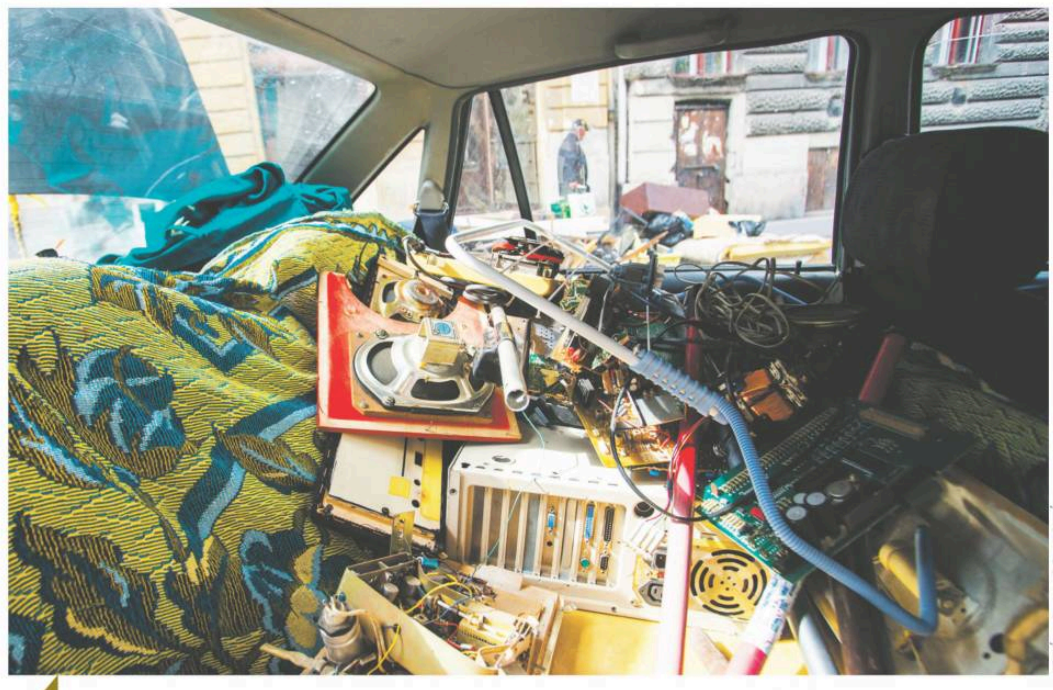

FOTÓ: MTI/BALOGH ZOLTÁN

Egy-egy lomtalanítás összesen 18–35 ezer szociálisan hátrányos helyzetű ember számára jelenthet kiegészítő jövedelmet

„Alapvetően nem jó a jelenlegi rendszer, a lomtalanítás gyakorlatilag egy szemétfesztivál, ennek minden hátrányával” – mondta a Népszavának Bodrog Zoltán környezetvédő, a Sétáló Budapest szakpolitikai vezetője. „A zenei fesztiválokon sem tartható be minden szabály, ugyanez a helyzet a szemétfesztivál esetében is. A Mohu a koncesszió tulajdonosaként már államosította a lomtalanítást; ami most történik, az nem államosítás, hanem a szabályok megváltoztatása. A cég javítani szeretne a jelenlegi rendszeren, ez nem vitás. Az új rendszer viszont akkor lesz igazán hatékony, ha az újrahasznosítható tárgyakat nem égetik el, és erre nem látok garanciát. A Mohunak az elégetett szemétből lesz bevétele, ezért az az érdeke, hogy minél többet égessenek, így háttérbe szorul az újrahasznosítás.”

„Én jónak tartom a lomtalanítás jelenlegi gyakorlatát. Természetesen lehetne javítani rajta, de alapjában nem érzem úgy, hogy probléma lenne a jelenlegi megoldással” – jelentette ki Letenyei László antropológus kutató, a Corvinus Egyetem docense. „Tim Gittins Magyarországon élő brit kutató észrevételeinek köszönhetően kezdtem el komolyabban foglalkozni ezzel a témával. Az volt az állítása, hogy a lomok elszállítása egy komoly és jövedelmező vállalkozás lehet, ha profik foglalkoznak vele. Vizsgálatai során azt állapította meg, hogy akik évek óta ezzel foglalkoznak, és a kikeresett lomok használható darabjainak értékesítéséből haszonra tesznek szert, aminek egy részét vállalkozásuk fejlesztésére fordítják, minőségi változást értek el az életkörülményeikben. Gittins elmélete szerint minden társadalmi jelenségnek oka van. A lomizás azért jó üzlet, mert az embereknek igényük van arra, hogy évente egyszer megszabadulhassanak a háztartásukban összegyűlt, számukra fölöslegessé vált holmiktól.”

„A lakosság által a ház elé kitett hulladéknak csak egy része szemét, a kidobott tárgyak feldolgozása, elszállítása nincs rendesen megoldva” – figyelmeztetett Bodrog Zoltán. „Éltem Brémában, ott az a gyakorlat, hogy meg kellett adnom egy kéthetes időintervallumot, ezen belül a szemétszállító jelezte, mikor jön a lomokért. Meghatározták, miket tehetek ki a ház elé; ami nem felelt meg az előírásoknak, azt nem vitték el, vissza kellett vinni a lakásba, volt gazdája a szemétnek. Ezzel a módszerrel hatékonyan rászoktatták az embereket a szabályok betartására.”

Letenyei László a Covid-járvány kitörése előtt Tajvanon élt. Az ázsiai országban a kitett lomok 92 százalékát újrahasznosítják, ez világszinten a legjobb mutató. „Egy harmincezres lakótelepen éltem, ahol 27 különböző kukában kellett elhelyezni a szelektív hulladékot. Ez elsőre elképesztőnek hangzik, de hamar meg lehetett szokni ezt a rendszert” – jelentette ki Letenyei. „Hiába látjuk a jó példákat, nincs kijelölve az odáig elvezető út. Az elmúlt 20 évben megerősödtek azok a vállalkozók, akik nagyon jól értesültek, ez a kulcsa annak, hogy hozzájussanak a kitett értékes tárgyakhoz. A kidobott régi fényképezőgépet például nem fotósok veszik meg, hanem azok, akik pontosan tudják, hogy az alkatrészei hogyan értékesíthetők. Ez a szemlélet érvényes más tárgyak esetében is.”

> Az új rendszer viszont akkor lesz igazán hatékony, ha az újrahasznosítható tárgyakat nem égetik el.

A lomizás jó üzlet

Budapesten egy-egy lomtalanítás alkalmával körülbelül 700, zömében roma hátterű, autóval rendelkező vállalkozó és velük szoros családi, ismerősi kapcsolatban lévő csapatuk, vagyis a becslések alapján összesen 3–5 ezer ember dolgozik. A Corvinus Egyetem kutatópárosa, Tim Gittins és Letenyei László számításaiból kiderül, hogy ha ehhez még a lomok értékesítéséből részesülők családtagjait is hozzászámoljuk, akkor egy-egy lomtalanítás összesen 18–35 ezer szociálisan hátrányos helyzetű ember számára jelenthet kiegészítő jövedelmet. Bár a lomizás hivatalosan szabálysértésnek számít, és a társadalom egy része alacsony presztízsűnek ítéli ezt a tevékenységet, a benne részt vevők számára ez egy fontos kiegészítő jövedelem, amely így közvetlenül a leginkább rászoruló társadalmi csoporthoz jut el. A lomtalanítási hulladék kézi válogatása évi több ezer tonna hulladék visszanyerését, újrahasznosítását eredményezi.

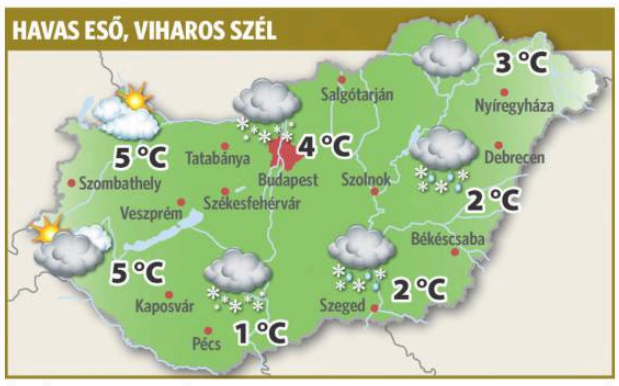

Boldog névnapot, Ádám, Éva!

Az Ádám és az Éva bibliai nevek, a teremtéstörténet szerint az első emberpár nevei. Az Ádám héber eredetű, az eredeti jelentése: ember. Az Éva szó a héber létigéből származik, jelentése: életet adó, a bibliai magyarázat szerint minden élő anyja.

KENÓ December 23.

7	9	10	16	17	19	37	38	41	45
50	51	54	57	62	64	70	72	74	77

Megtalálták az egyik magyar túrázót az Alpokban

VESZÉLYBEN Két magyar túrázó rekedt az észak-szlovéniai Kamniki-Alpokban, a rossz időjárási viszonyok miatt fel kellett függeszteni a keresésüket. Jernej Lanisek, a mentőcsapat vezetője később, tegnap kora este közölte: egyiküket (egy nőt) megtalálták.

A magyar állampolgárok vasárnap tévedtek el a Kamniki-nyeregben, 1931 méter magasan, az egyikük lába eltört (őt még keresik). Az akciót az erős havazás, az erős szél és a lavinaveszély, valamint a nullához közeli látótávolság miatt fel kellett függeszteni. Jernej Lanisek hétfő délben tartott sajtótájékoztatóján elmondta: egy mentőhelikopter kétszer is felszállt, de az erős széllökések miatt nem tudták megközelíteni a bajbajutottakat. A mentést hagyományos úton folytatják, és jelenleg 43 hegyimentő van a helyszínen. A speciális mentők telefonon tartották a kapcsolatot a két túrázóval, akik a nehezen megközelíthető Kotliska-szurdok területén, mintegy 1700 méteres magasságban tűntek el. Mindketten hipotermiások, valamennyi alapvető ellátmány azonban van náluk. A mentőszolgálat vezetője rámutatott, hogy ez az év egyik legnagyobb kihívást jelentő mentőakciója. NÉPSZAVA

FORRÁS: GRS KAMNIK

A keresést alaposan megnehezíti a szél, az erős havazás és a lavinaveszély, valamint a nulla látótávolság

Hajóbaleset a Dunán

ÜTKÖZÉS Két személyhajó és a BKK Jászai Mari téri kikötője is megrongálódott, amikor egy a Dunán közlekedő kötelék bárkája a kikötőben horgonyzó hajóknak ütközött vasárnap este Budapesten. A balesetben senki sem sérült meg, de mindkét hajó és a kikötő is megrongálódott, így az anyagi kár jelentős, pontos mértéke azonban egyelőre nem ismert. A rendőrség büntetőeljárás keretében vizsgálja a baleset körülményeit. Csécsi Soma, a BRFK szóvivője elmondta: vízi közlekedés veszélyeztetésének vétségében indult eljárás, egy ukrán állampolgárt már őrizetbe vettek és kihallgattak, és elvették a hajózási képesítését. A baleset majdnem ugyanott történt, ahol 2019-ben a Hableány városnéző hajó elsüllyedt, abban a katasztrófában 29-en vesztették életüket. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. december 27., péntek 152. évfolyam, 300. szám Ára: 560 forint

4+1 OLDAL

MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

A függetlenség ára

Adománygyűjtési felhívásokat tett közzé az év végéhez közeledve a Mária Rádió. De vajon csődbe mehet-e egy katolikus rádió egy magát keresztténynek mondó kormányzat alatt Magyarországon?

5. oldal

Magyarázat nélkül

Robert Fico még nem adott magyarázatot, miről állapodott meg Vlagyimir Putyinnal karácsony előtt. A moszkvai vizit kormányzása egyik legmélyebb válságát eredményezte.

7. oldal

Tonnában mért könyv

Tíz éve terjesztik megfizethető áron a használt könyveket piros könyvszekereiken a Könyvmentők, akik olykor a szemétből húznak elő dedikált Radnóti-kötetet.

11. oldal

Esti hajsza a tűzifáért

KÉNYSZER „Amikor sötétedik, az egész falu elindul az erdőbe” – több kistelepülésről is jelezték lapunknak: vagy fát lopnak, vagy megfagynak.

MUHARI JUDIT

„Nálunk a faluban meg a környéken sincs bevezetve a gáz és a csatorna, sok lakásban áram sincs. Tűzifát nem tudunk venni, annak 35 ezer forint köbmétere, de 10 köbméternél kevesebbet nem hoz ki a fuvaros” – fest képet a kilátástalan helyzetükről egy északkelet-magyarországi faluban élő, gyerekeit egyedül nevelő nő. A Népszavát több faluból is megkeresték azzal, hogy nem tudnak fát venni, szociális tűzifát pedig nem kapnak. A retorzióktól tartva névtelenséget kértek.

„Az a helyzet, hogy este, amikor sötétedik, az egész falu elindul az erdőbe, jönnek a gyerekek. Biciklivel vagy gyalog megyünk, viszünk nagyobb szatyrokat, és ami abba elfér meg amit a vállunkon haza tudunk hozni, azzal fűtünk este. (...) Ha egy ilyen diszperzites vödör megtelik, akkor az egyik helyiségben be tudunk este fűteni. Akkor ott olyan 16-17 fok van” – fogalmazott a nő. Mivel a rendőrök rendszeres ellenőrzést tartanak, a hajsza is folyamatos.

Az Edelényben élő Komjáthi Imre, az MSZP elnöke lapunknak azt mondta, a tűzifatörténet régóta több sebből vérzik. Az ára nagyon magas, és sok településen az a szabály, hogy szociális tűzifára sem jogosult az, aki már kap valamilyen támogatást. A szegény emberek, mondja, jellemzően olyan gallyfákat szednek össze, amiket az erdészet nem hasznosít. Persze ezek elvitele is lopásnak számít. Eszes Béla, Jánoshida független polgármestere, a Magyar Önkormányzatok Szövetsége társelnöke pedig arról beszélt, hogy az elmúlt négy évben nem változott a szociális tűzifára elkülönített költségvetési összeg, és az ma is 5 milliárd forint.

CIKKÜNK A 3. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A tűzifa nagyon drága, marad a lopás vagy a fagyoskodás

Ellógják a bizottsági munkát

TÁVOL 11 ülésből 8 esetben nem sikerült „befutnia”, azaz csak helyettesítéssel volt jelen az európai ügyek bizottságában Menczer Tamás, a kormánypárt kommunikációs igazgatója. Kocsis Máté, a Fidesz frakcióvezetője pedig a nemzetbiztonsági bizottság 12 üléséből mindössze négy esetben jelent meg idén. Ez csak néhány példa arra, hogy – lapunk gyűjtése alapján – a képviselők harmada a bizottsági ülések jó részéről hiányzott 2024-ben. A vizsgált 159 képviselőből 28 a bizottsági ülések több mint felén nem vett részt személyesen, január és december 16. között, további 25 képviselő az ülések 40-49 százalékáról hiányzott. A listán vannak ellenzékiek is. Mindez azért figyelemre méltó, mert a bizottsági munkáért szép fizetést lehet felmarkolni az Országgyűlésben.

RÉSZLETEK A 3. OLDALON

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Egy bizottsági elnökként dolgozó képviselő több mint bruttó 3 millió forintot kap, a tagoknak 2,1 millió forint jár.

Gyakran üresen maradnak a képviselői székek a bizottságokban

Tankerületek: duplázott adósság

OKTATÁS Egy hónap alatt mintegy két és félszeresére nőtt a tankerületi központok lejárt tartozásállománya – derült ki a Magyar Államkincstár (MÁK) legfrissebb, novemberi időszakra vonatkozó összesítéséből. A listán a 60-ból ezúttal 15 tankerületi központ szerepel, az összes lejárt tartozásuk novemberben 1043 millió forint volt, ami 615 millió forinttal több, mint októberben. Igaz, a MÁK mostani adóslistáján sokkal kevesebb tankerületi központ szerepel, mint tavaly ilyenkor: akkor 36 központnak volt 1827 millió forint lejárt tartozása. Ez tavaly decemberre 27 millió forintra apadt, ám 2024 márciusára a tartozás ismét 3,5 milliárd forintra nőtt.

ÍRÁSUNK A 4. OLDALON

Erős éve volt a budapesti tőzsdének

RÉSZVÉNYPIAC Kifejezetten jó évet tudhat maga mögött a Budapesti Értéktőzsde, a régiót tekintve is kiemelkedik teljesítménye. December 18-ig több mint 30 százalékkal tudott feljebb kerülni az irányadó mutató, a BUX. Mindezt jelentősebb korrekció nélkül, szinte folyamatosan emelkedve – alig akadt olyan időszak, amikor a lendület megtört volna. Mondhatni, az volt a nehéz, hogy rosszul teljesítő részvényt válasszon egy befektető. Az év legnagyobb növekedését produkáló Magyar Telekom árfolyama közel 90 százalékkal emelkedett január eleje és december 18. között. Az idei tőzsdei legeket vizsgálva a legnagyobb forgalmat május 31-én láthattuk. Ekkor a BUX indexbe tartozó részvények 51,1 milliárd forint értékben cseréltek gazdát.

BŐVEBBEN A 6. OLDALON

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A Telekom árfolyama az év eleji 678 forintról 1260 forintig emelkedett

Vezéráldozatok és elbocsátások

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A kínai gyártók erőteljesen átrajzolták az autógyártás térképét

AUTÓIPAR Nehéz időszakon van túl a világ járműipara. Hosszabb kényszerpihenők és komoly leépítések után újabb gyárbezárások várhatók. Hiába próbálkoznak ugyanis jelentős akciókkal az autógyártók, az európaiak – de különösen a magyarok – pénztárcái nem akarnak megnyílni. A korábbi válságok idején ugyan a tömegmodellek iránt valóban nagyot esett a kereslet, ám a drága sportkocsik és luxusautók eladásai legalább szinten maradtak vagy még emelkedtek is. Most viszont még a néhány éve bezzegcégként emlegetett Porsche is komoly gondokkal szembesül. Így már az sem mondható meglepőnek, hogy például fél évvel szerződésének lejárta előtt kellett távoznia a 17 amerikai és európai márkát tömörítő Stellantis-csoport elnök-vezérigazgatójának.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Hiába próbálkoznak jelentős akciókkal a gyárak, a vevők pénztárcái nem nagyon nyílnak ki.

Dílerlázadás vezéráldozattal

AUTÓVILÁG Hosszabb kényszerpihenők és komoly leépítések után újabb gyárbezárások várhatók, mert továbbra sem nő a forgalom a piacokon.

BOROS JENŐ

Hiába próbálkoznak jelentős akciókkal az autógyártók, az európaiaknál – de különösen a magyaroknál – nem akarnak megnyílni a pénztárcák. A korábbi válságok idején leginkább a tömegmodellek vásárlói fogytak el, miközben a drága sportkocsik és luxusautók eladásai nem estek vissza. A kínai vetélytársak miatt napjainkban viszont már a Porsche sem várólistás, sőt árleszállításokra, szalonbezárásokra és költségcsökkentésre kényszerül. Legnagyobb piacán, Kínában a Porsche eladásai tavaly 15 százalékkal, idén szeptemberig már 29 százalékkal csökkentek, miközben hazai konkurensei miatt 30-35 százalékkal olcsóbban kellett kínálnia modelljeit. A visszaeső forgalom és a költségcsökkentés jegyében a Porsche 2026 végéig 138-ról százra csökkenti kínai márkakereskedéseinek számát. Az már biztos, hogy a VW-konszernhez tartózó brüsszeli Audi-gyár nem kell a kínaiaknak, és februárban végleg leáll a termelés, mert alaposan esett a kereslet az elektromos Q8 E-Tron és Q8 E-Tron Sportback iránt. Más kontinenseken sem jobb a helyzet: gyártóként kivonult Ausztráliából a Ford, a General Motors és a Toyota. A csődbe ment svéd Northvolt akkumulátorgyártó megvásárlására jelentkezett a kínai CATL, a nem éppen virágzó Stellantis a Renault-val tervezett házasságot, miközben a francia cég piacra dobta szövetségese, a Nissan részvényeit, melyek iránt a Honda érdeklődik.

Az ágazat kritikus helyzete miatt hullanak a vezetők. A 2020-ben még az év emberének kikiáltott PSA-elnöknek új munkahelyéről, a 17 amerikai és európai márkát tömörítő Stellantis-csoport éléről fél évvel szerződésének lejárta előtt kellett távoznia. Carlos Tavarest már hónapok óta kritizálták, mert a konszern több üzemének termelése csak a raktárkészletet növelte, az eladhatatlan modelleket az amerikai kereskedők sem akarták átvenni. Az átmeneti leállítások után sem javult a piaci helyzet, decemberig csak hatalmas árengedményekkel sikerült másfél-egymillióra csökkenteni az eladatlan készletet. A harmadik negyedév nyereségcsökkenése és a dílerek lázadása miatt Tavaresnek menni kellett. A vezető korábban kiléptette a Stellantis-csoportot az Európai Autógyártók Szövetségéből (ACEA), így jelezve, hogy a szakmai szervezet Brüsszelben nem képviselte hatékonyan a járműipar érdekeit. Döntését minősíti, hogy utódjának megnevezése előtt a Stellantis vezetése jelezte visszalépését az ACEA-ba.

Mindezek azonban egyáltalán nem teszik nyugodttá az európai járműiparban érintett 13,2 millió foglalkoztatott karácsonyi szünetét, ami minden eddiginél hosszabb lesz. A hivatalos magyarázatok szerint csak a szokásos karbantartások miatti leállásokról van szó, ám a korábbi években ez legfeljebb két hétig tartott, mostanság pedig a másfél hónapos szünetek sem ritkák.

Az európai gyártók többsége már év közben is félgőzzel termelt, és remény sincs a felfutásra, mert a kínai villanyautókra kivetett magas vámok sem javítják a brit, német, olasz és francia márkák helyzetét. Nem véletlenül tervezik egyre több telephely bezárását. Ennek elkerülésére a szakszervezetek már az egységes bércsökkentésbe is belemennének. Mindhiába, mert ezzel együtt is lesznek elbocsátások, korai nyugdíjazások és telephelybezárások. A foglalkoztatottságot egyébként is rontják a kevesebb munkaerőt igénylő elektromos autók, ami miatt a következő évtizedben csak Németországban kétszázezer munkahely szűnhet meg, még akkor is, ha nem esik tovább a kereslet. Közben az EU-ban konszerneken belül is versenyeznek egymással a gyárak, nem véletlen, hogy az olasz Meloni-kormány támogatásának megőrzése érdekében a Fiat több modelljének gyártását Lengyelországból visszatelepítette Itáliába. Az autók iránti kereslet persze ettől a döntéstől sem nőtt, ezért december elejétől január 5-ig Mirafioriban leálltak az elektromos Fiat 500e, a Maserati GranTurismo és GranCabrio gyártásával. A Stellantis európai igazgatója, Jean-Philippe Imparato 40 ezer olaszországi munkahely megmentéséről tárgyalt Adolfo Urso olasz ipari miniszterrel és szakszervezeti vezetőkkel. A december 17-i tárgyalás után Imparato ígéretet tett arra, hogy 2028-tól legalább két új modell készül majd Pomiglianóban, hogy ezzel is növeljék a Fiat olaszországi termelését.

A német és az európai gazdaság motorjának számító VW-konszern már a közeljövőben megszüntethet 40 ezer munkahelyet. A sztrájkok és tüntetések hatására megszólaltak a politikusok is, mert a VW központi gyárának is otthont adó Alsó-Szászország tartomány egyben a cég legnagyobb tulajdonosa. Olaf Scholz kancellár szerint meg kell találni a legkevesebb áldozattal járó megoldást, még akkor is, ha az három hazai gyár bezárásával jár. A világ legnagyobb járműipari beszállítója, a Bosch csak Németországban hatezerrel csökkenti alkalmazottainak számát, miközben a takarékosság jegyében elkezdte a külföldi munkatársak kelet-európai anyaországba történő visszatelepítését.

Közben a költségeket növelheti az újabb szigorítás: 2025-ben egy gyártó esetében az értékesített új autó flottájára jutó szén-dioxid-kibocsátási szint nem haladhatja meg a 93,6 gramm/kilométert. Ez 15 százalékkal alacsonyabb az érvényben lévőnél, ennek teljesítéséhez a járműeladások ötödének elektromosnak kell lennie vagy bírságot kell fizetni, ami minden benzines és dízelmotoros autó esetében grammonként 95 eurót jelent.

FOTÓ: AUDI HUNGARIA

A Debrecenben készülő BMW Neue Klasse bemutatója Adrian van Hooydonk dizájndirektorral

Európai újautó-piac (2024. I–XI.)

Hajtásmód	Eladás (millió db)	Változás (%)	Piaci rész (%)
Benzin	2,278	-4,9	30,6
Dízel	1,8	-11,2	10,6
Hibrid	2,981	19,7	33,2
Plugin hibrid	0,683	-8	7,6
Elektromos	1,3	-5,4	15
Egyéb	0,299	11	3

(Egyéb: hidrogén üzemanyagcellás, elektromos, CNG, LPG E85/etanol és más üzemanyag) Forrás: ACEA

Szentségtörés a győri Audinál

JÁRMŰIPAR A magyarországi járműiparban foglalkoztatottak számát korábban minden nyilatkozatában megemlítette az aktuális gazdasági miniszter, a virágzó korszakban 178 ezer emberről szóltak a hírek, ez a szám tavaly már 150 ezerre esett, és további csökkenés várható. A foglalkoztatottság közvetve kihat a piacra is, nem véletlen, hogy a lakosság nem autóvásárlásra költi a pénzét, és ha munkája, családja miatt mégis rákényszerül, akkor az olcsóbb, de kockázatosabb megoldással próbálkozik, és használtat vesz. Talán nem véletlen, hogy a hazai személyautópark átlagkora már 15 év fölött van, amit egykor sikerült 10 év alá nyomni.

A forint-euró árfolyama miatt az akciók ellenére is folyamatosan drágulnak az autók: a magyar piac legolcsóbb villanyautója, a Kínából érkező Dacia Spring alapváltozata 8,7 millió forintba kerül. A hasonló méretű legolcsóbb benzines is Renault-származék: a Mitsubishi-jelvényes Clio, pontosabban Space Star ára 4,44 millió forint, ám ennek forgalmazása hamarosan megszűnik, ami nagy csapás a kiskategóriára. Idén december elsejéig a Datahouse adatai szerint Magyarországon 22 691 kishaszonjárművet (+18,7 százalék) és 109 732 új személyautót (+10 százalék) helyeztek forgalomba itthon, ám utóbbiak 10-15 százalékáról három hónapon belül lekerül a magyar rendszám, és reexportra megy. A maradék 30 százaléka magánvásárlás, a többi céges, köszönhetően az elektromos autók vásárlását támogató újabb állami pénzeknek.

FOTÓ: KEN ACHLUCHTMANN

Gyártósoron a Cupra Terramar a győri Audi Hungariánál

Az árcsökkenésben nem segítenek a hazai gyárak, melyek több új modellel lépnek piacra. A legolcsóbb esztergomi Suzuki, a Vitara ára 7,79 millió forint, az S-CROSS 8,25 millióról indul, a többi Made in Hungary-modell ennél jóval drágább. Évtizede még kérdezni is tabu volt olyat, hogy egy Audi-gyárban készülhetnek-e más márkájú modellek, napjainkban ez már győri valóság. A VW-csoporthoz tartozó Audi Hungaria szalagjáról Seat származású elektromos Cuprák gördülnek le. 2025-ben 3500 munkatárs dolgozik Győrben a Cupra Terramaron, valamint az Audi Q3 és Q3 Sportback modelleken. A legolcsóbb Made in Győr-modell, az Audi Q3-as ára 15,3 millió forint, a Cupra Terramar 15,627 millió forintról indul.

A sportos modelleknek és az elektromos motorgyártásnak is köszönhetően egyelőre marad az Audi Hungaria 12 ezres dolgozói létszáma. Miközben a győri Audinál, az esztergomi Suzukinál és a szentgotthárdi Opelnél csak a szokásos két hétig tart a téli leállás, a kecskeméti Mercedesénél egy hónapos lesz a szünet.

A szakszervezetekkel öt hónapon át folytatott tizenöt tárgyalás után egyoldalú bérfejlesztésről döntött a közel 4500 főt foglalkoztató kecskeméti Mercedes-Benz-gyár vezetősége. A csomag 2024. április 1-jétől 8 százalékos, 2025. április 1-jétől pedig további 5 százalékos alapbéremelés mellett egyéb juttatásokat is tartalmaz. Októberben legördült a gyártósorról a kétmilliomodik kecskeméti Mercedes, egy tisztán elektromos hajtású EQB, melynek magyarországi listaára 23,748 millió forint. A csökkent termelés miatt felmerülhet a kérdés, hogy miből fizetik majd a megemelt béreket, mert december 18-tól január 20-ig áll a gyár.

A kedvezőtlen piaci helyzet miatt olyan hírek is megjelentek, hogy a BMW Group lassít Debrecenben, ahol 2025-ben több mint 1500 munkavállalóval indul a termelés. Hans-Peter Kemser elnök-vezérigazgató szerint teljes lendülettel épül az autógyár, a tervek változatlanok, nem csökkentették az évi 150 ezres kapacitást, és nincs változás a modellkínálatban sem.

A Szegeden építkező kínai BYD telephelyén jövő év végére futtatják fel a termelést: a közel tízezer ember foglalkoztatását jelentő gyárban Dolphin és Atto 3-as modellek készülnek majd. A magyarországi BYD-kereskedésekben a kínai eredetiek listaára 12,624 millió, illetve 15,99 millió forint, utóbbira az akciós kedvezmény egymillió forint.

B. J.